UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

Нова Епоха

Орган української гуманістичної думки.

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь 248 20/12 46
МУЗЕЙ-АРХІВ

ЧІ

серпень 1948

Виходить на правах машускрипту
Всі права застережені

New Epoch

The journal of Marxian Humanistic Thought

Nº 1
August 1945

All rights reserved

Published on rights of the manuscript

Володимир

Сотворення Людськості.

„Світ ще не є сотворений."
„Бог не заложив безчинно рук до потолка. Саббат сотворення ще не настав." /С. Стасяк/
„Це ми сотворимо світ" – лунає світотворча програма лицарів Сонця. Земля не має ще тривких основ. Розгублені сонця старих ідеалів холонуть. Нагло з'являються фатаморгани сонць в космосі і гаснуть мов штучні вогні.
Тривкі закони Нютона провалилися в невизначеності індетермінізму і безпричиновості. Невгнуті і прості лінії старих геометрій розхиталися в неуявних і многовимірних закривленнях без напряму і без форми. Розвіялася фатаморгана змислового образу світа. Це наші очі витворюють світ красок, а вуха світ тонів, а змисли світ змислів, а розум світ категорій нашого думання, а серце цінності нашого світосприймання. Світ, як з'явище перестав існувати.

найтвердіша його основа, – матерія – ставалася що раз більше невловимою, аж вкінці розплилася зовсім в незнаному, загадочному середовищі, ставши виром і порожнечею, заколотом якоїсь рівноваги, центром якогось неспокою. Новітня техніка пробує добути з атомів всю розпряжену їх силу, роздразнивши до живого саме серце їх притаєної, нищівної бурі.

Світ, розложився на складові частини створених нами змислових якостей і категорій сприймання. Земля розступилася від ногами, отворилася безодня темніні, авній втонуло все, що здавалося нам існуванням. Остався незбагненний хаос, незбагнених сил, що їх пробуємо впорядкувати категоріями наших душевних сил і сутностей. Стан генезійської муки і творчої напруги. Відкриваємо нарешті, що світ ще не є сотворений. Відкриваємо, що це ми його творимо в кожній секунді нашого змислового сприймання світа, в кождім блиску наших очей, в кождій блискавці нашої думки. Це ми творимо чудо існування світа. Це ми творимо хрустальну [illegible] сніжність надхмарних верхів, розвітлених блискавками [illegible] наших очей. Це в наших очах повстає червоність рожі і малиновість уст дівчини. Це з наших душ встає божественна краса надлюдських архитворів мистецтва. Це ми витворили вир зла, жаги, терпіння, це ми народили змія, що придавлює людську історію і цілу землю.

Це ми розпалили землю на всіх її кінцях і винищуємо її до дна руїною, згарищами, голодом, розкладом і смертю. Це ми витворюємо трійливі гази зненависті, розплати і божевілля. Це ми заразуємо цим божевіллям цілі народи і женемо їх у всепроковтуючі обійми смерти.

Людство збічоване, замучене і вбите.

Це ми здійснюємо дні Апокаліпси. Незрушимі основи землі розсаджені динамітом. Тверда брила світа розтоплена у вогнях всесвітньої пожежі. Розтоплена вогненна маса дрижить ще болем передсмертних судорогів розірваних тіл, вмираючих лиць, стонів, проклонів і жаху смерти. Розшалілий, скривавлений масив людського м'яса котиться в пропасть пекла. Божевільний світ летить у безодню своєї всезатрати. Дух обиди, зненависті, помсти, деправації і шалу уноситься над апокаліптичним хаосом. Світ вмирає із криком проклону проти старих богів. З під догасаючих руїн старого світа, з безодні темряви всесвітнього хаосу встає один могучий крик.

Світ провалюється в пропасті пекла!

Гуляють їзаці Апокаліпси.

Справді, справді кінчиться світ старий. Кровожадний опир в мертвому тілі старої людськості ще не наситився кров'ю. Земля ще не має тривких основ. Вогнем всесвітніх пожеж вона розпалена до білого. І тому можна ще гартом героїчного зусилля і вогу викувати із неї тверду брилу, міцну основу

під творення нової епохи.

Ще можна зміцнити розхитанні основи землі. І на руїнах згарищ і знищення треба сотворити новий світ, нову землю і новий рід.

Людство ще не існує.

Його пробували зліпити із глини, із матерії. Пробували тхнути у нього душу річей і творів, інтересів і зненависті, страху і знищення. І людство сталося безаушною машиною зненависті і знищення. Людство ще не існує.

Його пробували зліпити із сили родження, із горяості, із м'яса, із потуги м'язів, із биття в лице, із принуждування, із жорстокості, із злочину, із викорінювання, і зо смерті. І таким воно сталося. Відозвалося на клич смерти і пішло за покликом смерти.

Людство ще не існує.

Його пробували зліпити із достатку, вдоволення багацтва, із молока, із теплої колиски, із забави дітей, із розваги, із розрахунку, із інтересу, із маленького обмеженого „я" маленької людини. І так людство залишилось ще без душі. Найважніший акт сотворення ще недокінчений. Бог не тхнув ще душі у глину Адамового мертв'яка. Людський рід ще не відірвався від світа звірят, не визволився від законів зоології, від звичаїв риби, від тупості свині, від тупості свині, від повзання черепахи.

Людство ще не сотворене.

Воно ще не стидається своєї чоловічості.

Воно ще не знає ні божества своєї сутності, ні божественності своїх призначень.

Його ще треба сотворити.

У нього треба ще тхнути божественну душу. Гниня свіжо замішена кровю мілюнів жертв. І тоді зрозуміємо благочинність згарищ і знищення. І тоді відвернемося від старих шляхів згарищ і знищення. Всеобіймаючі розміри всесвітньої руїни позваляють нам зрозуміти благочинність шляху любови, творчості і сили св'ятости. І тоді зрозуміємо мудрість заперечення. І на звалищах старого світа зачнемо творити світ новий і кращий. Це ми сотворимо світ. Зачнемо його від сотворення божественного духа в людині. Зачнемо його від сотворення людськості. Сотворимо світ із найсвятіших первнів нашого духа, із найміцнішого метаю всесвіту, із єдиної справжньої сутності.

Зачнемо нову космічну епоху.

Епоху сотворення людськості. Нові геометрії, нові онтології, нові закони Нютона тоді повстануть. Ми зачнемо розуміти світ як натхненну і продуховлену творчість. Як розкіш божественної любови. Людство відколеться від звіряти. І поділиться на людство темне, старе і безвладне, біологічно звіряче, матеріялістично тверезе. І на людство обновлене і продуховлене. На людство пробуджене. На людство сотворене із божественного віддиху. І станеться сутністю Нового Людства і Нової Епохи обявлення Духа Просвітителя. Нехай повстане

„Сотворення Людськості"

Лев

В обличчі завтрішнього дня

Сини Народу Українського,

В обличчі завтрішнього дня згуртуйтесь перед вівтарем ВСЕНАРОДНЬОЇ правди, повіться на свою батьківщину. Вона перетворилась у заповдане кладовище мучеників-лицарів, у кроваву майстерню, де практикують жорстокі експерименти над душами людськими.

На благородних кістках ваших, сини народу козацького, розгульні загарбники будували твердині своїх імперій, творили основи культури і історії.

Викрадались з сердець ваших кращі ідеали і пориви, замуровувались у імперіалістичних катакомбах історично-духовні пам'ятники вашої давнини, виточували з вашої крові, як сльози, чисті лицарські прикмети духа, кидали в огонь кровавої диктатури кращі вінки вашої краси, струювали краплями розпещеності вашу силу.

Не раз на ваших лицарських грудях, сини народу козацького, лежала підкошена

Азією доля Европи. Це ви зі своїх трупів збудували до цього менту неповалену стіну між Европою і Азією. Це ви своїми щитами захищали щире братерство і сонячну волю. Це ви хотіли поставити рубінову вежу вічного миру і згоди.

За це вас чорна сила підкосила і на ваше тіло надала печать фізичного і морального невуття, по-дикунському насміялась над вашими святими чеснотами.

Вас, сини народу мучеників, водили на ешафоти, на вас удосконалювали страхи міжнародньої екзекуції, примушували четвертувати своє власне серце, шматувати душу святого духа вашого.

Вас примушували реготати кривавим реготом над братніми могилами героїчних згорівших лицарів, вас примушували забути своє власне ім'я, проклясти життя, осміяти ще ненароджені покоління, розпалити пожежу братовбивства.

Вам підносили келех для вас чужого життя, вашим кривавим потом спекулювали на всесвітніх ринках і набивали свої кишені золотом і увінчували свої чола дешевою славою.

Уже не одне століття, сини народу многострадального, ви кровавитесь, зашнуровані руками загарбників, не одне століття свободолюбиві нації нашої планети бачать вашу правоту, честь, красу, вашу непохитну віру і любов.

Вони знають, що до того часу на европейському материкові то там, то де-інде горітимуть смолоскипи війн, повстань і заколотів, поки не буде усунена вда спричинена українському народові.

Вони знають, що одні твої страждання, народе, по вінця заповнили світову чашу людських мук; вона вихлюпується і краплі розтопленим залізом падають у душу других націй.

Вороги волі, загарбники золотої правди, землі козацької — давно б'ють у дзвони за упокій всього українського, всього св'ятого, що робить планету привабливішою і лицарською.

Всупереч їм — громовий голос з дна душі народу мучеників, проповідує щастя і кращу долю братам і зарозумілим загарбникам.

Для душі народу лицарського є болючою раною усі кусталі тріюмфи зла над добром; вона хоче, щоб ворог став другом.

Душа народу нашого прагне в крові ненависників-егоїстів посіяти зерна рівноправного братерства, добра і пошани. Щоб ненависник усього чужого зрозумів, що знищуючи земні істоти — людей, він смертваяє життя, яке прикрашує пла-

нету, він несвідомо для себе нищить душу божественної краси, провадить дикорстоку розправу сам над собою.

Тепер на диво нашім світу, із сліз і терпінь народу, із кращих кришталів Української душі витворилось сонце ВСЕМОГУТНЬОГО ДУХА. Своїм щедренним летом над мізиторяними степами, воно освіжить кров, обновить землю, сотворить революційну реконструкцію Української душі, накреслить шлях боротьби і повіди — перебудує людство.

Тому, ми рішили в цих смертельних для нас дискусіях, не признатись світові, народе український, що в нас до нині не вижиті жалюгідні прикмети анархічности, партійности, що серед членів нашого суспільства існує інстинктивна манія отаманії, різних утопічних переконань і прагнень.

Не признаємось світові, що в нас по сьогодні немає єдиноконсолідованого ядра всі тепер чи раніше створених партій організацій. Це одна із ганебних ж нашого народу, яка часто в минулому кидала всі завоювання його в провалля невуття і сонгоріу.

існування, не за для сонячного життя своїх внуків, Народе Український, ти мусиш зрозуміти необхідність незалежности свойого духа і своєї самостійности а за для корисного розвитку себе у всесвіті і своїх сусідів: чехів, поляків, росіян і т. ін.

Во ім'я свого і їхнього буття, ти мусиш ціною великих жертв, побудувати на просторах своєї прадідівської землі ХРАМ могутньої держави лицарського духа.

І тоді, НАРОДЕ УКРАЇНСЬКИЙ, твої віковічні вороги будуть спішити скласти тобі подяку за виведення їх на вільний шлях не хижацького, не варварського, а славного братерського життя.

Будуючи могутню державу духа, ти станеш запорукою щастя своїх ворогів, які загубили до його етапи і який ти їм поверніш.

Чим скоріше члени нації нашої зрозуміють питому вагу свого творення: ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ, тим скоріше вороги всього українського стануть приятелями і помічниками, а ми скоріше ми забудем про земельні рабства тяжельних століть, прожитих під пятою диктаторів Москви, Варшави і Берліна.

Всі нації світу знають, що носієм правди, народолюбства, ворогом всякого московського диктаторства, імперіалізму є ти нації в'язнів. Цього ніхто ні перед ким сховати не стане; це обнажена дійсність багатомільйонного народу, який прагне незалежности під рідним небом.

Ідеологія Всеукраїнського Об'єднання, маючи під собою сталевий підмет Всемогутньої правди, покаже ворогам їхню смерть раньше ніж вони можуть її уявити, пробудить, тим самим виявує деморалізованих ворогів від неминучого невуття і зміцнить дух непереможного лицарства.

Український Народе, зрозумій істину, тобі лишилось ближче до незалежности, ніж ворогам до вимріяного тріюмфу. Тому даремні їхні кепкування над твоїми природніми прагненнями.

Тобі ближче, бо ти з'являєшся зло, кров, насильство, політичну спекуляцію, грошову дипломатію, бо ти прагнеш озброїтись святою ідеологією Всеукраїнського Об'єднання, мечем сталевої віри прокласти шлях до правди, Держави, до свята перем-

ти добра над злом.

Бо ти стаєш упевненим, що твориться НОВА ЕПОХА твого життя, ідеологія якої - принесе на землю пращура Володимира Великого - НОВЕ ЛИЦАРСТВО. Воно знайде нашу щастя земного на вівтарі духовного горіння, під побідоносними прапорами молодої УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Рембрандт ван Рейн

Бальзак присвятив малярству одно з своїх загадкових оповідань „Невідомий шедевр", герой якого, художник на ймення Френхофер, десять літ на самоті катується душею, малюючи портрет прекрасної Нуазези. Образ Нуазези — мрія всього життя, мрія про вершину вершин у мистецтві. Десять літ гігантського напруження всіх сил, майстерність і творчий дух генія, досвід цілого життя, повна зосередженість на роботі, — все це поєдналося в одній особі, щоб забезпечити успіх. Кінчаючи портрет, Френхофер бачить, що немає найживіших прикмет; треба знайти дівчину — ідеальний взірець краси, і з натури перенести на полотно ті прикмети: тоді образ оживе. Хоч він і знайшов модель, а таки потерпів страшну невдачу, бо працював відлюдно, відбившись від світу. Один він бачив на полотні жіночий образ; іншим було видно тільки чудні нагромадження фарб.

Френхофер прагнув чуда: йому хотілося цілком відтворити на полотні живу душу, живу істоту людини, і він, добираючи

способів до того, так далеко пішов на перед і пішов таким субєктивним шляхом, що порушив усі канони – і ті, що до них звикли сучасники, і ті що взагалі повинні зберегтись в мистецтві. Порушив їх, бо замкнувся від людей, зневажив високу душу народу, серед якого жив і для якого повинен був трудитися. Драма Френгофера – характерна, доведена до „крайнього" виразу, драма ізольованого художника, що береться до найбільшого мистецького завдання. Окремі особи, трудівники в мистецтві, можуть мати величезну внутрішню силу і професійну майстерність і все ж таки терпіти невдачу в великому завданні, якщо вони не відчуватимуть віковічних дум свого народу. Бувають так: майстри, які виражають оті думи, не догоджують своїм сучасникам і не хотять робити цього, бо мають більшу ціль. Окремі з них випереджують свій народ на цілий історичний період і навіть установляють нові поняття і прокладають нові напрямки для самого ж народного думання. Тоді вже коло мольберта немає маляра, художника, майстра; в звичайному розумінні слова: там являється пророк і апостол з палітрою та пензлем у руках. І тоді всі найважчі завдання розв'язуються ніби за допомогою зверхприродньої сили. Найкращий приклад до цього – діяльність голляндського художника XVII століття, Рембрандта ван Рейна, який

на своїх картинах частини чарівні рефлекси від того, що йшло в глибинах духового життя не тільки його народу, а й усього европейського людства. Незбутні страждання того людства, усе страстетерпництво синів його і незречені скорбі його матерів, милі ласки і сльози, ті ніжність серця, подвиги і самопожертву в трудах, незакінчену казку про щастя, якій тоді не судилося здійснитися, і найбільше безкінечне милосердіє, що від нього народжується духовна краса людей, те милосердіє, яке живе в мужніх і скромних душах, - усе це становить чуттєвий зміст картин пристрастного і чудного ґенія з приморської країни. Він проникав зором у такі глибини чуттєвого життя, де квітить уже інше світло, у такі глибини, де все відбувається при променях уже іншого сонця: ті невісці нам сяєва невидимого сонця, навколо якого зосереджується дух земного життя, вібрані ним у джерелі і понуцшені магічною силою його пензля сяювати серед пустого мороку — ту сферу людського єства, яка призначена бути вмістилищем благодаті, хоч і часто стає вмістилищем сатанинського зла.

Рембрандт ван Рейн відкрив для мистецтва таку важливу сферу, значення якої для науки про життя людського духа можна рівняти до цінности найбільших відкрить, зроблених ученими природознавцями XVII століття. Справді, слід говорити про значення

Рембрандтової діяльности якраз для тієї науки, бо на його картинах живуть уже не чуттєві образи, які були відомі попередникам, а образи – відтворення духа цілого людства, що прокидається до обєднаного життя на оточеному морями европейському континенті. Через те й сталося так: Рембрандт виборов своє мистецтво, звичайно, в дуже сприятливих для малярства умовах своєї країни, але, в той час, він, як художник, звільнився від звичайних „голляндських" рис, властивих його майстровим землякам – сучасникам. Сфера його мистецької діяльности стоїть над тією сферою, в якій працювали вони, і вони її не бачили. Само ж таки людство Европи побачило її значно пізніше, уже аж у XX столітті, і тоді то й почався урочистий тріюмф художника – апостола, зневаженого й забутого сучасниками, залишеного на злодаюську смерть у темному притулку. В XVII столітті його країна була заможна і могутня. Скінчилася боротьба проти військ іспанської корони, і виникли сполучені штати Голляндії. Кораблі цієї країни пробрювали хвилі всіх морів і океанів світу. Громадяни твердою ногою стали коло конторок і руку, звичну до меча, поклали на рахівництво. Лад, ощадність, певний розрахунок запанували в побуті. Спокій та добробут завітали в міста. Голляндія стала найзаможнішою державою на континенті. Але це одна сторона життя, відрадна сторона;

Друга ж була жахлива: водночас із багатством у країні розвелися страшні злидні. Ніде тоді не тинялося так багато старців по дорогах та переулках, як у Голляндії, і ніде людське тіло, знеможене від бідування, не приносили такі жалюгідні лахміття, як у країні дюн і пасовиськ, добровпорядженні к місті кипучих пристанів морських. А страждання — тим не було міри і числа. Справді то була Голгофа народна. На кордоні добра і зла, світла і тьми, де німе горе породжує галюцінації щастя, фосфоричну казку про нього — там Шума людства терпить іспит і виявляє свою незнищенну суть, свою благословенну суть. Там такий тяжкий іспит, як і в „Фавсті" Гете: душа людства пройшовши чорні спокуси і перетерпівши всі втрати, раптом встає незломна, а мовчазності пророчиста: гордя, добра в скромній суворості, як старі люди, що жили страшний вік, побіла внутрішнього сяєва, хоч і зодягнута в рубища, які на [illegible] перетворюються в сяйтасні східні одежини, обсипані дорогоцвітами, золототканні, відто ж — важкі та мереживні. Апостолічна війна Кінечного, образ кінечного і вкрішального торжества світла в душі людства — над тьмою в ній: така основна творчость Рембрандта ван Рейна. Образи зовсім іншого покоління дивляться з його картини, образи людей, ніби народжених в другий раз, після всіх пережитих страждань, після кривавого туману, що закутував світ.

Після того, як смерть перейшла через трайну вренну, а зло землі, вбивши цвіт землі, видихалося – одкривається просвіт. Крізь чорну завісу і виходять ті, що зосталися живі, щоб возлеліяти новий цвіт на змученій землі і довести перемогу дня над нічию. Вони ніби йдуть у передрадосвітній город упорядкувати справи. Їхній сталий вихід у новий досвіт, початок маршу – тривожного, якогось зі безладного, чудного, незрозумілого нам, непривчаним до всіх сумотних передбачень генія-ясновидця, – можливо розглядати на картині „Нічна варта", найвеличнішому з шедеврів Рембрандта. Якийсь непояснимий стан, середнє між бойовою тривогою і початком воєнного поразника; рух характерний для дня, в чорно-рудій пам'яті ночі, натоптоплена зброя; разом з тим широка урочистість обсяв, мов у дзвіночевій золі; сконцентрованість на вольових обличчях, мов перед батальєм, і поштуку парадна краса, навіть святчана краса, розкіш і яскравість одежі; сумна деталь з вуличного побуту, мов на звичайних жанрових малюнках з собачками, а з другого боку – невеличка жіноча постать у такому дивному вбранні, мов би вона вийшла з легенд. Це царство різних духів; спереду, на середину – дві начальницькі постаті виступають так, ніби за ними цілий регімент у марші, а на справді за ними пантрушилося двійка груп у найрозманітніших позах;

ті, що зразу за ними двох начальників, посуть почепі стрілянину; ті, щодалі, в орі, про щось міркують, до чогось придивляються, щось відзначають; ті, що по один бік, - з перехрещеними списами, - ті, що з другого боку, - під прапором, - теж мають найнесподіваніші вирази на обличчях і напірах, і взагалі всі вони творять подібя живої сцени на сторонах невідомого міста, при загадових обставинах. Світло, ллючися з невідомого джерела, примушує світитися й мерехтіти фарби: темно-руді, червоно-рижі, палеві, золотисто-жовті, сріблисті, сірувато-зелені, і вирізняє з темряви цю сцену, повну життя, енергії в рухах, різноманітності і такого надзвичайного виразу, ніби всі ці люди вийшли зустрічати приїжджих із далекої зірки, що поблискує в висотах ночі. Картина Рембрандта, названа (до речі сказати, умовно) „Нічною вартою", має загально життєвий зміст. Пориви життя в объективному виразі, патос і епічна рівновага протилежностей, кінечний висновок про людську діяльність, втілений у тій композиції форм і фарб, що її гармонію в безладді годі пояснити з погляду односторонніх теорій і тенденцій, багатство внутрішнього життя людей у магічному світлі, - всі оці прикмети роблять картину подібною до коронного акорду з загальнолюдської симфонії Бетговена. В глибині картини, на сонці, висить дзеркало. Важко сказати, для чого воно. Можливо, що

воно, як символ, вказує на зміст картини, бож ця остання й сама становить дзеркало зразково доконуваного громадського обов'язку. Твір загальнолюдського значення Рембранд створив з матеріалу „місцевого" голляндського життя. Йому замовили картину в поширеному в ті часи жанрі групового портрету. Поважні особи з об'єднання амстердамських стрільців і їхній капітан Ваннінг Кок дожидали, що художник розмістить їхні особи на картині відповідно до рангу й чину. І як вони були розчаровані, побачивши свої персони в чудернацьких позах! як вони обурювалися і глузували з Рембрандта! Їм би слід було радіти, бо їхні образи увійшли в вічну воєнну сцену, найславетнішу з тих, що творила в малярстві людина.

Мабуть тільки в Голляндії, країні, що в кривавих і розорних битвах відстояла право на життя і незалежність і створила новий лад, - тільки в ній художник міг створити таку картину на тему про тріюмф громадської самооборони та самоврядування. Картина „Нічна варта" має живий інтерес і для нашого століття; на ній образи людей вільнолюбивого народу, що по всіх тяжких воєнних іспитах запроваджує суспільний лад і сам будує та охороняє свій добробут. В мистецтвознавстві поширена думка, що

три картини: „Лекція анатомії" (1632), „Нічна варта" (1642) і „Синдики" (1661) визначають три основні періоди творчости Рембрандта. Така періодизація стає в пригоді при вивченні творів Рембрандта: вона допомагає хоч би вже розподілити їх на групи і орієнтуватися серед великих скарбів, а почасти також допомагає стежити розвиток маніри художника. До того чи того з трьох названих шедеврів можна наблизити інші твори Рембрандта, поміж численні картини і гравюри, що віддають усі душевні стани та переживання людей: невимовний жаль („Учні в Еммаусі"), страждання („Страсті Господні"), смертельний спуток („Три хрести, гравюра), неземну ніжність („Свята сім'я"), милосердіє („Добрий Самаританин") трагізм чуття („Відречення св. Петра"). Він апостола, так само, як і від чарівника, люди ждуть чуда. Рембрандт творив його. Тільки ж то було інше чудо — не те, що потверджує віру в надлюдські сили. Він відкрив сферу чудесного тут на землі, як апостол перед народом, а змалював її як чарівник.

Константин

54
2.XII.45

НОВА ЕПОХА

Орган Української гуманістичної думки

Ч. I

УКРАЇНСЬКИЙ
Ц.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

Серпень 1945

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

ВОЛОДИМИР

СОТВОРЕННЯ ЛЮДСЬКОСТІ

" Світ це не є сотворений"

" Бог не заповив безчинно рук до подолка. Саббат сотворення це не настав"./С. Стасяк/.

"Це ми сотворимо світ"- лунає світотворча програма лицарів Сонця. Земля не має це тривких основ. Розгублені сонця старих ідеалів холонуть. Нагло з"являються фатаморгани сонць в космосі і гаснуть мов штучні вогні.

Тривкі закони Ньютона провалилися в невизначеності індетермінізму і безпричинності. Невгнуті і прості лінії старих геометрій розхиталися в неуявних і многовимірних закривленнях без напряму і без форми.

Розвіялася фатаморгана змислового образу світа. Це наші очі витворюють світ красок, а вуха світ тонів, а змисли світ змислів, а розум світ категорій нашого думання, а серце світ нашого світосприймання. Світ, як з"явище перестав існувати. Найтвердша його основа - матерія - ставалася дораз більше невловимою, аж вкінці розплитася зовсім в незнаному, загадочному середовищі, ставши виром і порожнечею, заколотом якоїсь рівноваги, центром якогось неспокою. Новітня техніка пробує добути з атомів всю розпряжну їх силу, роздражнивши до живого саме серце їх притаеної, нищівної бурі.

Світ, розложився на складові частини створених нами змислових якостей і категорій сприймання. Земля розступилася під ногами, отворилася безодня темінї, а в ній потонуло все, що здавалося нам існуванням. Остався незбагненний хаос, незбагненних сил, що їх пробуємо впорядкувати категоріями наших душевних сил і сутностей.

Стан ненезійської муки і творчої напруги. Відкриваємо нарешті, що світ це не є сотворений. Відкриваємо, що це ми його творимо в кожній секунді нашого змислового сприймання світа, в кожнім блиску наших очей, в кожній блискавиці нашої думки. Це ми творимо чудо існування світа. Це ми творимо хрустально чисту сніжність надхмарних верхів, розсвітлених блискавками сонця наших очей. Це в наших очах повстає червоність рожі і малиновість уст дівчини. Це з наших душ встає божественна краса надлюдських архитворів мистецтва. Це ми витворили вир зла, жаги терпіння, це ми народили змія, що придавлює людську історію і цілу землю. Це ми розпалили землю на всіх її кінцях і винищуємо її до дна руїнов, згарищами, голодом, розкладом і смерть. Це ми витворюємо трійливі гази зненависті, розпати і божевілля. Це ми заражуємо цим божевіллям цілі народи і женемо їх у всепроковтуючі обійми смерти.

Людство зоічоване, замучене і вбите.

Це ми здійснюємо дні Апокаліпси.

Незрушимі основи землі розсаджені динамітом. Тверда брила світа розтоплена у вогнях всесвітньої пожежі. Розтоплена вогненна маса дрижить це болем передсмертних судорогів розірваних тіл, умираючих лиць, стонів, проклонів і жаху смерти. Розшалілий, скривавлений масив людського м"яса котиться у пропасть пекла.

Божевільний світ летить у безодню своєї всезатрати.

Дух обиди, зненависті, помсти, деправації і шалу уноситься над апокаліптичним хаосом. Світ вмирає із криком проклону проти старих богів. З під догасаючих руїн старого світа, з безодні темряви всесвітнього хаосу встає один могучий крик.

Світ провалюється в пропасті пекла !

Гуляють їздці Апокаліпси.

Справді, справді кінчиться старий світ. Кровожадний опир в мертвому тілі старої людськості це не насситься кров"ю. Земля це

не має тривких основ. Вогнем всесвітніх пожеж вона розпалена до білого. І тому можна це гартом героїчного зусилля і волі викувати із неї тверду брилу, міцну основу під творення нової епохи.

Ще можна зміцнити розхитані основи землі. І на руїнах згарищ і знищення треба сотворити новий світ, нову землю і новий рід.

Людство це не існує.

Його пробували зліпити із глини, із матерії. Пробували тхнути в нього душу річей і тварів, інтересів і зненависті, страху і знищення. І людство сталося бездушною машиною зненависті і знищення.

Людство це не існує.

Його пробували зліпити із сили родження, із гордості, із м"яса, із биття в лице, із принижування, із жорстокості, із злочину, із викорінювання, і зо смерті. І таким воно сталося. Відозвалося на клич смерті і пішло за покликом смерти.

Людство це не існує.

Його пробували зліпити із достатку, вдоволення, багацтва, із молока, із теплої колиски, із розрахунку, із інтересу, із маленького обмеженого "я" маленької людини. І так людство залишилось це без душі. Бог не тхнув це душі у глину Адамового мертв"яка. Людський рід це не відірвався від світа звірят, від звичаїв риби, від тупості свині, від повзання черепахи.

Людство це не сотворене.

Воно це не стидається своєї чоловічості.

Воно це не знає ні божества своєї сутності, ні божественності своїх призначень.

Його це треба сотворити.

У нього треба це тхнути божественну душу. Глина свіжо замішена кров"ю міліонів жертв. І тоді зрозуміємо благочинність згарищ і знищення. І тоді відвернемося від старих шляхів згарищ і знищення. Всеосіймаючі розміри всесвітньої руїни позваляють нам зрозуміти

благочинність вяжу любови, творчості і сили святості.

І тоді зрозуміємо мудрість заперечення. І на звалищах старого світа зачнемо творити світ новий і кращий. Це ми сотворимо світ. Зачнемо його від сотворення блаженного духа в людині. Зачнемо його від сотворення людськості. Сотворимо світ із найсвятіших первнів нашого духа, із наймічнішого металю всесвіту, із єдиної справжньої сутності.

Зачнемо нову космічну епоху.

Епоху сотворення людськості. Нові геометрії , нові онтології, нові закони Нютона тоді повстануть. Ми зачнемо розуміти світ, як натхненну і продуховлену творчість. Як розкіш божественної любови. Людство відколеться від звіряти. І поділиться на людство темне, ро старе і безвладне, біологічно звіряче, матеріалістично тверезе. І на людство оновлене і продуховлене. На людство пробуджене. На людство сотворе із блаженного віддиху. І станеться сутністю Нового Людства Нової Епохи об"явлення Духа Просвітителя.

Нехай повстане "Сотворення Людськості".

Л Е В

В ОБЛИЧЧІ ЗАВТРІШНЬОГО ДНЯ.

Сини Народу Українського,

в обличчі завтрішнього дня згуртуйтесь перед вівтарем ВСЕНАРОДНЬОЇ правди, подивіться на свою батьківщину. Вона перетворилась у занедбане кладовище мучеників-лицарів, у криваву майстерню, де практикують жорстокі експерименти над душами людськими.

На благородних кістках ваших, сини народу козацького, розгульні загарбники будували твердині своїх імперій, творили основи "культури і історії.

Викрадались з сердець ваших кращі ідеали і пориви, замуровувались у імперіалістичних катакомбах історично-духовні пам"ятники вашої давнини, виточували з вашої крові, як сльози чисті лицарські прикмети духа, кидали в огонь кривавої диктатури кращі пінки вашої краси, отруювали краплями розпещености вашу силу.

Не раз на ваших лицарських грудях, сини народу козацького, лежала підкошена Азією доля Европи. Це ви зі своїх трупів збудували до цього менту неповалену стіну між Европою і Азією. Це ви своїми захищали цитами щире братерство і сонячну волю. Це ви хотіли поставити рубінову вежу вічного миру і згоди.

За це вас чорна сила підкосила і на ваше тіло наклала печать фізичного і морального небуття, по-дикунському насміялась над вашими святими чеснотами.

Вас, сини народу мучеників, водили на ешафоти, на вас удосконалювали страхи міжнародньої екзекуції, примушували четвертувати своє власне серце, шматувати душу святого духа вашого.

Вас примушували реготати кривавим реготом над братніми моги-

лами героїчно згорівших лицарів, вас примушували забути своє власне ім"я, проклясти життя, осміяти ще ненароджені покоління, розпалити пожежу братовбивства.

Вам підносили келех для вас чужого життя, вашим кривавим потом спекулювали на всесвітніх ринках і набивали свої кишені золотом і увінчували свої чола дешевою славою.

Уже не одне століття, сини народу многострадального, ви кровавитесь, замкнуровані руками загарбників, не одне століття свободолюбиві нації нашої планети бачать вашу правоту, честь, красу, нашу непохитну віру і любов.

Вони знають, що до того часу на европейському материкові то там, то де інде горітимуть смолоскипи війн, повстань і заколотів, поки не буде усунена кривда спричинена У к р а ї н с ь к о м у н а р о д о в і.

Вони знають, що одні твої страждання, н а р о д е, по вінця заповнили світову чашу людських мук; вона вихлюпується і краплі розтопленим залізом падають у душу других націй.

Вороги волі, загарбники золотої правди, землі козацької - давно б"ють у дзвони за упокій всього у к р а ї н с ь к о г о, всього святого, що робить планету привабливою і лицарською.

Всупереч їм - громовий голос з дна душі народу мучеників, проповідує щастя і квітучу долю братам і зарозумілим загарбникам.

Для душі народу лицарського є болючою раною усі кустарні тріюмфи зла над добром; вона хоче, щоб ворог став другом.

Душа народу нашого прагне в крові ненависників-егоїстів посіяти зерна рівноправного братерства, добра і пошани. Щоб ненависник усього чужого зрозумів, що знищуючи земні істоти-людей, він смертельне віття, яке прикрашує планету, він несвідомо для себе нищить душу Божественної краси провадить жорстоку розправу сам над собою.

Тепер надиво націям світу, із сліз і терпінь народу, із кращих кришталів У К Р А І Н С Ь К О І душі витворивось сонце В С Е М О Г У Т Н Ь О Г О Д У Х А.

Своїм шаленним летом над міжзоряними степами, воно освіжить кров, обновить землю, сотворить революційну реконструкцію Української душі, накреслить шлях боротьби і побіди-П Е Р Е Б У Д У Є Л Ю Д С Т В О.

Тому, ми рішили в цих смертельних для нас дискусіях, непризнатись світові, Н А Р О Д Е У К Р А І Н С Ь К И Й що в нас до нині не вижити жалюгідні прикмети анархічности, партійности, що серед членів нашого суспільства існує інстинктивна манія отаманії, різних утопічних переконань і прагнень.

Не признаємось світові, що в нас до сьогодні немає С К О Н С О Л І Д О В А Н О Г О Я Д Р А всіх тепер чи раніш створених партій і організацій. Це одна із ганебних рис нашого народу, яка часто в минулому кидала всі завоювання його в прозаллля небуття та сорому.

Але ми признаємось світові, що нація українська, раз і назавжди скинула зі своїх плечей тягар міжпартійних суперечок, незгод; ми признаємось, що кращі складові частини душі нації вирішили творити зріло і необхідно.

Першим кличем є - створити В с е у к р а ї н с ь к е "Об"е д н а н н я, об"єднання усіх партій, груп і організацій різних політичних напрямків, ідеологій і віроісповідань у один самостійний консолідований наддартійний рух В с е у к р а ї н с ь к е О б" е д н а н н я.

Дякуючи ідеології Всеукраїнського Об"єднання витворяться стальні загони українського лицарства, продухованого святою вірою в перемогу добра над злом, в перемогу української правди, у перемогу віри над зневірям, у перемогу незалежности над залежністю.

Протуверанції нового ідеологічного центру розпалюються в мільонних серцях лицарів і вони понесуть прапор сонця нашої самостійності, покорять зло в сукровятих душах ненаситних катів.

Дух лицарства сильніший смерті і небуття !

Не спасаючи себе , свою кров і існування, не за для сонячного життя своїх внуків, Народе Український, ти мусиш зрозуміти необхідність незалежности свойого духа і своєї самостійности, а за для корисного розвитку себе у всесвіті і своїх сусідів !

Чехів, Поляків, Росіян і т.ін.

Во імя свого і їхнього буття, ти мусиш ціною великих жертв, побудувати на просторах своєї прадідівської землі

ХРАМ МОГУТНЬОЇ ДЕРЖАВИ ЛИЦАРСЬКОГО ДУХА.

І тоді, НАРОДЕ УКРАЇНСЬКИЙ, твої віковічні вороги будуть СПІШИТИ СКЛАСТИ тобі подяку ЗА ВИВЕДЕННЯ їх на вірний шлях не хижацького, не варварського, а славного братерського життя.

Будуючи могутню державу духа, ти станеш запорукою щастя своїх ворогів, які загубили до нього смак і який ти їм повернеш.

Чим скоріше члени нації нашої зрозуміють питому вагу свого твору-руху: ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБЄДНАННЯ, тим скоріше вороги всього Українського стануть приятелями і помічниками тим скоріше ми забудем про пекельні часи пекельних століть, прожитих під пятою диктаторів: Москви, Варшави чи Берліна.

Всі нації світу знають, що носієм правди, народолюбства, ворогом дикого московського диктаторства, імперіалізму-е ти націє мучеників.

Цього ніхто ні перед ким скривати не стане: Це обнадійна дійсність багатомільйонного народу, який прагне незалежности під рівним небом.

ІДЕОЛОГІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБЄДНАННЯ,

Маючи під собою сталевий підмет ВСЕМОГУТНЬОЇ ПРАВДИ, показе ворогам їхню смерть раньше ніж вони можуть її уявити,

предбачити, тим самим знрятує деморалізованих ворогів під неминучого небуття і зміцнить дух непереможного лицарства.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ, зрозумій істину, тобі лишилось ближче до НЕЗАЛЕЖНОСТИ, ніж ворогам до химерного тріюмфу. Тому даремні їхні кепкування над твоїми природніми прагненями.

Тобі ближче бо ти знена видів зло, кров, насильство, політичну спекуляцію, грошову дипломатію, бо ти прагнеш озброїтись святою ідеологією ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБЄДНАННЯ, мечами сталевої віри прокласти шлях до правди, держави, до свята перемоги добра над злом.

Бо ти стаєш упевненим, що твориться НОВА ЕПОХА твого життя, ідеологія якої - принесе на землю працура Володимира Великого - нове Л И Ц А Р С Т В О.

Воно знаїде чаму щастя земного на вівтарі духовного горіння, під побідоносними прапорами молодої УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

— — —

КОНСПЕКТИК

РЕМБРАНДТ ВАН РЕЙН

Бальзак присвятив мажорству одно з своїх загадкових оповідань "Невідомий шедевр", герой якого, художник на ймення Френхофер, десять літ на самоті катується душею, малюючи портрет прекрасної Нуазези. Образ Нуазези- мрія всього життя, мрія про вершину вершин у мистецтві. Десять літ гігантського напруження всіх сил, майстерність і творчий дух генія, досвід цілого життя, повна зосередженість на роботі,- все це поєдналося в одній особі, щоб забезпечити успіх. Кінчаючи портрет, Френхофер бачить, що не має найменших прикмет; треба знайти дівчину- ідеальний взірець краси, і з натури перенести на полотно ті прикмети: тоді образ оживе. Хоч він і знайшов модель, а таки потерпів страшну невдачу, бо працював відмідно, відбившись від світа. Один він бачив на полотні міночий образ; іншим було видно тільки чудні нагромадження фарб. Френхофер прагнув чуда: йому хотілося цілком відтворити живу душу, живу істоту людини, і він, добираючи способів до того, так далеко пішов на перед і пішов таким суб"єктивним шляхом, що порушив усі канони - і ті, що до них звикли сучасники, і ті що взагалі повинні зберегтись у мистецтві. Порушив їх бо замкнувся від людей зневажив високу душу народу, серед якого жив і повинен був трудитись. Драма Френхофера - характерна, доведена до "крайнього" виразу, драма ізольованого художника, що бореться до найбільшого мистецького завдання. Окремі особи, трудівники в мистецтві можуть мати величезну внутрішню силу і професійну майстерність і все ж таки терпіти невдачу в великому завданні, якщо вони не відчуватимуть віковічних дум свого народу. Буває й так: майстри, які зверхають оті думи, недогоджують своїм сучасникам і не хотять

робити цього, бо мають більшу ціль. Скромі з них випереджують свій народ на цілий історичний період і навіть установлюють нові поняття і прокладають нові напрямки для самого ж народного думання. Тоді ще коло мольберта не має маляря, художника, майстра, в звичайному розумінні слова: там являється пророк і апостол з пензлем та пендзлем у руках. І тоді всі найважчі завдання розв'язуються ніби за допомогою зверхприродньої сили. Найкращий приклад до цього- діяльність голляндського художника XVII століття, Рембрандта ван Рейна, який на своїх картинах зоставив народні рефлекси від того, що було в глибинах духового життя не тільки його народу, а й усього европейського людства. Неізбутні страждання того людства, усе страстетерпництво синів його і неізреченні скорби його матерів, милі ласки і сльози, тиху ніжність серця, подвиги і самопожертву в трудах, незакінчену казку про щастя, якій тоді не судилося здійснитися, і найбільше безкінечне милосердіє, що від нього народжується духовна краса людей, те милосердіє, яке живе в мужніх і скромних душах, - усе це становить чуттєвий зміст картин притрасного і чудного генія з приморської країни. Він проникає зором у такі глибини чуттєвого життя, де сяйкить уже інше світло, у такі глибини, де все відбувається при променях уже іншого сонця: оті незвісні нам сяєва незримого сонця, навколо якого зосереджується дух земного життя, зібрані ним у джерела і примушені магічною силою його пензля сяяти серед густого мороку - ту сферу людського єства, яка призначена бути вмістилищем благодаті, хоч і часто стає вмістилищем сатанинського зла.

Рембрандт ван Рейн відкрив для мистецтва таку важливу сферу, значення якої для науки про життя людського духа можна рівнати до цінности найбільших відкрить зроблених ученими природознавцями XVII століття. Справді слід говорити про значення Рембрандтової

діяльности якраз для тієї науки, бо на його картинах живуть не чуттєві образи, які були відомі попередникам, а образи - відтворення духа цілого людства, що прокидається до об"єднаного життя на оточеному морями европейському континенті. Через те й сталося так: Рембрандт виборов своє мистецтво, звичайно в дуже сприятливих для малярства умовах своєї країни але, в той час, він, як художник, звільнився від звичайних "голляндських" рис, властивих його майстровим землякам - сучасникам. Сфера його мистецької діяльности стоїть над тією сферою в якій працювали вони, і вони її не бачили. Само ж таки людство Европи побачило її значно пізніше, уже аж у двадцятому столітті, і тоді то й почався урочистий тріюмф художника - апостола, зневаженого й забутого сучасниками, залишеного на злидарську смерть у темному притулку. В XVII столітті його країна була заможна і могутня. Скінчилася боротьба проти військ іспаньської корони і виникли сполучені штати Голяндії. Кораблі цієї країни проорювали хвилі всіх морів і океанів світу. Громадяни твердою ногою стали коло конторок і руку звичну до меча покладали на рахівництво. Лад, охайність, певний розрахунок запанували в побуті. Спокій та добробут завітали в міста. Голляндія стала найзаможнішою державою на континенті. Але це - одна сторона життя, відрадна сторона; друга ж була жахлива; водночас із багатством у країні розвелися страшні злидні. Ніде тоді не тинялося так багато старців по дорогах та переулках, як у Голляндії, і ніде людське тіло, знеможене від бідування, не прикривали такі жалюгідні лахміття, як у країні дюн і пасовиськ, добропорядженних міст і кипучих пристанів морських. А страждання - їм не було міри і числа. Справді то була Голгофа народна. На кордоні добра і зла, світла і тьми, де, німе море породжує галюцинації щастя, фосфорична казку про нього - там дума людства терпить іспит і виявляє свою незнищенну суть, свою благословенну суть. Там такий тяжкий іспит

як і в "Фаусті" Гете: душа людства пройшовши чорні спокуси і перегорнувши всі втрати, раптом встає незломима, в мовчазності пророчиста і горда, добра в скромній суворості, як старі люди, що жили страшний вік, повна внутрішнього гнева, хоч і зодягнута в рубища, які на наших очах перетворюються в фантастичні східні одежини, обсипані дорогоцвітами, золототканні, від того - важкі та мерехтливі. Апостолічна війна кінечного, якраз кінечного і вирішального торжества світла в душі людині - над тьмою в ній: така основа творчости Рембрандта ван Рейна. Образи зовсім іншого покоління дивляться з його картини, образи людей, ніби народжених в другий раз, після всіх пережитих страждань, після кривавого туману, що закутував світ. Після того, як смерть перейшла через трагічну арену, а зло землі, вбивши цвіт землі, видихалося - одкривається просвіт крізь чорну завісу і виходять ті, що зосталися живі, щоб возлеліяти новий цвіт на змученій ниві, звістити перемогу дня над ніччю. Вони ніби йдуть у переддосвітній город, упоряджати справи. Їхній оружний вихід у новий досвіт, початок маршу - тривожного, якогось аж безладного, чудного, незрозумілого нам, непризвичаєним до всіх самотних передбачень генія і доповидця - можливо розглядати на картині " Нічна варта ", найвеличнішому з шедеврів Рембрандта, якийсь непояснимий стан, середнє між боєвою тривогою й початком воєнного празника; рух характерний для дня, в чорнорудій рамі ночі, наготовлена зброя і разом з тим широка урочистість жестів, мов у двірцевій залі; склопотаність на вояцьких обличчях, мов перед баталією, і при тому парадна краса, навіть святчана краса, розкіш і яскравість одеж: смішна деталь з вуличного побуту, мов на звичайних жанрових малюнках з собачками, а з другого боку - невеличка жіноча постать у такому дивному убранні, мов би вона вийшла з легенди про царство гарних духів, спереду, на середину - дві начальницькі постаті виступають так, ніби за

ними цілий регімент у марші, а на справді за ними розташувалося декілька груп у найрізноманітніших позах; ті що зразу за плечима двох начальників, можуть кочати стрілянину; ті що далі, в корі, про щось міркують, до чогось приглядаються, щось відзначають; ті, що по один бік-під перехрещеними списами,-і ті, що з другого боку,- під прапором,- теж мають найнесподіваніші вирази на обличчях і наміри, і взагалі всі люди творять подіб"я живої сцени на стогнах невідомого міста, при загадкових обставинах. Світло, лючися з невідомого джерела, примушує світитися і мерехтіти фарби: темно-руді, червоно - рижі, палеві, золотисто - жовті, сріблисті, сірувато - зелені, і вирізняє з темряви цю сцену, повну життя, енергії в рухах, різноманітности і такого надзвичайного виразу, ніби всі ці люди зійшли зустрічати приїздних із далекої зірки, що поблискує в висотах ночі. Картина Рембрандта, названа (до речі сказати, умовно) "Нічною вартою", має загально-життьовий зміст. Порвни життя в об-єктивному виразі, патос і епічна рівновага протилежностей, кінечний висновок про людську діяльність, втілений у тій композиції норм і фарб, що її гармонію в безладді годі пояснити з погляду одностороннїх теорій і тенденцій, багатство внутрішнього життя людей у магічному світлі,- всі оці прикмети роблять картину подібною до коронного акорду в загальнолюдській симфонії Бетговена.

В глибині картини, на колоні, висить дзеркало. Важко сказати, для чого воно. Можливо, що воно, як символ, вказує на зміст картини, бо ж це остання й сама становить дзеркало зразково доконуваного громадського обов"язку. Твір загальнолюдського значення Рембрандт створив з матеріяну "місцевого" голляндського життя. Йому замовили картину з поширеному в ті часи жанрі групового портрету. Поважні особи з об"єднання амстердамських стрільців і їхній капітан Банінг Кок дожидали, що художник розмістить їхні особи на картині відповідно до рангу й чину. І, як вони були розчаровані, побачив-

ши свої персони в чудернацьких позах ! як вони обурювались і глузували з Рембрандта ! А їм би слід було радіти, бо їхні образи увічнив вічну воєнну сцену , найславетнішу з тих, що творила в малярстві людина.

Мабуть тільки в Голляндії, країні, що в жорстоких і розорних битвах відстояла право на життя і незалежність і створила новий лад, тільки в ній художник міг створити таку картину на тему про тріюмф громадської самооборони та самоврядування. Картина "Нічна варта" має живий інтерес і для нашого століття; на ній образи людей вільнолюбивого народу, що по всіх тяжких воєнних іспитах запроваджує суспільний лад і сам будує та охороняє свій добробут. В мистецтвознавстві поширена думка, що три картини: "Лекція анатомії" (1632), "Нічна варта" (1642) і "Синдики" (1661) визначають три основні періоди творчости Рембрандта. Така періодизація стає в пригоді при вивченні творів Рембрандта : вона допомагає хоч би вже розподілити їх на групи і орієнтуватися серед великих скарбів, а по части також допомагає стежити розвиток маніри художника. До того чи того з трьох названих шедеврів можна наблизити інші твори Рембрандта, його численні картини і гравюри, що віддають усі душевні стани та переживання людей : невимовний жаль ("Учні в Еммаусі"), страждання ("Страсті Господні"), смертельний смуток ("Три хрести", гравюра), неземну ніжність ("Свята сім"я"), милосердіє ("Добрий Самаританин"), трагізм життя ("Відречення св. Петра") Від апостола так само, як і від чарівника, люди ждуть чуда. Рембрандт творив його. Тільки ж то було інше чудо - не то, що потверджує віру в надлюдські сили . Він відкрив сферу чудесного тут, на землі, як апостол перед народом, а змалював її, як чарівник.

З М І С Т

Володимир: Сотворення людськості.....ст.1

Лев : В обличчі завтрішнього дня.....ст.5

Константин: Ремборандт ван Рейн.....ст.11

107
25 XII 45

НОВА ЕПОХА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ГУМАНІСТИЧНОЇ ДУМКИ

ч. II

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

ВЕРЕСЕНЬ 1945

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ"ЄДНАННЯ

Всеукраїнське Об"єднання це понадгруповий і понадпартійний, самостійний рух, який об"єднує в першу чергу творчі й інтелектуальні сили народу без уваги на політичні переконання, віру, соціяльне становище чи територіяльне походження, без уваги на партійну приналежність чи теж становище в даній партії чи рухові, а далі згуртовує біля цього ядра найширші круги українського активу і українського населення.

Українську дійсність творить цілість історичної традиції, змагань і борні народу. Українську дійсність творить український нарід, як історично розвоєвий підмет, як творець своєї долі. Українську дійсність творять усі напрямки і прояви української громадської думки, усі ідеологічні і політичні напрямки і партії, усі прямування, прагнення і вияви долі народу взяті як цілість.

Існуючі різниці є висліддом творчого шукання загальної, всеобіймаючої думки, її творення, росту і заблудів, є частинними спробами української розв"язки важних державницьких і соціологічних питань і тому всі вони повинні знайти свій відгук у формуванні синтези українства.

Всі українські напрямки і партії є частинами великої цілости. Ця цілість це шукання власного розвоєвого шляху українського народу, складний процес власного історичного самоусвідомлення.

Кожна з цих партій і рухів може внести у цілість Всеукра-

їнського Об"єднання свої досягнення, свій досвід, свої цінності, свій людський матеріял. А коли вони піднесуться до висот самокритицизму, тоді зможуть вони збагатити це загальний досвід критикою власних помилок і творчими постулятами на майбутність, як висновки із викривлень чи заблуджень.

Всеукраїнське Об"єднання творить власні українські норми цінностей у всіх ділянках українського життя. На грунті цих норм повстане упрагнена синтеза українства.

Всеукраїнське Об"єднання репрезентує ідейну єдність народу, як його мозок і совість.

Працює над викристалізуванням синтези української духовності на базі взаїмного зрозіміння, толеранції різних поглядів, світоглядів і систем, на базі поглибленої праці над формуванням українських духових цінностей на фоні всесвітнього розвитку людської думки.

Об"єднання не розуміється як механічну зрівнялівку, чи нігілістичне або механічно- догматичне підпорядкування одного напрямку другому.

Об"єднання це координація різнородних сил і течій, це єдність розбіжностей, це щораз вища і глибша синтеза складної диференційованої цілості.

Тому об"єднання не тільки не заперечує цінностей поодиноких партій чи напрямків, але навпаки, що лиш у світлі цілості набирають ті напрямки і партії об"єктивної цінності.

Всеукраїнське Об"єднання працює над злагідненням, а далі усуненням усіх від"ємних роз"єднань і різниць викликаних різ-

ними історичними обставинами і долею, різними вірами, виховались різними режімами і накиненими чужинцями світоглядами, різних віток народу, як нпр. західних українців, козаків, лемків, закарпатських українців тощо.

Всеукраїнське Об"єднання кладе натиск і вимагає спільності і скоординованості усіх акцій і репрезентацій на зовні і в усіх справах у відношенні до всіх інших народів, держав і державних об"єднань.

В тому напрямі акція Всеукраїнського Об"єднання є категоричним імперативом наших днів, передумовою успішності кождої української справи.

Рівночасно Всеукраїнське Об"єднання не розуміє своїх завдань тільки як вимогу хвилини, але працює постійно і витримано, над покладенням міцних основ для тривалої консолідації сил українського народу.

Всеукраїнське Об"єднання підготовляє таку реконструкцію української духовості, яка вчинила б можливим виконання достойної місії українського народу в світі.

Всеукраїнське Об"єднання стоїть на становищі історичного об"єктивізму й ідеалізму, історичної справедливості і віри в перемогу правди над неправдою.

В його основі лежить непохитна віра у всесвітні цінності української духовості і культури.

Віра в те, що Україна покликана до активної участи у розв"язці всесвітніх питань відношення народу до народу тому, що провідні ідеї української духовості, а також основи українського національного характеру і світогляду напрямлені на конструктивну і творчу розв"язку українських питань на фоні всесвітнього розвитку людської думки і на фоні всесвітніх політич-

них проблем.

Український нарід виступає як творчий підмет історії на дійову арену із руками незаплямленими грабіжжю чужих земель, імперіялізмом, чи тим думанням ворожим культурі й гуманності.

Український нарід героїчно боронив, боронить і боронитиме основи людськості проти різних імперіялізмів і тоталітарних режимів.

Україна покликана до найвищої місії у світі- бути пробним каменем правди, на якому розбивалися, виявляючи свою брехливість і злочинність системи поневолення людської думки, заперечення свободи людини і винищування народів.

Свідоцтвом і управненням до цієї місії є ціла історія України і всі її великі духи.

Всеукраїнське Об"єднання це усвідомлення і здійснення світової місії України.

Сутність цієї місії в обороні правди, у творенні основ під щиро братерське відношення народів до народів, у захисті ладу і розвитку народів, як єдиних реальних підметів і носіїв розвитку людства.

Геополітичне становище України на границі й окраїнах світів предестинує її до високої місії творення мосту між Сходом і Заходом, між Европою і Азією.

Україна покликана до творення всесвітніх синтез орієнтальної і окцидентальної галузей і шляхів розвитку людської культури і людства на базі власної, непохитної і чітко визначеної підметності.

Для здійснення цих найвищих завдань Українського Духа покликане до життя Всеукраїнське Об"єднання.

Володимир

Місія українського народу.

I

На границі двох світів.

Український нарід не шукав сорок літ серед голодних пустинь і чужих країн обітаної землі свойого призначення.

Його квітучий чорнозем - даний йому споконвіку і споконвіку знає його історія, як нарід осілий.

Але земля його лежить на окраїнах світів, на роздоріжжі і перехресті великих історичних шляхів.

Його земля не має меж зі сходу.

Споконвіку прокочувалися цими шляхами бурі мандрівок народів. Від зарання людської історії чергувалися вони мов приплив і відплив із заходу на схід і зі сходу на захід.

Великі зрушення, великі всесвітні зміни приносили зі собою ці бурі.

Учені орієнталісти відкрили дивне право, що великий монгольський котел, накипівши надміром людської маси, з невідомих ближче причин /може катаклізм?/ періодично викидає зі свойого нутра незміренні сили, які мов саранча несли усе загладу Европі.

Азія вибухає періодично.

Европа чула прізвище Тімур Ленка. Популярні історичні повісті змальовують її жахливу машкару азійського тирана, що із "тьмами" своїх орд заливає світ так, немов би океан запрагнув змінити буцім то спокійне місце свойого притаєного неспокою.

Европа знае назви деяких із тих орд.

Український нарід пізнав силу кождої з них на щитах своїх лицарів. Голодний Степ безмежних азійських просторів гнав у Европу орду за ордою.

"Червоними щитами Русичі степ перегородили" / Слово про похід Ігоря/.

Україна знае орди без форми і без обличчя, без назви і без пам"яті в історії.

Україна знае не тільки великі вибухи "азійського вулькану" але й його майже безперервний клекіт і місцеві спроби прориву. Україна положена на границі двох світів. Вона була муром і заборолом европейських народів проти монгольського сходу.

З другого боку- великі мандрівки германських племен і народів, що набирали сили, шукали собі нових просторів для життя і розвитку, теж прокочувалися чорноморськими степами і теж поважно гальмували розвиток українського народу.

Розбійницькі банди з півночі, що їх манило багацтво полудня немало лиха заподіяли Україні.

Здавалося б, що не можна уявити собі більш неприхожого місця для осідку.

Є в українськім народі пісня про нещасну чайку, що вивела своїх діток при битій дорозі.

Цей шлях це розлогий, родючий чорнозем, якого пишність приманювала усіх сусідів.

Один з польських поетів молився, щоб Бог дав йому Україну в небі.

Бо Україна це земля богами благословенна, це символ буйного, багатого і інтензивного життя. З давен-давна вивозили

з України мід. Її широкі лани справді течуть маслом і медом.

Український нарід завзято тримався і оборонив землю свого призначення. Всі чужі історики, що писали про Україну, головно арабські джерела, згідно підчеркували велику боєздатність українського народу зокрема в обороні своїх земель.

Коли борня виявлялася не під силу, тоді він ховався в лісах і укріплених на багнах городах північної України. Корчилося тоді життя народу, звужувалося до найменших розмірів, щоб після бурі з тою самою впертістю, завзятістю і витерадістю на ново заселювати зруйновану свою землю, на ново заорювати її своїм творчим плугом." не один вже раз бачив український нарід повну руїну своїх осель, голий степ, що його на ново треба змусити працею, щоб родив він пшеницю, гречку і мід.

Місце українського народу- це земля на границі світів і на шляху.

Чи це його таке споконвічне прокляття, чи може благословення?

Це залежить від самого українського народу, від його постави і від самосвідомлення ним свого призначення.

Це "прокляття народу" було його благословенням в часах, коли він зумів захистити свої розкішні хутори від народів дикунів, пройдисвітів і голодних розбишак..

Тоді процвітала торгівля.

Тими самими шляхами, що ними мандрували чорні тьми наїздників плили безчисленні і багаті купецькі каравани. Йшли із заходу на схід, із сходу на захід, із півночі на полудне і з полудня на північ. Славний норманський шлях у Грецію вів здовж Дніпра.

На місці схрещення двох світових шляхів повстає Київ. Чудесний город, багатий, золотоверхий. Словянські сусіди дивилися на

нього,як на город із казки.

"Шлях нещастя" був рівночасно підставою сили,величі і багатства в добі, коли нарід вмів на цьому шляху встоятися.Цілими віками назрівало багатство і сила Київа, аж врешті від УІІІ століття стає він свідомим і гордим центром життя українського народу,центром Української Держави.

Витримуючи і відбиваючи всі удари Сходу,стається вона згодом найсильнішою державою на Сході Европи.Аж найгрізніший вибух азійського вулкану (1240) руйнує Київ.

Що було основою багатства і розцвіту Київської Держави?

Вже здавна зауважили археологи,що велику кількість арабського золота,добутого з викопалищ на Україні,слід пояснювати фактом, що Арабія могла лиш імпортувати товари з України,а в заміну могла давати тільки золото.Це золото оставалося на Україні.

З давен-давна процвітали грецькі торговельні колонії на побережі Чорного Моря.Головним містом економічного життя України, як держави продукуючої була торгівля.Вона саме була основою багатства і розцвіту старої Русі.

Мілітарні перемоги над гордою Візентією,що вважала себе спадкоємницею великого Риму,кінчилися торговельними договорами про упривілеювання українського купецтва в столиті Візентії - Царгороді.Деякі з тих договорів заховалися в історичних пам"ятниках і традиції.Візентійці заприсягали ці договори на Христа,а україні на свойого головного бога Перуна Українські купці мали свою дільницю в Царгороді.Довга низка воєн і торговельних договорів з Візантією кінчиться подружжям українського монарха Володимира Великого з грецькою княжною.Горда Візантія вагається.Легке побрязкування зброєю приспішує весілля.

На шаль рівночасно із грецькою княжною Володимир приймає чужу для України християнську культуру. Україна входить в орбіту західньоевропейських держав, але затрачує при цьому свою культурно-ідейну окремішність.

Син Володимира Великого, Ярослав Мудрий закріплює родинні зв"язки і споріднюється за допомогою чисельного потомства з усіми найвизначнішими династіями Европи.

Одна північна сага оповідає про пригоди норманського князя Гаральда, який вирушив у світ, щоб, здобувши велику славу, заслужити собі право й честь одружитися з донькою українського монарха.

За цього ж Ярослава Мудрого Україна досягає найбільшої потуги.

Що ж виявляється?

Нещасне місце при дорозі не тільки не було ніяким нещастям, але навпаки, було джерелом потуги, добробуту і розцвіту, наскільки Україна зуміла на цьому шляху встоятися, зберігаючи свою окремішність і самостійність.

Отже цей дикий шлях може бути підставою величі, сили й багацтва народу або причиною його найбільших нещасть і упадку, залежно від постави, яку приберe нарід у відношенні до свойого місця при дорозі.

Ясне, що тільки нарід сильний, із видатним організаційним і політичним хистом, свідомий своїх завдань зможе зберегти своє існування на такому бурхливому шляху.

Смерть Святослава завойовника, що побиваючи чужі землі, свої затрачував, була грізним мементо небезпеки зі Сходу.

Потуга Володимира II приборкала. Але вже Ярослав, поділивши державу на феодальні князівства, сотворив основу для роз-

дрібнення і слабості. Тимчасом така держава мусіла всі свої внутрішні справи підпорядкувати своїм найважнішим завданням оборони перед азійським степом.

Існують такі завдання, які переростають сили одного народу навіть такого великого, як український. Для важливої справи оборони перед сходом треба було зорганізувати не тільки досліно всі сили українського народу, але також і сили сусідніх, зокрема словянських держав.

Україна була до цієї місії покликана в наявний спосіб. Вона була передовою державою словян і передовою державою східної Европи.

Чи український нарід, зокрема його провід усвідомив собі свою геополітичну місію? Чи зумів він заглянути в очі азійському Сфінксові і знайти ідеї, щоб за їх допомогою заворожити найгрізнішу небезпеку для народу?

Треба сказати, що так.

Віщий автор "Слова про похід Ігоря", - втілений дух народу вказує у своїй пророчій поемі на конечність поєднання усіх князів для одного святого походу ясних внуків Дажбога проти синів Біса Дива. Він проголошує і проповідує місію України в борні із темінню азійського степу. Для виконання цього завдання навертає він до первісної української віри, до первісних її героїчних ідеалів.

Але розклад і роздрібнення було вже надто велике, щоб князі могли скаменутися. Щоб могти свої ідеї здійснити мусів би автор "Слова" сам бути великим князем України. На княжих престолах сиділи або люди малі або засліплені вузьким прагненням

влади чи слави. Хоч доходило до об"єднань і спільних походів, однак не були вони підготовлені і зорганізовані так, як цього вимагає завдання, від якого залежить життя або смерть.

Тільки об"єднанням і мобілізацією досліно всіх сил народу, тільки очолюванням протимонгольської ліги держав могла Україна врятувати себе і досягнути могутності. До виконання такого завдання був необхідний відповідний ідейний провід, носій усвідомленої місії народу, Орден лицарських внуків Дажбога.

Ясне, що без усвідомлення завдання не можна його виконати, хоч очевидно саме тільки усвідомлення ще не достарчить.

Тільки виконуючи свою всесвітню місію, тільки обороняючи шлях, лад і торгівлю на Сході Европи могла Україна існувати.

Не пізнавши доглибно небезпеки Сходу, не усвідомивши собі виразно своєї місії, мусіла вона загинути.

Горді князі, що коромолами вкорочували життя Дажбожим внукам, важко спокутували своє засліплення і несвідомість після погрому над Калкою пов"язані під дошками, на яких монгольські сатрапи доконували свій сатанічний пир дітей Біса.

Шлях на Київ отворений.

І впав золотоверхий 1240 року, впав ясний город Сонця під напором азійської темині. Скорчена українська державність ще сто літ боронитьcя в Галичині, аж тут згине і цей бастіон під ударом штандатів в плече із боку Литви і Польщі.

Україна гине як герой античної трагедії. Гине в борні з непереможною силою окруження не усвідомивши собі до глибини свойого призначення і порушивши через те кармічні закони свойого розвитку. Україна гине, стримавши героїчно вал азійського вулкану. Від тепер цей вал загрожує Европі.

Під ударами монголів впаде також горда Візантія два сторіччя пізніше.

Нещастя України стається нещастям Европи.

Грізним гріхом є неосвідомість своєї геополітичної місії.

Загада жде нарід, що не послухає свойого пророка, втіленого Духа Народу. Феодальне роздрібнення, децентралізація мілітарної сили, яка ослаблювала її пружність і відпорність була невідповідним грунтом для повстання ідеї Святого Ордену.

Всеж таки, досвід України, був конечною наукою для Европи. Европа мусить зрозуміти, що Україна впала, як трагічний герой, як мур довго розбиваний тараном східних орд.

Ні одному з народів Европи не довелося так довго боротися за своє існування.

Безпосередні і дальші сусіди України не виявляли зрозуміння для її величавої і героїчної місії. Що більше вони дуже часто користали з нагоди, щоб завдати Україні зрадницький удар в плечі і збагатитися на ослабленій Україні в той сам час, коли вона захищала їх фізичне існування.

Проблеми відношення Европи до Азії не годен розв"язати жоден інший нарід.

Тим більше не дасться розв"язати цієї проблеми без українського народу, або понад українським народом.

Тому, що саме український народ покликаний до розв"язки цього питання. Це його геополітична місія.

До розв"язки цього питання він мусить достосувати кождочасні форми, в яких прагнув би він розвиватися.

Як бути українському народові на великому шляху, на границі світів?

Треба глибоко і відважно заглянути в очі азійського змія і знайти формулу, щоб заворожити його притаєну потугу.

Гуманізм і боротьба українського народу.

Ми присутні при народженні нового людства.

В давні часи, більш, ніж 600 літ тому, один геніяльний поет висловив думку, що народи землі, зберігаючи особливості свого побуту і керуючись законами, які відповідають умовам їхнього вільного існування, повинні жити в мирі й добрій згоді між собою; повинні жити на землі, як одна сім"я. Три основи людського щастя називав той мудрий і побожний поет: мир, свобода і справедливість.

Ми присутні при народженні нового людства, що засуджує війну як злочин злочинів, і бажає покінчити з нею назавжди. Знову повинні піти в могилу і два її чорні помічники: людоненависництво та насильство.

Обидва вони являються перед нами в образі нацизму в Німеччині та шовінізму в деяких країнах. За крахом гітлеризму, в могилу якого літучі "зверх-фортеці" вбили осиковий кілок, невідкладно настає крах його копій - різноманітних несамовитих шовінізмів, які вгніздкувалися, як дракони - паразити, в сферах духовного життя народів.

Звичайно, ми зробили б помилку, якби твердили, що на шовінізмі обмежуються форми людоненависництва; їх є чимало.

Насильство, як і людоненависництво, походить від дикунського егоїзму, від варварства. Цілком природно, що в відношенні до творців насильства треба вживати сили, бо лиш її голос можуть зрозуміти люди, які тільки й думають, що про способи заподіяти ближньому кривду і смерть. Зло світу має міцні пазурі, воно чіпляється навіть за гадку, коли потапає, - гітлеризм показав такий приклад, - і тому, звичайно наша доба ознаменувалася

такою тяжкою бородьбою.

Найсвітліша, мабуть, сторона нової епохи, при народженні якої ми присутні-то є терпимість і повага до всіх індивідуальних уподобань і думок людини, повна терпимість в ставленні до її релігійних та громадських переконань.

Гітлеризм колосальна держава якого обнюхувала мов пес кожну людину, яку стрічала в Европі, і намагалася її порвати так жорстоко тиснув на індивідуальність, що та обороняючись, пробудила в собі найбільшу енергію, яку знає всесвіт: енергію своєї душі, як частка Всесвітнього Духа, - і стала сама одна, єдина, рівна гігантській державі гніту і вбивства. Насильство привело до протилежного результату, ніж той, що насильники сподівалися, привело до такого надзвичайного пробудження індивідуальности, незалежного духа людини, якого годі й шукати у всіх попередніх епохах історії.

Душа людини встає сьогодні перед нами, як велетень, що виявляє всі приховані до цього часу внутрішні сили. Горда і прекрасна в своєму протесті проти диспотії і в своєму домаганні правди в своєму незриданному горі і пориві самопожертви, - душа людини, частка вічного світла, встає над подоллю нещастя і надає їй величі.

Шануймо її! Зважаймо на її прагнення і Бона - центр світу і вінець творіння. Її ворожі всякі егоїстичні обмеження зовнішного характеру: групові, станові, кастові та інші.

Демократичний лад забезпечує їй свободу совісти, думання і слову.

Ми присутні при народженні нового людства, при народженні душ, в кожній з котрих починає говорити Дух-Розум світу.

Найсвітліші сяяння його починають виявлятися в природі людства.

Громадська думка всіх країн повинна дізнатися, яку ролю відограв характер українського народу в боротьбі проти гітлеризму. На Україні німецька армія зійшлася віч-на-віч з народом, який став непохитно і, крім твердости, виявив призирство до дужчого в багато разів напасника. Там, в наших сонячних степах, німецька армія, в особах мілійонів її рядових вояків, відчула і зрозуміла, що вона позбавлена вищої правди, що на правда- он у цього роботящого і талановитого народу, мужнього і доброго. Найстрашніший удар гітлерівська армія дістала собі в середину свого серця, в центральний пункт свого морального єства- від українського народу. То був такий всемогутній перший удар по фашистському блокові, яку і останній: удар атомної бомби. В обох випадках діяла сонячна енергія; в першому- від сонця правди, сонця духовного світу, в другому- від того пресвітлого сонця, що в блакиті неба сяє над нами.

Безмежні страждання і мученництва нашого народу, земля якого була спустошена, а міста і села попалені, великі людські жертви в боротьбі, і рани та образи мілійонів фізичних і духовних невольників каторжної імперії- така ціна, покладена Україною, як одна з найбільших офір, принесених людством на жертовник перемоги над силою всесвітнього зла. Любов до правди і добра, призирство до людоненависництва і насильства виявлялися в характері українського народу в старі віки, такі прикмети збереглися в ньому і в наш час. Обстоюймо наш народній гуманізм, обстоюймо ідеї та принципи, виражені в житті та діяльності Богдана Хмельницького, Григорія Сковороди, Тараса Шевченка.

Стіймо твердо на вірі і правді наших предків.

Константин.

З М І С Т

1. Всеукраїнське Об"єднання.....ст.1

2. Володимир:Місія українського народу.....ст.5

3. Константин:Гуманізм і боротьба

українського народу.....ст.13

107
25 XII 45

НОВА ЕПОХА

Орган Української гуманістичної думки

Ч. III

УКРАЇНСЬКИЙ
Б.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

Любтенб

1945

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ МАНУСКРИПТУ

В о л о д и м и р

В справі Всеукраїнського Об"єднання.

/ фрагмент листа /

В хаосі суперечностей бачу теж творчі ферменти.
В безладі бачу волю чину. На дні руїни і упадку бачу волю перемоги.
В загальному роз"єднанні існує загальна воля і загальне розуміння об"єднання. Всеукраїнське Об"єднання це діло святе, важке, відповідальне. Тільки найсильніші титани зможуть затримати на своїх грудях важкі скелі роз"єднання, що котяться у провалля.
Тільки хрустально чиста і добра воля зможе заворожити розхвстану бурю непорозуміння і пристрастей.

Всеукраїнське Об"єднання може зачатися тільки від духової сфери існування українського народу.

Із соняшного зерна його духа й ідей може вибухнути в просторі нове сонце.

Всеукраїнське Об"єднання це справа всесвітньої місії України в історії людства.

Тільки в глибинних пропастях нашої традиції, історії і духовості знайдемо спільне наше коріння і можливість спільної мови.

Всеукраїнське Об"єднання це справа великих духів.

Це справа людей, перед якими в побожній пошані зможуть склонити голови всі інші величини.

Це справа людей, що до їх хрустальної чистоти характору не прилипне ніяке болото гризні, амбіції і ніякий земський бруд.
Це справа людей великої думки і великої любови. Тільки з цієї

духової сфери я жду спасення. Свята для мене ідея Всеукраїнського Об"єднання не може статися знаряддям розбрату, дезорганізації і хаосу доконаних фактів. Творчі і продуховлені елементи його ідеології мусять вже в самій його основі вносити в нашу дійсність конечну повагу продуховлену впевненість ладу і конструкції, здібність заворожувати бурю на морі.

x
x x

Константин

Цінности українського бароко.

На Україні архітектурний стиль, що його звуть бароко, мав інший вигляд, ніж у других країнах Европи. Форми мистецтва на Україні було небагато, та вони відограли більшу ролю в народному житті, ніж у других країнах. Мало того, що вони були з нас формами художньої творчости, вони ставали також дзеркалами морального життя народу. І вони мали тісніший зв'язок з історичною долею народу, ніж у других країнах: безпосередньо, з повною наочністю виявляючи той зв"язок, періодичного процвітання і підупаду йдуть за щасливими та нещасливими переміними на Україні.

Як була держава Володимира Великого, що мала таку саму силу і виконувала на сході таку саму місію в історії Европи, як держава Карла Великого на заході, тоді й будівництво ширилося і здобутки культури входили в побут. За великокняжу добу виробився на Україні свій архітектурний стиль, що, сприйнявши візантійський і, можливо чорноморсько-грецькі та християнсько-кавказькі впливи, пішов у розріст як національний стиль.

Що зостанося від тієї доби після страхітливого руїнництва, - відомо: міцні та величні рештки стали за основу в добу другого процвітання: в час від Хмельницького до Мазепи.

Було так, мов би дуб-дерево, по давній зимі, нарощує нову тканину на основу, витворену минулого літа.

Українська архітектура сприймає новий стиль, бароко, що панує в західній Европі з кінця ХУІ-го до середини ХУІІІ-го століття, і з його дусі обновляє древні пам"ятки та споруджує нові.

На заході, як кінчилася перша третина ХУІ століття, зайшли зміни, що привели до перетворення т. зв. "ренесансу" в бароко. Відродження змінилося контрреформацією, і стрункий та ясний "ренесанс" поступився місцем перед стилем помпезним і примхливим.

Характерна особливість західно-европейського бароко полягає в тому, що в величних формах сполучаються протиречиві рухи; бароко-стиль повний суперечностей та несподіванок, розкішний, обтяжений цибагливими прикрасами, важкий і складний. На його фоні можна було б малювати коронування великого купця, що став монархом, або вихід на ринок великого монарха, що став купцем.

З такою самою напруженістю, з якою колись у готиці всі чисто лінії споруджень рвалися в височінь, - тепер, у бароко, всі чисто лінії, округлюючись і зламуючись, шукають нового та нового напрямку в могутніх формах.

Як колись у готиці повно виразилися пламені поривання побожної мрії, так тепер, у бароко виразився будівничий дух бурхливого віку, сповненого захоплень найбільшими і найрізноманітнішими життьовими справами і пронизуючого драматичними суперечностями згори до низу- від віри до економічних відносин.

Переможний дух ствердження панівного принципу, "наперекір стихіям- він виступає, мов у камінних одежах, у монументальних будовах бароко. В часи від Хмельницького до Мазепи і в нас, на Україні, наперекір усім зловорожим стихіям, відроджується і затверджується державний принцип, що його уявляють собі в зв"язку з минулою суверенністю і воєнною та політичною славою народу. Відродження могутности і створення національної монархії, що на Заході становило передумову для пишного процвітання всіх мистецтв, у нас запізнилося і поєдналося з трагічними обставинами в "міжсусідських" зносинах. І дивно он що: досить було хоч невеликого просвітку в національній історії, щоб незабаром почало процвітати мистецтво в найзначущіших і найновіших, на той час формах. На Україні створився, як паралель до західного бароко, свій архітектурний стиль. Вплив західнього бароко безперечний, а таки можна було б іноді вживати виразу: "український архітектурний стиль", бо між бароко на Заході і бароко на Україні XVII-VIII віків, є значна різниця.

Розвиток українського бароко має, звичайний шлях: елементи і форми нового стилю, принесені з Заходу в І-ій половині ХУІІ століття органічно прищеплюються в українському будівництві; на національному грунті повстає новий стиль, що сприйнявши чужі впливи і скористувавшись з матеріялу, зоставленого попередніми віками, виформовується, як велить його внутрішня природа, і досягає високого розвитку - оригінальний та прекрасний.

Він, простіший, ніж його західний брат, і разом з тим, він одухотвореніший, людяніший своєю внутрішньою природою, ближчий до народного побуту.

Його найкращий цвіт відповідає одній з найгуманніших теорій серед усіх тих, які знає історія філософії - вченню Сковороди, що душа людини стоїть в центрі видимого світу.

Виношений в серці Сковороди на безкінечних українських шляхах, серед працьовитого і доброго люду, в країні віковічних нещасть і мрій, мужности і терпіння, ідеал морального удосконалення становить ніби священий центр, до якого сходяться промені духовного життя народу в той стоп"ятидесятилітній період. Просвітити душу, очиститися од скверни і причаститися тайн можна тільки після боротьби з поганими пристрастями і боротьби з спокусами світу, силами зла. Урочисті моменти возходження душі по ступенях очищення - в храмі, в Божому Домі на землі. Там людина переживає терзання і екстаз, смуток від думки про гріх і втіху, пов"язану з надією на спасіння, драматичну боротьбу внутрішніх сил, що, - при зверхності доброї волі, - кінчається перемогою світла над тьмою. Діяльна воля, що спонукає до доброчинності, торжествує над конфліктами особистого інтересу і совісти, які виникають серед обставин складного життя.

Після всіх нещасть на шляху до державности, народ зосереджується на вічних цінностях внутрішнього світу, знаючи чи то істин-

ктивно передчуваючи прийдешні нещастя і віддаючи істину, що доки оті цінності зберігаються, доки зберігатиметься огонь віри,- боротьбу можна починати знову, маючи певну надію на успіх. Цей складний стан душі простих людей з народу, цей стан народного духа відображується в комплексі мистецького стилю, в якому побудовані, викінчені українські церкви XVII-XVIII століть.

Дві історичні постаті відзначають початок і кінець українського бароко: Хмельницький з шаблею і Сковорода з біблією.

З европейського Заходу бароко на початку XVII століття поступає в Україну під егідою польсько-католицьких сил/будівлі в Заславлі, Вінниці, Києві/. Уперті українські люди скористувалися з нового стилю, запозиченого самими єзуїтами з великих европейських країн, а ідеям, що під барковим прикриттям продвигалися на Наддніпрянські землі, дали рішучу відсіч.

Богданова церква /середина XVII віку / і гетьманська палата в Суботові- зразки українського будівельного мистецтва, що переходить до барокового стилю. В країні, в якій серед пожеж і війн на життя і смерть повстала потужна козацька держава, створилися надзвичайно сприятливі умови для розквіту бароко в будівництві- стилю величного, мальовничого, святчаного.

Якщо при самому Хмельницькому архітектурі мало приділяли уваги, бо сили були зосереджені на збройній боротьбі, то далі, при спадкоємцях великого гетьмана, почалася кипуча робота коло храмів та громадських будівель.

Чернигівському полковникові належить честь обновлення та барокового оформлення Успенської церкви Єлецького монастиря.

Гетьман Самійлович узяв під свою живу руку роботи невмирущого значення. Дякуючи йому бароко поширюється на Україні, і принявши будову дерев"яних староукраїнських церков, починає випробувати свій своєрідний характер, відмінний від західно-европейського.

Як дорогоцінні пам"ятки того періоду повстали дві церкви в Густинському монастирі. В 1682 році почали будувати Спасську церкву в Мгарському монастирі, недалеко від Лубень. На високому лісистому березі Сули, в мальовничій місцевості, підвівся благолітний храм. Архітектор Йоган Баптіст почав оформляти цей храм на зразок західноевропейських будівель, а потім майстри-українці, що при Мазепі докінчували роботи, надали Спаській церкві вигляд, високою мірою характерний для українського бароко. Спаська церква в Мгарському монастирі коло Лубень, міста, що було природною фортецею держави Володимира Великого, дістає символічний зміст: являючи чудесний зразок українського бароко, ця церква поєднує в собі два будівничі періоди, пов"язані з іменами двох козацьких державців, які були многотурботними меценатами вітчизняного мистецтва. Що почав і пильно провадив Самійлович, те устаткував і довів до блискучого завершення Мазепа, який надав розквітлому українському бароко навіть риси своїх особистих мистецьких уподобань.

За гетьмана Мазепи бароко набуває офіційного архітектурного стилем держави, виражаючи бурхливу могутність козацького руху і апотеозу його сил.

Бароко на Україні вступає в свій золотий вік, складаючись в стиль нового характеру і розгортаючи істотні сторони свого комплексу, переважно- суто архітектурну та іконописну, що в них єднається західноевропейські художні тенденції і мальовнича розкіш та краса українського мистецтва. Цілий ряд великих робіт виконано за Мазепи: закінчення Спаської церкви Мгарського манастиря, спорудження Богоявленської церкви на Подолі, чудесного Миколаївського катедраля на Печерську, церкви Всіх Святих на економічній брамі Печерської Лаври, добудова і оформлення Київської Софії, обновлення і поширення Великої Лаврівської церкви, перебудова домініканського

костьола в Києві на Петро-Павлівську церкву, добудування Кирилівської церкви в Києві, виконання розпису на стінах Троїцької церкви на головній брамі Печерської Лаври.

Дві епохи українського будівельного мистецтва зоставили по собі дві брами, в яких вони повно виявили свій дух і характер: древня епоха- Золоті Ворота, нова епоха- Браму Заборовського, що становить собою і архітектурний шедевр взагалі, і розкішний зразок українського барокового стилю. Є якась просвітленість у цілому образі брами, будованої з оглядом на проміння жаркого сонця. Щедрі прикраси з вибагливим рисунком та майстерно скомпонована гра світла й тіні, надають брамі тієї сонячної пишності, що взагалі характерна для оформлення барокових будівель на Україні. В примхливих та неспокійних лініях загального обрису кипучий бароковий стиль доцвітає свою останню південну годину і з"являються ласкаві, втомлені тихі відцвіти близького вечора.

Брама Заборовського і чудо архітектурного мистецтва, дзвіниця Печерської Лаври, належить до тих пам"ятників в Україні, які сполучають в собі бароковий стиль з елементами рококо-нового стилю що в XVIII віці з Франції почав ширитись по европейських країнах і досяг Дніпрового берега.

З кінцем XVIII століття прийшла заборона будувати на Україні церкви в українському стилі.

На Заході в будівлях ситлю бароко вражає міць і помпезність, на Україні-святчана урочистість. Бароко на Дніпрянських землях відрізняється від західнього бароко більшою теплотою загального враження; крім того, в його Окрасах, позбавлених такої виробленности і усталености, як на Заході, щось ніби доцвітає,- тут орнаменти живіші ближчі до природи та щедріші на мотиви. Якщо на Заході з абсолютною чіткістю виражено головний принцип бароко:

протиріччя між основними могутніми рухами і подолання його в єдиному суверенному твердженні, то в нас, на Україні, повнішою мірою виражено той кипучий від суперечностей процес життя, що від нього походить найглибший характер барокового стилю, і виражено відчуття змісту того процесу, відчуття, що його можна назвати словами "сонячна містика".

Якщо в західньому церковному бароко виявилася драматична боротьба між силами духа і потяг до ствердження вічних непохитних істин, то в нашому барковому храмі відобразилася трагедія морального єства людини і прагнення до морального подвигу- поборення скверни життя, просвітлення духа серед неї, спокутний настрій, а також передчуття радостей вищого світу.

А звичайно, бароко на Заході і на Сході Европи, на Україні, творить один стильовий напрямок, який виник дякуючи тому, що в мистецтво вторгся бурхливий потік життя з безліччю випадковостей, відступів від норм та ідеальних естетичних уявлень, з примхливими і непокірними явищами. В мистецтві виникло царство нерівних ліній, нездержного руху, протиріч, величі і неспокою, гомости і надміру, пишности і торжественности, а передусім - кипучого життя, велична картина якого відміняється перед нами в залежности від зміни сонячного світла.

Іконостас української церкви виріжняється в окремий твір мистецтва, що має свою складну, часто- кількаповерхову композицію. Ускладнення архітектоніки іконостасу і збагачення його темами відбувається в ХУІ столітті. Малярство іконостасу насичують елементи реального життя; побутові риси національний колорит, "портрето-ікони", -вони привертають інтерес і зворушують молящих. Мистецтво оформляти іконостас досягає високого розвитку в ХУІІ столітті і зрештою сприймає вплив бароко, що виявляється і в самому малярстві, і в різб"ярських роботах, і в архітекто-

ніці. Одухотвореність виображення, краса чистих фарб та блиск розкішних оздоб на іконостасі, виступаючи в сліпучому промені, який падае з високого вікна, або в тихому світлі від свічок, вражае душу моляцих і відвертае від чорноти та бруду, які плямують її з щоденному житті.

Доступно для народного уявлення виображені вишні сили світу: Господь- предвічний судія і охоронець істини, що подав приклад самопожертви в ім"я людства; Пречиста Мати-Заступниця за рід земний перед очима єдиного сина і утішительниця страждущих; Архангел- меченосець Всевишнього, виконавець праведного суда над злоначинающими: ці і другі образи в храмах були тими зримими ликами з незримого світу, до яких прагнула і коло яких жила і просвітлялася моральна істота нашого народу.

З вірним художним чуттям вибирали старі майстри місця для будування церков.

Возвишались храми над будинками та садами города, села, або монастиря, даючи єдність і закінченість краевидові. Поземелля основа будівлі, що нагадуе кріпость, належить землі: тут та сама картинна гра світла і тіні, що на колишніх будинках та в рослинному царстві. Елевація храму підносить наш зір, радуючи його сполученням прямих ліній та вигнутого обрису п"яти барокових бань і маківок-до хреста. Іноді здаеться, що в тому обрисі одсвічуеться якась "психологічна" форма видимого небесного склепіння. Трішки вгору, над горизонтом-розширення, а далі, над головою-звуження аж до осередку в зеніті. Хрести на храмі жарють від сонячного світла; вони високі, амурні, яскраві; вони належать висотам. Храм ніби еднае перед нами небо і землю. Могутні і торжественні звуки міді з височин- дзвони з дзвіниці- покликають нас до таїни того єднання, покликають і літнього дня, і зимової ночі, коли золоті церковні хрести та бані сяють на фоні млисто- сапфірного неба та білих хмар, що пливуть мимо місяця...Тоді нова радість стае серед скло-потаних людей на засніженій землі.

Л е п

Виховати молодь

Над вершинами держав нашої планети, сонце української державности найбільш ясне, найбільш палаюче і народолюбиве.

Воно себе не покрило плямами грабіжництва чужих земель, не обезславилось присвоєнням чужої культури, чужої слави і історії.

Ні! Воно безплямне, облите слізми замордованих сиріт і виблагане матерями закатованих борців. Воно святістю одуховлене, як і перші загони лицарів Нової Епохи. Загони творців, що накреслили перед собою святий ідеологічний шлях, витворили найпередовіший епохальний рух- Всеукраїнське Об"єднання.

Витворили Об"єднання, яке мусить консолідувати політичні течії і творить українську дійсність зо всіх напрямків громадської думки, зо всіх політичних і ідеологічних виявів і партій, зо всіх виявів волі народу взятих, як цілість.

Ідеологічне сонце нашої державности та Всеукраїнське Об"єднання, витворили законсгідно з яким українська душа сотворить новий світ. Сотворить нові погляди і сприймання. Відкине примітивізм, бундючну самозакоханість, манію самовеличности. Відкине всі роздори посіяні ворогами консолідації українського народу. Вона стане інша.

Кожна одиниця української нації почне думати новими категоріями; почне дивитись на себе і на оточуючий світ очима вартісного члена нації осонячненої непереможним прагненням держави і відродження- пізнає себе.

В кожній одиниці витвориться новий діямант духовости.

Всесвіт побачить українця інакшого, неподібного до того, що був на початку двадцятого століття.

Українця-ідеаліста, якому є ворожі будьякі матеріалістичні погляди, безтямна і розгнуздана анархічність, міжпартійні і міжіндивідуальні суперечки; самопохвали і самообідянки, оганьблення чи ідолопоклонне прославлення вождя тої чи іншої партії чи організації.

Українця- лицаря, якому кожна партія і група одинаково дорога і потрібна, зі всіма їхніми цінностями і хибами, зі всіма їхніми прогресивними, чи догматичними напрямками.

Напередодні цього відродження, в першу чергу слід виховати високоодухотворену молодь. Молодь, гідну репрезентувати майбутність своєї нації, право її стояти першою в сім"ї передових націй нашої планети.

Виховати таку молодь, якаб обезсмертила свій нарід, яка моглаб поповнити ряди лицарства, готового во ім"я свого розквіту і братерських націй прийняти муки і фізичну смерть.

Виховати таких синів народу, які змогли б знайти істинно святе обличчя України в духові і памятниках нашої давнини, у відійшовших лицарів, які згоріли за волю, щоб вічно горіти, вічно бути живими, які моглиб зрозуміти ту ідейно- історичну місію, яка стоїть перед Україною- гранітним плацдармом між двома світами, перед душею нації нашої .

Виховати такий тип молодого лицаря України, який ніколи не став би перекотиполем у вихрі ворожих ідеологій, слугою чужих націй чи партій. Незакохавсяб у сентиментальну брехню, нешукавби права в безправ"ї, волі у невільного; не йшов би змінювати стіни імперіалістичних націй, загубивши віру в спроможність витвору своєї власної, для нації корисної, державницької стіни.

Створити такий тип молодого українського лицаря, який не мавби іншого щастя на землі, як у святій боротьбі згоріти за свою націю, за честь її , за славу у всесвіті свого державного стягу і життя майбутностей.

Створити такий тип молодого лицаря в обличчі якого можна було б прочитати сучасність і майбутність нації нашої, в душі якого можна було б пізнати найкісніші кришталі духовости нації, в ділах якого іскрилась би віра і священна сила жертвенности, який бувби з повним виразником історії життя нації .

Молодий український лицар, маючи такі духовні багатства- осмілиться виступити проти ворога ворогів, проти смерти смертей. Проти загарбника ката, який в розпуті шукає на загарбаних просторах твердого грунту для розбудови в"язниць, концтаборів, для проповідування лжеправди під кличами слов"янства, подібности мови і стилю життя через казьонне насаджування і використовування церковної адміністрації для своїх цілей.

Лицар, який виступить проти словянства, коли воно служить імперіалістичній Москві, як знаряддя для поширення загарбницької політики на свободолюбиві словянські народи.

Він сміливо виступить проти ворога, що використує релігію, як засіб витвору в поневолених страху перед паном- загарбником, страху перед силою лицемір"я і диктаторства.

Лицар, який виступить проти братерства для насильства: одухотворившись ідеологією Всеукраїнського Об"єднання і об"єднавшись з рівними собі-стоятиме, як сонце ясною, як вічність вічною стіною під побідоносними прапорами воскресшої для нації світу братньої Української Держави.

З М І С Т

Володимир: В справі Всеукраїнського Об"єднання
/-фрагмент листа/.....ст. 1

Константин: Цінності українського барока.....ст. 3

Лев : Виховати молодь.....ст. 11

54
2 экз. 45

НОВА ЕПОХА

Орган Української гуманістичної думки

Ч. II.

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

Жовтень

1945

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ МАНУСКРИПТУ

Б У И-Т У Р

М І С Т И К А В Р Е А Л Ь Н І Й Б О Р О Т Ь Б І

Один із двох наших велитнів й вчителів, -Іван Франко так формулював значення того нібито нереального в реальній боротьбі:" Дух, що тіло рве до бою, рве за поступ щастя волю..."

Подивімся-ж яка є велика правда в цих коротких словах: чи не починався кожний реальний рух, кожне матеріяльне осягнення людства у царині духа-мислі?

Чи не випереджував дух творенням нових ідей чи проектів досягнення техніки часом на тисячі років?

Пригадаємо, що ідея літання на апаратах тяжчих за воздух виявлася вперше в оповіданні-міфі про Ікара, що пристроїв собі крила; що геніяльний італієць перед сотнями літ сконструував у мислях ідею аероплана, передав його в начеркові та не міг тільки втілити в реальні форми, бо тодішня техніка на могла дати йому сили, яка була би вистарчаюча, щоби піднести апарат в гору, а саме сили сучасного мотора.

Спитаємо: що у цьому світі, із того що зроблено людиною, не є продукт мислі, духа людини, яка потім втілилася у чин, у матерію? Тоді ми зрозуміємо глибокий зміст містичних слів Евангелиста:" На початку було слово й слово було у Бога і Бог був Слово!" Зрозуміємо то й біжучий вислів :"нічого не має у світі слабшого і міцнішого за слово." Ми же скажемо:" немає у світі нічого слабшого і нічого міцнішого за думку людську, за ідею."

Те слово, виразник ідеї, за яким іде чин, те слово-виразник проекту, що втілюється у матерію що змінює стан світа, - але те слово що є лише звуком, за яким не іде чин, чи заслуговує воно назви слово?

Людське слово, -сказане чи писане є висловом ідеї, того, що родиться недослідженими ще процесами у найглибших закутках того, що оживлює

матерію і зветься духом людини. Те-ж недосліджене, що ми звемо духом є не лише у кождого живого сотворіння, як ду людини, але воно є питомою прикметою теж людських колективів, яких об"єднує, чи то спільне життя у певному місці, певному районі, у певній території, чи то одна-однаковість духової конструкції, однаковість сприймання зовнішних явищ, однаковість їх оцінки, чи то спільні почування оперті на однакових способах життя чи то однакової праці. Це звемо ми духом людської спільноти, людського агрегату.

Цей дух спільноти може зрідка існувати і тоді, коли поодинокі члени духової спільноти не лише розкидані далеко один від одного, але й належать до ріжних націй, ріжних народів.

Існування такої скажемо інтернаціональної спільноти духової можемо ми тепер легче чим колись спостерігати: чи-ж не існує між певними представниками цілком ріжних націй однаковість думок, однаковість поглядів на світові явища, які тягнуть за собою однаковість чинів цих ріжнонаціональних людей? Однак творення такої міжнаціональної спільноти вимагає, або великої загальнолюдської ідеї, яка моглаби захопити маси, якою наприклад була в один час ідея Християнська, потім ідея демократії чи соціялізму і т. д., або-ж її можуть творити видатні особистості у кожній нації, які з"являються носіями загальнолюдських думок.

Від творення таких міжнаціональних спільнот, від їх здійснення залежить на нашу думку доля людства, бо тільки за їх допомогою можливе влаштування спокійного співжиття народів, доцільного опанування ними природи та використання її в інтересах цілого людства. Не можна не згадати при цьому біблійської легенди про ту Вавилонську башту та перемішання мов , для того, щоби людство не могло осягнути височин, спанування небом, - природою.

Мусимо констатувати, що у теперішньому стані людства частішою є ідеологічна спільнота між членами вузчих колективів, членами одної

і тої же нації, між якими порозуміння улегчується однаковістю звичайного життя, однаковістю мови, однаковістю сприймання звичайних явищ. Ми тепер, перемішані чужою волею з представниками різних націй самі можемо спостерігати ці народні ідеологічні спільноти, ствердити їх існування та існування нашої Української Народньої Спільноти.

Кожна з цих спільнот має свої, властиві їй риси та прикмети, що улегчують та утяжчують їй не лиш сприймання зовнішних явищ; але також часто априділяють чинне реагування на ті явища, від тих же властивостей залежить реагування даної спільноти також на підказувані їй агітацією ідеї. Хто-ж не спостеріг, хоч би того, що пр шумівша буря націонал-соціалістичної агітації та пропаганди діяла більше всього у межах німецької національної спільноти й деяких інших націй, які мають загарбницькі прагнення. Такі народні спільноти перетворюють часом і інші ідеї в акти нестримного месіянізму та імперіалізму.

Ці питомі кожній народній спільноті психологічні властивості закладають на минулому житті та почуванні низки генерацій певного народу і можуть бути лише з великим зусиллям змінені вихованням теж лише декількох генерацій, але ці зміни завжди викликають хоробливі психічні процеси у житті народнього колективу та при раптовому й нерозумному їх проведенні викликають такі психологічні хвороби народнього організму, які спричиняють великі індивідуальні та економічні втрати. Пригадаймо лише, які наслідки мало для нас Українців прищеплення та накинення нам силоміць неприродніх нам, народові демократичному та свободолюбному ворожих нам форм царського та модерного східнього кріпацтва, або гітлерівських форм диктатури. Нарід відповідав на це повстаннями і запеклою боротьбою. Народній організм ніс страшні фізичні та моральні втрати, від голоду, породої зброї, внутрішньої роз"єднаности партійного та гуртового самознищення.

Натомість, як лише український нарід витворив форми, які відповідали тисячерічній традиції його минувшини, він починав розви-

ватися, творив загальнолюдські вартости, ставав корисним членом родини народів, споглядаючи слова Івана Франка:"І ти вогнистим видом засяєш у народів вільних колі, труснеш Кавказ, впереженся Бескидом, - розкотиш Чорним Морем гомін волі...!"

Чи не є містичним, що нарід, який піснею " вже років двісті є козак в неволі, ...гей у неволі, у ярмі, під ворожим караулом у тюрмі" змальовував свою долю, нарід який двісті років тримався у психічному й матеріяльному рабстві, був неграмотний й не знав своєї минувшини, при першому подуві революції відновив самоврядні взірці, оперті на невідомих йому традиціях минувшини?

Чи не є містичним, що в тій частині українського народу, що виховувався у дусі австрійського формалізму і 1911-12 роках вибухла ідея " Нової Січі", що збудована на стародавніх почуваннях; чи це не є містичне, що у Карпатах загриміла пісня:" У новій Січі старі запорожці встають, голос труб кличе у лави ставайте...!" ...На нас дивляться всі: наш Хмельницький Богдан, Дорошенко, Мазепа, Виговський, всі гетьмани за нас, всі криваві від ран..." З цими голосами:" Січ іде з Чорногори, Україна встає, Україна гуде, Україна клекоче як море!" А у 1914 році слово стало чином й грізні лави УСС-ів стали завязком Великого Зриву 1917 року.

Чи не є то містичне? і чи не є та містика підвалиною реального чину?

Ось і тепер, чи не є містичним, що у Великій хуртовині останніх гігантичних змагань всесвітніх,- змагань, реальних стремлінь й ідеологій, великі маси українського народу з ріжних частин його території, з царин ріжних чужих впливів зігнані у одних і тих таборах мають змогу виконати заповіт, що його дав у перший рік Нової свободи України відомий нам всім Михайло Грушевський:" Українці мусять лучитися як Українці для захисту прав Українського народу."

Невиконання цього заповіту заплатили ми великою кров"ю, будемо платити ще далі, якщо не зрозуміємо та не використаємо тих можли-

постей, що нам дані тепер, та з кровавого досвіду минувшини, не зрозуміємо містичного перебігу подій, що примусово зібрали нас до гурту та не утворимо єдиного Всеукраїнського Об"єднання здатнього через утворення духової спільноти всіх українців викликати великий всеукраїнський чин.

- - -

ВОЛОДИМИР

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Танки, гармати, повзи, бомби, групи узброєних людей, їх дії і... ведень нім на горлі народу є виразом певної постави супроти життя, певного світогляду і означених ідей.

Ще ніколи не було так виразно видно правди, що кожна борня є виразом борні ідей, які ведуть вперед або гальмують розвиток поодиноких народів і людства.

Історія всесвіту і історія народів це абсолютний процес розвитку ідеї.

Нарід, який не мавби власного обличчя, власної традиції, власної мудрости і власної віри, як виразу власних розвоєвих ідеалів, не мав би нічого до сказання в історії.

Такий нарід не може бути формулюючим підметом, чи творчим сувереном історії людства.

Кождий нарід здійснює окреме завдання у загальному процесі розвитку всесвітньої думки. Кождий з великих народів чітко усвідомлював собі свою окремішність і своє історичне призначення. Свій і загальнолюдський розвиток здійснював такий нарід у своєрідний і для нього тільки притаманний спосіб.

Ця окремішність його світовідчування і його призначення знаходила свій вияв у його вірі, або загально в його ідеології.

Кождий з цих народів немов наголошує якусь одну думку, яку вперто повторює у своїй історії. Така його діяльність буває в історії або творча або руйнуюча.

В обороні і розвитку різних народів світа здійснюється єдиний, всеобіймаючий розвиток всесвітньої ідеї.

Нарід, який не має власної ідеології, не усвідомлює собі своєї сутності. Він не існує це як свідомий підмет розвитку в історії людства. Він мусить з конечності плентатись в хвості якоїсь чужої ідеології.

Він мусить служити чужим богам.

В сьогоднішних умовинах сини такого народу мусять з конечности бути гарматним м"ясом для чужих ідей. Ніколи такий нарід не забезпечений перед роз"єднанням і перед чужими ворожими впливами.

Кождий з чужих напрямків може мати в такому народі своїх ставлеників ідейних прихильників чи запроданців. Буде в такому народі найменше стільки груп скільки є воюючих сил.

Замість статися сувереном історії, буде такий нарід її тереном.

Це буде так довго, як довго він служити ме чужим богам.

Де не треба шукати української ідеології?

Української ідеології не можна шукати на бруку, по чужих ринштоках, на смітнику Европи в розховстанній, плиткій демагогії чи публіцистиці збанкротованих чужих ідеях.

Український рух буде тоді тільки смішною їх карикатурою.

Основи української ідеології існують у праджерелах світопідчування і віри українського народу, в його душі, в провідних думках його історії і традиції, у вершкових досягненнях української думки на фоні всесвітнього розвитку, в думах і ідеях духа народу, у довгій через його історичних втілень, у загальних основах і лініях його розвитку.

Коли так поглянути на історію українського духа тоді, виявиться, що йому припадає величава і єдина в світі достойна місія.

Українська ідеологія- це самоусвідомлення всесвітньої місії

України.

Вона вже існує не тільки як доктрина ідеологія, філософія і віра, але як ідейно- суспільний рух.

Найбільш характеристичною прикметою цього руху є його ідеологічна суверенність.

Він є виразом правди і служить правді. Правда не є чимсь, що служить для інтересів якоїсь кляси, групи чи народу.

Існує правда об"єктивна. Її об"єктивізм здійснюється в процесі розвитку. Правда об"єктивна вказує правильний шлях розвитку на грунті історії.

Тому цей рух є понадгруповий і понадпартійний.

Він не може служити ніякій групі ані партії.

Він не може бути знаряддям, яке служить готовим і згори заложеним вузьким інтересам якого небудь руху. Він загальний і всеобіймаючий.

Він не може зокрема служити знаряддям для молодих людей тих груп і партій, які вважають, що ідеологію треба нагинати до вимог хвилини, політики чи інтересу.

Таке розуміння правди, як знаряддя інтересів чи політики, це саме суть більшовизму.

Правда існує об"єктивно. Вона не тільки не може служити носієм часткових проявів активности українського народу, але навпаки всі носії усіх проявів активности українського народу на всіх ділянках і теренах його змагань, повинні служити найзагальнішій і всеобіймаючій правді.

І саме, як вираз правди, дає цей рух вислів найглибшим цінностям народу і рівночасно отвирає йому дорогу до необмеженого розвитку, позваляє йому досягнути горішньої границі своїх можливостей.

Він веде до слави і вічності.

В українській дійсності може він заняти тільки належне йому місце духового суверена.

Саме цей рух, як загальний і всеобіймаючий змбле обняти і поєднати усі суперечні прямування, прагнення і розбіжності, які існують в українськім народі.

В цьому загальному поєднанні зрозуміють нагло усі напрямки, що вони не є суперечні, що вони є частиною багатої і складної української душі і що кождий з них може внести свою частину до великої цілості. Нещастя зачинається тільки тоді, коли кожна частина хоче бути цілістю і виконувати функції цілості.

В такому змислі Всеукраїнське Об"єднання є теж частиною української дійсності.

А саме мозком і духом.

Воно теж не зможе здійснити своїх ідей, якщо м"язи і сила здібних до чину людей будуть служити м"язам і силі, а не духові.

Із поєднання його ідей із масивом українського народу, із сполучення Духа і Сили повстане здійснення найвищих ідеалів народу.

Л Е В

Ц І Н А З Е М Л І

Наша, українська нація, як одна з великих націй Всесвіту, має землю з невичерпними природніми багатствами з чарующою красою, зі славою, як сонце величною.

Земля наша своїми хлібами, медами, ріками, розлогістю квітучих долин, розкішшю садів приманювала до себе завойовників. Вони часто ішли на смерть, щоб заволодіти нею, щоб стати хазяїном на ній, повернувши в рабство покорених людей.

Цілком ясно. Козацька земля своїми щедротами тягнула до себе озвірілі ватаги голодного степу; окрилювала ошалілі жадобою величности армії сусідних держав.

Наша земля їх зачаровувала і наїздники знаходили в її чарах свою безславну загибель.

І з насильств над покореними вставала їхня смерть.

Український нарід, отримавши в спадщину від своїх героїчних прапредків багаті простори східної Европи, до сьогодні їх свято в душі береже, кохається в них, в боротьбі за звільнення їх виковує своє майбутнє.

Ніякі наїздницькі, непрохані" визволителі" не могли ані знищити, ані дегенерувати націю, яка на своїх грудях нераз тримала долю і життя Европи, яка під прапорами гуманізму до сьогодні стоїть на варті Всесвітньої Правди, яка своєю кров"ю століттями насичувала рідну землю, слізьми сиріт наводняла ріки, своєю любов"ю загрівала і уквітчувала свої простори.

Один Дніпро-Славута знає скільки він на своєму старому дні схоронив безстрашних борців за землю, один він знає, скільки крови народу нашого впід у Чорне Море, скільки разів кров"ю фарбував суворий Босфор.

Одні зорі, що горять над розлогими українськими степами знають, скільки разів палала козацька земля на сотні- тисячі кілометрів. Багаття підносилось до хмар, щоб засвідчити перед Всевишнім страхіття, яке творилось на лоні землі прапредків наших.

Одні зорі знають про муки мучеників, про страждання покішених, про надлюдську відвагу козацтва прикутого до палаючих стовпів, насадженого на розпечені борони, про прокльони послані каліками і козацькими сиротами на московсько- варшавських імператорів.

Одна Всенародня Совість, яка до сьогодні зберігає в своїй памяті кривду заподіяну царями і королями українському народові, ставить під суворий Суд Історії винуватих і заподіяному лихогі.

Винуватих в тих війнах і заколотах, які до сьогодні розбурхують планету, до сьогодні кров точать- будуть точити до остаточної перемоги правди над неправдою, до перемоги української Державности над неволею закутих націй.

Ось чому так ясно, як ніколи- саме зараз в період відродження нашої держави- рішається питання землі. Великої животворчої Матері- Землі, яка сьогодні в нас відібрана і яку ми повернем собі, яку ми звільнимо від тягару непроханих гостей, яку ми обновим. Землі, за яку сьогодні зі зброєю в руках б"ються українські повстанці. Землі, на якій господарювати ме наше трудолюбиве селянство, як традиційно- історичний власник її ; селянство здібне і признане, кровно зв"язане зі своєю козацькою землею. Йому буде повернена земля видерта в нього колгоспами.

На землі господарювати ме Український Нарід, який звільнивши її не розділить кожному блукаючому по степах без мети і прагнень, не розділить ворогам воскресшої Української Держави!

Не осквернить її. А наділить нею (і то в першу чергу) тих, які за неї змагались, які за її визволення віддали сили, молодість, які освятили її своєю кров"ю, які прославили її своєю героїчною звитягою.

Наділить нею (і то в першу чергу) тих, які в минулому і особливо тепер на батьківщині й на чужині завжди були і є готові до жертвенности і посвяти, до терпінь і напружень.

Нарід український не дасть ні малого клаптя землі своєї тим членам суспільства, які на чужині чи дома були і є на службі в тої чи іншої нації, які копили золото і чекали розпродажі народньої землі, чекали закону, згідно з яким земля дається на викуп.

Ніколи і нікому не дозволить наш нарід торгувати землею, яку він рясно полив кров"ю, за яку часто він ішов на смерть. Ніколи земля не матиме грошовий політикан, ніколи невоюючий вояка, дипломатичний спекулянт.

Українська земля переходить майбутньому і особисту святу власність УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, переходить в гарантовану і державними законами забезпечену власність наших військовиків,- носителів військової чи загально громадської зброї; у власність селянина, який приймає і приймати ме участь у її визволенні, який з крісом у руках у боях здобуде собі право на земельну власність, показав свою посвяту землі, свою уміліcть працювати на ній- своє призначення . Земля переходить у власність селянина-військовика, який буде одінювати свою працю і себе, а значить, і працю робітника міста без якої існування доброго сільського господарства неможливе і безвартісне.

Селянин і робітник- творять вартісну цілість українського суспільства, створену з дружніх взаємовідносин двох рівнодінних і рівнонеобхідних фронтів.

Робітництво так, як і селянство незалежно і самостійно існувати не можуть, не можуть паралельно розвиватись. Вони мусять на взаємодовір"ї і взаємодопомозі витворити один характер. Характер властивий українцеві- членові нововідродженої Україн-

ської Держави, який безмірно закохання в степи, і молоду промисловість своєї батьківщини.

Отже даремні деякі сучасні наші політики розпружують наше військо, наших побратимів по визвольній борні своїми приватними поглядами на землю українську, як на звичайний простір грунту, як на степ, який можна продавати, яким можна спекулюти, на якому можна поза інтересами нації багатіти, давати на викуп фальшивомонетчикам, чи власникам золота.

Тільки нерозумні, тільки незацікавлені долею свого мученицького українського народу можуть розсівати в ньому поняття про викуп землі, хуторів і сіл в нашій державі.

Безплідні й ворожі погляди. Цінніше золота для лицарів- творців В с е у к р а ї н с ь к о г о О'о е д н а н н я ті краплі рідної української крові, які пролиті синами народу нашого за землю, за волю, за могутність і розквіт молодої лицарської Української Держави.

Ніякою кількістю золота- підлабузник- ледар, боягуз, чиновник - низькопоклонник на службі в чужій нації - невідкупить пролитої краплі крові синів нашого народу, невідкупить сліз пролитих українською матір"ю за поляглим сином.

ЗЕМЛЯ- ЇЇ СИНАМ! Земля- трудовому українському селянству! Земля- борцям за неї!

- - -

К о н с т а н т и н

В е л и к а н а у к а

Один европейський філософ проголошував, що "білявій бестії", яка вважає себе надлюдиною, все дозволене: насильство і грабунок, убивство і деспотія. Його задум спробував здійснити керівник колосальної середньоевропейської держави, і якій, зрештою, дійшло до того, що всі священні закони людства були скасовані і замінені проріканнями всевладного ніцшеанця.

Як перуни від десниці всесвітнього духа, що падають на чорну гору зла і крушать її до найнижчого каменя, так звергнулися удари на богозневажну імперію; кітня обернулася в руїну і незчисленні нещасні вийшли з-за колючого дроту.

В подіях останнього півдесятиліття явилося чудо. Вищий зміст і воля,- сили з другого , з духовного космосу,- явилися в подіях останнього півдесятиліття.

Які мізерні були спроби державця замінити своїм курячим розумом пресвітлий Розум! І як низько падає і жалюгідно кінчає діла свої то, хто підносить оружжя проти законів неба і землі, хто відбирає в людей життя і свободу не ним дані!

Ми, українці, з книги своєї рідної історії знаємо, як керуватися принципами правди і добра. Народ-провісник людяности дістає вищі веління і передає їх своїм синам.

В ті періоди нашого історичного буття, коли треба було рятувати віру і свободу, являлися керівники, що пильно прислухалися до народного голосу, брали собі мисли з народної душі і справджували ті мисли з усією силою свого особистого обдарування. Найкращі взірець- Запоріжжя і Богдан Хмельницький .

Ніколи не було в намірах нашого народу занапастити або покривди-

ти інші народи; навпаки мабуть, не знайдеться на землі другого народу, що так щиро бажав би щастя сусідам і несусідам. Його споконвічна традиція полягає в тому, щоб здобути собі право вільно порядкувати на своїй землі і жити в своїй державі по світлому та мудрому закону. Без багатія і злидаря, без гнобителя і покривдженого, без жорстокости і заздрости, без пихи і лукавства,- жити, творити матеріяльні і духовні цінності.

За таку ціль народ боровся, як лев, і перемагав найдужчих напасників.

Падають нікрі інші державні мурування, якщо не по правді творені: мов дужа жизняна річка, зносить їх сила життя.

Узброєна правда валить наймогутніші імперії світу.

Наш народ створив був першу в новочасній Европі державу, основану на принципах народоправства, ніби відновивши в ній лад старовинних Атен- то була військова республіка Запоріжжя. Українці вміли поєднувати народоправство з залізною дисципліною і слухняністю. Оружний гуманізм становив основу народного світогляду- світлого і мудрого.

Ми стоїмо на руїнах протилюдської імперії. Великий урок дає нам доля- вкачує на наш обов"язок протистати тому злу, що облуджує і губить народи.

Як дерево в горах, що його буря виривае з корінням і кидає на гострі скелі і розбиває в щепи, а тоді одвіює в безодню,- так виконавці волі вищих сил життя сокрушили витвір злого серця і думки осіб, що хотіли стати " надлюдьми" і упрмити світ.

В цьому- великий урок людям і народам: нехай бережуться шовіністичного свинства та партійної тиранії, нехай бережуться людоненависницької гордині і нехай по доброму закону живуть і доконують діла днів своїх.

З М І С Т

Бун - тур: Містика в реальній боротьбі.....ст. 1

Володимир: Проблеми української ідеології.....ст. 6

Лев : Ціна землі.....ст.11

Константин: Велика наука.....ст.15

54
2.XII.45

НОВА ЕПОХА

Орган Української гуманістичної думки

Ч. V

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

Дозволено

1945

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

ВОЛОДИМИР

ЧИ НІМЦІ ВИННІ ?

Справжні цілі Німеччини формулював Гітлер з первертайною нахабністю і цинізмом. Ніколи їх не скривав і не змінював. Прямував до них з несамовитою впертістю і послідовністю.

Німецький меч має завоювати землю німецькому плугові. Ціллю держави є забезпечити німецький нарід землею, так щоб кожний паросток німецького народу міг її отримувати продовж сотоК літ.

Чиєю землею думає Гітлер забезпечити кожну німецьку дитину на цілі сотки літ ?

Він скаже це виразно і ясно.

Землею слов"янських народів, що їх він вважає рабами у протиставленні до вибраного народу землі, до "народу пануючих" (Герренфольк). На цьому завоюванні, пануванні і винищуванні других народів полягає "післанництво" німецького народу. Правда і правс цеї"місії" спирається на обнаженому насильстві (Махтфергельтніс).

Його метою є очевидно "мир".

"Мир оснований не на ковіванні пальмами слізливих пацифістичних плачок, але мир скертий на переможному мечі народу панів, що завойовує світ на службу вищої культури".

Читаємо його програму завершену в "Євангелії" гітлеризму у книжці Гітлера "Моя боротьба".

"Ми націонал-соціалісти єриваємо із напрямком нашої закордонної політики довоєнного часу.

Ми зачинаємо там де скінчили перед шістьома століттями. Ми припиняємо вічний похід Германців на південь і захід Европи. Ми кінчимо нарешті колоніяльну і торговельну політику довоєнного часу і переходимо до земельної політики в майбутньому.

Коли ми сьогодні говоримо в Европі про грунт і землю, то можемо в першу чергу говорити про Росію і про підлеглі їй прикордонні держави."

В тому ж уступі говорить він про Слов"ян, як про "меншевартісну расу" і про "низці народи" нездібні витворити державу і тому...

" Нашим завданням, місією національсоціялістичного руху є довести нарід до тої свідомости, щоб він бачив свою ціль не в одурманюючому захопленні походом Александра, але (в тому, щоб він бачив свою мету) у запопадливій праці німецького плуга, якому німецький меч має здобути землю".

"Національсоціялісти мусять непохитно обстоювати цілі нашої зовнішної політики, а саме забезпечити німецькому народові належну їжу рілля і грунт на цій землі. І це є одинокий чин, що виправдає перед Богом і перед німецькими нащадками пролиття крови".

"Не західня, чи східня орієнтація може бути ціллю нашої зовнішної політики, тільки східна політика в такому розумінні, щоб здобути потрібну скибу для нашого німецького народу."

Це називалося "натиск на Схід".

На цьому Сході Україна була найбільше ласим кусочком.

З таких завдань випливає найвищий політичний заповіт Гітлера.

"Не стерпіть ніколи виникнення двох континентальних потуг у Европі. Вбачайте у кожній спробі зорганізувати на границях Німеччини збройної сили прямий наступ на Німеччину, хоч би це діялось тільки у формі будування держави здібної творити збро-

ну силу. Вважайте в тому не тільки право, але й обов"язок усіми засобами аж до застосування збройного насильства спинити повстання такої держави, або якщо вона вже повстала, її розбити".

Чи було тут місце на Україну ?

Чи можна собі її хочби як небудь уявити в системі "Нової Европи"

Чи було місце на тінь сподівання, або хочби ілюзії ?

Ясно, що ні.

Читаймо далі "заповіт".

"Дбайте про те, щоб сила нашого народу знайшла свою основу не у колоніях тільки в грунтах батьківщини в Европі. Вважайте, що держава так довго не є забезпечена, як довго вона не зможе на сотки літ кождому паросткові нашого народу забезпечити кусок грунту і землі".

Чиєю землею хоче Гітлер забезпечити на сотки літ кожний паросток німецького народу.

Українською землею в першу чергу.

"Державні границі творять люди і люди їх змінюють.

Факт здобуття незмірених просторів одним народом не доказує нічого більше як тільки сили завойовника і слабість побитого.

І на цій силі основується потім право."

Чи можна твердити, що Гітлер змінив свою політику в 1941 ?

Чи можна говорити про те що в тому році він себе здемаскував або перейшов на імперіалістичну політику у відношенні до України?

Імперіалістичною була ця політика від початку до кінця. Від першого слова "моєї борні" до останнього вистрілу німецького мовніра.

Але це зовсім за мало назвати цю політику імперіалістичною. Він зовсім не мав на меті сотворити на Сході Европи своєї колонії. Здійсненням програми "моєї борні" був плян цілковитого фізичного винищення всіх українців продовж десяти літ.

Чи міг би Гітлер де небудь спинитися в своєму здобичницькому

поході ?

Ясне, що ні. Бо на пересунених навіть на тисячі кілометрів границях стрінув би він нові держави здібні творити збройну силу і згідно з заповітом Гітлера їх знову ж слід безпощадно розбити і знищити. Щоб могти виграти Гітлер мусів би завоювати цілий світ. І він собі це усвідомлював "Німеччина або буде світовою потугою або взагалі не буде."

Ця програма не була програмою одного злочинного чоловіка.

Кождий німецький жовнір, надіючись на ласий кусок української землі котвердиував цю програму, бачив себе багатим "Бауером" на Україні і здійснював її запопадливо винищуючи масово українську інтелігенцію - основне ядро спротиву - а далі на ширші верстви населення головно селянство.

Трудно буде дати світові картину про розміри знущання, злочинности, знищення доконаного "Геррен-фольком" на Україні.

З натиском по тисяч раз слід ствердити, що не тільки гестапо виконувало цю програму. Її виконувало німецьке військо, як цілість. Воно приняло програму Гітлера як цілість.

Трудно буде почислити скільки українців має на совісті кождий німецький жовнір. Трудно описати ці всі жорстокості, якіз власної спокуки доконував простий німецький син бауера. Він носив у серці ту саму злобу, бутту, зненавість, і жагу знищення що й Гітлер.

Німецький нарід винен у цьому безмірному і непосильному злочині як цілість.

Гітлер був справді втіленням його душі і духа. Він дав вираз його бутности, його злочинним прагненням збагатитися чужою землею,

його найнижчій людяності, дикості і нетерпимості. "Герренфольк" здемаскував себе як бандити, порнорізи, злочинці, садисти, дегенерати тупі, безідейні підлюди, які до людськости це ніяк не дозріли.

Яке може бути супроти них становище людськости.

Ми не кличемо помсти. Але домагаемося справедливости. Домагаемося хоч частинного вирівнання кривд заподіяних українському народові. Знаемо, що ніяка сила не поверне до життя міліонів людей закатованих, знищених чи розстріляних німцями.

Ми не кличемо помсти.

В ім"я людськости просимо для них прощення.

Але рівночасно вказуемо, що шлях спасення для німецького народу можливий тільки через повне і должне усвідомлення своєї злочинности перш за все у відношенні до українців, до нещасного народу, який ніколи не зробив їм нічого злого, а який зазнав найбільших принижень і втрат.

Гітлерівську програму треба німцям знищити не тільки в книжках і часописах але перш за все треба її відкрити і викорінити з їх власного серця. Чи не кортіла тебе українська земля ?

Що думав ти тоді, як німецький жовнір був на Кавказі ? Чи сумував ти з горя українських селян, що були безпощадно викорінювані із своєї землі ?

Треба зробити рахунок совісти.

Треба такий рахунок зробити цілому світові.

Треба зрозуміти невблаганну правду історії , що злочин вертається до злочинця. Тільки історичний анальфабет може заперечити цю правду. Це це не є ніяка містика, а просте ствердження факту. Історія не знає безкарних злочинів. Треба прицьому обрахунку совісти оглянутися назад і нам.

Постава українського народу випливає ясно і недвозначно із становища Німеччини.

Нарід, як цілість стрінув Німців рішучим спротивом і розпуч-

лиєм повнов трагізму борнеє.

Між двома своїми смертельними ворогами большевизмом і німецьким фашизмом, що об'єдналися на спільній програмі винищування українського народу, розвиває цей нарід єдину в історії борню проти обох наїздників. Видвигає героїчно свою правду, свій крик до волі і незалежної державності.

Високо несе прапор волі, честі і людськості.

Але було й багато таких, що мали німецькі надії , або німецькі ілюзії, що служили ворогові.

Було багато таких, що мали німецький світогляд ,що приняли фольксдойчерску душу.

Чи не слід було політикам і нарієм відважно і мужно перестерегти нарід перед злочинністю німецької пропаганди. Дехто зробив це аж тоді коли на власній шкурі переконався, що німці їх служби вже не потребують, бо настав час винищування. Ці панове говорять про"зміну" німецької політики,про перехід на імперіалізм в 1941 році (???!).

Цим коротноворим або неграмотним політикам слід від політики усунутися. Бо вони доказали, що не інтерес народу, але власну шкуру вони захищали вислуговуючись ганебно німцям. Вони доказали, що порушили ними темні сили прагнення наживи, чи засліплення владою - німецькі душевні якості.

Вони зрадили іспит своєї неврілости.

Боротися з гітлеризмом це значить боротися із кожнов т. зв. місією вибраного народу - коли цей нарід вважає що місію знаряддям закріпощення і винищення других народів.

Боротися з гітлеризмом це значить - боротися з твердженням , що границі держави сягають там де сягає збройна сила народу. Таке твердження проголошували нетільки німці.

Боротися з гітлеризмом це значить - на руїнах від вгарних і бомб творити із елементів духа і правди із реальних і найвищих цінностей поодиноких націй "Нову Епоху" відродженої обновленої , через ріст і розвиток націй здійснюваної, світ нової людськості.

Богдан

ПРОБЛЕМА ПАРТІЙ

Існує серед українців така загальна думка, що нашим найбільшим прокляттям і нещастям є величезна скількість партій, ми всяку політичну невдачу оправдовуємо наявністю великого їх числа, та одинокий порятунок бачимо в існуванні якоїсь одної партії.

Пригадаймо тільки на момент монопартійні держави та їхній режим.

Чи думаємо, що український монопартіізм був би інший ?

Тоді який же вихід з положення ?

Спочатку мусимо пригадати собі, що це по суті партія і яке її значення для народу, чи потрібним є існування багатьох партій і, зкінці, як в даний момент оцю многопартійність таки скоординувати, не зводячи одначе річ до монопартійности.

Нація, як складна одиниця, живе складним, багатогранним життям.

В кожному народі існують прерізні проблеми, зв"язані безпосередньо з духовими, політичними і соціяльними умовинами життя, які потребують постійної контролі, перебудови чи нового насвітлення залежно від тих чи інших етапів його буття.

Тому то і члени суспільства в шуканні розв"язки життєвих проблем народу, об"єднуються подібністю думок і творять гурт, в якому стараються ці проблеми розв"язати.

В такому гурті можуть розв"язуватися проблеми часткові або й загальнособіймаючі.

Це одна із причин народжування партій.

Як виказала практика, партії можуть також повставати під

ворожим натиском або через появу зовсім нових обставин.

Коли партія повстає під ворожим натиском або засвоює чужу ідею, чужий спосіб розв"язки якоїсь проблеми, притаманний даному народові, тоді і дії цієї партії ведуть нарід до заблудів , за які доводиться нераз платити кров'ю або неволею.

А коли таких натисків або запозичень є більше і коли вони прийшли від двох чужих - ворожих націй, тоді і ті партії, втративши своє сутонаціональне обличчя, стають ворожими, бо вони - до певної міри - є відзеркаленням чужих ідей.

Це часто спричинює та ускладнює явище партійної ворожнечі.

Зовсім нова ситуація може теж бути поштовхом до виникнення нової партії, до потреби розв"язки питання в новому насвітленні, а тим більше це є можливе, коли приміром українська політична думка не мала дотепер спромоги виявити себе повністю, коли обставини не дозволяли на суттєву розв"язку проблеми, а тільки на часткове насвітлення чи часткову розв"язку.

Ця знову частковість розв"язки була спричинена збігом обставин або хвилевою конечністю , але це аж ніяк не еволюційно - синтетична розв"язка, а без такої, здається, нарід не може мати повної уяви про своє "я".

Нормально партії в демократичній державі, що є органічно зв"язані з життям даної нації і для неї слушать, повстають на грунті багатогранности життя даної нації.

Отже нема сумніву, що якась скількість проблем породжує відповідну скількість угруповань (партій), які стараються ці проблеми розв"язати. І многопартійність вказує на те, що нація шукає різними розв"язки різних проблем.

Звідси і оправдання для існуючої кількости партій. Це не випадок, ані не примха. Не раді приємности існує їх більше, а тільки внаслідок творчого шукання розв"язки складних проблем життя нації.

Отже стверджуємо, що многопартійність це ознака живучости нації.

Чому тоді многопартійність у нас, українців є нещастям ?

Бо ми ще не усвідомили собі, що жодна з існуючих партій ще не охопила і не в спроможі охопити повної синтези життя нації.

Кожна з партій іде або одним із шляхів до повної розв"язки, що не може проте бути одиноким правильним, або розв"язує повністю тільки одну проблему.

Ще раз треба підкреслити, що жодна партія не може і - якщо вона думає державницькими категоріями - не сміє претендувати на єдиного абсолютного керманича нацією, бо тоді нехтуються інші думки, потрібні до всеобіймаючої розв"язки.

Вона так само не сміє творити об"єднання, зазначуючи, що воно може бути доконане т і л ь к и під її проводом, бо до чого ж це зводиться в суті речі ? Чи не до диктатури об"єднуючої партії над об"єднаними ?

Об"єднання - це не зведення різних проявів життя нації (які відображуються в програмах партій) до запанування однієї партії над іншими, що підводить складне і багатогранне життя нації під один тільки кут бачення. Навпаки, всі партії повинні якнайінтенсивніше працювати в специфічному для даної партії насвітленні, щоб намічену проблему якнайсуттєвіше збагнути, а позитивний вислід шукання внести, як дорогоцінний вклад, у всеобіймаючу синтезу життя нації, збагачуючи тим самим її внутрішній і зовнішній ступінь розвитку.

Що зробити приміром, щоб пізнати повністю сутність творчости поета ? Чи вистарчить прочитати один його твір ? Чи після прочитання одного твору дістанемо синтезу його творчости ?

---------- , ----------

Щоб знайти синтезу українства треба так само зрозуміти, що: "Об"єднання - це координація різнородних сил і течій, це єдність розбіжностей, це цораз вища і глибша синтеза складної диференціо-

ваної цілости.

Тому О"єднання не тільки не заперечує цінностей поодиноких партій чи напрямків, але, навпаки, лиш у світлі цілости набирають ті напрямки і партії об"єктивної цінности.

/" Нова Епоха " Ч.II, стор.2 /

Отже нещастя не в многопартійности, бо різні ідеї часткової або загальної розв"язки постави народу супроти себе і окруження є творчим шуканням, але навпаки в тому, що ці шукання не є скоординовані.

Нещастя в тому, що кожна частина хоче виконувати функції цілости і ту цілість репрезентувати.

Було б горем, якби рука, яка виконує думку мозку, запрагнула запанувати над мозком, якби сила, що є одною із функцій держави, прагнула станути вище і запанувати над осередками творчої і політичної думки народу.

Отже здорова многопартійність є позитивним з"явищем. Але вона може стати навіть прокляттям народу: тоді, коли партії повстають з бунтів, подиктованих одним тільки прагненням влади, і коли засліплене, вперте, непримиренне прагнення влади, зрештою дуже умовного, диктує такі чи інші політичні потягнення. Уже Шекспір показав у "Коріоляні", що ображена амбіція веде часто до зради. Це ми бачимо нераз в історії України. Така многопартійність може бути найбільшим нещастям народу - зокрема в моменті, коли всі сили повинен він спрямувати на консолідацію.

Не хочемо теж сказати, що життя народу не могло би бути обняте одною партією чи рухом, але цей рух мусві би обняти своєю проодуховленою програмою усі історичні традиції народу, мусів би розв"язати всі проблеми його сучасности, створити з цього могучу синтезу і вказати народові ясний шлях на цілі століття. Такий рух му-

сів би бути виявом повного усвідомлення народом своєї сутности.

Але тоді вже партія, по суті "pars", тратить своє дослівне значення.

Партії повинні зрозуміти, що їх праця мусить бути спрямована на конструктивну будову цілости. Партіям слід би зректися перш за все слова "тільки" в таких зворотах, як: "тільки під проводом", "тільки така концепція", "тільки в такій державі", "тільки ми, тільки наш, тільки в нас", а також не забувати, що партія чи Організація це ще не держава.

Чим краще партії зрозуміють своє завдання супроти цілости, чим глибше і повніше охоплювати будуть українську дійсність, і чим щиріше, чистіше і жертвенніше служити будуть загальній справі, тим ясніше зрозуміють і ближче стануть до ідеї і руху Всеукраїнського Об"єднання.

ЛЕВ

ВІЧНА МОЛОДІСТЬ

Молодь - майбутня нації. Молодь виводить націю, як найбільш динамічна її частина, на шляхи громових революційних зривів; вона увінчує чоло своєї нації вінком безсмертної слави, героїзму, чи страхітливої жертви, тягнучи за собою нарід, в прірву дегенерації.

Молодь - незбагненна життєтворча сила, і з підсвідомости беруть свої початки генії, творці держав, революції, творці нового світогляду і релігії.

Молодь - і звідси черпається героїка, щира радість, самовпевненість і жертва.

Молодь - а дальше горіння визвольницьких змолоскиків, здригання планети і сторення людськости.

Навіть кривавi диктатори, міжнародні інквізитори звертали особливу увагу на молодь. В ній вони вбачали своїх суперників, свою славу і смерть.

Кожна нація, яка прагне визволення, чи величности - звертає в першу чергу обличчя до молоді. Вона її вилекує безстрашною. Молоді кристально ясні організми - швидко призвичаюються до самих шляхетних тлумачень і переконань. Молодий організм, як зелений сонячних простягає свою сутність до сонця, до поживи, до соків, які його скріплюють і формують.

Вже в перших проблісках свідомого психологічного життя людської істоти, можна хоч і не совсім виразно відчути майбутність її, її душевні багатства і площину майбутніх прагнень.

Найбільшу і найглибшу впливовість на молодий людський організм мають батьки, під ласками і доглядами яких росте і виз-

різає людина.

Молодий організм маючи переданий це від прадідів великий дар вияву і сприймання, часто притуплює його від систематичного впливу малодушних аморальних батьків.

Батьки, своїми нахилами до покори і боягузтва, своїми вузинов і душевними обмеженнями, діють на свого здорового насинка хворобливо.

Часто природні властивості потомка на стільки сильні, що їх не можливо заломити; вони рнучкістю і динамікою своїх протидіянь - відхиляють невдачливе. Далі така істота попадає батькам в ненависть, а інколи в проклинання і відречність.

Зажевріла іскорка геніальности молодого - викинута за тин на розправу жорстокої судьби життя.

Життя вступає в немилосердну боротьбу з істотою, яка не примирилась з батьками, яка закохалась у свої власні переконанни, яка опротивила безглузду буденність черствого дня.

Така молода істота робиться часто незамітною для оточення - воно її не помічає, і не тому що істота не помітна; тому що опортуністичні частини народу - нездатні помітити, пізнати її дар, її божественну силу душі, її невичерпні духовні скарби, її пророче споглядання на майбутність. Через те, що така молода людська істота живе надлюдськодуховним життям, іншими джерелами існування - вона далека навіть батькам з матеріялістичним відчуванням життя. Батьки стають незадоволені на себе , що породили "виродка".

Чи не так було з нашим українським генієм, Тарасом Шевченком. Хіба не його дяк, по походженні і крові українець переслідував; катував дитину за непокірність, за втечу в самотність, за нехотіння "носити воду школярам", за жадобу до книги - знання.

Він цей степовий хлопчина, виросте лицар, який на той час більше ніж хто небудь з його сучасників, екатеринославських бандуристів - безбатченків - зрозумів кривду, яку чинить над його Козацьким краєм, над "Матір"ю - Україною - ворог; він зрозумів чому кат розриває могили згорівших борців за визволення народу.

Тарас зрозумів, і він один, як човен в розбурханому морі пішов проти хвиль темноти, рабства, проти розпинання московськими царями України. Він виступив поставивши на варті своє полум"яне революційне слово; кинув його сам гордо кривавим диктаторам:

" Воля, вона заснула,
Цар - Микола її приспав,
А щоб збудить хиренну волю
Треба миром, громадою обух сталить
Та добре вигострить сокиру,
Та й доводиться вже будить
хиренну волю ! "

Син України, виросший під голубим небом своєї Батьківщини, вигрітий сонцем рідним - не запомнився, не повірив батькам і побратимам, що жити його нарід може тільки в рабськім ярмі, тільки під контролем посіпак з Московщини - Росії .

Він,"бунтар"проти вчителів і батьків, запалив багаття, яке охопило Україну, яке створило наші душі, нас.

Він був вічно молодим. І в тому тайна його величі.

Але ми це свого геніяльного пророка не знаємо, ми це не можемо зрозуміти глибини його душі, ми це не осінились геніяльністю великого сина української землі; в цьому наша тягота, в цьому наше горе, тут криється сльози нашої долі. Зрозуміємо - витворимо новий характер нашого майбутнього.

Через що ми звертаємось до тебе, самоцвітна Українська Молоде, говоримо до твоєї душі, промовляємо до тебе твоїми словами.

Ми прохаємо - глянь сміло в лице своїх батьків. Чи ти пізнаєш себе в них. Чи ти, молоде, у повазі в них ? Чи ти черпаєш з їхніх сивих голів розум, а з їхніх дум духа - духа, який став би опорою для досягнення корисного майбутнього нації.

Через те питаємо в самої совісті. Що ж можуть нам передати наші батьки ?

Частина їх - передає нам кривавий досвід революційної недозрілого досвіду

, нової боротьби за відродження Держави, але чи хочуть вони передати нам прапор з сильних рук своїх своїй революційній зміні ?

Чи цінять вони молодечі благородні поривки, чи кохаються вони своєю зміною і розуміють її ?

О, яке тяжке питання !

Як сердечно - боляче давати відповідь - і так, і ні !

Частина наших батьків - це ми, а частина, це щось далеке і ворожe нам.

Це тіні Родзянків, Безборотьків, Кочубеїв...

Це опортуністи, які закохуються в тишину алей любої країни, які плачуть щучи за домовиною любого смертного - свідомого ворога, ладоїдаючи мертвеника -лицаря народу.

Це пікніки, які не знають вартостей духового життя, які бояться боротьби, тікають від "неприємностей", закривають вуха під час розстрілу своїх кревних, які випецують з собі байдужість і малодушшя.

Заздрять молоді, вбачають в своїй молоді суперників, ненавидять її, критикують безпощадно і хибсво, закривають перед ними браму перед істиною, малюють життєве щастя в рамках власного опортунізму.

Єднане на грунті Всеукраїнського Об"єднання не може бути провалля між старою і молодою генераціями.

Є між достойними сивобородими батьками вічно молоді душі з невичерпною енергією і силою жертви.

Є шестидесятирічні воїни з таким вулканічним буянням волі до діла, якого можна б побажати найбільш революційному юнацтву.

Знаємо і те, що існує молодь, яка на її нещастя - ніколи не була й не буде молодою - це старики і зогнилі трупи, неварті назви людини не то молоді, не зачерствілі сектанти з викривленою душею, засліпленою прагненням влади, до якої (що і є горем сучасности нашої) вони не дозріли, і не сволоділи навіть уявою про той тягар відповідальности за владу, який легковажно хочуть взяти в свої недосвідчені руки.

З погляду Всеукраїнського Об"єднання існує неперервна тяглість історичного процесу що здійснюється через нагромадження історичного досвіду знань і ідей, а далі, через постійну передачу їх молоо-

дій часто революційній зміні.

Ото ж в невірній розв"язці взаємовідносин між молодою і старою генерацією - існує наша ганьба. В цьому істина нашого кепкування, яке ми отримуємо від оточуючих націй.

Батьки - не гніваєтесь на свою молодь, не називайте молодь нерозумною, бо цим ви немилосердно розправляєтесь над собою - приписуєте собі невідповідний рецепт.

Знайте, що в батьків - героїв, часто народжуються діти героїчні, що в орла народжується орленя, у вівці виводиться овечка.

Пам"ятайте, що не вся молодь погана. Що частинно є погані вихователі, які калічать молодь, викрадають з душі молодецької відвагу і упорскують отруйливі застрики страху - боягузства.

У п"яниць, хворих батьків - народжуються епілептики, нездатні репрезентувати майбутність свого народу, нездатні оправдати чи захистити себе, свою честь, свою гордість і життя.

Св"ято оберігаймо молодь, прислухаймося до голосу молоді, уміймо знову говорити і знаходити спільне.

Не погорджуйте своїми сідими головами, знаннями і славою. Шанайте в молоді спадкоємців своєї слави, століттями витвореної традиції, героїзму. Зумійте передати молоді свій досвід.

Торжествуйте, коли молодь іде передовішими шляхами національного визволення. В цьому тріумф вашої перемоги !

Молоде - не кепкуй над своїми батьками, зрозумій одне-коли батько творить над тобою розправу то не тому, щоб знищити, тому щоб ти став ним.

А ти знай свою ціну, умій відрізнити поганого батька від доброго, умій доказати батькові свою правоту - і він складе опортуністичну - українству невластиву зброю.

Молоде - нехай тебе не тішать малі успіхи, не обманює гордість, не калічать похвали, не заспокоюють обіцянки; не давайся легко на обман, умій швидко розрізнити святу правду і щирість від провокації і лицемір"я.

Молоде - чи ти знаєш і вірно уявляєш свої завдання перед майбутнім, своє призначення в народові, в Европі, в всесвіті !

Чи ти знаєш сама себе, чи ти навчилась цінити свою вартість серед націй нашої планети.

Не проси те, що в тебе взято, не радій, коли тобі хтось дарує життя, не чекай правди від неправедного - бо доля насміється над тобою, майбутні покоління будуть соромитись тебе.

Той хто вміє говорити правду в очі брехунам - того береже правда, той вилікує брехуна і опісля від нього отримує подяку.

Сучасність вимагає від нашої Української Молоді (до відому) менше ніж коли б то не було. Її вимоги - орієнтація більш на власні сили народу, міцно тримати стяг наших ідеалів, і чекати поки проб"є годинник історії дванадцять.

Жорстоко розправляються із зневірою і лінивістю, байдужістю, яка часто витворюється від подиху політичного вітру.

Ми, лицарі нової доби всесвіту в XX столітті поставимо на европейському материкові вежу Всесвітньої Правди і міжнаціональної згоди.

Ми, в XX столітті породимо зорю, яка горіти ме між двома материками нашої планети, як символ молодости, щастя, символ відродження правди на землі - молодої життєтворчої УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

Тоді почує старий Дніпро воскресшу мову, віддасть зі свого дна красу і велич нашої Батьківщини, віддасть її обличчя притоптане катами.

Він почує нову молитву, молитву створену молодими лицарями високопродуховленої Української Держави.

Віддасть - Дніпро для нас береже всі таїни славної нашої давнини, всі скарби нашої історії, всі ореоли нашої слави і гордости.

Молодь і батьки - це нація. Це - ми !

Від нас самих залежить наша доля, наш голос у Всесвіті.

66
10 XII 45

НОВА ЕПОХА

Орган Української гуманістичної думки

Ч. VI

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

Листопад 1945

Б О Г Д А Н

В А З А Р

Добігала до трагічного кінця борня за збереження Української Держави перед більшовицьким заливом.

Доспівувалася остання пісня героїчної епопеї визвольної боротьби народу.

Після важких боїв II - 2I листопада 1920 українські війська мусіли перейти на захід від Збруча. 2I листопада вони опинилися на території Польщі.

Складення зброї, інтернування, табори, дроти, табори.

В еміграційному періоді здобувається українська армія на ще одно зусилля Льодового Походу.

Похід із Польщі на більшовицьку територію в числі 1500 вояків розпочався з 3 на 4 листопада 1921.

Завданням походу було підняти на Україні протибільшовицьке повстання.

На ціле це повстання складалися три оперативні групи: волинська під проводом Ю. Тютюнника, подільська під проводом Палія та басарабська під проводом Гулий-Гуленка. Ця остання група натрапила на непередвиджені важкі перешкоди на терені Румунії, наслідком яких не змогла вона прорватися на Україну і в повстанні важнішої ролі не відіграла.

Група полковника Палія пробивається у завзятих боях через проскурівський та ямпільський повіт і доходить до Малина та

Бордянки під Києвом.

Пізніше вона подається на схід від Радимишля, продирається крізь любарські та заславські ліси та 29 листопада переходить знову польський кордон, попадаючи у табори.

Група Тютюнника взяла напрям на Коростень і захопила його враз із великою здобиччю.

Але 14 листопада окружують її більші відділи червоної кавалерії і цілком розбивають.

Оточені з усіх боків більшовиками, без відповідного одягу та зброї пробують продертися з оточення.

359 із них попадає в руки більшовикам.

Зачинається мартирологія.

Основною вимогою більшовиків, було то, щоб вони "покаялися", щоб відреклися ідей, в ім"я яких вони піднялися свойого героїчного чину.

Не "кається" ніхто.

Лунають горді заяви замучених людських тіней.

І після цього в місті Базарі 22 листопада 1922 більшовики розстрілюють усіх 359 полонених вояків Української Армії.

Ось так, в коротці представляє нам історія фінал українських визвольних змагань і борні за державність 1917 -1921.

Військовики із погляду тактичних міркувань дають цій події коротку оцінку "безглуздя".

Постараємось одначе приглянутись цій події із іншої сторінки.

Брязкіт зброї почав притихати і здавалось вільніше відітхне змучене людство. Прагненням відпочинку була наповнена

на кожна людська істота.

Одначе це прагнення прикривало туманним покривалом дві справжні картини: безстидного тріюмфу і гіркого поневолення.

Героїчна кантата України добігала кінця і здавалось пройде непомітно, пройде, як банальний нікому не потрібний, безкорисний епізод.

І тут якраз приходить несподіване закінчення...

Нараз падає найсильніший акорд, якого не помічають тріюмфатори, який одначе впроваджує кантату в найвищі вершини духа і надає її тону безсмертности.

Останній акорд - Базар залишає в душах слухачів щось незвичне, що заставляє думку до напружених зусиль над найглибшими питаннями буття.

Як його розуміти; чи це остаточний дійсно трагічний кінець героїв, чи може смерть їх була потрібна, щоб смерть перемогти?

Останній акорд визвольної боротьби творить із неї мистецький твір найвищого завершення.

Базар це не штучно вставлений акт для прикраси, а органічно пов"язаний епізод в героїчній кантаті українського народу.

Від цього завершального акорду залишається враження чогось, що не скінчилося, чогось, що буде вічно діяти і жити в душах, як голос правди; як голос протесту проти її заперечення. Базар це ствердження факту героїчности українського народу,..бо непохитне прагнення правди вилвлеже в безумовнім обстоюванні її коштом найвищої жертви і є героїзмом.

Чого прикладом типовим є якраз Базар і це його найбільша цінність.

Базар це монументальний твір загальнолюдського значення, написаний не рукою письменника, а кров"ю народу.

Крім цього в Базарі треба вбачати ще щось...а саме крім загальнолюдського значення, ще й сутонаціональне.

Коли приглянемося докладно періодові визвольних змагань, то побачимо жахливі картини пригнітаючої сили невідомости,- цього демона лихоліть.

Шевченко знаючи прекрасно суть цієї прикмети засуджує її безпощадно, як основну вину історії України./Три душі у "Великому Льоху"/.

Бо несвідомість своєї сутности, чи своєї ролі дозволяє інстинктам найнищого тилу запанувати над людиною, позбавити її власної волі і завести в провалля упадку, відвернувши увагу від призначеної мети. Це і було одною із найосновніших причин нашої невдачі.

Це прилляття немов за порадою ласкавої долі має усунути Базар, беручи на себе відповідальність остаточного затертя прогалин в процесі повного усвідомлення цілого народу.

І сьогодні бачимо наслідки цього чину і його історіософічне значення.

Базар перестав бути маленьким провінціональним містечком, а є для нас сьогодні синонімом героїзму і вершиною національної свідомости. Тратить своє земське значення і стається втіленням духової вартости, прибирає ореол.

Вистарчить сьогодні вимовити слово"Базар"і ми ні на один момент не побачимо жодного містечка, а зовсім щось інше.

Старенька мати пригадає єдиного сина, єдину потіху її життя і сльози болючої радости будуть виявом її переживань.

І в довгій задумі пішле свою душу на тиху розмову з сином.

Маґічне слово" Базар" станеться почином до відвідин світа вічности.

У юнака загоряться несамовитим вогнем очі, а сильно напружена грудь і затиснені щелепи будуть виявом бажання помсти за смерть герої, який з переможною усмішкою наставляє своє тіло під дуло діявольського кулемета і прощає доземне життя, немов лагідний подув вітру, шепотом: "прощай Україно, Ти будеш вільъ..."

Мистець побачить 359 гордих юнаків, які з усмішкою без тіні болязни споглядають смерті у вічі. Вдивившись глибше, здригається сам. Він бачить їх свідому жертву. Вони знають, що їхня смерть потрібна, щоб дати Україні життя,потрібне для повного прозріння народу.

Базар це найвищий кристально чистий вияв волі народу, освободжений від всяких земських пристрастей. Це ідеал свідомости народу.

Поставмо сьогодні перед собою декілька питань.

Чи розуміємо ми героїв Базару?

Чи зрозумілі для нас слова старшин і волків, мучеників Базару, слова приглушувані свистом кулеметних куль, слова уривані останнім передсмертним віддихом, слова вірности і перемоги духа. Вони не зломлять присяги зложеної Україні, свідомо вибирають радше лицарську смерть ніж зраду ідеалів волі і чести України.

Слова героїв Базару.

Чи знайдемо в собі відгомін їх героїзму?

Провірмо себе,як далеко сягає наша несвідомість, яка пхає

найнищі інстинкти на плятформу міжпартійної гризні, щоб там дати вияв фальшивій амбіції й особистим інтересам і в нестямі бути глухим на голос крови героїв.

Зрозумівши до глибини Базар, пробудивши в собі духа його найчистішої жертви і героїзму зможемо піднятися на героїчні висоти Всеукраїнського Чину.

---oOo---

ВОЛОДИМИР

МУДРІСТЬ ЗНЕНАВИСТИ І ЗНИЩЕННЯ

Ще ніколи в історії не було так виразно видно правди, що кожна війна є виразом борні ідей, які ведуть в перед або гальмують розвиток поодиноких народів і людства.

Коли в деяких війнах треба дошукуватися їх глибокого змісту, треба перекладати їх дії на мову цінностей ідей, то сьогочасні війни є усвідомленою борнею за усвідомлені ідеї.

Отже гармати, повзи, літаки, кораблі бомби, вогненні струї, групи узброєних людей, їх дії і ... ніж приложений до горла українського народу є виразом певної постави супроти світа і життя, певного світогляду і визначеної системи ідей.

Ідеї формують історію. Вони є її найглибшими рушійними силами. Історія є отже реалізацією повставання, борні, розвитку, заперечення, засвоєння і синтези ідей творчих і руйнуючих, узагальнюючих і рідничкуючих.

Більшовизм це перш за все ідеологія. Це один з найяскравіших в історії прикладів руху, що є реалізацією ідеології, сконструованої в систему. В наявний спосіб повстає він із програми, написаної добре знаними історичними постатями в добре знаних історичних умовинах. Його зав"язок у невеликій

брошурі Маркса, розвинений відтак у програмових творах Леніна.

Власне Ленін підіймає борню за ідеологію як найважнішу справу партії і руху. Що більше, він виразно признає факт, що ця ідеологія принесена до т.зв. пролетаріяту ззовні, із історії, - на його думку як завершення усього цінного в цій історії - людьми, що вийшли із інтелігентних кругів т.зв. старих кляс. Ленін признає, що сам "пролетаріят" здобувся би ледве на тредюніонізм./Він, звичайно, не здає собі справи з того, що таке признання первісности і провідництва ідеї у відношенні до історії заперечує саму основу діялектичного матеріялізму./

В наявний спосіб береже більшовизм чистоти своєї ідеології як свій найвищий скарб, джерело сили і єдности руху. Завдяки цьому він перемагає угодовий і компромісовий меншовизм і продовж цілого свойого існування веде нещадну борню із усякими т.зв."ухилами" від офіційного догматизму генеральної лінії.

Дуже скоро закріплюється цей рух у мертву систему догматизму, якого непорушности і монополю на думання заздрісно і безпощадно береже замкнена каста втаємничених бонзців партійної програми.

Цю догматичну систему подається до загального вірування за допомогою величезного апарату пропаганди, що обняв собою все шкільництво від найвищих постів на університеті до найнижчих виховниць жовтенят. Пропаганді цеї системи служить всеціло радіо, театр, література, кіно, мистецтво, реклама, безчисленні виховні і пропа-

гандивні курси для старших по каменицях, варштатах, по містах і по селах. Більшовики здійснили програму тотальної пропаганди.

Хто небудь хоче поважно боротися з більшовизмом, мусить признати, що цею гігантичною пропагандою большевики досягнули видатних успіхів. Їм удалося в значній мірі закріпити цю ідеологію в головах своїх громадян. Вони вірять, що ця ідеологія є справді правдивою і поважною науковою системою і що вона справді має перевагу над іншими. Зокрема матеріялістична філософія запустила досить міцне коріння в ментальності людей із-бувшої Радянщини.

Багато з цих людей бачило і бачить сьогодні численні злочини більшовизму, слушно засуджує їх і відвертається, але всі вони доглибно розуміють, що ці лиха випливають із самого коріння більшовицької ідеології. Їм здається, що ці всі злочини є може якесь побічне з'явище, яке й могло би не бути, що це може якесь зле виконання злими виконавцями ідеології, за що сама ідеологія відповідальности не поносить. Вони думають, що це недобре, коли росіяни і жиди винищують український нарід, але це тільки зловживання ідеологією, яка сама по собі може бути гарна, правильна, наукова чи оправдана. Залишається в них якийсь побожний респект перед самою системою. Коли додати ще до цього, що молоді люди ніколи не мали змоги зазнатись із справді науковим ідеалістичним світоглядом, тоді уся пропаганда, спрямована тільки на зовнішні прояви більшовизму, а не на борню із його сутністю просто моглаби не промовити до переконання. Коли вони вважають, що дана ідеологія є правильна, тоді вони можуть виправдати і вирізування

ворогів цієї правильної для них ідеології як конечний і на їх думку єдиний засіб борні за її здійснення.

Звідси випливає конечність поглибленої ідеологічної борні із більшовизмом як з ідеологією.

Енкаведисти, . їх зброя, їх дії і оцей ніж на горлі українського народу - це саме зовнішний вияв здійснювання більшовицької ідеології.

Вбити їх - це відрізати діюче рам'я чи кілька голов стоголової гидри, але це ще не означає знищення його коріння, вітального центру стоголової потвори.

Більшовизм шкідливий перш за все як ідеологія. Між його теорією і практикою немає ніякої розбіжности. Його практика випливає органічно з його теорії.

Саме його теорія видвигає зненависть як основну рушійну силу історії. Саме ця теорія наказує поширювати, роздмухувати і культивувати зненависть. Гнів є їх кличем, помста - святим законом. "По одної ями"- ось клич, освячений поезією Павла Тичини.

"Одна яма"- масових гробів, це жниво засіяної і виплеканої зненависти.

"Одна яма"- це метода, виплекана більшовизмом.

В цім посіві зненависти джерело його злочинности. Ніколи при тому не вільно забути, що ця зненависть є основною тонацією більшовицької теорії, є зав'язком, підставою і ґрунтом її здійснування. Зненависть - це психологічна матерія більшовизму. Уста викривлені їдкою зненавистю, готові плюнути цинічне "наплевать", грубі черти лиця, вирізьблені нахабною самопевністю

"ми це все знищимо"- це сильветка, з якою перейде до історії.більшовик.

Матеріялістична теорія убиває людину як таку.Вважає її бездушною машиною, якої т.зв."свідомість",тобто систему подразнень і реакцій, визначує процес розвитку продукційних відносин і розподілу товарів. Душа людини - це її голодний живіт і жадоба різних предметів: " щось мати". Ніяких різниць національних, чи расових в душі такої звірини, очевидно, немає.Її мозг - це "табуля раза", на якій можна написати, що кому треба. Можна людину - так, як годинник - накручувати на якунебудь " ідеологію". Тільки треба робити це досить часто і вперто, а далі годинник зачне ходити.

"Ідеологія" - це щось таке, що служить інтересам такої чи іншої групи, чи"кляси" - як висловлюються більшовики.

Ніякої правди немає. Є тільки інтереси груп і доробленa до них"ідеологія".

Отож вони засліпленими очима інтересу і зненависти, очима темного, голодного шлунка поглянули на історію і суспільність і сотворили свою"правду"- криве і поменшуюче дзеркало зненависти і матеріялізму.

А їх суспільна програма, намагання завести суспільні переміни за якимсь уявленим образом?- скаже хтось.

Намагання змінити, чи направити світ, збудувати його інакше чи краще - є так само старе, як людство. Всі великі філософи, пророки, творці релігій, реформатори, мрійники, суспільники, секти і великі всесвітні релігійні рухи

займалися і здійснювали суспільні ідеали. Вони ані не є новістю, ані привілеєм більшовизму.

Новістю /остільки - оскільки/ є матеріялістичне спростачення цих ідеалів, догма матеріялізму як основа їх дії, засліплена зненависть як руїнна сила - очевидна сила руїни - як освячене почування і основа "клясової" свідомости, нігілістичне заперечення культур, народів, їх душі, їх історії, терор, диктатура, страх, як засоби впливу на свідомість, як засоби влади, - це є ті черти, які в сумі надають більшовизмові своєрідної закраски і тонації як системи, це є те сутнє і суттєве у ньому.

Вважати, що це якась " гарна теорія" „погано здійснювана" - це жалюгідна помилка.

Коли довелося їм будувати їм суспільність на основі цього викривленого світогляду, тоді конечним стало доказати, що в дійсності немає ніякого національного духа, ніяких національних різниць чи культури. Щоб нагнути дійсність до цеї теорії, треба було знищити все національно відмінне і окремішне. "Окремішне", очевидно, від російської культури, яка вважалася чимсь даним, постійним і самозрозумілим. І тому російський шовінізм що раз виразніше забарвлював безбарвне тіло національного нігілізму, ан врешті в добу розкладу і упадку більшовизму запанував з обнаженою яскравістю і жорстокістю.

Колиж відмовили людині свобідної волі і благородности душі, а треба було на ділі знайти якусь погінну силу для вдержання своєї системи, тоді довелося їм спертися на

найбільше низьких і гидких у людини почуваннях страху, темного біологічного страху за життя.

І знову слід ствердити, що цей чинник страху, терору, диктатури є освячений їх ідеологією.

Коли ж людина не має душі, то може її тільки тресувати. Поганяти бичем страху, повторювати механічно вербель тупих догм зненависти і засліплення - аж людина зачне під такт цього вербля танцювати як ведмідь, ведений за ніс російським циганом.

Удари бича і вербель бубна - такий був більшовицький апарат репресій і пропаганди.

Стосується так довго, аж людина зачне танцювати механічно, то б то добровільно, зіпхнувши для самовиправдання страх аж на дно серця, звідки він буде діяти як утаєна пружина накрученого годинника.

Найтемніші руїнницькі сили людства як засліплення, матеріяльний інтерес, зненависть, страх, знищення мали стати новими погінними силами нової суспільности.

Чому з'являються і доходять до голосу на певному етапі історії такі темні сили людства, що з невмолимою конечністю ведуть до руїни і хаосу ?

Чому потрібний такий бич божий, дні знищення і затрати, апокаліптичний кінець якогось світа, якоїсь доби?

Це питання, хоч яке воно важливе для висвітлення більшовизму і супровідних з'явищ і рухів, переходить межі наміченої статті. Можна на нього відповісти тільки на ґрунті історіософії.

Тут слід ствердити, що більшовикам справді вдалося

в значній мірі виплекати цю нову людину, витресовану на страху зненависті і знищенні.

Спустошення в духовості людини є куди більшим злочином як міліони розстріляних. Живі, розкладені морально міліони людських трупів, тупі, безідейні, продажні, готові служити кожній банді, фантоми, що затратили всяке людське обличчя, озвірілі професійні горлорізи за горілку і ковбасу, - це найгірше лихо і найгірший злочин більшовизму. Від тих живих трупів віє куди грізніший сморід і зараза як від розкопаних масових гробів жертв енкаведівського терору.

Це люди, що перестали бути людьми. Люди, що поклонилися апокаліптичній бестії.

Грубий, простацький, чи теж т.зв."науковий" матеріалізм, що його більшовики закріпили своєю догматикою у людських душах - це їх найбільший злочин. На грунті матеріялізму не дасться сконструувати поняття народу, не кажучи вже про його традиції чи ідеї.

І тому люди і вчені з матеріялістичним світоглядом все будуть гравітувати до таких чи інших викривлень більшовизму.

Ідейна борня з большевизмом мусить бути поглиблена і поширена. А без цеї ідейної борні не можна розторощити самих основ і коріння більшовизму.

Ідейну борню слід вести ідейними засобами пропаганди.

На цю борню не тільки час, але вона є конечною передумовиною перемоги. Без неї неможливе буде опану-

вання хаосу, що повстане на грунті руїнищ більшовизму.

Запанувала догма , що не має правди, а є тільки грубі інтереси груп, які роблять собі свою "правду" і ця "правда" повинна їм служити. Ідея, правда, духові цінности втратили пошану. Зникла віра в їх цінність. В таких умовинах залишилося місце тільки на сліпі сили зненависти і страху, на звірячі інстинкти, на загальну борню, безглуздний заколот, на дику бійку за владу і за нагайку, залишилося місце для вовків і шакалів, місце для знищення розклад і руїну.

Місце і час на дні апокаліпси.

Більшовизм - це мудрість темних і злочинних сил людства, що устами зненависти проповідує нігілістичний матеріялізм.

На українському грунті протиставити більшовизмові можна тільки національну українську ідеологію.

Зненависті - синтезу і конструктивізм, страхові-героїзм, знищенню - творчість.

Хаосові - всенаціональну любов і лад.

Боротися з большевизмом - це значить боротися з темними силами людської душі.

Це значить видвигнути і зміцнити глибші, благородніші, творчі і спасенні цінності людського духа.

Дням апокаліпси протиставити роз'яснену сонячність завтрішньої радости і творчости.

x

x

Г Е Т Е Н К О

О С В Я Ч Е Н Н Я К Р О В'Ю

/Відповідь на статтю "Пекучі завдання" - "Наше Життя" число 15./

В статті "Пекучі завдання"/Наше Життя" ч.15./ шановний автор заторкнув справді пекучу тему про церковне життя українського народу в цілому.

Після сумерку міцної держави Володимира Великого - наслідком складних історичних умовин, нарід здобув свою державу і свою самостійність та, розірваний на декілька частин, продовжував своє існування під чужими для нього владами, польського, литовського, мадярського, московського, а далі австрійського і румунського. Це витворило специфічні умовини для розвитку українського церковного життя.

В залежности від культури і натиску народу пануючого над розшматованим українським народом, почав він потроху приймати чужі впливи, що й мусіло відбитися також на церковнім життю. Скрізь ішла завзята боротьба за національні і церковні ідеї і справу. Хиткі люди, зацікавлені егоїстичними, а не національними інтересами, покинули

свій нарід, відірвавшися від нього і навіть забувши його; частина перейшла в"польську шляхту", - інша в "малоросійськое дворянство" чи "румунське боярство."

В залежности від цього почалися впливи на церковне життя і саму церкву.

За часів Польщі та частина українського народу, що над ним панувала Польща, в бігом політичних обставин була змушена сотворити Греко-Католицьку церкву, яка хоч була під впливом польським, але зберігла всі обряди, співи , звичай, український побут і національне почуття народу.

На Великій Україні церква тих часів була світлом для народу. Була поширена висока релігійна освіта. По селах існували школи, брацтва, жіночі гуртки. Священство стояло на високому рівні, про що складає свідоцтво диякон Павло Алепський у своїх спогадах про подорож до Москви з Александрійським Патріярхом.

Після 1685-1687 років московське панування знищило всі здобутки попередньої церковної праці і церковного життя. "Союз з Україною" скінчився повним опануванням України, борною з кождим проявом її окремішности. Користуючися єдиновірою, та близкістю мови, Москва за ввесь час панування над Україною, русифікувала наш нарід, знищила Українську Церкву,

перетворити українців у "малоросів" або "руських хахлів".

Московська царська влада до 1905 р. остаточно знищила Українську Церкву, викинувши з неї все, що хоч трохи нагадувало про наше історичне минуле.

В 1905 р. вперше з'явилась Євангелія українською мовою, але церква була царською навіть не Патріярхою.

Після маніфесту 1905 р. ішла де-не-де відбудова українських звичаїв, але з цим рухом ішла велика боротьба церковно-царської влади. Царя заступає прокурор Святішого Синоду.

Не тільки царська влада, але й російський загал не визнає українського народу, вважаючи його "відгалуженням" „єдиного русского народу". Сприяло цьому також російсько-царське духовенство, за якого спиною спішила поліція, жандарми, прокурор, царський суд. Православна Церква була збудована на цьому „твердому" фундаменті, який піддержувався силою і духом російського шовінізму. Така церква не могла виховати навіть самого російського народу в глибокому християнському дусі, плекаючи в ньому поверховно зовнішню обрядовість і мертву букву канону.

Московсько-царська церква довела і свій власний нарід до глибокого духовного занепаду.

Вибухає рік 1917.

Вибирають патріярха Тихона, який, діючи на зразок

колишніх царських прокурорів Святішого Синоду, не визнавав українців, України і не хотів дати волі для нашої церкви.

Залишилося нашому народові збудувати свою власну Українську Православну Автокефальну Церкву, яку й відбудували в днях від I-ого - I4-ого жовтня на свято Св. Покрови 1921 р.

До речі слід зазначити, що Московська Церква, загубивши після революції фундамент своєї структури - царську владу, поліцію, жандармів, суд, розбилася, розпавшись на окремі течії: Тихонівців, Живу Церкву, Обновлену, Антонінівську і т.п.

Перетривши всі перетасовки церковного життя, наш віруючий нарід зовсім природно взяв церковну справу до своїх рук.

Скінчився час панування і гніту московського духівництва, коли священик дивився на селянина, як на темного "мужика", який був у його руках лиш вівцею до стриження, не даючи цьому "мужикові" ніякої духовної допомоги і освіти; коли епископ-архієрей - царський урядовець дивився на священика та диякона як на нижчу істоту. У свідомо релігійних людей виникла думка опертися на Євангелію, на слова Ісуса Христа: "Хто хоче бути у вас першим, нехай буде вам слугою." На такому грунті виникло розуміння про соборноправність, про участь мирян в учительстві, про яке говориться теж в апостольських посланнях.

На грунті прагнення наслідування первоапостольських часів виникла ідея виборности духівництва.

То-ж цілком справедливо вказує автор згаданої статті, як Українська Автокефальна Церква відродилася, як її очолював світлої пам'яті митрополит Липківський і хто входив до активу церковно-релігійного життя, що складався з людей безстрашних, ідейних, глибоковіруючих і відданих церкві і її первоієрарху. Сам автор вказує, що над ними " сяяв німб величі, боговдохновенности і мучеництва Христової Церкви апостольських часів."

Справді мученицькою була ця церква.

Митрополит, 36 епископів, 6.000 священиків, коло мільйон мирян /свідомих мирян-українців/ - всі вони підтвердили своїм життям апостольство своєї церкви, освятили її своєю кров'ю і муками на засланнях, у тюрмах, в далеких більшовицьких таборах на Сибірі.

Але тому саме дуже дивно, що шановний автор у своїх дальших доведеннях між рядками каже, що церква підроблялася під революційний плащик -"ішла з духом революційного часу"- як каже автор, бо в "Діяниях Собору 1921 року" вживаються такі слова і терміни:"насильства панства" - "царсько-панська влада" - "орган визискувачів українського віруючого народу",-"пастирі,що не панували б над людністю" - "орган робітників слова"/місіонери/ - "трудові чернечі громади" і т.д.

Чомусь ці назви не подобаються шановному авторові.

Він каже: "Уже з тих виразів бачимо, серед яких умов творилась церква, якими поняттями і гаслами

мусіла оперувати, щоб утриматися легально на поверхні життя." Тобто це все діялося, щоб догодити совітській владі. Це лиш тактичний маневр, а не дійсні і правдиві твердження, що мали би лягти в основу церковного ладу. Це тільки маскування під революцію."

Ці погляди треба рішуче спростувати. Не маскування під дух часу шукала церква.

Вона прямувала до свойого відродження на основі первоапостольських взорів і слів Євангелії.

Щоб зрозуміти це треба пережити ці 25 років під чоботом совєтів та перенести всі знущання, що їх творили Церкві і її діячам. Церква була в стані відродження, в стані боротьби і захисту від ворогів християнства. Згадайте антирелігійні диспути, антирелігійні карнавали, боротьбу з „опіюмом для народу", коли в часі Служб Божих у великі свята юрба комсомольців з лайкою вривалася у церкву і робила всілякі безчинства, або коли на поперті церкви ставили кіно з антирелігійними фільмами; згадайте інші методи боротьби з "релігійним дурманом", згадайте той натиск на служителів церкви, на співаків, на священиків та єпископів, гніт політичний, гніт податковий, гніт поліційний. Тоді зрозуміємо, що притягнення вірних до праці в церкві не було ні маскуванням, ані тактичним маневром, але вимогою життя з метою справжнього відродження Церкви в дусі перших часів християнства.

Автор думає про це ось як: "Ми теж розуміємо, що виняткові часи вимагають виняткових засобів, які

тратять своє значення в нормальних умовах народнього буття."

Автор отже вибачає Церкві "виняткові засоби" і вважає, що вони повинні скінчити враз із нормальними умовинами".

Автор не називає виразно, які засоби вважає "виняткових" і які з них мають "втратити своє значення".

Чи до цих засобів відносить він народоправність церкви і її повстання з волі Собору?

Читаймо, що автор говорить про ним названий "другий етап" існування У.А.П.Ц. в році 1942.: "Найбільший здобуток того періоду це створення гієрархії У.А.П.Ц. з усіми обов'язковими канонічними вимогами та відновлення діяльности У.А.П.Ц. з канонічного благословенства голови сусідньої православної помістної Церкви."

Чи страждання, мучеництво, кров, смерть міліонів мучеників не освятили церкви та її гієрархії?

Чи благословенство сусіднього гієрарха, який не пережив мученицьких страждань У.А.П.Ц. стоїть вище від страждань і крови міліона мучеників?

Чому ж кров і муки мучеників перших віків християнства освячували церкву і це задовольняло усі вимоги канонічности?

Чи повстання церкви з благословення сусіднього гієрарха є більш важливим чинником, як повстання з волі собору і освячення церкви кров'ю?

Просимо шановного автора висказати свої думки ясніше, а не в натяках між рядками.

Ми вважаємо, що рішення собору 1921 р, записані в "Діяннях" - це тривалі основоположні постанови, які лягли в основі відродження Української Православної Автокефальної Церкви.

На такому ж становищі стоїть і та частина українського народу по той бік океану, що перебуває під опікою архієпископа Івана Теодоровича. Він же заснував церкву в Америці та в Канаді і має висвяту з 1921 р.

Ми вважаємо, що ця Українська Автокефальна Православна Церква освячена кров'ю міліона мучеників.

x

xx xx

ВІД РЕДАКЦІЇ

Всеукраїнське Об'єднання стоїть на грунті повної свободи релігійних переконань і беззастережної релігійної толеранції. Вбачаємо в цьому єдиний вихід із усіх ускладнень церковного і релігійного питання на Україні.

Таке становище не є зовсім однозначне із прагненням спинити розвиток релігійної думки через незаторкування чи промовчування поважних питань, які в релігійному житті українського народу без сумніву існують.

Тому дуже радо поміщуємо надіслану нам з кругів поважного українського громадянства статтю, що заторкує питання Української Автокефальної Православної Церкви.

З технічних причин ми мусіли скоротити ту частину статті, що говорить про актуальні справи наших днів, які однак не мають основоположного, теоретичного значення.

З М І С Т

I. Богдан : Базар.....ст.I
2. Володимир : Мудрість зненависти і знищення....ст.7
3. Гетенко : Освячення кров'ю.....ст.I6

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ
ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

130
2 I 46

НОВА ЕПОХА

Орган
Всеукраїнського
Об'єднання

Ч. VII

Грудень 1945

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

ДЕКЛЯРАЦІЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО О'Б'ЄДНАННЯ
про
УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ ДЕРЖАВУ

I. ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Всеукраїнське Об'єднання прагне покінчити з одвічним проклятям України - роз'єднанням і розбиттям на групи, табори і партії, які, замість боротися з ворогом, борються одні з одними.

Всеукраїнське Об'єднання не є партією і не прагне до захоплення влади.

Всеукраїнське Об'єднання прямує до погодження дій партій, напрямків і найширших народних мас у надпартійному всенародному рухові.

Всеукраїнське Об'єднання є виявом ідеальної волі народу, втілює в слове і дію найглибші його прагнення і найсвятіші ідеали.

Відчуваючи важливість теперішної ситуації і усвідомлюючи відповідальність за долю народу, Всеукраїнське Об'єднання закликає до згоди всі партії і напрямки, звертаючися в тій справі до розсуду і совісти всього народу.

Всеукраїнське Об'єднання подає намічену декларацію як основу для згоди і спільної дії, як базу для справжнього і діловитого об'єднання та вияву волі найширших мас українського народу.

В цю програму кожна партія може внести свої цінності, корективи, доповнення чи уточнення шляхом принципової дискусії перед обличчям народу.

2. УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД

Український нарід єдиний. Його не змогли розбити ріжні ворожі режими та влади за цілі століття свого панування над Україною.

Він нестримно прагне дати зовнішній вияв своїй єдності і дасть рішучу відсіч усім намаганням розбити велику всенародню сім'ю.

3. ДЕРЖАВА

Найвищою метою Всеукраїнського Об'єднання є Українська Народна Держава.

Вона повинна бути суверенна, тобто незалежна і самостійна у визначенні і творенні своєї власної долі.

Вона повинна бути соборна, тобто вона повинна об'єднати всі землі, заселені українським народом.

Вона повинна бути народна, тобто її носієм, господарем, власником, відповідальним за її створення і долю, розвиток і обо-

рону, є цілий нарід, а не якась окрема група, верства, каста. чи кляса.

4. ПРАПОР І ГЕРБ.

Зовнішним символом єдности Українського Народу і Держави є єдиний національний прапор і герб. Державний прапор і герб не можуть бути змінені ніякою з партій. Партійні відзнаки мусять відрізнятися від державних і загальнонаціональних.

5. ЗОВНІШНА ПОЛІТИКА.

На перешкоді до повстання Української Суверенної Соборної Народної Держави стоять зазіхання неситих сусідів - імперіялістів на всю українську землю чи на окремі її частини.

Україна прагне волі і справедливости. Вона покликана сказати всьому світові правду про несвітські жахи, що їх несуть тоталітарні режими народам Сходу і Заходу.

Україна хоче добросусідських і братерських відносин з іншими слов'янськими і европейськими народами.

Українська Народна Держава житиме у добрій згоді з великими світовими демократичними державами, які протистоять тоталітарним режимам.

Україна буде твердинею міжнародного ладу і миру.

Україна займає центральне місце в Европі і повинна відогравати у міжнародній політиці належну їй почесну ролю.

Україна повинна бути основою рівноваги між Европою і Азією.

В теперішній момент Україна повинна вести діяльну політику і докласти героїчних зусиль, щоб стати підметом міжнародної дії.

6. ФОРМА ПРАВЛІННЯ.

Форму правління визначить нарід.

За всю свою історію український нарід виявив прагнення до свободи, пошану до одиниці, до цінности людини, до поняття громади.

Український нарід не стерпить деспотії - тобто насильного панування людини над людиною.

Український нарід не стерпить ніяких тоталітарних систем, які спинюють свободу думки, свободу совісти і свободу розвитку людини.

Український нарід не стерпить ніякої політичної чи суспільної неправди і кривди.

Український нарід не буде механічно наслідувати ніяких чужих взірців, але сотворить свою правду у своїй хаті.

Центральним органом влади буде Всеукраїнська Найвища Народна Рада, що складатиметься з найкращих синів народу.

В Українській Народній Державі буде забезпечена свобода зібрань, товариств, політичних партій і рухів.

Основна вимога до партій - працювати на благо народу і держави.

Найвищим законом для всіх партій, груп, організацій є підкорення свойого інтересу - інтересам народу і держави.

Нелеґальні партії заборонені державним законом, бо всі партії мусять діяти на благо народу і приховувати перед ним свої дії немає потреби.

Всі партії повинні ставитися з пошаною одна до одної і не вести поміж собою борні, яка була би шкідливою для держави.

Всі вони повинні бути об'єднані під єдиним і святим прапором Української Народної Держави.

Всі партії, напрямки, суспільні рухи знаходять можливість для співпраці у формі Всеукраїнського Об'єднання.

7. НЕДОТОРКАНІСТЬ ОСОБИ.

Держава ґарантує недоторканість особи і особисту свободу людини.

Позбавлення її можливе виключно у випадках злочинної діяльности громадянина.

8. НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТІ.

Всі національні меншості, які стоять на ґрунті української державности, забезпечуються національною окремішністю і свобідним розвитком.

9. СОЦІЯЛЬНІ ПИТАННЯ.

Питання соціяльні є питаннями долі цілого народу, а не окремих його верств чи кляс.

Селянство - це основна складова частина і опора української традиції і народу.

Земля належить селянству.

Вона переходить без викупу у вічну його власність, забезпе-

чену державним законом.

Держава забезпечує правову опіку і захист індивідуального господарства і всіляко сприяє його розвиткові в напрямі якнайбільшої його прибутковости.

Плоди праці на землі є власністю селянина.

Великий промисл є власністю народу і держави.

Отже в державі існує :

1. державна власність,

2. суспільно - громадська власність,

3. приватна власність.

Українська Народна Держава не допускає до зосередження в одних руках великих капіталів, що затримували б економічний розвиток, узалежнюючи нарід від капіталу.

В Українській Народній Державі забезпечують свободу праці та підтримують приватну ініціятиву, що має ціллю народний та індивідуальний добробут.

Забезпечення працею має відповідати покликанню і здібностям людини.

Робітництво, рівноцінно з селянством, є основною творчою силою в господарчому житті народу, в творенні матеріяльної та духової культури.

Українська Народна Держава забезпечує робітникові високу оплату його праці, необхідну для його повного матеріяльного добробуту і культурного життя, що і є основою життєздатности і розвитку українського народу.

В Українській Народній Державі повністю забезпечена пошана людської гідности і людських прав робітника і селянина.

Робітникові забезпечують право на подальше підвищення його кваліфікації, знання і культурного розвитку.

Восьми-годинний, а в деяких професіях шести - і чотири-годинний день праці є непорушним законом.

Українська Народна Держава ставить ціллю досягти такого рівня матеріяльного забезпечення і культури щоденного побуту, як у найпередовіших в цьому відношенні державах світу.

IO. ВІЙСЬКО.

Українське військо - це Народна Армія, що має на меті боротися за незалежність і захищати Українську Народну Державу.

Військо Української Держави не буде знаряддям поневолення народів.

Ветерани, учасники визвольних змагань, борці за незалежність України користаються привілеями щодо матеріяльного забезпечення і правового становища.

Інваліди війни і родини військових, потерпілі від ворожих терорів, забезпечуються Українською Народною Державою всіма засобами до життя.

II. КУЛЬТУРА І ІНТЕЛІГЕНЦІЯ.

Українська Народна Держава мусить забезпечити найтирший розвиток української культури, гідної величі, здібностей і моральних цінностей нашого народу.

Українська Народна Держава всіми наявними засобами сприятиме виходові української культури на широку світову арену і засвоєнню масами українського народу культурних здобутків інших країн.

Українська інтеліґенція, що вірою і правдою служить інтересам свойого народу, забезпечується повною свободою творчої діяльности в сфері матеріяльної та духової культури.

Держава підтримує цю діяльність всіма засобами, що є в її розпорядженні.

В Українській Народній Державі забезпечують повну свободу і підтримку від держави для творчої діяльности у всіх науках і мистецтвах.

Діячі наук і мистецтва мають нарівні з робітником і селянином право на матеріяльну власність і на всю повноту матеріяльного забезпечення.

Українська Народна Держава установлює високі персональні стипендії для підтримки важливих творчих шукань у науках і мистецтвах.

I2. РОДИНИ

Українська Народна Держава всіми силами обстоюватиме святість сімейного вогнища і домагатиметься зміцнення родини.

Законодавчим порядком забезпечується недоторканість сімейного вогнища.

Багатосімейні дістають окрему матеріяльну допомогу і забезпечуються державним піклуванням.

I3. СОЦІЯЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Українська Народна Держава дає повне соціяльне забезпечення трудящому робітництву, селянству, інтеліґенції, недужим, старим, непрацездатним, інвалідам, сиротам і вдовам.

I4. ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ.

Талант людини є власністю народу.

Українська Народна Держава забезпечує особливою матеріяльною та правовою підтримкою таланти в усіх ділянках народного життя.

Виховання молоді є справою родини, школи, релігійної громади, народу і держави.

Держава дбає, щоб найбільша кількість громадян дістала всебічну і найвищу освіту.

Навчання є безплатне.

Навчання у вищих школах і студії за кордоном забезпечуються державними стипендіями.

В Українській Народній Державі закінчення середньої освіти вважається обов'язковим.

I5 . ВІРА.

В Українській Народній Державі існує повна і беззастережна свобода совісти і релігійних культів.

Держава забезпечує релігіям пошану і терпимість.

16. НАЙВИЩІ ЦІЛІ.

Українська Народна Держава ставить своєю метою виховати цілий нарід у глибокій свідомості обов'язку перед батьківщиною, чести, благородности, лицарськости, готовости до збройного захисту своєї країни і справедливости.

Українська Народна Держава ставить своєю метою виховати нарід в дусі вічних ідеалів людства: правди, свободи, добра і справедливости у світі.

До здійснення цеї програми, як теж завершення найвищих ідеалів народу, в державі повинна бути одностайна і рішуча воля всього народу.

Основою українського державного ладу є закон людський і завіт Всевишнього.

Без доброї, чистої і героїчної волі до здійснення цього закону і завіту всі наймудріші програми останутся тільки програмами.

В українському народі у всі часи його історії жила правда і воля до боротьби за неї.

Вона живе в ньому й тепер і це є запорукою здійснення ідеалів Української Народної Держави.

В О Л О Д И М И Р

ШЕВЧЕНКО - ПРОРОК СВІТОВОЇ МІСІЇ УКРАЇНИ

/ З нагоди сторіччя Кирило - Методіївського Братства /

Шукаємо духового самовизначення, шукаємо своєї правди, шукаємо місії України.

Чи не злочин підіймати ці правди з чужого бруку, шукати їх на смітнику Европи, відпорпувати їх з чужого ринштоку, немов недогризки ?

Який це злочин шукати своєї правди в ідеях, які вже наявно збанкрутували, які докотилися до свойого історичного абсурду і заперечення.

Шукаємо самовизначення, прагнемо великої літератури, прагнемо заімпонувати Европі. Один з письменників на відчиті про велику літературу розпинається за Шекспіра і Ґете. Низенько кланяється їм дядько Тарас і просить вступу у них до великої літератури.

Міряється наші величини мірами чужих цінностей. Мовляв, чому Шевченко не такий, як Шекспір - поет великих і правдивих людей, людей великих і глибоких пристрастей, великих суперечностей. Велике - це значить великі пристрасті, багатство суперечностей, що доводять людину до трагічних конфліктів і до знищення.

Чому не відвертаємо питання ?

Чому немає в Шекспіра цеї великої моральної сили лицаря святої

борні за суспільну і історичну правду, яка є у Шевченка?

Чом у Шекспіра стільки злочинів в душах його великих королів і князів ?

Чому Шекспір не дорівнює Шевченкові ?

Михайло Рудницький твердив, що суспільні тенденції української літератури перешкоджають їй стати европейською. Немовби великими були тільки ті проблеми, що є в европейській літературі.

Немовби проблема правди поміж народами не була найбільшою всесвітньою проблемою нашої історії. Немовби тільки сексуально-еротичні проблеми "нагод і пригод" чи "очей і уст" мали бути европейськими чи загальнолюдськими. Немовби українська література мала вічно достроюватися до проблем і цінностей европейської літератури, співати їй в тон, бути для Европи цікавою, щоб бути цінною взагалі.

Ці панове не знають, що кожна велика література має не тільки своє власне, відмінне від інших обличчя, але перш за все свої власні норми цінностей, які лежать в основі усіх її проявів.

Щонайглибше, горіюче прагнення суспільної і історичної правди - це основна тонація і найвища цінність української літератури.

Ця пісня української духовости звучить найповніше в поезії Шевченка - високим героїчним тенором лине над хоралом призначення народу.

Ця пісня прозвучить на повний голос у всесвітній літературі - - відмінна від інших, оригінальна і цінна.

Як лицар святої борні за правду, підноситься Шевченко до проро-

чих висот святости і до таких висот героїчного напруження святої волі здійснювати цю правду у світі, до яких не підноситься ні Шекспір, ні Ґете, ні Гюґо.

Панове критики, ви хочете, щоб українська література пленталася вічно у хвості наслідування чужих літератур, щоб ниділа у хвості сприймання чужих норм цінностей.

Панове критики, ми маємо велику літературу, хоч ви про це не знаєте і нарід не може довідатися від вас цеї основної правди.

Українська ідеологія - отже і цілий нарід ще не усвідомили собі повністю своєї сутности і своїх норм цінностей.

Ми маємо не тільки велику літературу, але і велику філософію, велику політичну програму, велику всесвітню місію.

Але ми ще не навчилися шукати основної нашої мудрости в нашій історії, в наших пророків, у глибинах Духа Народу в довгій черзі його історичних втілень.

Про Шевченка говоримо, як про пророка, на шевченківських концертах у "Просвітах".

Легковажно вимовляємо це слово "пророк". Воно ж зобов'язує нас до віри в нього і до послуху його правдам.

Котра з політичних партій шукала основи для своєї програми в "Книгах битія українського народу" ?

Яка свята ця книга, коли порівняти її з "Комуністичним маніфестом" - цим чорним євангелієм, що проголошує сліпі сили зненависти і помсти рушійними силами історії.

Яка свята і правдива ця книжка в порівнянні з іншими політичними

програмами.

Пафос святого лицаря правди - це тон, безсумнівно внесений в ці книги Шевченком. Цей вклад Шевченка ще не доцінений. Та обставина, що заховалися ці книги в примірнику, що був власністю Костомарова, затемнює нам правильний погляд на авторство "Книг битія", що є програмою "Кирило-Методіївського Братства".

Не забудьмо цього ніколи. Кирило-Методіївське Братство - це зав'язок нової релігії і нової політичної сили, що виростає на основі пізнання глибших законів історії.

Розібрала Польща Україну, розібрали за сто літ Польщу. Це приклад невблаганної правди і справедливости, що панують в історії. Ніякий злочин не гине там без відплати.

Сьогодні, коли, немов перед останнім судом, виплива́ють на верх усі історичні порахунки, можемо зрозуміти ці правди найкраще.

І зрозуміємо, що вірний був шлях, який показував народові Шевченко.

Шлях правди, шлях волі народам, шлях взаємної пошани і братерства.

Ми ще не розуміємо і не знаємо, якої величі може досягнути нарід, який нашиє на своїх прапорах саме кличі Шевченка, кличі святого лицаря правди і волі.

Не уживайте слова пророк легковажно. Це важке слово. Воно обернеться проти вас, лжепророки, що хочете повести нарід манівцями чужих ідей і ідеологій.

Чи можна уважати Шевченка національним пророком і рівночасно не шукати саме в його творах об'явлення національної правди, а

саме в його ділах шляху для здійснення найвищих ідеалів народу.

Керило-Методіївське Братство - це політичний чин Шевченка, активне здійснювання його програми.

Жалюгідна брехня, буцімто він відрікся колинебудь цеї програми.

Жалюгідна брехня, буцімто основи цеї програми не актуальні і буцімто ми вже мудріші. Ми, що проповідуємо обоження сліпої сили і хочемо, щоб народи визначували свої границі там, де сягає їх сила. Ми, що не віримо в правду.

Правда стала беззмістовною фразою, знаряддям, що служить інтересам такої чи іншої групи, партії чи навіть такого чи іншого народу.

Тимчасом правда існує об'єктивна. Вона існує понад народами. Така є основна мудрість програми Кирило-Методіївського Братства.

Українська думка може розвиватися тільки по цій лінії. "Світова місія України" Василя Пачовського заповідає і підготовляє розвиток програми Кирило-Методіївського Братства. Ця думка може розвиватись тільки на ґрунті щораз повнішого пізнання об'єктивности правди. Правду не можна довільно накручувати, допасовувати до сліпих інстинктів людини чи народу.

Правда існує понад народами.

Правда існує в історії.

І ця правда переможе.

З пророцтв Шевченка здійснилося у наших днях найтрагічніше:

"Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять лукаві і в огні

Її, скраденук, збудять".

Пробуджували Україну знущаннями неволі, пробуджували її обманними надіями, пробуджували її кличами самовизначення, міражем упрагненої волі і самостійности,- а коли нарід пробував цю примарну фатаморґану взяти за дійсність, тоді теж його пробуджували зі сну жорстокими катуваннями, масовими розстрілами фізичним винищуванням міліонів його синів.

І обікрали Україну з найбільшого її добра, з її правди, з її післанництва і обернули ці правди, як бич і язву, проти неї самої.

Творяться один за одним різні нові лади на світі, а кождий з них прокочується по Україні повінню крови, землетрусом руїни, пожаром всезнищення.

І кожен з тих напасників приходить на Україну з високою місією своєї правди і своїх богів.

І кожний з них котиться по Україні пекельним глумом над правдою і богами, бо кожному з тих ладів б р а к у є п р а в д и і б о г і в.

А біль від насильства пекельних правд пробуджував сплячу Україну.

Будився сплячий лицар святої сили.

І тут - на Україні - ці правди скидали свої маски. Кличі братерства виявилися машкарою погорди, зненависти і злоби, охотою панувати і закріпачувати.

Нові справедливості вилвили себе темним духом презирства, помсти, зависти, страху, засліплення, знищення, помішання рас і цінностей.

Нові лади виявили себе розбухлою бутою, правдою биття в лице, сваволею наруги, ладом рабства і обнаженою правдою викорінювання і цілковитого винищування народів.

Так судилось Україні найвище божественне призначення стати пробним каменем правди.

Риються ці правди в розритих могилах і показують собі масові могили найкращих синів українського народу і рівночасно нові ями засипають білим тілом козацьким.

І ця одна розрита могила цілої України буде пробним каменем правди, буде вічним свідоцтвом брехні і злочинности різних правд, що хотіли запанувати над Україною.

Розрита могила вже до дна є розкопана.

Всі ці злочинці приводили на суд Правду і Бога. Щобільше, вони кликали на поміч самого Бога. Вирізувалося українців святим мечем, посвяченим папою римським.

Бога приводиться на суд, немов би цей Бог мав бути демоном злоби, зненависти, рабства, знищення, немовби цей Бог мав радитися з цими панами, як править миром - за словами Шевченка.

Розкопують українські могили, щоб показати чужу Україні правду.

Але з розкопаних могил встають лиш свідки української правди, встають, як страшне космічне обвинувачення лжепророків і лжеправд.

Безконечним походом встають з Розритої Могили України міліони свідків на страшний суд над старим світом.

Хто порахує окривавлені фантоми ?

Хто змістить в душі їх гнів, їх біль, їх прокльони ?

Хто оборонить світ перед засудом на смерть і загладу ?

Хто змістить пекло у своїй душі ?

Це вічне земне пекло є основним змістом творчости Шевченка.

Воно об'явлене у Шевченка в його сголеній сутності, зловлене в його всесвітньому центрі...на Україні.

Пекло Данта блідне, як мертва вигадка і абстракція.

Цього об'явлення пекла ви не знайдете ні в Шекспіра, ні в Ґете, пане С.....

Навіщо з цим пеклом іти в Европу ?- спитав би Михайло Рудницький. Кого,мовляв, ми там зворушимо ?

Европі, мовляв, потрібна філіґранова легкість рококових фігурочок з їхнім шампанським дотепом, сексуальними проблемами "нагод і пригод", з оспівуванням "очей і уст".

О, нам ще далеко до Европи! Суспільно-національні проблеми перешкоджають українській літературі стати для Европи інтересною, великою, всесвітньою - сказав Рудницький.

А я тверджу:

Це Европа ще не дозріла до сприймання Шевченка.

Бо пекло поневолення народу народом ще не стало для неї важливою етично-філософською проблемою.

І аж тоді, як це пекло відчують народи Европи на своїм тілі і душі, зрозуміють вони велич драми Гайдамаків, велич трагізму Гонти, силу мовчазного крику мученика титаря і святість пісні братерства, проспіваної на чортівському бенкеті вічної Умані. -

Коли пекло цеї вічної Умані стане для Европи живою дійсністю, аж тоді вона склонить голову перед Шевченком.

Як зачне шукати правди у відношеннях народу до народу.

Буде вона шукати цеї правди на своїх власних згарищах і руїнах.

Тоді вона зрозуміє, що проблеми української літератури є питаннями більш всесвітніми і вічними, як проблеми індивідуальних трагедій Шекспіра.

Тоді зрозуміє вона український прометеїзм і месіянізм.

В "Книгах Битія українського народу" зачне шукати зав'язків всесвітньої історіософії.

І тоді питання України вирине, як пробний камінь правди.

І знали про це Кирило-Методіївці. Вони навчали, що Україна-це камінь, покинений будівничими, а цей камінь стане основою вугла.

Це пробний камінь правди. Він стане вуглом нового ладу і нової правди, українського ладу і української правди.

Так, Шевченко був справді пророком.

Він навчав, що слово очищується в огні і в крові.

Навчав цеї високої філософської правди у "Букварі" для народу.

Дух Шевченка, Всесвітній Цар Волі розпустить правду і волю по всій Україні.

І звідси рознесеться вона по цілому світі.

--oOo--

З М І С Т

I. Декларація Всеукраїнського Об'єднання про Українську Народну Державу.....ст..... I

2. Володимир Шевченко - пророк світової місії України ст.. II

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

52

НОВА ЕПОХА

Орган
Всеукраїнського
Об'єднання

Ч. VIII

Квітень 1946

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь 322
МУЗЕЙ-АРХІВ

НОВА ЕПОХА

Орган Всеукраїнського Об'єднання

Ч.8

Квітень 1946

ЗМІСТ

1. Великодний привіт
2. Володимир: Привіт селянам.....ст. 1
3. Ісень: Бій під Крутами /Пам'яті лицарів полеглих 29.I.18р. під Крутами/.....ст. 5
4. Кілька слів з приводу відозви секції УПВ в Авгзбурзі....ст. 10
5. Резолюції з'їзду співробітників інформаційного відділу Центрального Представництва Української Еміграції ст.11
6. З листів до редакції .....ст. 13
7. Список видань "Нової Епохи", "Світання", "Ордену", "Брами Софії",та чужомовних видань"НовоїЕпохи"

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

ДОРОГІ БРАТТЯ!
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Із великим Святом Воскресення бажаємо Вам сили пройти до кінця хресний шлях вашого мучеництва, голгофту змагань цілого народу до волі.

Бажаємо Вам, щоб не похитнулась Ваша віра у перемогу Добра і Правди у світі.

Наша хресна дорога ще не закінчена.

Важкі проби ждуть ще наш нарід.

Будьте сильні і в чинах своїх здійснюйте свою віру.

Нехай воскресне у Вас дух Правди і Святої Сили.

Дух Віри і Дух Надії.

Дух Чину і Дух Жертви.

Нехай воскресне Христос у Ваших душах.

"Справді, справді говорю тобі що ніхто не може побачити князівства Божого, як тільки той, що народиться вдруге"/Іван III. 3/

Бажаємо Вам другого народження, бажаємо Вам духового пробудження і воскресення.

Із віри в нашу правду, із віри у святість української справи черпайте силу до дальшої борні.

Віруйте, що є Воскресення, Воскресення життя, Воскресення Правди, Воскресення із мертвих, Воскресення Христа.

Віруйте у Вашу перемогу.

Віруйте у Воскресення Української Держави із попелу і згарищ всесвітньої руїни.

Обніміть брат брата, простіть собі провини, змийте із себе бруд світа, бруд гризні і чварів.

Нехай це свято Воскресення буде святом великого, Всеукраїнського Об'єднання і братерства.

Святом Соборности Ваших душ, святом духової Суверенности і Волі.

Ділячися писанкою на чужині думайте і будьте цілим серцем у краю. Творіть із нещасними своїми братами нерозривну духову єдність.

І непохитно віруйте в перемогу.

Вона повстане з Вашого чину і з Вашого героїзму.

Христос Воскрес!

Всеукраїнське Об'єднання.

В О Л О Д И М И Р

П Р И В І Т С Е Л Я Н А М

Причиною катастрофи Української Держави було нерозв'язане селянське питання.

Українські князі, створивши найпотужнішу і найвеличнішу державу на сході Европи, не зуміли змобілізувати для її оборони найширших верств народу - отже селянства - піднявши їх до висот свідомости лицарських оборонців Української Держави.

Князі не зуміли втягнути селянство в активну працю в державному житті.

Тимчасом тільки мобілізацією всіх сил народу для захисту від Сходу могла б вона себе оборонити.

Носієм української державности не може бути якась окрема верства, каста чи група, але нарід як цілість - отже і основна його частина,- українське селянство.

Не розуміли цього князі /як зрештою у цих часах ніхто з князів у феодальній Европі./

Україна відчула наслідки такого неправильного княже-родинного і кастово-дружинницького розуміння сутности держави у зустрічі з ордами Сходу.

Напливали цілі народи-боєжадні і боєздатні. Їм не могла протиставитися каста лицарів. Тільки нарід лицарів міг би був дати їм відсіч.

Селянство княжої доби не брало участи в державному житті.

Це провалило Українську Державу.

Для самозахисту народу від того самого Сходу - від монгольських орд - повстає українське козацтво.

Це в основному селяни, що стають лицарями і формують лицарський орден для оборони свойого життя /перед масовим полоном і грабунком/ а далі для оборони своєї волі, ідеальних цінностей народу і врешті для створення і захисту Української Козацької Держави.

На заклик і заяву Богдана, що козаків буде стільки, скільки їх стане до бою, підноситься до повстання все свідоме селянство. В цей спосіб воно виявляє свою волю брати активну участь у борні і творенні Української Держави.

Стаючи на збройний захист Козацької Держави, селянство без сумніву вірить, що воно як цілість буде піднято до лицарського стану-яким тоді було на Україні козацтво.

Але крутий поворот Хмельницького до династичної монархії з усіма лихами клясократичного закріпачення викликав занепокоєння і бунт серед самого козацтва.

Селянство повстало чейже проти закріпачення, проти панства, за лицарські права і вільности цілого народу - а тут нараз небезпека нового закріпачення - а тут нараз знову зненавиджена форма династичного самоправства.

Трагічна помилка Хмельницького викликала слушне занепокоєння в народі: чи буде можливість цілому народові піднятися до висот козацького лицарства, тобто стати свідомими оборонцями, лицарями Української Держави, носіями традиції і державної думки.

Чи може настане знов рабство і закріпачення?

Так повстав бунт двох полків у скількості тридцять тисяч люда.

Бунт проти Хмелбницького в ріпаючому історичному моменті - коли була готова ціла коаліція держав проти Польщі - завершення плянів і трудів довгих літ геніяльної політики Великого Богдана.

Бунт проти монархії .

Бунт проти закріпачення селянства.

Цей бунт убив Хмельницького.

На вістку про нього він перестав говорити: і незабаром помер.

І знову нерозв'язане селянське питання провалило Українську Державу.

Селянське питання, нерозв'язане в 1917 - 18 рр., дало змогу діяти більшовицькій демагогії і більшовицькій обмані.

Надії на землю від Української Держави вибили селянам помполами каральні загони. Селяни не могли дати належної відсічі більшовикам... сподіваючись від них тієї землі, якої не дав їм український уряд.

І знову зле розв'язане селянське питання заломило Українську Державу.

Висновок.

Селянське питання в Українській Народній Державі мусить розв'язати сам селянин.

Селянство мусить стати свідомим підметом і творцем своєї долі в Державі, отже і долі цілої Держави.

Воно повинне забезпечувати правильність розв'язки селянського питання на Україні, а також справу переведення і здійснення створених собою вирішень.

Це можливе тільки тоді, коли український селянин стане носієм ідеї української державности.

До цеї ролі українське селянство дозріло в процесі борні за українську державність - в кривавому досвіді свойого мучеництва.

Сьогодні кожний український селянин знає, чого слід йому сподіватися від усіх сусідів, що несли на Україну "визволення", "культурну місію", "соціялістичний лад", "Нову Европу". Український селянин знає, що поза цими всіми кличами криється знищення українського народу, викорінення українського селянина, щоб його землею на сотки літ забезпечити кождий паросток чужого йому народу.

Селянство мусить виплекати і виховати новий тип селянина, носія державної традиції,- лицаря української землі і українського духа.

Селянство, як цілість цілком дозріло до висот державницького думання.

Воно несло гекатомби свідомих жертв, воно пройшло разом з цілістю народу шлях його мучеництва.

Українські селяни можуть своєю організованістю і свідомістю стати поважним чинником на шляху здійснення ідеї всенаціонального об'єднання.

Українські селяни підтримують всі творчі зусилля до створення Української Держави.

Ніколи не можемо собі сказати, що в цьому напрямі вже досить зроблено

Треба щоденно підносити рівень загальногромадської і політичної активности народу.

Треба відробити триста літ неволі.

Треба, щоб кожний з нас у щоденному вчинкі вносив свою щоденну частку для здійснення найвищих ідеалів народу.

І треба також, щоб кожний український політичний центр, представництво чи уряд здав собі справу з того, що найбільший злочин - це провалити українську державу на селянському питанні.

Історична помилка трикратного провалу Української Держави не може більше повторитися.

Забезпеченням перед цею помилкою буде участь селянства у владі в Українській Народній Державі.

Всі політичні партії мусять усвідомити собі факт, що селянство є основною складовою частиною українського народу.

Немає окремих інтересів нації і селянства.

Інтереси селянства є так само інтересами української цілої нації як і української Держави.

Українська Спілка Селян стала на твердий шлях творення власної долі.

Спілка Українських Селян стала на шлях відкинення всяких розкладових сил і зовнішніх впливів, що могли би вносити в неї розклад, гризню, деморалізацію, спроби її опанування чи накинення їй якоїсь чужої для них лінії або програми.

Українська Спілка Сеоян відкинула шлях вузькопартійних спорів, а станула на вірний шлях об'єднання всіх творчих зусиль народу на грунті справді демократичної співпраці, взаємопорозуміння, взаємної допомоги і взаємної пошани.

Українські селяни заявили про своє бажання творчої співпраці з громадськими чинниками, як теж з іншими братніми Спілками і творчими угрупуваннями, що стоять на становищі Української Державности.

Співпраця ця може відбутися шляхом демократичного узгіднення своєї дії і своїх цілей.

Віримо, що шляхи цієї співпраці і напрямні будуть назрівати через добровільне узгіднення. дорогою обмірковування спільних зусиль, а далі розбудова цієї співпраці також у організаційних формах.

Перед селянами важливі історичні завдання.

Несіть високо прапор станової чести українського селянина!

Несіть високо прапор нового українського лицарства землі і духа!

Несіть високо прапор Української Народної Держави!

"Бились, билися козаченьки до самого півдня
полягли всі, не вернувся ні один із поля"
/ з козац. думи/

Крути, залізнична станція на полях Чернігівщини, навіки ввійшла в історію визвольної боротьби України. Вписали це слово в сторінки історії своєю кров'ю герої - борці за волю Батьківщини, що полягли лицарською смертю в бою під Крутами 29.1.18 року.

Теперішня глухенька станція Крути на шляху Київсько - Воронізької залізниці, 20 км. від Ніжина і 40 км. від вузлової станції Бахмач у протилежному напрямі, зовсім не схожа на ту, якою була вона в часи Визвольних Змагань.

Років 30 тому це була велика вузлова станція, де перетиналися дві залізничні лінії: перша Київ - Воронізь і друга, вузькорейкова Ічня - Чернігів.

Серед степової рівнини височились великі споруди кам'яного двірця, депо з допоміжними майстернями, довжезні склепи й будинки урядовців; обіч них розташувались невеличке робітниче селище з чепурненькими хатками, обсадженими осторевердими тополями. А в далині, ген - ген, видно навколишні села: Хороше Озеро - 4 км. в напрямку Бахмача, Прохори - 6 км. в напряму Чернігова і Кагарлики - 3 км. в напрямку Ніжина.

В ічнянському напрямку розкинулись сіножаті з ріденькими чагарниками, а ще далі починався великий ліс з непрохідними торфяними тванями, з яких бере початок річка Удай.

В роки першої світової війни життя на станції Крути було гомінке і кипуче.

Настала революція, сколихнула, розбурхала народні маси, і на цій станції, як і всюди, стало ще многолюдніше. Всю осінь і зиму 1917 і початку 18 року щодня проїздили десятки тисяч здемобілізованих, що верталися з фронтів, заповнюючи вщерть усі вагони і навіть дахи вагонів.

Тисячі їх, обвітрених і зарослих, озброєних і беззбройних "сірошинельників", висідали на станції Крути, щоб далі пішки додому прямувати, або ждати на поїзд в іншому напрямку.

Зрідка траплялися тут і козаки в одностроях перших українських полків богданівців /полк ім. Б.Хмельницького/, мідноверхі шапки дорошенківців /полк ім. П.Дорошенка/ викликали замилування і зди-

вовання земляків з фронту.

Фронтовики - українці обступали козаків, розпитувались; багато з них у перше довідувалось, що в Києві вже існує Уряд Української Народньої Республіки, що твориться своя Українська Армія, що 22 січня 1918р. ІУУніверсалом Української Центральної Ради проголошено самостійність України.

В ці дні вирішувалась доля України - бути чи не бути українському народові господарем на своїй землі.

Вояки - фронтовики валками сунули додому зі зброєю в руках, не думаючи над тим, хто буде боронити рідну землю, щастя і волю свого народу, який щойно став на шлях самостійного державного життя.

Ворог України, нахабний і непримиренний, хитрий і віроломний не дрімав, і своєю агітацією плів тенети розбрату в рядах українців. По проголошенні Центральною Радою ІУ Універсалу, з наказу Леніна посунули з Московщини в Україну зголоднілі полчища большевиків, щоб у крові найкращих синів українського народу потопити щойно здобуту волю, загарбати український хліб та вугіль і знову обернути Україну в московську колонію. Так виглядало в практиці ленінсько - большевицьке гасло "самовизначення аж до відокремлення."

На кордонах молодої Української Держави ще не було достатніх військових сил. Місцеві прикордонні залоги українського війська, невеличкі кількісно, неспроможні були стримати навалу загарбників. Полчища червоно - гвардійців, керовані царським генералом Муравйовим, вдерлися в українську землю. Від Білгорода через Харків, Полтаву і Ромодан в одному напрямку, а в другому - від Михайлівського Хутора через прикордонну станцію Чистяківку, а далі Бахмач большевицькі ватаги прямували до Києва, серця молодої Української Держави. Найбільшу загрозу становило швидке просування Михайловохуторської большевицької групи, яка обрала собі найкоротший шлях до Києва. А до того ця група, коли б не вдалася затримати її, могла від Бахмача, а ще блище від Крут перетяти Київсько - полтавську залізницю на ст. Гребінці і таким чином замкнути шлях, яким відтягувались до Києва українські війська з Полтави, Ромодану і Лубень /Гребінка - вузлова станція на перехресті Київсько - полтавської та Одесько - бахмацької залізниці за 120 км. від Бахмача 80 км. від Крут через ст. Ічня/.

Наступаючі сили ворога трималися залізничного шляху, використовуючи для пересування залізничний транспорт і маючи за бази свого постачання навколишні села. В Бахмачі ворог зустрів опір місцевого "Куреня Смерти" сотника Ангела, відомого пізніше як організатора протибольшевицького

повстання на Чернігівщині. Після кількагодинного бою рештки куріня відступили до ст. Плиски і жалі відійшли до ст. Крути.

З Бахмача відкривався для ворога прямий шлях на Київ, до якого було зайдти всього 180 км. Отже треба було поспішати з організацією оборони Києва. А уряд мав у своєму розпорядженні ледве кілька новостворених полків. Перед Українським Військовим Командуванням повстало завдання за всяку ціну затримати дальше просування большевицьких ватаг хоч на кілька днів і цим виграти час на підготову оборони Києва. На той момент у Києві не було досить боєздатних сил, підготованих до негайної відправки на фронт. І тому довелося поспіхом сформувати полк добровільців і з студентської та учнівської молоді Києка, що гаряче відгукнулася на заклик Уряду рятувати Батьківщину, і без вишколу послати їх на зустріч ворогові. До них була прилучена ще сотня старшинської школи знаків, а в дорозі приєднались невеличкі загони також учнівської молоді з Ніжина і сусідніх місцевостей. На світанку 29 січня 1918 р. полк в ешальонах прибув до ст. Крути і тут зупинився ждати на ворожий наступ. З прибулих вагонів лунав бадьорий молодечий спів: "Ми, гайдамаки, ми всі однакі, всі ми ненавидим пут і ярмо! Йшли діди на муки, підуть і правнуки, за народ життя своє дамо!"

Полк вивантажувався, а маси здемобілізованих вояків з цікавістю споглядали, як з вагонів спішно виходили незнані їм вояки в студентських і гімназіяльних плащах та шапках, з рушницями в руках.

По короткій нараді, полк разом з місцевою залогою відійшов 3 км. за станцію і там зайняв оборонну лінію. Козаки розташовувались понад валом залізничної колії, яка йде з Ічні на Крути і широким півколом перетинає залізничну лінію, що йде з Крут на Бахмач.

Частина козаків розсипалась далі ліворуч вздовж ярка, за кучугурами вугільного згарища та сніговими заметами.

Приготування закінчені. Обличчя молодих вояків /багатьом з них не було і повних 17 років/ напружені і рішучі - перемогти або вмерти з гідністю давніх лицарів України.

В цих же місцях наші славні предки - козаки прославленого в думах полковника Золотаренка Ніжинського не раз перестрівали татарські орди, своїми грудьми спиняли татарську навалу на Україну або зі славою вмирали в нерівній боротьбі. Татарський хан Кагарлик з своєю ордою знайшов тут могилу, і відтоді хоробрі поселенці, замешкавши над татарською переправою через Удайські болота, назвали своє селище Кагарлик. А тепер знову сунула сюди грізна навала орд московсько - большевицьких загарбників серед яких було багато і татар; калмиків,

і "ході" /китайців/, найнятих або піддурених московськими комісарами.

Проходять години нервового чекання бою. І ось раптом, першим порушуючи ранкову тишу , з боку Плисок /станція між Бахмачем і Крутами, 15 км. від Крут/ лунає большевицький гарматній постріл. Стрільна летіли одне за одним впродовж години. Одначе гарматний обстріл не завдав великих утрат оборонцям, тільки пошкодив водогін і цілковито розторощив камяний двірець; залізничні будівлі і споруди охопило полум'я. Вояки - фронтовики, не розуміючи добре, хто й по кому стріляє, що це за війна у себе дома, метушилися серед диму пожежі, шукаючи безпечного укриття.

Тим часом гарматний обстріл затих - і скоро з боку села Хороше Озеро понад залізницею показалися перші ворожі розстрільні, за якими сунули лави червоногвардійців. Юні вояки України, що вперше стояли на полі бою, нервувались і подекуди, без відповідного наказу розітнулися поодинокі постріли по ворогу.

Холодно і вогко було лежати в снігу. Та ніхто на це не зважав. В усіх юнаків єдина думка - скорше б почалося "діло", якому вони присвятили своє життя!

Ворог зблизився і перебігаючи, почав стріляти з близька. Короткий наказ - і на ворога посипалися сальви кулеметного і рушничного вогню, що викликав замішання в ворожих лавах і припинив його просування. Зав'язалася жвава перестрілка. Ворог був затриманий. Та ненадовго. Опоолудні з боку з села Прохорів посунули на Крути нові ворожі підкріплення і ворог з викриками "дайош!" пішов у наступ. Міцно трималось оборонне півколо натхненних борців. Гранатами, кулеметним та рушничним вогнем вони вкошували ворога і з окликами "слава!", "за Україну!" в рукопашному бою відкидали ворога назад. Сніг довкола залізничного насипу вкривався тілами вбитих і ранених ворожих.

Але ряди оборонців України рідшали. Підкріплення не надходило тай не було звідкілля його ждати. А ворог кидав у бій все нові і нові резерви - доки не вдалось йому обійти оборонців зліва, сточити їх і прорватись в оборонне півколо.

Тоді, як лявіна залила завзятих козаків переважаюча ворожа сила. Оскаженілі червоногвардійці кидалися в десятьох на одного юнака. Дорого віддавали своє життя лицарі України. Бився кожен, доки не покидали його сили і душа лицарська не розлучалася з тілом. А червоногвардійці сп'янілі від крови топтали тіла юнаків ногами, кололи їх багнетами і четвертували шаблями, знущаючися в такий нелюдський спо-

сіб з своїх бездиханних жертв. З забитих і помордованих під Крутами лицарів майже нікого не можна було пізнати... врятуватися вдалося серед солдатського інертного натовпу фронтовиків тільки одиницям.

Дорого віддало своє життя понад триста відважних юних оборонців молодої Української Держави. Большевики похоронили всіх своїх убитих волків на базарній площі в Крутах, у величезній братській могилі а згодом /здається 1922 року/ поставили намогильний пам'ятник, на якому зазначили свої втрати - 65 червоногвардійців.

А козацькі тіла два дні лежали без поховання на полі бою. Так розпорядилися московські комісари. Тільки декому з родичів пощастило одержати дозвіл забрати тіло свого сина або брата і поховати по - християнському. На третій день переможці наказали селянам навколишніх сіл очистити побоєвище від трупів. Там, серед поля близько станції селяни насипали над тілами хоробрих борців за Україну кілька непомітних могил.

Минуло 28 років від бою під Крутами. Станція Крути давно перетворилась на глуху залізничну зупинку. Німими свідками бою під Крутами збереглися тільки гостроверхі тополі та старенька дерев'яна станція колишньої вузькорейкової залізнички, що якимось чудом заціліла від пожежі. В 1924 році ту залізничку Ічня - Чернігів зовсім закрито, розібрано і всі рештки заціліли залізничних будівель та споруд, що зберігали на собі сліди боєвої пожежі, перенесли в інше місце.

В серцях українського народу пам'ять про героїв Крут житиме вічно! Слава про їх самовіддану боротьбу і лицарську смерть за Отчизну запалить і наше покоління до героїчних змагань за Соборну і Незалежну Українську Державу.

Народні маси розпізнали тепер справжнього ворога, позбулись давньої інертности і активно борються з своїми гнобителями. Приклад крутянських героїв і їх жертовність наснажує нас лицарським духом у поєдинку з віковічним ворогом України. І хоч бій крутянців не змінив тодішнього політичного становища України, чин їх став великою перемогою Духа - того Духа, що допоміг нам скинути з себе пута рабства і нині веде український народ до здійснення своєї великої Мети.

КІЛЬКА СЛІВ
З ПРИВОДУ ВІДОЗВИ СЕКЦІЇ УПВ В АВГЗБУРЗІ

"Ми, українські політв'язні німецьких концентраційних таборів та тюрм закликаємо українське громадянство до єдности та громадської організаційної дисципліни".

"Люди, що цього не хочуть зрозуміти, ділають на шкоду української еміграції і, як такі, являються національними шкідниками та всякими партійними спекулянтами. Ми проти партійщини та кабінетних паперових об'єднань. Ми за справжнє всеукраїнське об'єднання у праці за здійснення наших святих ідеалів" - так звертається у своїй відозві до українського громадянства Секція Українських Політвязнів в Авгзбурзі.

Далі читаємо таке:

"До керівництва чи управ поодиноких наших осередків треба вибирати тільки таких українців, що морально й національно не заплямлені ні зараз, ні в минулому та що стануть не на партійному, але на всеукраїнському становищі, та що не займатимуться трійливою для загалу партійною роботою".

Слід привітати, що Секція Українських Політичних В'язнів в Авгзбурзі зрозуміла, що до виборів до таборових управ не можна вже сьогодні підходити з вузькопартійними кличами, а тільки з кличами "справжнього всеукраїнського об'єднання".

Вітаємо це як прояв зрозуміння наших ідей.

Хочемо вірити, що Секція справді стала на шлях Всеукраїнського Об'єднання.

Вона не сказала тільки виразно, чи уявляє собі це обєднання як координацію всіх творчих сил народу на основі демократичного взаємопорозуміння, договорення, узгіднення, а далі і організаційного закріплення доконаної праці, чи може, крий Боже, як "об'єднання під кулаком одної партії чи концепції за принципом "організаційної дисципліни" - згідно з тоталітарною концепцією.

Було б добре впровадити ясність у це питання - ясно і просто поставлене на сторінках "Нової Епохи".

Р Е З О Л Ю Ц І Ї
З'ЇЗДУ СПІРОБІТНИКІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВІДДІЛУ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ.

В березні місяці ц.р. в м. Авгзбурзі відбувся з'їзд спіробітників Інформаційного Відділу Центрального Представництва Української Еміграції. Цей з'їзд ухвалив резолюції, які вміщаємо нище повністю з огляду на висловлені в них позитивні ідеї національної консолідації:

"З'їзд стверджує міцно зарисовані і постійно зростаючі прагнення і тенденції українського народу до всеукраїнського об'єднання на грунті конструктивної праці і виконання актуальних завдань.

З'їзд стоїть на становищі, що теперішнє положення української нації є таке важке, що вимагає від кожного українця повної віддачі всіх своїх сил для служби національній справі.

З'їзд стверджує конечність дальшої поглибленої праці і боротьби за всенаціональне об'єднання шляхом зміцнення почування і свідомости внутрішньої соборности між українцями різних бувших політичних займанщин /т.зв. проблема східньої і західньої вітки народу/.

З'їзд вважає за конечне повести працю над припиненням політиканства, вузькопартійної гризні, взаїмного цькування, посуненого аж до меж провокацій і інших розкладових з'явищ що випливають із неправильного зрозуміння борні партій і ставлення справи партії вище від загальнонаціональних завдань.

З'їзд вважає за доцільне начеркнення меж і методики для внутрішньо - ідейних і змістовних спорів внурі української нації .

З'їзд вважає за доцільне поглибити працю над моральною санацією деяких післявоєнних проявів негативного порядку шляхом піднесення ідейного рівня і свідомости наших завдань в сучасну добу.

З'їзд вважає за доцільне рівномірне і економічне використання всіх сил народу для праці і тому вважає вказаною активізацію до суспільно - громадської праці всіх фахових сил, а також перенесення деяких груп інтелігенції в ті місцевості і табори, де її немає.

З'їзд вважає за необхідне зробити все можливе для мобілізації опінії народів світу довкруги ідеї права, справедливости і людськости в зв'язку з положенням і боротьбою українського народу.

З тією метою слід пожвавити і поглибити працю над зовнішньою інформацією шляхом публікації відповідних видань на високому фаховому рівні.

Тому З'їзд вітає плян видання української "Білої Книги" п.назвою "Нація на хресті", як теж інші видання того типу, які захищали б справу української нації перед опінією і совістю світа і які гідно репрезентували б нашу культуру і наші ідейно - моральні цінності.

Як на засоби до виконання цих завдань, З'їзд вказує на конечність заснування великого центрального видавництва, видавання інформативного бюлетеню українською мовою із програмовими статтями, напрямними лініями, інформаціями для льокальної преси і для поодиноких округ, фаховими консультаціями, видання доповідей і лекцій, зв'язаних із загальними національними святами, актуальними подіями, тощо.

В міру можливостей слід теж приступити до видавання відповідного журналу англійською мовою або принаймні бюлетеню.

Далі З'їзд вказує на конечність інтенсивнішого використовування живого слова, що в сучасний момент може мати велике значіння, а саме - улаштовування інформативних доповідей, лекцій, а далі організації бібліотек, мобілізації всіх книжкових засобів, улаштовування читалень, тощо.

В справі преси З'їзд вважає, що вона привсій ідейній різноманітності повинна бути цілеспрямована для видвигнення загальної лінії актуальних завдань.

З'їзд вважає за вказане зрівничкування різного роду преси та видавництв і переведення розподілу завдань і праці з погляду доцільности і потреби існування різного типу преси, як теж з погляду економії зусиль і раціонального використання технічних засобів.

В тій цілі слід відбути конференцію представників преси і видавництв.

Авгсбург, дня 22.III.1946

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ЧИ БОРОТЬБА ПАРТІЙ?

Я систематично читаю "Нову Епоху" - орган Всеукраїнського Об'єднання.

В "Новій Епосі" я знаходжу вияв дум і прагнень і своїх, і багатьох моїх одноотчинників. В ній не має статтей про добрі чи погані партії. В ній нема цькування брата на брата, як це ведеться в деяких партійних журналах.

Передо мною лежать видання деяких наших партій. Читаю там взаємні нерозумні обвинувачення, виправдування, сарказми, випади, наявно бачу взаємну недовіру.

Народові тяжко зрозуміти за ким іти і хто праведний. Він мов скеля серед розбурханих хвиль, стоїть непохитно і впевнено. В боротьбі з несамовитими ворогами він майже забув про партії . Він хоче одного і знає одне: об'єднання і ще раз об'єднання. Прагне до міцного всеукраїнського чину.

Не хоче він слухати плачу і скарг одної партії українців, яку скривдила друга партія українців. І без цього він досить має горя! Він стоїть на голову вище від партій,- бо думає категоріями Всеукраїнства.

Чи ж диво, що в умовинах такого нездорового партійного життя українець з українцем, брат з братом, не може по щирості поговорити?. Бо ж він, бачите, не знає, до якої партії належить співрозмовник, якого він переконання. Невже ж це нормальне явище? На моє святе переконання, такі відносини в партійно - політичному житті швидше можуть дезорганізувати загал, а не виховати його. І часом у мене виникає гірка думка: нехай уже краще повстають нові партії для об'єднання і консолідації нації, ніж існують старі для роз'єднання і деструкції.

Часом дивом дивуємся: українські партії мають одну ціль - вибороти нашій батьківщині державну незалежність і свободу та добробут українському народові - а разом з тим недовіряють одна одній і взаємно себе поборюють.

І тому я щиро вітаю прагнення і зусилля Всеукраїнського О'бєднання, скеравані на те, щоб партії сіли спільно за один стіл, як рівнорядні і рівноправні політичні чинники.

Думаю, що всі українці належні до партій і безпартійні, вірні сини свого народу, для яких Українська Держава є святинею, повинні підтримувати цю ідею Всеукраїнського Об'єднання.

Чи є треба повторювати загальновідому істину, що жоден ворог не зламає нас, коли ми будемо об'єднані , дружні, відважні.

Я, бувший - старшина Української Армії, пристаю до Всеукраїнського Об'єднання.

В об'єднанні - сила!

Іван Сиротенко.

ПОШАНУЙМО САМІ СЕБЕ!

Дозволю собі звернутися до Вас з таким ввічливим запитом: чи не зволили би Ви ласкаво помістити у Вашому хвальному часописі дискусійну замітку під наголовком: "Задержмо всюди народну гідність" або під яким небудь подібним? До написання такої статті спонукує мене багацько причин, а останньою з них був не зовсім відповідний виступ доц. історії п.Ф. на святочному вечері проголошення нашої державної самостійности і рівночасно з нагоди ... річниці злуки - свята Соборности Українських Земель, що відбувся в таборі Сомме - Кессрне.

На мою скромну думку, кожен промовець, виступаючи на загально - народному святі, де беруть участь члени всіх наших партій та угрупувань, не повинен уживати таких висловів, що ними можуть почувати себе ображними члени інших, як він партій, чи то особи дещо інших політичних поглядів;

Я особисто не є і ніколи не був членом тих партій, що уважали себе зачепленими мовою шановного п. доц. Ф. Деякі дії одної з них я все критикував і з ними ніколи не погоджувався. Однак цього не відважився б робити в урочистій обстанові свята. Можна критикувати інші партії та угрупування рефератами навіть на літературних вечірках з нагоди різних народних річниць, але при умові коли вони відбуваються для вузького або навіть ширшого гуртка спеціяльно запрошених гостей. Але і в таких випадках також цілий виклад повинен бути зроблений у витриманій формі.

Жодна партія не сміє собі присвоювати права мислити, що ніби тільки вона є непомильна і що все, що вона виконала з минувшині при відновленні нашої державности, було одиноко правильним. Ми, що пережили ті

часи, і також брали участь і тім, знаємо добре - то можемо доказати, що й українська соціял-демократична партія, до якої пан. доц. Ф. належить, мала свої менші ібільші прогріхи. Премієром був довший час лідер тої партії Винниченко, про якого відомо, що він був ворогом всякої Української збройної сили, бо, мовляв, він ціле життя своє боровся проти мілітаризму. Чи можлива була Українська Держава без власного війська?

За ласкаве поміщення цих завважень наперед щиро дякую.

з належною пошаною
Ор. Чорногірський.

До всіх, в кого у серці горить незгасний вогонь Святої Ідеї.
До всіх, хто любить свій край над життя.
До вирваних ворожими силами з рідного краю звертаюсь.

Брати мої! Тисячі безіменних лицарів сонячної України вже склали свої голови за святу ідею Великої Соборної Самостійної Української Держави. Тисячі безіменних героїв і сьогодні точать свою кров за ідею нашої державности. Там, з крісом в руках воюють когортами герої, які не знають іще партійної гризні, які кладуть на вівтар Батьківщини своє життя, не виговорюючи собі теплого місця, високих посад при владі. Вони прагнуть одного: Української Держави. Вони носять у душі ідеї об'єднання, ідеї народоправства і демократії. Я певний, що і ми далеко від рідного краю на чужині, також горимо тими ідеями, що і наші брати там, у краю, однак ми розділились. Замість чистої крови на священний вівтар Батьківщини ллємо бруд міжпартійної боротьби. Цим брудом і гризнею ми плямуємо священні образи наших героїв, які кривавляться в нерівній, часто трагічній і безнадійній борні. Облишмо це, брати! Візьмімо все, що є найкращого. Все, що відповідає нашим віковічним прагненням. Всі найкращі надбання в кожній із партійних груп і внесемо їх у широкий рух Всеукраїнського Об'єднання. Щоб так само на зовні, як і в краю, монолітним кулаком відбивати всі атаки ворогів на нас. Всі, що горять ждумками і почуттями Державника, гуртуйтесь навколо Всеукраїнського Об'єднання.

ВИДАННЯ "НОВОЇ ЕПОХИ"

1. "Нова Епоха" ч.1. серпень 1945 - на гектографі.
2. "Гимни Землі" серпень 1945 - на гекторгафі.
3. "Нова Епоха" ч.1 серпень 1945 - друге видання - циклькостиль
4. "Нова Епоха" ч. 2 вересень 1945
5. "Нова Епоха" ч. 3. - жовтень 1945
6. "Нова Епоха" ч. 4 - жовтень 1945
7. "Нова Епоха" ч. 5 - жовтень 1945
8. "Нова Епоха" ч. 6 - листопад 1945
9. "Нова Епоха" ч. 7 - грудень 1945
10. Декларація Всеукраїнського Об'єднання
11. Всеукраїнське Об'єднання - передрук з "Нової Епохи"
12. Володимир Шаян: "Я не можу вернутися"- переклад з англ.
13. М. Байдан: Довсіх людей совісти в цілому світі
14. Константин Брама: До поетів світу.
15. Лев: В обличчі завтрішнього дня - передрук з "Нової Епохи"
16. Лев: Ціна землі -передрук з "Нової Епохи"
17. Лев Орлигора: Україї на як пляцдарм правди і героїзму
18. Лев Орлигора: На суд і=торії
19. Лев Орлигора: Про большевицький фашизм.

ВИДАННЯ "СВІТАННЯ" /Літературно мистецький альманах "Нової Епохи"/

20. "Світання" - ч. 1, - жовтень 1945
21. "Світання" - ч. 2, - листопад 1945
22. "Світання" - ч. 3, - грудень - 1945

23. Науково-літературознавчий збірник - ч.1, - березень 1946

ВИДАННЯ "ОРДЕН" - органу релігійно-філософської думки.

24. "Орден" - ч.1, листопад 1945
25. "Орден" - ч.2, листопад 1945
26. "Орден" - ч.3, грудень 1945
27. "Орден" - ч.1 /4/, січень 1946
28. "Орден" - ч.2 /5/, січень 1946
29. Володимир: Основна сила творчости Шевченка ч.I, II, III -

ВИДАННЯ "БРАМА СОФІЇ"

30. Наш Київ святий, пограбований, зруйнований, поганьблений - /пояснення в англійській мові/ - 1946
31. Михайло Орест: Душа і доля - 1946 /поезії/

ВИДАННЯ НА ЧУЖИХ МОВАХ

32. Wolhodymyr Shayan :"I cant return" - an open latter to nobody "New Epoch " 1945.

33. Wolhodymyr Shayan :"The Creation of Humanity" -"New Epoch" 1945.

34. Wolhodymyr Shayan :"The Wisdom of Hatred and Annihilation" "New Epoch" 1946 .

35. Wolhodymyr Shayan :"Stworzenie Ludzkosci" - "Nowa Epoka" 1946.

36. Wolhodymyr Shayan :"Die Ershaffung der Menshheit " - "Neue Epoche"1946.

37. Wolhodymyr Shayan :"La creation de l 'humanitéV - "Nouvelle Epoque" - 1946.

38. Wolhodymyr Shayan :"La creazione dell 'umanita" - "Nouva EpocaY -1946.

39. Wolhodymyr Shayan :"Je ne peux pas retourner" - une lettre ouverte a personne - "Nouvelle Epoque" 1946 .

40. Wolhodymyr Shayan :"The Historical Mission of Ukrainn"-/At the Boundaries of Two Worlds/-an Introduktion into the Early Theory of the Ukrainian State /- "New Epoch - 1946 .

НОВА ЕПОХА

Орган
Всеукраїнського
Обєднання

Ч. IX.

Червень 1946

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь 462
МУЗЕЙ-АРХІВ

НОВА ЕПОХА

Орган
Всеукраїнського Об'єднання

Ч.IX

Червень 1946

ЗМІСТ

I. Симон Петлюра 25.У.1926-25.У.1946.....ст. I

2. Володимир: Євангеліє Правди.....ст. 4

3. В. Державин:Якої демократії потребує українське селянство?.....ст. 8

4. Всеукраїнське Об'єднання про життя в таборах і завдання еміграції.....ст.I4

5. Артюр Кестлер: Піднімітъ залізну заслону.....ст.I7

6. З листів до редакції.....ст.22

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ
ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ.

СИМОН ПЕТЛЮРА

25.УІ.1926 - 25.УІ.1946

20 літ тому впав від злочинної руки на вулицях Парижа Симон Петлюра, Голова Директорії, Президент Української Народної Республики і Головний Отаман її військ.

Серед догасаючої пожежі всесвітньої війни, під назріваючу пожежу більшовицької революції сформувалася виразна і рішуча воля народу сотворити власну державу і захистити її власною збройною силою.

Волею твоєю, народе український, повстала твоя Держава, Незалежна, Суверенна і Соборна, як власність і найвище добро цілого народу.

Волею твоєю, народе український, повстала твоя Армія Української Народньої Республики- як власний вицвіт цілого народу, що має служити ідеям держави і Державі з волі народу повсталої.

В кульмінаційному пункті драми, коли знову ж грозила народові чужа неволя і провал ідеї самоствердження Держави, з'являється на арені історії, як керманич народу - Він.

З'являється в полум'ї кривавих революцій, в вогнях жорстких нападів на Україну з боку чужих імперіялістів.

Роздирали Україну вороги, розривали її темні сили з нутра

В такому хаосі паде на нього незміренний тягар відповідальности вести нарід розгублений, розтривожений, нез'єднаний, окрадений і в вогні пробуджений, волі і Держави спрагнений.

У змаганні із страшним безвладом несвідомости, у вирі і хаосі подій, у многовидности партій, рухів, орієнтацій,

змов, заколотів, повстань і революцій того часу,

формувалася Його виразна і рішуча воля

поставити понад усі ці суперечности добро, захист і самоствердження Української Народної Держави.

Наголошуючи в даному моменті таку чи іншу партійну програму, блькокуючися, чи беручи за основу таку чи іншу конституцію партій, намагався Він провести державний корабель між Скилями і Харибдами бурхливої доби своєї.

Приймав на свої груди удар за ударом, провал за провалом і стояв непохитний як скеля міцний вірою в остаточну перемогу українського народу.

Хаос революцій і чуже насильство зламало твою збройну силу народе, фізично знищило твою державу.

Але ніщо не зламало, і ніколи незламає твоєї невмирущої волі переможно здійснити ідею Української Народної Держави.

Як вислід трагічного досвіду, як найдорожчий алмаз куплений ціною крови і змагань найкращих синів народу, як зов і завіт для нашого покоління осталася нам ідея,

що Українська Держава є власністю і святістю цілого народу, в тому числі всіх його віток, всіх партій і рухів і прошарів,

що всі вони повинні служити народові і державі, а не повинна держава служити частковій їхній волі, впливам чи інтересам бо ніяка партія не є державою, ані держава не є одною з партій,

що чим загальнішою, чистішою більш жертвенною, героїчною буде служба всіх партій, рухів і одиниць державі тим скорше вона повстане, і тим міцнішою буде,

що військова сила держави служить державній ідеї, державі і державному урядові, який є виловом волі народу,

що ніяке військо не є державою, так як ніяка партія не є державним військом і так як ніяка група не має монополю на військову справу чи революційний чин потрібний до сотворення держави, бо інакше буде стільки армій і урядів скільки буде міцніших партій здібних їх творити.

Через усю складність, а часто поневільну зумовленість своєї дії і боєрні, проводив Симон Петлюра ідею найвищої цінности Української Держави.

Виковував ідею соборности і консолідації в найтяжчих і найбільш трагічних моментах конфліктів і програних.

І в тому незбагненна ще Його велич.

Вбиваючи Його, бажали вороги знищити його саме як носія цеї ідеї, як живого представника Української Народної Республіки, визнаної і визнаваної в тому часі численними державами.

Сьогодні зв'язуємо ідеюукраїнської державности з Його особою, із Його пам'яттю і традицією.

Сьогоднішна воля творити власну державу ще більш незламна ще більш загартована і ще більш рішуча.

Сьогодні цілий український нарід стоїть непохитно на становищі ідеї за яку згинув Петлюра.

Шануючи Його пам'ять виявляємо нашу беззастережну готовість продовжувати і переможно здійснити велике діло, що його розпочав Петлюра.

Шануємо передвісника великого всенародного чину, що Його доводиться нам здійснювати.

Пливе і горить в наших жилах Його пролита кров.

На цю пролиту і в нас живучу кров клянемось, що Його діло буде завершене.

25.VI.1946 Всеукраїнське Об'єднання

ВОЛОДИМИР

ЄВАНГЕЛІЄ ПРАВДИ

/фрагмент з промови виголошеної в українській і англійській мові в одному з таборів на торжественному концерті присвяченому пам'яти Тараса Шевченка/

x
x x

... І сходимося ми щорічно на велику містерію.

На службу Божу Духові Народу.

І ніодин нарід на світі немає такої сильної віри.

В цій вірі здійснюється найвище, духове Об'єднання народу.

Хай буде благословенний нарід, що має таку сильну віру в свойого пророка.

І стався Кобзар Шевченка національною Євангелією.

І за кожду букву цеї Євангелії ми готові сто разів померти.

В цій готовости вмерти, в готовости зложити найвищу жертву на вівтарі наших ідей доконалося вдруге найвище об'єднання народу.

Хто це сказав таку брехню, що в нас релігійний роздор?

Ми всі одної віри.

Ми всі віримо в Україну.

Ми всі віримо в нашу правду.

Ми всі віруєм Богові Шевченка.

Живому Духові Правди і Волі.

Ми віруєм Живому Слову.

Ми віруєм, що встане правда і воля.

Ми віруєм, що не вмирає душа наша,

Ми віруєм, що Неситий не скує душі живої, не понесе слави Великого Бога.

І кожним фібром нашого тіла ми віримо в безсмертність народу і нашу в цьому народі безсмертність.

І як моглиби ми не вірити в безсмертність і божественність людської душі, коли кождий з нас відчуває, що дух Шевченка живе у нас і між нами.

Його кличі на наших святих прапорах.

Живуть вже лицарі Духа і Правди.

Вогонь святости Шевченка горить вже в душах незламних лицарів України.

x
x x

Сьогодні, коли сила зненависти і знищення така велика, що може вона розсадить цілу нашу планету,

сьогодні коли над світом повисла апокаліптична заглада,

Сьогодні -

дай народові силу, щоб крикнув він на цілий світ!

Схаменіться

Будьте люди!

Пекла мало!

Ні не пекло !

Гірше пекла!

Чудні чудні люди,

Коли то з вас буде

Того добра, що маєте,

Чудні чудні люди.

Земля заблудилася, земля попала у вир всезатрати.

Дай нам силу зрушити землю, спинити її в розгоні

У пропасть.

І звернути на шлях до сонця.

Дай нам лицарську силу здійснити світову місію України.

x
x x

Ти нас не покинеш!

Ти не відлетиш від землі до Бога поки зла ворожа кров не спливе Дніпром у Чорне Море.

Поки не буде здійснений твій заповіт.

x
x x

І хто не бачить ще заглади світу?

Тобі,

тобі український народе, призначення спасення світу.

Час, щоб на пекельному бенкеті відвічної Умані пролунав твій поклик до всього людства.

x
x x

...бо українець - це значить святий лицар Правди і Волі.

Це той, що здійснює божественний лад у світі.

Не випросиш цього ладу як жебрак на колінах.

Він не зійде на землю з холодних світових просторів.

Це в твоїй душі горить божественна іскра правдивого козака, святого лицаря землі твоєї.

Цю іскру мусиш героїчним зусиллям волі розпалити у божественне Сонце Духа.

Ти будеш Прометеєм народів.

Принесеш світові божественну іскру святости і запалиш

її поміж народами.

Оживиш мертві серця!

Воскресиш сплячих лицарів, щоб у найтяжчій, смертельній борні здійснити перемогу Добра, Волі і Правди.

x x x

І панує, панує деспот кат над трьома народами слов'янськими... поує, калічить, нівечить добру натуру слов'янську і нічого не зробить.

Бо голос України не затих.

І встане Україна із своєї могили...

Тоді скажуть всі язики, показуючи рукою на те місце, де на карті буде намальована Україна.

"От камінь, що його не пошанували будівничі, він став у голові вугла."

/Костомарів: "Книги Битія"/

Філософічний камінь правди.

Камінь світової місії України.

Сила моральна.

Сила більша і міцніша від атомової бомби.

Сила, що є сутністю світа.

x x x

В. Державин

ЯКОЇ ДЕМОКРАТІЇ ПОТРЕБУЄ УКРАЇНСЬКЕ СЕЛЯНСТВО?

Демократію творить не
демократичний проґрам,
а демократичний режім.

Українська нація є й буде переважно селянською. Селянство становить у ній не лише кількісно переважну складову частину, а й основний масив національної свідомости. Тому розумна національно-державна політика повинна не протиставляти ні в чому загальних національно-державних інтересів інтересам селянства, а навпаки - дбати про їх узгодження, та щоб те узгодження не відбувалось фактично коштом самого лише селянства. Неприпущенно, приміром, щоб вилучення деякої - кількісно мінімальної частини ґрунтів із розподілу землі на селянські приватні наділи та націоналізація тих вилучених ґрунтів заради загальних національно державних потреб/ військових, транспортових, державно промислових, аґротехнічних/ відбувалась без справедливого й цілком реального відшкодування тих сільських громад, що на їх території ті ґрунти міститимуться - і це однаково стосується й до тих ґрунтів, що офіційно належали державі за передреволюційних або совітських часів. Так само неприпущенною була б така податкова система та політика цін і кредиту, що вона спонукала б частину селянства шукати собі заробітку в міській промисловості, - хоч би як розвиток цієї останньої здавався б бажаним з національно - державного погляду.

Складаючи більшість української нації, українське селянство тим самим прагне такого державного ладу, що в ньому інтереси більшости є вирішальними, себто ладу демократичн

ного. Проте, скільки та більшість складається саме з селянства, то самого лише принципового демократизму в організації державного ладу тут не досить, а потрібні конкретніші конституційні ґарантії. Справа в тому, що селянство як сукупність дрібних приватних землевласників, безпосередньо зайнятих у сільському господарстві, вже за самим територіяльним розташуванням своїм та за конкретним характером своєї праці, може брати безпосередню й повсякчасну участь у політичному житті країни лише значно меншою мірою ніж усякий інший масовий компонент суспільства. Незалежно від ступня формального охоплення селянства політичними партіями, що претендують на репрезентування селянських інтересів, селянство в масі своїй завсіди лишається психологічно позапартійним і складає в кожній країні основну масу позапартійної людности. Отже селянство - як і ціла позапартійна людність - є істотно зацікавленим у такому демократичному режимі, що він ґарантував би не лише вільне й леґальне політичне змагання партій та інших громадських об'єднань та їхню постійну взаємоконтролю, орґанічно пов'язану з тим змаганням,- поза тим, селянство потребує ще й постійного ефектовного контролювання політичної діяльности всіх партій з боку позапартійної маси громадян; інакше бо надто великою є та небезпека, що домінантні політичні партії /включаючи й ті, що претендують на репрезентування селянських інтересів/, так чи так погодившись і поділивши реальну владу поміж себе, насправді боронитимуть інтереси самих лише вужчих громадських кіл, безпосередньо пов'язаних з їхнім керівним та організаційним апаратом, і нехтуватимуть конкретні інтереси позапартійної людности, себто, в першу чергу селянства.

Отож селянство потребує такого демократичного режиму,

що він евентуально боронив би селянство від його ж таки гаданих оборонців і ґарантував би реальне контролювання всіх партій позапартійною масою. Такий режим фактично існує в численних країнах /хоч, зрозуміла річ, скрізь здійснюється не повністю, а лише мірою досконалости й недосконалости людської/, і зветься він демократичним парляментаризмом.

Засади демократичного парляментаризму є такі:

I/ За найвищу й незаперечну інстанцію в усіх справах є всенародній позапартійний плебісцит, безумовно обов'язковий в питаннях конституції, війни та миру, оголошення військового чи виняткового стану, виборів шефа адміністрації чи то голови держави /на певний небагаторічний термін/, а також усіх істотних розходжень між головою держави і парляментом.

2/ За головний постійний орґан влади править парлямент, себто всенароднє й безпосереднє /ніякою мірою не корпоративне чи то професійне/ предотавництво, обране всіма громадянами, за індивідуальними кандилатурами і на основі демократичної рівности, себто зовсім незалежно від національно-етнічних, релігійно-конфесійних, соціяльно-професійних або партійно-громадських ґруповань та розгалужень суспільства; члени парляменту є недоторкані і притягатись до судової відповідальности перед кінцем депутатських повноважень можуть хіба що на основі спеціального всенароднього плебісциту.

3/ Суд є принципово незалежним від адміністрації та уряду. Судові справи політичного змісту підлягають нормальному судові присяжних. Всі адміністративні кари та обмеження допускають негайну апеляцію до нормального суду присяжних. Запровадження виняткових судів /або поши-

рення компетенції військового суду на цивільні особи/ допускається лише за тимчасового /загального або місцевого/ виняткового стану оголошеного на основі всенароднього плебісциту.

4/ Вся місцева адміністрація включаючи і обласну, вибирається за принципом самоврядування. Взаємини між органами самоврядування /включаючи й місцеву поліцію/ і органами центральної влади точно визначено законом, а евентуальні конфлікти між ними розглядаються незалежним від уряду найвищим правничим органом /на зразок Найвищого Федерального Суду в Північно Американських З'єднаних Штатах/.

5/ Всяка реальна контроля конче потребує свободи дискусії та інформації. Тому без існування вільної /себто безцензурної/ приватної преси - як періодичної, так і неперіодичної - демократичний парляментаризм завсіди ризикує лишитись на самому папері. Попереднє цензурування будьчого є неприпущеним за всяких обставин так само, як і цензура листування; і кожен громадянин відповідає за свої чи то усні, чи то писані, чи то друковані вислови виключно за загальними законами і включно перед нормальним судом присяжних.

Можна сподіватись, що за отакого режиму селянство справді спроможеться:

I/ дістати собі в приватну власність усю придатну для сільського господарства землю, за винятком кількісно мінімальної частини, дійсно потрібної державі для військових, транспортових та державно-промислових споруд і для нечисленних агротехнічних стацій та зразкових господарств;

2/ одержати справедливу й цілком реальну компенсацію за згадані вище націоналізовані ґрунти- бо якщо держава потребує землі, себто основного знаряддя селянського виробниц-

тва, то це не надає їй права задурно реквізувати те знаряддя виробництва: реквізиція знарядь виробництва є найгірший злочин супроти працівника;

3/ не лише запровадити, а й систематично зберігати таку систему оподаткування, таку політику цін і - головне таке державне кредитування сільського господарства, щоб передані в селянську приватну власність наділи лишались у селянських руках, не зважаючи на право вільного продажу та купівлі землі; а це право є конче потрібним так із принципового боку /бо без права вільного продажу та купівлі приватна власність є фікцією, а здорове селянство психологічно потребує й прагне своєї власної землі, а не спадкового якогось користання з державної землі/, як і з практичного боку, через рясні неподолані зловживання, до яких невідмінно спричинилося б контролювання продажу та купівлі землі з боку місцевого самоврядування та суду. Зрештою заборона або обмеження продажу та купівлі землі не тільки не протидіє процесові концентрації земельної власности /як це частенько гадають/, а й навпаки - надає йому особливого загострення: здійснити ту заборону можна лише через кривавий терор, до якого український національний уряд - сподіваємось! - не зважиться вдатись; а формальна заборона надто легко обминеться міським капіталом, тим часом, як саме селянин не матиме змоги купити /або прикупити/ собі землі - не тому, що це формально заборонено, а тому, що це, наслідком формальної заборони, надто дорого коштує.

Проте примусовий продаж землі - як і всякого знаряддя виробництва - за борги є неприпущеним; земля повинна; в разі надмірної заборгованости господарства, йти під тимчасову опіку відповідного органу самоврядування, який відшкодує кредитора належною частиною прибутків, ґарантуючи господареві

і збереження принципового права власности, і певний прожитний мінімум. Відповідне звуження приватного кредиту повинен компенсувати державний сільськогосподарчий кредит такою мірою, щоб селянство приватного кредиту не надто й потребувало.

Якщо перші дві вимоги /щодо розподілу землі в приватну власність і щодо відшкодування відповідних винятків/ міг би в основному задовольнити кожен демократичний уряд, який щиро перейнявся був би свідомістю власної відповідальности перед селянством як основою української нації, то остання вимога /щодо системи оподаткування, політики цін, і сільськогосподарчого кредиту/ має за невідмінну передумову постійне й систематичне контролювання урядової діяльности політичних партій з боку позапартійних народніх мас,- а це й є здійсненним лише на визначених вище засадах демократичного парляментаризму. Зокрема, сама лише парляментарна демократія є здатна поєднати економічними засобами реальний / спадковий і необмежений щодо вільною продажу й купівлі/ характер селянського приватного землевласництва з його ж таки достатньою, в інтересах селянства, рентабельністю та достатньою, в національно - державних інтересах, стабільністю землеволодіння.

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ПРО ЖИТТЯ В ТАБОРАХ І ЗАВДАННЯ ЕМІГРАЦІЇ.

/В одному з таборів ланка Всеукраїнського Об'єднання видала з приводу виборів до таборової управи передвиборчу летючку. З уваги на її принципове значення в загальній справі таборового життя передруковуємо її в нашому журналі, пропускаючи всі місця, які мають тільки льокальне значення/.

Кожний українець, що опинився на еміграції має до виконання важливі завдання:

Він репрезентує український нарід і українську справу.

Кожним своїм кроком здаємо важливий історичний іспит.

Кождого дня вирішаємо нашу долю.

Ми мусимо зробити усе можливе, щоб в очах чужинців і перед обличчям цілого світу устійнити міцно добре ім'я українця і підняти високо прапор української культури.

Ми мусимо викликати пошану до себе і до нашої справи.

Мусимо викликувати до себе приязнь чужинців, дбати про добрі відносини до нас, відплачувати глибокою вдячністю до людяности і доброзичливости до нас.

Ніколи не досить цеї праці.

Але рівночасно не слід привчати нарід до проявів низького сервілізму, зненавидженого кожним правдивим демократом із Заходу. Цим шляхом ми не викличемо до себе пошани.

Ми мусимо надолужити те, чого не змогли ми зробити за три-та років неволі.

Неодну атаку доведеться ще нам відстояти. Неодну війну нервів витримати.

Наша праця мусить бути щоденна, невсипуща, напружена і героїчна.

Завдяки енергії, посвяти і підприємчивости визначних одиниць повстали в нашому таборі інституції історичного

значення...

Але ці всі досягнення громадськости не знайшли повного зрозуміння адміністрації. Вони ще не мають зовнішнього вияву і віддзеркалення в адміністраційному апараті нашого табору і в структурі управи.

Це все утруднює виконання найважнішого завдання еміграції: гідної репрезентації українства в обличчі нас самих, історії і чужинців, що дали нам захист.

Доля поклала на нас ще важніше завдання.

Тут - у таборах - мусить повстати ядро великого об'єднання і Братерства всього народу.

Тут стрічаються різні вітки і різні верстви того самого многострадального народу.

Тут мусить повстати найглибша любов брата до брата.

Дивіться на ваше життя, як на великий всеукраїнський з'їзд, на велике свято братерства. Радуйтеся від кожної зустрічі, від кождого обличчя, від кождого усміху, від кождого поздоровлення.

Вкладайте ваше прагнення братерства і любови у кождий ваш вчинок.

О, народе, яке велике діло повстане із твоїх сірих буднів.

Мусять впасти психологічні кордони одної поганої, маленької зненавидженої нами річки.

Хай мідке болото цеї річки не забагнює ваші козацькі душі, душі живі лицарські, здібні до посвяти і героїзму.

Про святу для нас Українську Державу є і в нас різні партійні думки і уявлення.

Але ми всі об'єднані вірою у святість нашої справи.

Чи не час припинити засліплену борню за владу, вузьке

політиканство, борню груп, що мають між собою рахунки пролитої братньої крови.

Сьогодні вже всі українські партії відреклися офіційно і засудили методи зненавидженої диктатури чи фашизму. Всі - підчеркуємо -.

Але в деяких таборах ще покутують старі методи "ловити нарід за морду". Ще покутують тотальні захоплення "влади" /яке смішне слово/ - над життям табору.

Чи це може залишки вчорашнього світу чи може крий Боже, лицеміроство - спроба підманути нарід фальшивими заявами.

Управа таборів не може бути монополем одної партії при наявности існування кількох демократичних угрупувань з яких усі стоять на плятформі конструктивної розвязки українського-питання.

Велике Об'єднання повстане із консолідації національних сил довкруг актуальних питань і конструктивної праці.

„Коррефур" 28 квітня 1948. Париж

АРТЮР КЕСТЛЕР

ПІДНІМІТЬ ЗАЛІЗНУ ЗАСЛОНУ

/Від редакції "Нової Епохи"
Для ілюстрації настроїв деякого звороту у французькій опінії у відношенні до більшовизму наводимо в перекладі довшу частину статті Артюра Кестлера п.н. "Підніміть залізну заслону", поміщену у часописі "Коррефур" із 25 квітня 1946 р. /Париж/. Нажаль доводиться нам ствердити, що французи що лиш зачинають собі здавати справу із сутности більшовизму. Ми глибоко дивуємося, що деяке протверезіння наступає в зв'язку із фактом - здавалося б маловажними проявами тупої некультурности застрашених енкаведистами сов'єтських футболістів в Англії.
Нас дивує, що міліони живих свідків жертв енкаведистського терору менше інтересують "культурний світ" - ніж малокультурні футболісти.

Новий привид лякає всесвіт. Замирання підозр. В 1938 р. ми замирювали манію величі Німеччини. Сьогодні ми замирюємо манію переслідувань Росії.

Ще гостріше ніж протягом новітних політичних подій ступень досягнений манією переслідування у Росіян виявляється за часів перших відвідин Англії російськими футболістами.

Ці атлети, що ще ніколи не залишали своєї країни, ходили по Лондону з повною підозри обережністю немов якась експедиція у серце Африки. Вони відмовились розмовляти з спортовими репортерами. Вони відмовились відповідати на такі запитання як от: "Що ви думаєте про Лондон?", або: "Скільки важить російський футбольний м'яч?".

Вони відмовились торкатися до "сендвічів", що їм запропонувала футбольна асоціяція.

Коли Горький помер отруєним, як жертва змови зорганізованої за кордоном, як це кожному відомо, то що є природнішого ніж отруїти простого російського футболіста.

Серія інцидентів почалася з того, що вони відмовились грати поки їм не дадуть кращої кватири і закінчилася тим, що вони оголосили, ніби вони побили британську національну II-ку, тим часом як вони побили тільки чельсільську екіпу посилену кількома грачами інших екіп.

У цілому їхня візита більш пошкодила англо-совітській договореності ніж три дипломатичні конференції.

Міт воєнних часів.

Я згадав цей цікавий епізод щоб висвітлити той факт, що підозра на адресу зовнішного світу стосується не лише до панів Молотова і Вишинського, а перетворилась на чинник масової психології у цілому Совєтському Союзі. Доки триватиме це патологічне становище, всяка надія на щире світове співробітництво буде ілюзійною.

Проте, так само ілюзійно думати, ніби манію підозри можна вилікувати маленькими миротворчими пілюлями.

Протягом війни в Англії натискали на пресу і на радіо щоб вони не подавали жадної критики, що могла б зачепити підозріливий характер наших совітських союзників.

Книжки, що критикують сталінський режім були вилучені з обігу. Всяка згадка про той факт, що Росія має режим єдиної партії і є диктатурою усувалася.

Всякий натяк, що давав би зрозуміти, що є комуністичною або перестала бути комуністичної, або ж що вона прагне інтернаціональної революції, або зреклася інтернаціональної революції мусів старанно уникатися. Преса під керівництвом лорда Біверброка виробила таким способом міт про дядю Джо, якого люлька була ще популярнішою за цигару Черчіля і за мундштук Рузвельта.

Проте пройшовши крізь фільтр совєтської цензури та

та вживши шляхів контрольованих агенством ТАСС і совітською пресою та радіо, ніжне воркування голосів західних країн перетворилось на гавкання імперіялістичних скажених собак.

Більшість совітських громадян ніколи не чули про Дюнкерк про Баталан про Ель Аля Майн .

Проте вони чули повідомлення про те, що британці ведуть переговори про сепаратний мир. Вони чули ніби американські літаючі фортеці передавали зброю фашистським партизанам Варшави і ніби ми із схрещеними руками споглядали як Росія втрачає кров.

Причини підозри

. Які історичні причини могли спонукати начальників совєтської держави до того, щоб систематично створювати, починаючи з 1918 р. цю штучну атмосферу.

Вони напевно робили це не із дурощів і не із злозичливости.

Були дві причини з яких треба було прищеплювати в СССР людині вулиці бакцилу підозри до чужоземних впливів

Перша належить до внутрішнього пляну, а друга до зовнішного.

Зовнішна причина досить очевидна і досить реальна, щоб виправдати обережність у взаєминах з капіталістичним світом.

Західні держави підтримували контрреволюційні армії за часів громадської війни. Вони переслідували комуністів. Вони сподівались побачити крах совітського режиму і пробували різними способами приспішити його. Їхня преса і їхні реакційні політики безцеремонно збирали брехню про життєві умовини в Росії і зображали цю

молоду країну, що боролась і страждала як гігантський дім розпусти керований садистами та алькоголіками.

Все це завдало молодій революції свого рода травматичного шоку так, що треба було б за всіх обставин дуже довгого часу, щоб подолати цей шок. Сов'єтські начальники були зацікавлені в тому, щоб цей травматизм не був подоланим але навпаки закорінювався. Вони дбали про то, щоб згадка про капіталістичну інтервенцію і гасла антисовітського хрестового походу чи санітарного кордону тощо, лишались завжди наявними в народній психіці.

Вони створили з цього певну одержимість.

Контраст ставлення

Порівняймо тепер цю еволюцію з психологічною еволюцією, що рівнобіжно відбувалась в західних країнах.

Ці країни мали, природна річ, такі самі добрі причини ставитися з підозрою до Росії, що і вона до них. Аж до 1935 р. визнана мета комуністичного інтернаціоналізму полягала в тому, щоб скинути їхні режими примусом.

Хвиля страків і невдалих революцій, що покотилися по всесвіту слідами російської революції викликала відповідний травматичний шок в західних державах.

Проте приблизно за останній десяток років середня людина вулиці обдарована середним здоровим глуздом спромоглась подолати цей травматизм. Це було можливо через те, що вільна преса, вільні дискусії, нецензуровані книжки дозволили людям поступово побачити речі в їхньому справжньому світлі; побачити, що Росія дійсно бажала миру, щоб створити собі промисловість, що підтримка, яку вона подавала світовій революції була вже напів щирою і що комуністи поза Росією утворювали групу галасливу, іде-

аліфтичну і досить зворушливу, яку мордували в Німеччині і в центральній Европі, при чому Москва не піднімала і мізинця, щоб допомогти їм, тим часом як у західних країнах вони були скорше заважаючими ніж небезпечними.

Ті, що в тих країнах страждали на манію переслідування все ще побоювались "червоного терору" перетворились на реакційну меншість, що дедалі швидше наближалася до свойого кінця.

Більшість була впевнена, що не зважаючи на відмінність політичної і соціяльної структури Росія і західні держави можуть співпрацювати і зносити тривалий "модус вівенді". Таким чином первісний шок був потроху подоланий в західних країнах тим часом, як централізований апарат совітської пропаганди підтримував і відживлював його. Чому? Отут з'являється друга причина, причина внутрішня.

x

x x

З листів до редакції.

Друже мій! Я бачу ти прагнеш життя своє посвятити віковічному змаганню за святу для нас ідею Української Держави. Ти прагнеш активно влитись в ряди борців. Але партійність засліплює тебе. В світлому прагненні других груп, активних борців, ти вбачаєш своїх ворогів. Отрута недовіря яку розливає ворог отруює тебе. Ось чому не має в нас згоди, хоч маємо ми одні прагнення. Це віковічне наше зло і нещастя нашого народу.

Ворог це краще розуміє за нас.

Наше нещастя не в тому, що виникають рівні нові групи, це показує тільки на прагнення, шукання і активізацію мас нашого народу, які коли переборять ворожу отруту зіллються в один міцний Всеукраїнський Рух. Одна із активних ініціятивних груп вже сьогодні підняла голос прагнення всієї нації до всеукраїнського об'єднання. Цей рух новий. Тут у фанатичному горінні виковується нова ідеологія лицарів Сонячної України, які сьогодні по яраж, болотах в лісистих хащах, в застінках катів наших віддають своє життя за Святу Ідею. Для цих лицарів Сонця кується нова ідеологія. Встає Нова Україна із Духа і Правди. Ця ідеологія незрозуміла багатьом - як вперше християнська ідеологія. Але також, як Римляни в свій час понесли християнство в цілу Европу і на його основах до нині живе частина світу, так і нові лицарі Сонця пройняті новою

ідеологією несуть оновлення людськости і смерть новітнім фарисеям. Смерть не для смерти а для здійснення святих ідеалів людства.

Правдива воля і дружба народів оперта на взаїмній пошані і зрозумінні.

Кінець старого світу, брехні, руїни і смерти!

І.С.

32

НОВА ЕПОХА

Орган
Всеукраїнського
Об'єднання

X

1946

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь. 1076
МУЗЕЙ-АРХІВ

НОВА ЕПОХА

Орган Всеукраїнського

Об'єднання

ч. X Жовтень 1946

ЗМІСТ

1. Один історичний документ.....ст. 1
2. Володимир: Основні проблеми нашої політичної дійсности.....ст. 2
3. Резолюція Всеукраїнського Об'єднання в справі політичного представництва українського народу...ст.15
4. Ор. Чорногірський: 1-ше листопада в Білій Церкві 16
5. Лев Орлигора: Проблеми демократії.....ст.22
6. Уотсон Керконель: Українці в передсмертних судорогах.....ст.33

ОДИН ІСТОРИЧНИЙ ДОКУМЕНТ

ДЕКЛЯРАЦІЯ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

2. Стоячи принципово на плятформі Самостійної Української Народньої Республіки і тим самим визнаючи суверенність Українського Народу в вирішуванні всіх справ політичних і господарських, уважають Січові Стрільці, що тільки Український Народ має право вирішувати по своїй волі і без усякого вмішування чужих сил, які б вони не були, також найважнішу з економічних справ, а саме справу земельну. Український народ має свої політичні і культурні сили, які без чужинців вирішать його життєві справи. Вся земля на Україні належить Українському Народові і тільки Український Народ має право розпоряджатись землею. Во ім'я цих справедливих засад проливали Січові Стрільці свою кров, і від них ніколи ні перед ким не відступили і не відступлять.

3. Стоячи на цих засадах, заявляють Січові Стрільці, що все будуть карним і слухняним військом кождого українського народоправного правительства, яке стоятиме на плятформі самостійности Української Народньої Республіки й признання Українському Народові всієї землі в його розпорядимство.

В березні 1919 року за Січову Раду: Отаман Евген Коновалець, Отаман Андрій Мельник, Др.Осип Назарук.

/"Республіка" - Станиславів второк 25 марта 1919р./

Із книги: Павло Христюк: Замітки і матеріяли до історії української революції 1917-1920рр. том IУ.ст.117-8.

ВОЛОДИМИР

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НАШОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЙСНОСТИ

I

Проблема політичної репрезентації українського народу

Із довговічних прагнень і змагань, із історії і традиції, із суверенної волі українського народу, із збройного чину і пролитої крови, повстала 22.січня 1918 року Українська Народня Республіка. Вона була визнана низкою міжнародніх актів в часі її існування а також в часі діяльности її уряду на еміґрації.

Ця Республіка впала перша жертвою більшовицького імперіялізму. Її законний уряд опинився на еміґрації. Він ніколи не примирився і не примириться із насильством доконаним над Українською Державою і народом.

Цей уряд існує і діє на еміґрації як живий свідок злочину й насильства, як докір совісти загибаючому людству, як остереження перед світовою небезпекою більшовизму.

Ніколи не похилив він вниз святого прапору української державности винесеного із кровавих і трагічних боїв із насильницьким окупантом.

Першого Голову цього уряду, Головного Отамана Симона Петлюру вбив ворог, щоб знищити живого представника живої традиції української державности.

Після траґічної смерти Симона Петлюри президентом Української Народньої Республіки став тодішний урядуючий премієр міністрів Андрій Миколайович Лівицький. ива, без посередня і законно передана традиція не була перервана.

В обличчі міжнародного права, в обличчі історії, в обличчі українського народу цей уряд є носієм державної традиції і державної влади.

Над світом запанувала і розширилася беззаконність. З мапи Евразії щезали і щезають далі держави за державами і покриває їх суцільна червона пляма кровавого терору у і насильства.

Прапор Української Народньої Республіки зберігає в чистоті не тільки живу ідею української державности, не тільки безперервність української державної влади і традиції, але він стається на сьогодні символом законности і міжнародного ладу. Коли буде привернена у світі законність - а вона буде привернена, бо світ без неї не годен існувати - тоді цей чистий прапор ми принесемо до Золотоверхого і звідти засяє він синявою небес і золотом бань над обновленою Українською Народньою Державою.

До часу доки це станеться, - доки існуватиме жива традиція визвольницьких прагнень і змагань народу, і доки ці прагнення не будуть здійснені Президент Української Народньої Республіки Андрій Миколаєвич Лівицький є законним носієм української державної печаті і українського державного прапору.

Інстинкт самозбереження мусить нам підказати, що розсипана по всьому світі нова українська політична еміґрація повинна згуртуватися довкруги цього прапору і підтримати його новими сотнями тисяч рук, щоб став він смолоскипом і дороговказом не тільки для нас, але й для розгубленого і знасилуваного людства.

Інстинкт самозбереження повинен нам сказати, що саме цей уряд - перша жертва більшовицького насильства в Европі - покликаний репрезентувати нарід, ідею і традицію української державности перед світом і перед закам'янілою совістю людства.

Відомо світові, що український нарід не склав зброї із рук. Відомо світові, що з меншою або більшою натугою був ведений українським народом рух спротиву, збройні повстання, чи національно-визвольний рух проти всіх окупантів України. Відомо світові, що цей рух досягнув значного напруження в останніх часах, коли Україна знайшлася між двома вогнями двох окупантів. Відомо світові, що кождий найменший, стихійний відрух чи теж вияв свідомого і організованого національно-визвольного руху коштував український нарід гекатомби жертв.

Не відома світові безмірна жертвенність, витривалість, мужність і безприкладний в історії героїзм проявлений українським народом в обороні свойого існування і своєї держави.

Кождий національно-визвольний рух і чин /а була їх майже безперервна черга/ прямував:

1. до відкинення окупантів із України
2. за привернення Української Незалежної Держави,-

Тобто - кождий із цих рухів проходив під прапорами, що їх безперервно несе перед світом законний уряд Української Народньої Республіки.

Всі ці змагання скріплювали той сам рух, той сам прапор ту саму ідею.

Простим і першим обов'язком моральним кождого українця

є підтримати свій законний уряд і допомогти йому усіми моральними і фізичними силами до здійснення його завдань.

Знаємо, що ці завдання нахливо важкі, відповідальні і безмірно великі. Їх здійснення залежить не тільки від суб'єктивної волі і зусиль еміґраційного уряду, але також від об'єктивної ґеополітичної ситуації і міжнародного укладу сил. Їх здійснення залежить від свідомости, політичної зрілости, досвіду і виробленості народу як теж від суми дій і зусиль спрямованих на здійснення усвідомлених завдань.

Нарід, який не шанував би своєї власної державної традиції не заслуговував би на пошану.

Було б смішно і непристойно зачинати українські державні традиції від другого другого з'їзду другого відламу одної партії, що відбувся на передодні німецько-більшовицької війни.

Ми розуміємо, що рух спротиву чи визвольні дії в краю не все можуть бути вповні скоординовані з політичним центром на еміґрації. Ми розуміємо, що можуть повставати місцеві осередки, чи центри збройних повстань. Ми розуміємо, що акція самооборони населення, втечі цілих ґруп населення до ліса, їх розпучлива і траґічна оборона свойого життя не могла бути скоординована в одному закордонному центрі.

Але було б зовсім незрозуміло, як би розпорошені ґрупи руху спротиву, що зберігають себе на еміґрації узурпували собі право бути державним центром тільки тому, що вони вели збройний спротив у краю.

~~Збройна сила народу повинна служити державній владі,~~ чи теж державній ідеї, а не навпаки.

Як би кождий борець за українську державність отримував право її репрезентувати, тоді ми малиби менш-більш стільки урядів скільки полковників бороллося в армії У.Н.Р. Заслуги у визвольній війні, хоч би найбільші, не дають права творити самозваних урядів.

Репрезентувати Українську Державу - вести міжнародню акцію - є покликаний той уряд, що має за собою міжнароднє визнання і міжнародню традицію. Тим більше у відношенні до окупантів повинен із відкликом до міжнародньої справедливости станути перед збором народів той уряд, що впав жертвою окупанта.

Він має право говорити в імені цілого краю, а не тільки еміґрації. Це право випливає із факту очолювання держави.

Можна на еміґрації вибрати таку чи іншу репрезентацію такої чи іншої ґрупи еміґрантів, але не можна ніяк на еміґрації сотворити держави, що б ця держава дала свій державний мандат на її провід і оборону перед світом.

Коли хочемо, щоб нашу державну ідею шанували чужинці, тоді шануймо самі державний мандат наслів української державної традиції.

Ми повинні бути щасливі і горді, що живе серед нас на еміґрації живий носій державного мандату від українського народу. Ми повинні зробити все можливе, щоб підняти на належну височінь його авторитет, щоб довкруги нього могли зосередитися всі прагнення і зусилля всього українського народу.

Тому особа Президента Української Народньої Республіки

мусить статися тим символом і фактичним центром, довкруги якого сконсолідуються всі українські рухи, партії, територіяльні представництва, ґрупи і одиниці, всі разом і кождий зокрема.

Сотворім ідеальну соборність, як передумову соборности фізичної.

Після 22 січня 1918 року - наступив зворушливий акт соборности 22 січня 1919 року. Цей акт остався в історії заповітом, який повинен здійснити уряд Української Народньої Республіки.

Сотворім і плекаймо цю ідеальну соборність як передумовину і запоруку соборности фізичної.

II

Політична партизанка.

Здавалося б, що право політичної репрезентації українського народу урядом У.Н.Р. настільки ясне, безсумнівне і самозрозуміле, що не доведеться ставити цю справу у формі обговорення чи декларацій перед народом.

Чи треба агітувати за власним державним урядом? Чи треба переконувати українців, щоб вони самі визнали своє державне представництво, коли хочуть, щоб це представництво було визнане закордонними чинниками.

І тут стрічаємося з дивним і траґічним з'явищем наших днів і нашої історії.

Прилюдна опінія в останніх місяцях занепокоєна низкою затривожуючих вісток. Із шпальтів наших тижневиків довідується загал /який не мав змоги слідити за партійною лі-

тературою/, що існує більше державно - політичних репрезентацій чи центрів. Із пресової дискусії довідуються найширші читацькі маси, що існує організація під назвою "Українська Головна Визвольна Рада", яка веде дії на міжнародньому терені не як партійне, але як державно-політичне представництво.

Існує осередок із аспіраціями на державне представництво, який не підпорядковує себе ані своєї дії законному урядові Української Народної Республіки. Цей осередок заявляє у своїх деклараціях, що він репрезентує національно визвольний рух у краю.

Не вдаючися в цьому місці до історичної аналізи і критики цього руху спитаймо ясно:

Защо ви боретеся, панове з У.Г.В.Р.?

1. Чи за Українську Державу

2. Чи за владу власну - або власної партії - або інші партійні цілі?

Якщо ви боретеся за Українську Державу, тоді всі ваші дії мусять бути спрямовані на підтримку і підпорядкування єдиному державно-політичному центрові, єдиному законному державному представництву тобто урядові У.Н.Р.

Двічи більше державно-політичних репрезентацій це вже абсурд, скандал і компромітація в дипльоматичному світі сама для себе. Таке з'явище виступає тільки тоді, коли дві репрезентації обстоюють настільки різні інтереси чи дії, що примирення між ними не мислимо. Так наприклад не можемо подумати примирення помів репрезентацією окупантів України і репрезентацією законної народньої влади У.Н.Р. В такому випадку дві репрезентації - їх непримиримість - річ для зовнішнього світа зрозуміла.

Але незрозуміло, чому ви, які заявляєте, що боротеся за Українську Державу, не шануєте і не визнаєте Української Держави.

Невже Українська Народня Республіка не удостоїлася вашого дипльоматичного визнання? Невже Укоаїнсвка Держава вачинається від вас?

Якщо відмовити права законному представництву Української Держави репрезентувати Українську Державу, тоді кожда довільна ґрупа, яка боролася, бореться, чи буде боротися, має однакове право чи безправ'я репрезентувати українську державну ідею і чин. Ніхто і ніяк не зможе опанувати витвореної вами анархії.

Якщо ви боротеся за Українську Державу, тоді не забудьте, що існує всьому світові відомий український державний центр /який до речі своєчасною декляраціею заявив себе на боці англо-американської концепції світа/ і вслід за цим всі змагання народу - в тому числі і ваші - мусять підтримати дії законного представництва Української Держави.

Поставте,панове, крапку над і. Заявіть недвозначно яке є ваше становище до уряду У.Н.Р. Чи має український законний державний уряд просити вас, щоб ви ласкаво зволили його визнати?

Якщо ви за Українську Державу, тоді підпорядкуйте свої дії законному і діючому центрові Української Народньої Республики.

Чи може ви боретесь за щось інше? Чи може ви збираєтеся зробити партійну революцію у власній ще не здобутій державі? Чи може ви боротеся за власну чи партійну владу?

І може само тому ви волієте комбінації, крутійства

І може саме тому ви воліете комбінації, крутійства, інтриґи, торгування з власним урядом, непрямі дії, доконані факти і таке інше?

Якщо так, тоді зважте, панове, що на вас спадає історична відповідальність за цю траґічну ситуацію, що український нарід в такий важкий час не має одної політичної репрезентації.

Чи можна з власним державним центром торгуватися за справу його визнання? Чи можна яким небудь /революційним шляхом чи заскоком провалити в очах народу його авторитет і позбавити таким чином нарід найважнішого міжнародного чинника, а саме леґітімістичної міжнародньої традиції?

Чи можна вибити з рук народу найважніший моральний атут перед світом, що самого його держава перша впала жертвою т.зв. більшовицької революції? Чи можна вести борьбу з більшовицьким окупантом і не направити кривди законному урядові, який впав траґічною жертвою цього ж окупанта?

Чи може існувати більше українських держав, більше державних центрів?

Хто кому вбиває ніж у спину?- пане Зеноне Пеленський!

Чи не є ножем у спину українського уряду самозванчі партійні групи, що нагло і несподівано декляруютъ:

-Держава це ми!

В останніх місяцях, а точніше від довгого вже часу, стрічається українська суспільнуть із наявністю дії політичної партизанки. Партизанки не у відношенні до ворога, але до власного уряду. Загроза внутрішного розладу від самозванства і атаманії повисла над нами.

В чиєму інтересі лежить те, щоб не уряд У.Н.Р. репрезентував українську справу на міжнародньому терені?

-II-

Хто боїться тіни замордованого Симона Петлюри ?

Панове, схаменіться!

Ваша самозванча акція на міжнародному терені, ваша партійна непримиримість, ваше непошанування традицій, ваше прагнення захопити владу, веде до траґічного провалу, до постійної компромітації і до продовжування братовбивчої війни, що ведеться вже кілька років.

Тільки представники дійсної державної української влади покликані репрезентувати українську державну ідею і чин. Якщо не зрозуміємо цеї істини, скотимося на бездоріжжя політичної партизанки, групово-патрійної анархії й атаманії. Зі соромом будемо глядіти на себе. Зі соромом станемо перед народом і історією.

Панове, схаменіться!

-III-

Проблема консолідації

Минув рік від часу як пролунали кличі Всеукраїнського Об'єднання. На ці кличі відгукнулися всі партії і найширші маси українського народу як ніколи спрагнені об'єднання.

Як ніколи наявна конечність консолідації усіх сил народу не була так очевидною і самозрозумілою.

Існує конечність єдиної політичної акції, веденої одним загальним, політичним представництвом народу. Найбільш самозрозумілим кличем є клич єдности зовнішньо-політичних виступів народу,- єдність зовнішнього представництва.

Це все є самозрозумілі, елементарні постуляти. Всі це розуміємо і всі це знаємо цілий рік в усіх заявах усіх

партій лунав клич об'єднання.

Всеукраїнське Об'єднання поза конструктивною програмою широкого, всенародного, ідеологічного руху лянсувало проєкт Понадпартійної Української Ради ,- як необхідну тимчасову передумову всякої консолідації. Висунено теж проєкт спільної міжпартійної конференції партій і представництв для зліквідування справи двох українських прапорів.

Багато серйозної праці вложено з боку ріжних партій і діячів в діло об'єднання, хоч практичне його переведення було справою трудною і великою.

Під моральним натиском опінії, як вияв консолідаційних прагнень народу повстав Український Координаційний Комітет /К.У.К/. Великий вплив на приспішення і довершення цеї акції мала візита др.-Кушніра із Америки.

Виявилося, що об'єднання можливе і здійсниме.Але рівночасно виявилося, що лихо не в програмах і не в ідеологічних шуканнях чи тих невеличких ідейних розходженнях українських, державницьких партій, але в злій волі людей, спрагнених влади, які уявляють собі консолідацію як підпорядкування чи опанування усього однією партією. Лихо в тому, що існують самозванчі політичні центри які не хочуть визнати законного українського уряду. Що більше, переводячи свою лінію, вони намагаються правом і неправом опанувати "вирішальні пости" в українському громадському і економічному житті і через то вводять в наше життя непримиримість і загострення.

Як би діяльність української громадськости звузилася тільки до існування якоїсь кооперативи чи маслосоюзу, то й тоді, то й там навіть була би внесена непримирима борня

за захоплення"вирішальних постів".

Основа лиха отже не лежить у суспільности і в народі, але в осередках, що існують немов назовні, поза народом чи "понад народом" і звідтам вносять непримиримє прагнення опанування всього і всіх.

І ось тому вирішила одна із партій поставити себе прза скобки Координаційного Комітету,- у становище "блискучого відокремлення" і ... "громадянської війни" -як вона сама про це заявляє.

Громадянська війна з'ким і защо?

Із усіми іншими партіями.

За тотальне опанування душі життя і еміґрації як теж так званої "влади" на еміґрації.

Для кождої думаючої людини ясно що таким шляхом консолідація не може бути переведена. Поважна загроза затяжної горомадської війни повисла над складним життям беззахісної і безправної еміґрації. Ясно, що є сили і люди серед нас, які діють проти консолідації.

І знов виявляється що робить це група, за якою стоїть у тіні згадана вже УГВР.

Віримо однак, що прагнення консолідації в народу є настільки міцнеі і непохитне, що вона буде доконана всупереч злій волі одної групи. Український нарід не повинен позволити себе втягнути у вир громадянської війни

Український нарід повинен відповісти на це, ще міцнішим скріпленням праці над консолідацією, ще більшими зусиллями, ще більшою посвятою.

КУК мусить відповісти на низку невідкладних питань із

теоретичної площі консолідації перейти у практичну дію.

Важкі і відповідальні завдання стоять перед КУК-ом. Подолати їх можна тільки мужнім і отвертим поставленням перед совістю народу найактуальнішого питання політичної репрезентації.

Рацією існування КУК-у - його виправданням перед історією - може бути сотворення єдиного і дієздатного політичного представництва українського народу. Це може статися тільки шляхом визнання авторитету уряду У.Н.Р. і активної підтримки його завдань.

Інакше КУК ставби ще одним "керуючим"політичним центром і замість розв'язати труднощі, вніс би тільки нові ускладнення. Віримо, що КУК стане на шлях правильної і єдиноможливої розв'язки питання політичної репрезентації українського народу.

-----ooOOOoo-----

РЕЗОЛЮЦІЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ В СПРАВІ ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Рада представників Всеукраїнського Об'єднання, позна-йомившись із тезами Голови Всеукраїнського Об'єднання про сучасну політичну ситуацію схвалює ось яку постанову відносно питання політичної репрезентації українського народу.

Всеукраїнське Об'єднання стверджує, що представником Української Державности перед народом і перед світом, носієм державної печаті і прапору Української Народної Республіки є Пан Президент Андрій Миколайович Лівицький, який після трагічної смерти Голови Директорії і Головного Отамана Симона Петлюри став законним його наслідником як урядуючий в тому часі премієр міністрів.

Він і делеґовані ним особи є уповноважнені заступати на міжнародньому, політичному терені справи, ідеї чину Української Державности, як законні представники, наділені державним мандатом законно визнаної низкою міжнародніх актів і незаконно окупованої ворогами Української Народньої Республіки.

Всеукраїнське Об'єднання накликає всі українські представництва, партії, громадські організації і угрупування об'єднатися довкруги цього фактичного і символічного осередка, підтримуючи його авторитет і беручи на себе тягар і відповідальність за чинне здійснення цих завдань, яких носієм являється уряд У.Н.Р. і ввесь український нарід.

Визвольні змагання і борня українського народу, які велися, ведуться і будуть вестися аж до його визволення і перемоги повинні бути ведені під ідейно політичним прапором Української Народньої Республіки, за її відновлення і міжнародне визнання.

24 вересня 1946

ОР. ЧОРНОГІРСЬКИЙ
Полковий старшина Армії У.Н.Р.
Лицар Ордену Залізного Хреста
І всіх українських військових відзначень.

І-е листопада в Білій Церкві

/Уривки зі споминів - частина III "в рядах Січових Стрільців і Армій У.Н.Р./

Ніколи незабутній день із часів наших визвольних змагань. Саме цього дня я пережив одні з найкращих і найщасливіших хвилих в мойому, повному пригод житті. Це був день що його нетерпеливо вижидали цілі покоління від часів упадку Галицько-Волинської Держави та короткого розблиску Козацької Слави. Тепер він надійшов був так несподівано, як би в якомусь казочному оповіданні, неначе привидівся в чарівному сні.

Ми ті, що в серпні 1914 року в рядах У.С.С.-ів розпочали свій кровавий танок в нерівній боротьбі з найбільшим і найстрашнішим ворогом не тільки нашого многострадального народу, але також цілого людства,-осягнули в цьому дні свій найвищий ідеал.

Пам'ятаю ці ніколи не забутні та нічим не затерті хвилини так свіжо, як би це діялося сьогодні.

Розвиднялося...я сидів в кімнаті провідника 3-ьої пішої сотні бл.п.сот.Миколи Загаєвича. Я мав на собі пояс як у службі, але мій шолом лежав переді мною на столі куди я поклав його перед хвилиною, бо вже боліла голова від цілонічної служби. Тепер в полковій управі сидів мій заступник вартового по полку, один булавний підстаршина. Хоч був дуже вчасний ранок але і пан сотник вже не спав. Дні були досить тривожні. Доходили глухі відомости про те, що над

~~золотоверхим Київом~~ наші вороги та запроданці ~~знов по-~~ вісили зненавиджений ~~московський~~ трикольор на місці нашого після кровавих змагань переможно видвигненого українського прапору. Вночі саме просмикнув повз нас з Київа до Одесси Штаб московських добровольців. Це і було темою наших жвавих розмов.

Нараз прибіг з полкової управи мій заступник і повідомив мене що заряджена негайна збірка всіх. Вістові розбіглися прямо з полкової управи по сотнях. Причини збірки не міг пояснити бо, мовляв прибічник полкового команданта, що сам відбирав телефонограму, не дав жадних ближчих пояснень. Ми замітили крізь вікно, як зі всіх сторін збігалися старшини та стрільці в напрямі полкової управи. Ішли однак, як кажуть по військовому "комот" - без шоломів і крісів я ніяк не міг зрозуміти щомають означати ці, по мойому, цивільні сходини, а не військова збірка.

Я скоро одягнув шолом, а в між часі сотник скочив на рівні ноги та приспішено почав збиратися. Прохав підождати мент на себе. Ми оба рушили в напрямі на площу за бараком полкової управи, де відбувалися всі наші збірки. Тут були вже майже всі зібрані. Добігали лиш відомі спізнюхи та ті які були цією загальною збіркою заскочені. Стояли в збірці не як звичайно сотенними лавами по куренях, а так званим " каре", тобто прямокутником, як колись збиралися на свої ради Запорожці. На переді стояв стіл, чого перед тим ніколи не було. Біля стола був уже комендант загону бл.п. полк.Евген Коновалець, начальник його булави пполк.Андрій Мельник, прибічник сот.Микайло Матчак, всі члени булави і більшість старшин що звичайно стояли при своїх сотнях.

Сам комендант та ціле його окруження були в якомусь

особливому, святочному настрою, а при цім здавалося дуже зворушеними. Коли я голосився в команданта, як вартовий по загоні старшина, то він зі зворушення не міг відповісти мені ані одного слова, а тільки рукою показав мені моє місце.

Йому підставляли крісло щоб виліз на стіл та навіть намагалися його підсадити, але він відказався, а так само його заступник. Зробив це аж прибічник, сот.Матчак, що навіть в таких надзвичайних хвилинах не піддавався афектам, а вмів заволодіти над собою та задержати спокій. Він почав тепер помалу підноситися на стіл, врешті вийшов і тоді всі побачили, що він дрожить від якогось великого зворушення. Він випрямився та хвилину ще мовчав, немов би набирав у груди воздуху та... більшої відваги. Всі стояли нетерпеливо в німому вижиданні. Ніхто не викидав жадної команди. Довкола царила мертва тишина. Хвилини здавалися роками. Це ще збільшувало те велике напруження та нетерпеливість,які вже панували. Вкінці він почав промовляти щораз сильнішим голосом і різко уриваними словами:

-Панове старшини! Товариші стрільці! Здійснилася наша найбільша усусуська мрія. Ми довго ждали, аж діждалися тієї найщасливішої та найрадіснішої хвилини, що на неї так нетерпеливо чекали цілі наші покоління. Здійснилося велике пророцтво нашого Мойсея, що Український Нарід засяде у народів вільних колі, трусне Кавказ, впереметься Бескидом покотить Чорним Морем гомін волі, та гляне як хазяїн домовитий по своїй хаті і по своєму полі. Наша вужча Батьківщина яка через польські інтриґи не була Берестейським договором включена в Соборну Українську Державу стала також вільною.

Австрія - ця друга европейська тюрма народів розвалилася. Наші війська під проводом відомого нам усім товариша, тепер уже пполк. УСС Дмирта Вітовського зробили переворот і захопили владу в свої руки. Телефон і телеграф Львів - Київ працюють українською мовою. Над Львовом, Перемишлем, Станіславовом, Коломиєю, Чернівцями, Ужгородом, Мукачевом, Холмом, Пряшевом і навіть над найдальше висуненою на захід Старою Любовнею повіває наш український жовто-синій прапор. Слава нашим героям борцям! Слава всім тим, що причинилися до нашого визволення!

З тисячі грудей загриміло могутне "Слава!",- що його відгомін могуче відбився від понурих мурів Білої Церкви та довго нісся в далекі простори. Коли вже викрики почали втихати, сотник Матчак продовжував

-В цій величавій і радісній для нас хвилині глибоко склоняємо свої голови перед тими героями мучениками, які на полі бою та на інших місцях віддали свое життя за Нашу Волю та Незалежність. Нехай їхня славна пам'ять вічно залишиться та панує між нами! Нехай вони побачать овочі і висліди свойого найбільшого пожертвування! Нехай снять свій вічний сон у своїй Вільній Суверенній Соборній і від нікого та під ніяким оглядом Незалежній Українській Державі!

Кілька хвилинною тишиною та стояння на "струнко" віддано поляглим героям-борцям належну військову почесть.

Знову повітрям потрясло могутне "Слава їм!" Сходило величаво сонце, а йому назустріч понеслися слова національного гимну - "Вже воскресла Україна і слава і воля..."

Могутньо котилися відгомоном доокола "Вже нам братя молоді! усміхнулась доля!", а потім ще сильніше: -"згинуть наші вороги як роса на сонці!" а був це водночас воскресний гимн вільного народу, що по довшій неволі скинув зі своєї шиї чуже, ненависне ярмо.

Нема слів щоби можна належно описати яка радість запанувала на вістку про перше листопадовий Чин нас синів Галицької Волости, що тоді по довшому відлученні далеко від своїх рідних виконували чесно і совісно свої вояцькі і народні обов'язки, хоч не дома, але таки на своїй землі, в нашій ширшій батьківщині,- тут на розлогих степах Великої України. Всі мали очі повні сліз, але сліз радости. Всі кинулися собі взаїмно в обійми та цілувалися неначе на Великдень, стрільці зі своїми старшинами а старшини зі своїми стрільцями.

Перед нами пересунувся неначе в чародійному калейдоскопі довгий фільм минулого. Перед моїми очима виринула чогось неначе жива та перша пластова ватра, яку колись на св. Юрія 1911 року палили ми вперше там під могутньою Говерлею нам нашій чарівній Гуцульщині та зложений тоді обіт. Я був гордий, що чесно його виконав. Був гордий і за тих пластунів з мойого тодішнього роя, що вже полягли і за тих, що тепер займали високі та почесні місця в своїй Суверенній Державі, яка тоді, там при ватрі могла здаватися тільки далекою, недосяжною ще мрією, а все ж таки вона здійснилася. Перед очима промайнув цілий той кровавий усусуський шлях, що на ньому дорогими жемчугами блищали дні та місця нашої Слави: Маківка, Волехів, Галич, з жовто-блакитним прапором на ратуші, Завалів, Лисоня, Семиківці, Конюхи а потім російська революція, розпад московської тюрми народів, україні

зація Армії, проголошення автономії України, Чорноморська фльота підносить українські прапори, проголошення IУ-тим Універсалом Самостійности України, Берест-Литовський мир, нерівна боротьба на вулицях Київа, Крути і як завершення велике свято Першого Листопада 1918 року.

З піснею на устах: " Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служить..." розходилися ми по своїх домівках. Так и ми сини Західних Українських Земель стрічали історичне Першого Листопада на Великій Україні.

-----ooo000ooo-----

ЛЕВ ОРЛИГОРА

ПРОБЛЕМИ ДЕМОКРАТІЇ

Друга світова війна не є спором держав з державами області, чи території.

Вона також не є тим світовим боєм німців-італійців-японців з анґлійцями, американцями, французами і т.д.

Остання війна була провірочною боротьбою обскурантної диктатури з демократією; з демократією, що не дійшла до нині до апоґею свого нового оформлення.

Країна "диктатури пролетаріяту" приймаючи активну участь в цій борні, використала обличчя анґло-американської демократії, як рекляму для себе.

Стає ясно - за цілковите здійснення демократії ще боротимуться у майбутньому демократичні великі, середні та малі держави світу.

Коли так - значить у їхніх руках спочиває упорядкування Европи. Европи, яка фізично і морально потребує світових джерел філософії, морально - духовоно підняття, нових спрямувань.

Упорядкування мусить початися з нерозвязаного та болючого питання балтійських і балканських держав. Сусідня держава намагається якнайскорше ці держави опанувати. Пригорнути їх під свій прапор імперіялізму. Використати їх, як зручний старт для розширення нових позицій.

В недалекому майбутньому тут пройдуть найбільш радикальні політичні переміни.

Далі, територіяльні й національні проблеми випукло кидаються в очі на східній Европі. Давить рана царської імперії.

Маю на увазі виникнення нових східньоевропейських держав. Вони мусять повстати незалежно від того, чи цього хоче Европа чи ні, чи будуть в цьому зацікавлені великі державні потуги, чи ні. Вони відродяться як сила/маю на увазі Україну/, що скоро розвяже проблеми впорядкування европейського материка.

В цьому повинні бути вперш зацікавлені Анґлія і Америка якщо вони вірять у правоту своєї ініціятиви, якщо вони взагалі зацікавлені в наведенні порядку в Европі.

Світ на схід дивиться, як на вчорашню розгромлену середньоевропейську державну силу.

Зрозуміло чому - їхні системи державного управління майже не мають різниці.

Вірю - світова ініціятива тоді цілковито перейде в руки анґло-американців, як їхня світоглядова політика перестане дивитися на світ континентальними категоріями.

Тоді, коли для них питання мови, чи національних традицій не неграти ніщозної ролі, стануть грати поважну ролю.

Европа, що століттями управлялася поліційними імперіями, як Австро-Угорщина, Німеччина, Росія, Туреччина - витворила нібито остаточний і оправданий поділ. Таким поділом зацікавлені, особисто, сьогодні ті, чи інші імперіялісти. Повною ходою будується сьогоднішний панславізм. Розшукуються під Познанню залишки старих що царських границь. Питання Української Держави під тиском пангерманізму, а сьогодні панславізму - відходить на останній план. Всеж - це питання болюче і першорядне на сході Европи.

Сьогодні цитують слова російських письменників - пророків панславізму, що мав повстати тільки і тільки під прапорами " великой неделимой".

Ми категорично виступаємо проти. Підкреслюємо - згаданий поділ був насильницький. Будувався він на неволі малих і середніх націй. Він є тому тимчасовим, так би мовити, змінним явищем.

В Европі настане тривалий мир і довгожданний порядок тоді, коли великі народи смілцю і без нехтувань погодяться, що середні та малі нації мають однакові рівні політичні і культурні права; коли великі народи перестануть переоцінювати себе та недооцінювати других.

Той нарід є великий, який відстоює волю і незалежність середніх і малих націй - до того народу можна сьогодні зарахувати Британський і Американський.

Великий нарід, що закабалює малі народи, перестає бути великим. Він стає багатоміліоновою масою огидних загарбників.

До того часу політики світу не дійдуть до конкретного порозуміння між собою, поки одна частина із них і далі не вестиме корисних для малих народів дій.

Віримо - незабаром на політичному екрані виникатимуть більш менш надійні перспективи.

Сьогодні Европа покінчила з фактом, що нею мала управляти одна держава із середньовічною системою державного насильства, як німецький націонал-соціялізм.

Зараз перед нею єдиний і найвірніший шлях - самовизначення народів на основах державности.

Самовизначення може прийти лише тоді, коли воно буде проведене під міжнародною контролею та міжнародною військовою охороною.

Тільки воно дасть націям змогу показати жах закріпачення під яким вони живуть.

Обличчя нашої еміґрації весь час спрямоване тільки на батьківщину на її траґічне життя, на її всегероїчне минуле.

Еміґрація Українська - значна частина народу, кровю і духовно звязана з цілістю збирає, вивчаючи світ, все що найкраще.

Обережно, щоб не попасти сліпо в полон. Не загубитися в людських здобутках. Не втратити самих себе - свою традиційну окремішність

Тільки окремішність є тою всепотужною силою, що дозволяє нам вбірати все найкраще, підсилювати його своїми якостями, своєю свіжою національною мужністю.

Бути національним - значить бути самим собою; бути міцною, цікавою і повновартісною людиною.

Особа, що втратила національну окремішність - втратила своєдушу, сплюгатила честь своїх дідів, втратила те, що в неї було найцінніше. Вона стала зайвим буряном серед повноправного національного суспільства.

Таких людей в нас на батьківщині й на еміґрації стає щораз менше, хоч вони необхідні і цінні є для країни "диктатури пролетаріяту".

В їх рості була зацікавлена колись і особливо тепер, згадана країна.

На їхніх плечах вона будувала основу територіяльного поширення імперії.

Сьогодні ми, від імені нації держави прагнучої , хочемо запитати демократичні держави світу, кому буде завдячувати в майбутньому Український нарід за воскресіння своєї державности.

Хіба нікому - на вічну ганьбу історії.

Ми не бажаємо самотности в нашій великій боротьбі за правду, але ми її і не злякаємося.

Раніше чи пізніше всією силою своєї нації виступимо єдиним Всеукраїнським фронтом за природні, властиві для кожної здатньої для життя нації, потреби.

Від початку нашого культурно історичного існування, і до сьогодні, ми шукаємо тих, кому ми могли б завдячувати.

На жаль, чи на щастя немає подібних. Од сусідів ми крім винищування наших історично-культурних цінностей нічого не маємо.

Сьогодні ми маємо одну із передовіших культур світу. В цьому ми завдячуємо лише і лише тому святому національному чудові, коли таке чудо існує в світі.

Український народ, завдячує сам собі, невичерпній скарбниці своїх національних скарбів, що зумів їх зберегти у тих обставинах, в яких інший нарід перестав би фізично і морально існувати.

Вплив оточуючих держав на наш нарід, ще раз підкреслюю, не приніс нічого позитивного.

Коли хтось осмілюється запитати про вплив російської, чи польської культури на Україну, то цим він лише несвідомо, виявляє свою політичну неграмотність.

Нерозуміння ясної сутности, що все те, що насильно накидається є безпрадним і безплідним.

Оточуючі нації насильно асимілювали наш нарід, і це стало доконаним фактом того, що Український нарід осамотнений нагадував трагічного героя, що в борні з лицемірною силою оточення, зданий лише на себе, на власні сили.

Чи може він в якій небудь мірі розраховувати на ті держави, які віддалені від його землі - і не мають подібних намірів щодо України - покажо недалеке майбутнє.

Одночасно знаємо, що кожна держава, яка матиме відношення до України, подібно німецькому поділить долю націонал-соціялізму.

Майже постійно спостерігаємо спір поляків з росіянами і навпаки. Ці спори не є в наших інтересах.

Ми будемо завжди прагнути до того, щоб наші сусіди відреклися від своїх імперіялістичних цілей.

Спори ціне прямо відносяться до України. Наша Батьківщина не є для них питанням білоруських, чи московських земель, а питанням великої, постійно за державу змагаючої, національної сили.

Українська нація пихована і опосна огненним духом Великого Тараса, вийде на мировий шлях для всіх націй корисного месіянізму.

Виключивши, зрозуміло, "месіянізм" імперіялізму, чи біологічного шовінізму.

"Месіянізм", що був знаряддям національного засліплення, уже нераз скомпромітував себе в історії.

Український месіянізм перший раз в історії сміло розгортає незаплямований прапор волі й братерства народів.

Ми, як нація, від людства потребуємо перш за все зрозуміння наших найприродніших ідеалів.

Зрозуміння їх, во ім'я людськости і нації.

Наші ідеали, й наші політичні переконання й є перш за все українські.

Вони є необхідні для нас, а значить і для світу. Коли так, то державні справи Української нації самі по собі є справи всесвітні.

Ми боролися, і зараз беремося скрізь за те, щоб національні проблеми стали перш за все - проблемами творчодержавними.

Не вирішити національного принципу, значить позбавити націю свободи.

Коли сьогодні ми маємо ряд націй, які моралью та фізично пригноблюються то це прямо говорить про те, що світ не доріс ще до справжньої демократії і що світ ще не демократичний.

Більше - спірається, якхворий старець на ціпок, а неможе здійснити чотирьох свобод Рузвельта.

Та до цього прямує всенаціональна сила світу.

Стає ясно, що державний апарат, який тримається на

шовінізмові, чи то націоналістичному, чи то партійно-державному розвалиться.

Одноразово моїм обов'язком є підкреслити, що існує націоналізм і націоналізм.

Я люблю, біологічною любов'ю свій нещасний нарід але це ані трохи не вимагає від мене ненависти до чужої нації

Не гаряча патріотична любов до свого народу, а націоналістичний шовінізм є проклятям людства. З ним слід постійно і скрізь боротися. Він є традиційним ворогом людства.

Я стою за природній націоналізм. Такий гуманний націоналізм ніхто не має права засуджувати. Засуджуючи його, він читає ганебний вирок занепаду і розкладу своєї нації і самому собі.

Аксіома - любов до своєї нації не вимагає брутальної ненависти до чужої.

Далі. Одною з основних програм наших, як на еміґрації так і в майбутньому на батьківщині - є систематичне удосконалювання демократії.

Відновиться Українська Держава тільки під кличами української демократії, особливої для нашої нації.

Удосконалюючи демократію, витворюватимемо нові світло ідейні демократичні свободи.

Щоб до цього дійти треба скоріше покінчити з проявами політичної відсталости. Уміти пірю розпізнавати основні засади демократії.

Наша українська б держава демокртичною вже тому, що вона інакшою не може бути.

Це сталевий голос її традиції.

Демократія, що боронить свободи народу, стоїть у всіх

відношеннях вище досі знаних аристократій, олігархій і диктатур.

Демократія базується на гуманності. Зрозуміють це деякі наші політичні чинники, які нехтують чи не розуміють елементарних принципів демократії

Вони часто безглузду, рознерену анархію називають демократією.

Анархія, як і диктатура - є ворогом демократії; вона йде на користь галасливим демагогам, які в інтересах своєї амбіції нацьковують масу на вірних, полких синів народу.

Будьмо обережними. Станьмо розумними,- демократія як все світній рух основується і народжується з індивідуалізму. Вона не є тою підстриженою рівністю, де той чи інший суб'єкт незаслужено має право виливати бруд на вибраних людей - авторитет народу. Вірніше - на народніх слуг.

Щоб не повторювати ганебних сторінок історії, українська демокртія - мусить змагати до виховання в державі політично освічених людей. Вона мусить знайти людей з правдивим організаційним хистом. Демокртична держава стає тоді могутньою, коли вона не позбавлена високих особистостей, людей з великими дипльоматичними талантами, політичними і творчо державними знаннями.

Істинна демократія характеристична тим, що вона не спиняється тільки на політиці але поширюється також на господарство. Вона має свої сталі засади - дбати про фізичний і моральний стан членів держави. Чим кращий фізичний стан нації, тим

легше її вивести на високий ступень моральности та якісної творчої праці в користь держави.

Друга світова війна /це не виняток !/ ослабила організм людства. Хорує він як фізично так і морально. Потребує скорого підкріплення.

Одночасно не можу не згадати: цікавим є те, що моральний ступень української нації зріс; сили фізичні невичерпні. Вона політичні катаклізми і воєнні урагани переживає, порівнюючи, терпеливо й спокійно.

Систематична екзекуція, в якій перебуває наш нарід, стягнула з його серця шкуру. Хвилювання називається спокоєм, терпіння і смерть нормальним явищем.

В той час, коли в довоєнній Европі, особливо в Польщі, люди хворіли переважно від переїдання, то наша нація вже давно позбавлена такої хвороби. Вісім міліонів /три Фінляндії населення/, що вимерли з голоду на Україні року 1933 до цього не відносяться.

Далі. Демократія мусить велику увагу приділити вихованню міцної національної інтелігенції., Коли вона опортуністична, нація регресує, жалюгіднів, заломлюється, губиться в чужому, духово ворожому світі. Тоді жорстока печать національного занепаду відбиває свої негативи на долі нації.

Отже, виховаємо міцний авангард нації- інтелігенцію

Піднесімо її до висот огненого, лицарського духа; не допустімо до того, щоб крила молодих орлів вів'яли нерозгорнувшись, не виявивши своєї могутности :

Преса у нашій державі мусить користуватися свободою критики як державного управління так і осіб. Критика є тою живою, реальною силою, що спонукує хибних до усунення хиб; народжує нові сили во ім'я здійснення намічених ідеалів; творить народні авторитети та зміцнює їх. Чим сильніша, більш зріла і врівноважена критика, тим інтенсивніше політичне життя, надійніші його перспективи.

Преса, часописи інколи стають зосередженням фракцій, напрямків, партій. Тут хочу запитати, як і наскільки це приносить користь загальнонаціональному, державному життю.

Чи не зацікавлений у цьому ворог, чи не знайде він тут затишного місця для підготовки внутрішно розкладової роботи,. Це залежить від загальної свідомости, чуйности та політичної зрілости народу. Не слід також забувати істину, що ворог легше проникає в підпільні, законспіровані організації. Ясність тенденцій, думок і дій як теж осіб уможливлює контролю народу над можливим проникненням ворога в кільце тої чи іншої конспірації. Не розуміти цього і бути політиком - значить потрапити в смішне положення.

Не дивно - серед нашої еміграції є чимало таких, які політику називають політиканством, виступають проти неї, засуджують її, одночасно творять самі найзаскурузліщу політичну демагогію. Вони не уявляють політики без обману і дешевого хитрунства. Часи такої політики вже пройшли і більше не повернуться; стануть лише музейним дивом. Щоб інакше мислити, треба заплу-

татися у блудливому лябіринті понять. Бути відбитком державної невгідности і опортуністичного підтакування.

Коли я ставлю в основу демократії освіту загальну, політичну, економічну, філософську, то цим я хочу лише підкреслити що той заскорузлий групово партійний чинник, який засліпившися одним лозунгом, безграмотно вірить йому, і сміло виступає на захист своєї безграмотности, компромітуючи передові мозки свого народу - потерпить крах.

Вже в свойому зародкові така партія проноситала вирок своєї загибелі, і чим інтенсивніше буде рон розростатися, тим страшніша буде її катастрофа і болючішу рану прийме нація.

Атеїзм, большевизм, матеріялізм на Україні це явище загрозливе вже з тої причини, що воно калічить національну душу і безжалісно отруює кволістю та біологічною грубістю організм.

Релігія завжди приносила неоцінену користь для нації. Вона розбуджувала кращі духові ідеали людини, але це лише тоді, коли вна була свобідна. Коли вна приходить сама по собі, без примусу й накинення; випливає з праджерел нації. Коли вона дійсно стоїть на грунті нового гуманізму.

Можна почути ряд обвинувачень, виставлених проти гуманізму. Мовляв , на час нам тепер бавитися в любов до ближнього

Думаю, що противник невірно розбирається в самих основах гуманізму. Тому кому стало чомусь за основу твердження, що гуманізм це явище почувань розніжених і віджитої сантиментальности , слід зрозуміти одне: істинний гуманізм, з ознаками української особливости, насамперед вимагає практичної сили тверезої розумовости.

Любити ворога - це не говорить про те, що треба скласти під його тиском зброю і потрапити потім в пазурі. Це не значить стати стати здобутком ворога та в таких формах проявити свою любов до нього. Далеко ні.

Основа - у відношенні до ворога - це бути справедливим і лицарським.

Проти ворога,що втратив будьякі прикмети людяности , виставити силу огню душі своєї; ту всемогутню силу, яка во ім'я спасення правди і людської гідности,готова на страшні муки і жертви - цим підкреслити свою заслужену і очевидну перевагу.

Спасти ворога, що потрапив у колодязь біологічного звіротва, став соціально небезпечним,- значить фізично знищити його. Це є та сила гуманізму що виступає проти прямого та зачіпного насильства.

Український гуманізм ніколи не відмовляється від активности - навпаки: в основу ставить активність, відверту дію.

Отже створімо, українські революціонери, такий гуманізм, що зацікавив би наші маси живою політичною діяльністю. Щоб маса викурляла зі своєї душі страх перед брехнею та насильством.

Інколи ворог настільки заблудився у своїх чорних справах, що бажає лише одного,- впасти від меча Лицаря з Святим Богом у душі і цим на кінець засвідчити свою катастрофічну блудливість

всіми, кому б він не бажав подібної долі.

Ворог гуманізму- є той, який взагалі виступає проти законів моральности.

Щоб викликати потрібну політичну зацікавленість, ми мусимо мати діючі організації.

Їх ми матимемо тоді, коли розпрощаємося з живою смертю та вільні станемо від чужих зразків, чужих наслідувань і дешевого політичного мавпування.

Коли згасне боротьба тої сили, яка, заблукавшися, реклямує свою "правоту".

Далі.

Характерна риса українця є та, що він далеко краще може пристосовуватися в нещасті, горю, скитаннях, ніж у розкошах.

Він є одноразово ніжним і далекозорим, філософічно настроєним і справедливим.

Горе - не може призвичаїтися думати про далеке майбутнє; думати про забезпечення своїх прапотомків.

Він живе днями недалекого майбутнього; гірше - сучасности

Зрозуміло - це вплив тих постійних штовхань російської імперії яка навмисне вирощувала подібні характери. Намагалася таким способом полегшити своє панування; забезпечити йому перспективи в майбутньому.

З цих та інших причин будьмо обережні з наслідуванням , яке кінець кінцем характеризувало би наш нарід, як такий, що за все хапається, у все закохується, все наслідує.

Схиляється перед статуями Апрллона, Цезаря?, перед пам'ятниками Атен, жбурнувши в Дніпро неоцінимі /горе нам !!/ культурні здобутки своїх пращурів.

Щоб дальше заглянути в майбутнє, треба зосередженим мозком та сонячним серцем пронизати свою праминувшину.

Нарід, що не дивиться в минуле - не бачить завтрішнього. Він є безодержавно творчоно таланту.

Націю пізнають по її національно визвольній борні, по працях, по її віковічній, духовій окремішності, якщо її грані незітерті чужою силою.

Націю пізнають по демократичній зрілості і многопартійній організованості.

По цьому світ намагається пізнати нас.

Ми щасливі: наш національний прапор чистий як Сонце.

Ми його піднесемо до висот світової слави.

Присягнувшися пролитій крові своїх предків, ми горді тим, що майбутнє Східної Европи спочиває у наших огненних серцях.

---oooOOOooo---

УОТСОН КЕРККОНЕЛЬ

УКРАЇНЦІ В ПЕРЕДСМЕРТНИХ СУДОРОГАХ

... Люди вибирають радше смерть ніж поворот додому, що веде їх у потойбіччя"Залізної Заслони" у мовчання.

/ Від редакції "Нової Епохи": Розпучливий крик українських еміґрантів С.О.С. /спасайте наші душі/ звернений до людей совісти цілого світа, щоб станув він на наш захист перед маревом примусової репатріяції знайшов чесний, мужний і до кінця принциповий відгук в енунціяції проф. Канадийського Університету Уотсона Керккoнеля, оголошений у The Evening Telegram - передрукований відтак Українським Канадийським Комітетом у Вінніпеґу окремим виданням. Голос проф. Керккoнеля тим більше цінний, що він є знавцем українського питання і видав в останніх часах кілька публікацій на цю тему. Як нпр: Our Ukrainian Loyalists, The Ukrainian Canadians and the War /Pamphlet/, Our Communists and the New Canadians і інші.

Відмічуючи і з почуттям вдячности цей вияв живої людської совісти і людяности наводимо довші цитати з цієї енунціяції і з жалем, що з технічних причин не можемо оголосити її в цілости,/

"Чому Сов'єти так міцно натискають на Аліянтів наштовхуючи їх на кроваве зломання прав людяности? Чому вони так дуже настоюють на тому, щоб у їх руки попали українці, що не хочуть повернутися? і чому цих схоплених людей розстрілюють, або засилають у далекі тайги Сибіру? Ми вбачаємо тут дві причини:

1/ Якщо ці українці, що пережили кровавий досвід сов'єтської тиранії, залишилися б живими у Західній Европі, вони моглиби бути свідками проти комунізму і перешкоджати в праці комуністичним партіям в їх роботі для Сталіна і революції.

2/ Якщо вони вернулися б просто до своїх домів, вони

могли б неоти свідоцтво у протилежність до сов'єтської пропаганди - що Европа поза сов'єтською контролею, не котиться у провалля не стогне під капіталістичним ярмом і не тужить за тим, щоб її звільнили Сов'єти.

Такі небезпечні свідки чи то в нутрі чи теж поза Сов'єтським Союзом мусять бути зліквідовані, а Аліянтські війська даються вплутати у цю чорну справу."

/Далі автор говорить про деякі добре знані всім українцям факти кровавого панування Сов'єтів на Україні.

Наводить переданого йому одним баптистом листа із переживанням галицького втікача, що при розстрілюванні його енкаведистами отримав постріл в карк і тільки чудом остався при житті, вирятуваний із купи загниваючих трупів в сов'єтському льоху./

"Українці у Західній Европі, свідомі цього мучеництва у запіллі знають, що їх поворот до Сов'єтів означає смерть.,.

Тому нічого дивного, що мають місце численні самогубства, і хто годен роздобути - носить слоїк із отруєю як останній свій порятунок. Українські священники в західній зоні внесли прохання, щоб дати їм час приготовити їх вірних до християнської смерти, так щоб ті, що їм грозить смерть могли приняти святі тайни.

І це є трагічний коментар до морального упадку наших часів, що того роду злочини можуть бути доконувані Сов'єтами за підтримкою Аліянтів. Атлянтійська Карта, з якої горді є Британці і Американці і на яку формально погодилися Сов'єти - сталася брехливим документом, на якому загусла кров міліонів замордованих людей. /В оригіналі цілий уступ видруковано товстим, великим друком/.

Що ж ми виграли за шість літ війни, коли на наших очах слабі і безборонні люди складаються у жертві тиранії Сталіна.

Головною перешкодою для пробудження свідомости загалу .о в тому напрямі була постійна пропаганда сталінських комуністів в усіх країнах. Червона Преса Канади і інших в країв представляє пів міліона українських емігрантів в Західній Европі, переважно чесних селян із бувшої Польщі, Чехословиччини і Румунії, які кілька тисяч фашистівських коляборацiоністів, які заслуговують на те, щоб їх передати сов'єтським відділам на розстріл.

Ця злочинна бркхливість в'яжеться з комуністичним розумінням брехні як дипломатичного мистецтва. Особистий

приятель Леніна Преображенський, співавтор "Азбуки комунізму" написав: "Держава робітників вважає, що брехня є дуже потрібна і можиточна в її закордонній політиці."...

Сам Ленін сказав жахливі слова: "Три четвертини людськості можуть вмерти, щоб тільки одна четвертина сталася комуністичною."

Але коли комуністи можуть прославляти брехню і різню, то Англо - Саксонські народи повинні принести скору і християнську поміч для збереження від загину тих українських еміґрантів, які ще осталися. Треба зовсім ясно надати їм право взилю, паспорти типу Нансенівських, право вільно виховувати свої діти і скоро підготовити їм постійний приют. Невже слова "Спасай загибаючого сталися порожним звуком для морально глухої ґенерації?".

-----oooOo-----

ВИХОДИТЬ НА ПРАВАХ РУКОПИСУ
ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ

123.-

НОВА ДОРОГА

NEW WAY

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ КОЖНОГО

• МЮНХЕН •

Ч. 1. • ЖОВТЕНЬ • 1946.

УКРАЇНСЬКИЙ
Ч. 113
МУЗЕЙ-АРХІВ

Віктор Бер.

Чи походить людина від мавпи.

З новіших поглядів на походження людини.

Видатний учений 19 ст.,славетний англійський Дослідник Чарл Дарвін /1809-1882/ в середині минулого століття виступив з ученням про походження видів,яке рішуче заперечувало погляди,що панували доти.До Дарвіна та його попередників,Лямарка й Жофруа Сент-Ілера.в природознавчих науках твердо тримався погляд.що кожний окремий тваринний вид займає своє окреме місце в природі,лишаючись вічно незмінним.Вовки од моменту своєї появи були вовками,тигри тиграми і жаби жабами.Ні питання розвитку,ані питання про перетворення видів ще не ставало перед дослідниками.

Ідучи слідом за думками Лямарка і Жофруа Сент-Ілера,Дарвін наважився відкинути усталене і загально поширене,на авторитет церкви сперте твердження.що кожен тваринний вид існує сам по собі в своїй осібності.Поглядові,що кожному виглядові належить своє незмінне й стале місце,він протиставив думку про змінність видів.Немає сталих,замкнених в собі видів.Кожен вид розвивається з іншого.Настіпний виникає з попереднього.Розвиток відбувається в ході часу,через природній добір,як наслідок боротьби за існування.У світі панує суворий закон боротьби за існування.Лише більш пристосовані до життя і здібніші,дужчі,витриваліші виживають.Слабкі і непристосовані чи нездібні вигибають.За послідовним ходом розвитку видів людина шляхом природнього добору витворилася з мавпи.Мавпа серед тварин-ссавців становить ту найближчу й безпосередню ланку,що з неї повстала людина.Так віл людини було відібране те місце.яке їй досі було приписуване.Про людину стверджено,що вона є така ж сама істота,як і всі інші в спільному й єдиному царстві природи.Така ж природна істота,як і кожна інша.

Послідовний,ступневий розвиток в часі,природний добір,боротьба за існування - ось та сукупність думок,що лягла в основу дарвінізму,як провідного й панівного напрямку в природознавчих науках 19 ст.Та з початком 20 ст. в науці про походження людини позначився злам.Почався перегляд Дарвінового вчення.Насамперед було переглянене твердження про пізню появу людини на землі. Звичайно появу людини відносять до т.зв. четвертинної доби,що в геологічній історії нашої землі відповідає нашій сучасній.За останній час учені почали схилятися до думки,що появу людини треба відносити не до четвертинної.а до попередньої доби.отже до т.зв. третинної або кам'яновугільної,коли клімат нашої землі був далеко гарячіший коли в лісах росли величезні папороті і холоднокровні тварини,колосальні ящери були основними насельниками суходолу.Про людину стверджено,що вона є "приматом",істотою,за своєю природною будовою далеко примітивнішою,більш первісною,ніж інші ссавці.

Року 1935 в одному з медичних часописів проф.Вайнерт писав:"Тепер немає сумніву,що на початку нового часу в історії нашої землі,який ми називаємо третинним,або кам'яновугільним,ссавці на нашій землі відогравали лише другорядну ролю.Усі тварини-ссавці,що нині живуть на нашій землі,як бики або як нільський бегемот чи кит,що бігають,як тигри,що як білки,стрибають по деревах у лісі,що на узбережжі океанів вилежуються як тюлені,- усе це на початку третинної доби в своїх предківських формах було лише малим невідрізнюваним ссавцем.Якщо його порівняти з ссавцями наших часів.то він найбільше скидався б на теперішнього щура.У цій спільноті перебували також і предки тієї групи,що її ми означаємо тепер як мавп...Мавпи не виявляли жодного шанолюбства далеко й швидко бігати,літати,вилежуватись на череві на узбережжі або перепливати океани під водою.Вони лишилися вірними своїй вітчизні,життю на деревах,і виробили таким чином навички,які були їм потрібні,щоб зробитися теперішньою людиною

Як бачимо,Вайнерт нічого не згадує про "боротьбу за існування" і не посилається вже на зумовлений нею "природній добір".За Вайнертом,розвиток людини йшов іншим шляхом.Саме тому,що мавпи не мали жодного шанолюбства чогось прагнути або домагатись,тому,що вони були інертні,ледачі,тому вони, за цим припущенням і витворили передумови,щоб стати людиною.Серед істот третинного часу треба шукати безпосередніх предків первісної людини. Ось вихідне твердження,що дало підставу ученим відмовитись від погляду,ніби людина походить від мавпи.Лумці,що людина є нащадком мавпи,вони протиставили інше твердження,що людина як біологічна істота становить більш первісний ступінь,ніж мавпа.Це означало б,що хід послідовного розвитку природи йшов не від мавпи до людини,а від людини до мавпи.Згідно з цим,мавпа є дальший і вищерозвинений член ряду.За голяндським анатомом Л.Болком між мавпою й людиною є таке співвідношення: серед приматів мавпа становить собою найкраще розвинену ланку,тим часом людина є істотою,що спинилася на зародковому /ембріональному/ ступені приматів.

Людина відстала в своєму природному розвитку від інших тварин.Вона становить не вищий ступінь природного розвитку,а нижчий.Інші тварини в природному розвитку випередили людину,тоді як людина затрималась на первісному примітивному ступені,вона лишилася,як сказано,приматом.Проф Вайнерт недарма назвав тигра,тюленя,білку.Він недарма згадував про тварин,що далеко й швидко бігають,перепливають під водою океани,літають ітд. Він недарма посилався на шанолюбство і приписував людині брак природної біологічної ініціятиви.Він закинув предкам людини нерішучість,брак волі,небажання вибрати для себе щось інше,ніж те що вони мали:п'ятипалу,неспеціялізовану кінцівку

Мова йде про кінцівку.Про кінцівку в людини й інших тварин.Кінцівка в людини примітивна,неспеціялізована,а кінцівки тварин,навпаки,спеціялізовані.Вони призначені для виконання цілком

певної роботи: бігати, лазити, стрибати, плавати або літати, тим часом як кінцівка людини в своєму розвитку подібної спеціялізації не досягла. Нею можна робити все. Кінь бігає, але він не може злізти на дерево, людина може лазити й бігати однаково, але ні те, ні те вона не зможе зробити досконало. Щоб бігати далеко й швидко, треба мати копита. Щоб переплисти через океан, треба виробити для себе замість п'ятипалої кінцівки, ласти. Жоден найкращий спортовець не бігатиме так швидко й далеко, як кінь, і не стрибне так добре, як тигр.

Не слід проте думати, що п'ятипала кінцівка є відмінною особливістю людини. Навпаки, вона є прикметою навіть не-ссавців. Вона властива не лише людині, але й жабі. Легше припустити, що з первісної п'ятипалої кінцівки розвинулося копито, ніж думати, що з копита розвинулася п'ятипала кінцівка. Ось те положення, яке висувають сучасні вчені, щоб спростувати дарвінізм, який грунтувався на думці, що розвиток ішов лише по прямій лінії і лише вперед.

Ті ссавці, що вибрали для себе плавати в океані, розвинули свої кінцівки в ласти. Ті, що бігали, заступили нерозвинену первісну п'ятипалу кінцівку на копито. Ті, що літають, як от, приміром кажани, мають широкі шкіряні перепонки, що обертають їх п'ятипалу кінцівку в крило. Людина на відміну від них не розвинула своєї примітивної кінцівки ні в копито, ні в ласт, ні в крило. Вона з біологічного погляду лишилася на нерозвиненому ступені з недорозвиненою кінцівкою, але, недорозвинувшись природно, людина ішла іншим шляхом розвитку, а саме: шляхом технічного розвитку. Технікою людина заступила те, що їй бракувало як природній істоті.

Др.П.Герасименко

Атомова енергія

В 19 ст фізики й хеміки вважали,що найменшими неподільними часточками речовини є атоми.Атоми надзвичайно малі:промір одного атому дорівнює приблизно одній стомільйоновій частині сантиметра.За наших часів погляд на атоми дещо змінився. Якщо в 19 ст наука вважала атоми за неподільні часточки речовини,то тепер встановлено,що атом має складну будову і ця будова атома подібна до соняшної планетарної системи.Ціла тяжка маса атому зосереджена в ядрі атома,а навколо ядра кружляють як планети,з величезною швидкістю електрони - негативно наснажені одиниці електричности,маса яких в порівнянні з масою ядра надзвичайно мала. Кількість планетарних електронів навколо позитивно наснаженого ядра визначає хемічний характер, індивідуальність атома.Так,атом водня має один електрон,атом гелія - 2,атом заліза - 26,золота - 79,урану - 92 електрони.Тепер відомі 93 роди атомів /93 первні/.

Досліди в цьому столітті,особливо після першої світової війни,встановили,що ядра атомів мають свою будову,а саме складаються з двох родів часточок,що хоч мають однаковий тягар,але відмінні щодо електричного стану:а/протони,що мають на собі одиницю позитивної наснаги,б/невтрони,що електрично невтральні.Невтрон відкрив у 1932 р. англійський фізик Чадвік.Кількість протонів з позитивними наснагами дорівнює кількості негативних планетарних електронів,що кружляють навколо ядра. Тягар атома - це сума тягарів протонів і невтронів. Тягар протона /і невтрона/ умовно уважаємо за одиницю тягару.Фізики встановили,що не всі атоми одного роду мають однаковий тягар.Наприклад ВОДЕНЬ має атоми з тягарами 1,2 і 3 і звичайний природний водень є сумішшю атомів з різним тяга-

рем,при чому значно переважають атоми з тягарем 1 Атоми одного роду,але різного тягару,називаємо ізотомами /"земляками"/.Атоми одного роду речовини мають те спільне,що всі вони і при різному тягарі мають однакову кількість позитивних протонів.Отже наприклад,водень при атомовому тягарі 1 має в ядрі 1 протон,водень при атомовому тягарі 2 має в ядрі 1 протон і 1 невтрон,при атомовому тягарі 3 має в ядрі 1 протон і 2 невтрони.Срібло при атомовому тягарі 107 має в ядрі 47 протонів і 60 невтронів,а при атомовому тягарі 109 має воно в ядрі 47 протонів і 62 невтрони.Ізотоми незвичайно тяжко виділити з суміші,бо їх хемічні і фізичні властивості майже зовсім не відрізняються.

Для того,щоб змінити один атом на інший або "розбити" атом,треба порушити будову ядра атома. Фізики пробували "обстрілювати"ядра тяжких атомів ядрами легших атомів,наприклад,ядрами водню /протонами/ чи ядрами гелію,які,- звичайно,- мусіли мати відповідну скорість і енергію.У більшому технічному розмірі це вдалось приблизно 10 років тому,коли американський фізик Ловренс винайшов і збудував прилад,названий ц и к л о т р о н о м.В цьому приладі ядра водню,протони,або ядра гелію в магнетичному полі сильного електромагнету при допомозі перемінного електричного поля набувають величезного прискорення й енергії.Протонами що вилітають з електромагнету,бомбардовано різні речовини і таким чином перетворювано на інші речовини.Бомбардуючи протонами ядра берілія,добуто в великій кількості невтрони,що їх пізніше застосовано при виробі речовин для атомової бомби.

Деякі природні первні,особливо з високим атомовим тягарем,мають несталі ядра,що розпадаються самі по собі,без людського втручання.Це так звані радіоактивні первні,наприклад,радій /атомовий тягар 226,кільк. протонів в ядрі 88,ядра якого вистрілюють із себе ядро гелія - атом.тягар 4, кільк. протонів 2 - і перетворюють таким чином в інший первень - нітон - атом.тягар 222,кільк.протонів 86 Атоми радію розпадаються так,що з певної

кількости - напр. з 1000 гарамів радію лишиться половина 500 г - за 1500 років інші природні радіоактивні первні розпадаються повільніше /уран/, або скорше.

Позитивно наснаженим часточкам, протонам чи ядрам гелію тяжко дістатись до ядра чужого атома, що має також позитивну електричну наснагу, бо одноіменні електричні наснаги відштовхуються. Але невтронам дістатися до ядра легко, бо вони електрично невтральні. Тому особливих успіхів досягнено при бомбардуванні різних атомів невтронами. Особливо прислужився тут італійський фізик Енріко Фермі, якому вдалось витворити нові невідомі в природі первні, тяжчі за уран.

Відомо, що природний уран має кілька ізотопів / з кільк. протонів 92/і найголовнішим з них є ізотом з атомовими тягарами 238 і 235. Обстрілюючи уран 238 невтронами /тягар 1/, Фермі одержав ізотоп урану з тягаром 239. Цей ізотоп несталий і радіоактивний, він вистрілює одиницю негативної наснаги /електрон/; тобто, один з невтронів у ядрі вистрілює назовні електрон і сам перетворюється в протон. Отже в ядрі збільшується число протонів з первісних 92 на 93. Як вже сказано, кожний первень характеризується числом протонів у ядрі, тому атом з 93 протонами це вже новий первень, що хемічно і фізично відрізняється від атомів урану. Цей новий первень названо НЕПТУНОМ. Нептун також радіоактивний, і, в свою чергу, вистрілюючи новий електрон, скоро перетворюється в первень ПЛУТОН з 94 протонами і тягаром ядра 239. Плутон сталіший за нептун і його можна зібрати і переховувати в більших кількостях.

Цілком інший розпад урану спостеріг німецький дослідник Отто Ган напочатку 1939 р. Коли ядра уранового ізотопу 235 були обстрілювані невтронами, то ці атоми розпадалися на два ядра відомих первнів, стронція і ксенону. Отже, ядро урану 235 розпадалося на два майже однаково тяжкі ядра тобто інакше, як при природньому радіоактивному розпаді, де з великого ядра атому відлітає або

легке ядро гелія.або електрон,що практично не має ваги.Так Отто Ган спостеріг ґрунтовну катастрофу ядра урану;при цьому було спостережено також виділення вільних невтронів і виділення величезної кількости енергії.

Ліза Майтнер,що свого часу працювала в Берліні,вирахувала цю енергію на основі теоретичної формули Айнштайна.Кількість цієї енергії перевищувала у мільйон мільйонів разів енергію невтронів,якими бомбардовано уран 235.Ясно було,що тут уперше в лябораторних умовах,всього лише на кількох атомах було досягнене звільнення величезного запасу енергії,яка була в ядрі урану.Фізики скрізь у світі добре собі усвідомлювали,що цим відкрилась для людства нова можливість використання енергії.А тому,що того року почалась війна,то відразу ж виникла думка про примінення цієї енергії для воєнних цілей,про використання її у воєнних нищівних приладах - в бомбах.Ще перед війною в Англії і в Америці взялись до інтенсивного досліджування цієї можливости.В Англії була створена наукова комісія під головуванням проф.Г.Томсона,в Америці під головуванням проф.Сміса.В 1940 р. до Англії втік визначний фаховець в області фізики ядра данський фізик Нілс Бор,а до Америки дістався через Швецію згадуваний вже італійський фізик Енріко Фермі.Англія і Америка згуртували більшість світових величин і разом з своїми не менш визначними фізиками почали досліджувати теорію атомових процесів і проблему використання атомової енергії.В Америці для підготовних праць асигновано було 300.000 долярів різним університетам і дослідним лябораторіям,яким було приділено 16 окремих тем,що торкалися розробки питань атомової енергії.

Не кожний ізотоп урану розпадався при обстрілі невтронами,а тільки уран 235,якого в природньому урані було мало:на 1 тону урану приходилося всього 6 кілограмів урану 235.Способи відділення цього ізотопу,які були відомі на початку

війни,були дуже повільні:треба було б десятки тисяч років,щоби відділити відповідну кількість урану 235 з природньої суміші,яка б вистарчала для кількох бомб.Після докладного обговорення рішено було випробувати спосіб,запропонований проф.Фермі а саме використати штучно витворений ним первень плутон,який за його теорією мав також розпадатись з звільненням енергії так само,як уран.Коли уран обстрілювати невтронами,то ізотоп урану 238 переходить врешті,як згадано вище,у плутон - новий первень,який має відмінні від урану хемічні властивості,а тому його легко відділити від урану, коли б навіть плутону було мало.Посліди підтвердили це:в грудні 1942 р.в лябораторії професора чіказького університету Комптона була вироблена дуже мале кількість плутону і інших допоміжних речовин.Тоді був випробуваний вибух,який проходить за схемою т.зв. ланцюгових реакцій.Коли на ядро плутону впаде невтрон,ядро розпадається зі звільненням двох нових протонів.Ці два останні розбивають два наступні ядра плутону,з яких також відділюються знов протони - все в'яжеться ніби в ланцюг,так,що врешті атоми плутону розпадаються в цілій масі з витворенням енергії.Реакція перебігає,як лавина,що її започаткував маленький камінець.

У звичайних лябораторних умовах для виробу малої кількости плутону витрачалось 200 кіловат денно.Для виробу 1 кілограма плутону денно треба б було від 500.000 аж до 1.500.000 кіловат.Тому для воєнної мети вирішено збудувати відразу великі фабрики.Перша фабрика для виробу плутону була збудована в Клінтоні /Теннісі/ і почала працювати 4 листопада 1943 р.Друга велика фабрика була збудована в Гантоні.Процес виробу плутону йде так: до клітки,що складається з графітових стрижнів /паличок/,вкладаються стрижні з уранової руди і металю урану.З великого циклотрону бомбардується метал берилій,в наслідок чого витворюються невтрони.Невтрони спрямовуються на клітку з графітовими і урановими стрижнями,і тут настає

частинне перетворення урану 238 на плутон 239. Графітові стрижні служать для того,щоб сповільнити швидкість руху невтронів.бо надто швидкі невтрони не діють на ядра урану.Коли витворилась мала кількість плутону,то уранові стрижні виймаються і замінюються свіжими.Всі ці операції провадяться автоматично,бо атмосфера коло циклотрону дуже радіоактивна і смертельно небезпечна В уранових стрижнях витворюються навмисно тільки малі кількості плутону.бо плутон у більшій концентрації під заливом невтронів нищився б.Спрацьовані уранові стрижні йдуть до окремої хемічної фабрики де з них виділяється плутон,а непоретворений уран знов пресується в стрижні і повертається до фабрики для обстрілу невтронами.В січні 1944 р. через фабрику в Клінтоні проходила денно одна третина тони уранового матеріялу.Пізніше тут і на урухомленій фабриці в Гантоні перебіг матеріялу став очевидно більший.

Конструкцію самої атомової бомби випрацювала комісія учених під проводом др-а Опенгаймера з каліфорнського університету.Ця комісія почала вже працювати в 1942 р. в Лос Аламос в стейті Ню Мексіко.Плутону не можна давати до бомби у великих кількостях в одному місці,бо тоді не можна перешкодити самочинному вибухові матеріялу./Вибух може статись тому,що плутон є радіоактивний,а також в наслідок космічних променів/.Отже перед вибухом бомба мусить складатись з окремих частин, з яких кожна мусить бути менша за певну критичну величину.Щоб викликати вибух,ці окремі величини мусять бути зведені скоро до купи.Механізм,яким це робиться,невідомий.Перша бомба була випробувана,як відомо,в пустелі Ню Мексіко,в 1945 р.Для воєнних цілей були ужиті дві атомові бомби 3-го і 5-того серпня 1945 р.,якими знищено японські міста Гірошіма і Нагасакі.Припускають,що в кожній з цих бомб було 20 кілограмів плутону /обсяг менший за пів літра/.Про наслідки проб з атомовими бомбами,які проведено в липні ц.р. коло Бікіні подамо докладніші відомості пізніше.

Принципово процес виробу матеріялу і самої бомби не є таємницею. Невідомі лише подробиці технічного виробу і конструкції, які при добрій організації і вкладі великих коштів та, очевидно, при доброму науковому та технічному хисті, можна винайти протягом кількох років. В Америці й Англії над винаходом атомової бомби працювало около 1600 учених. Число робітників в американських атомових фабриках досягало 67.000.

Уранова руда, сировина для виробу атомової енергії, знаходиться в промислово-вигідних кількостях тільки в трьох місцях світу: найбільше в Канаді, потім в бельгійському Конго в Америці і в Яхимові в Чехо-Словаччині. На Україні покладів уранової руди досі не знайдено. Очевидно, що геологічні комісії в цілому світі тепер гарячково шукають нових покладів урану і, можливо, що матимуть почасти успіх.

Відкриття штучного розкладу атомів урану /подібні властивості має також і атом торія/ має таке велике значення для цілого людства, що без перебільшення можна вважати, що ми живемо на початку нової ери, ери атомової енергії. Використання атомової енергії спричиниться до глибоких змін в людському суспільстві, бо воно відкриває можливість радикальної перебудови усіх технічних основ нашої цивілізації. Характер тих змін можна тепер тільки малою мірою передбачувати.

Р-н.

Афоризми

Людство давно вже усвідомило неминучість індивідуальної смерти кожної людини та живої істоти. Тому мислителі і вчені всіх народів і віків наполегливо працювали над проблемою коли не

уникнути смерти,то хоча б продовжити життя.У всіх народів і за всіх часів ми бачимо шукання вічности і безмежности особистого життя.Цими шуканнями рясніють релігійні і філософські системи,вони є предмет і наукових досліджень.

Від народніх чарувань і релігійних поганських забобонів давно минулих часів до сучасних науково обгрунтованих способів з метою омолоджувати чи продовжувати життя - такий шлях шукань вічної молодости,вічного життя.Тепер уже відомо,що:

1.Кожна жива істота,в тому числі і людина,народжується,росте,старіє й умирає.Цих етапів не може уникнути ні один організм.

2. Як тільки людина чи тварина народжується,то тим самим вона вже приречена на смерть /починає умирати/.Кожний прожитий день наближає живу істоту до смерти.

Виходячи з того природного закону,християнство - як найбільш прогресивна філософська система - учить,як треба людям жити,щоб виконавши свої обов'язки на землі,спокійно "відійти у вічне".Бо життя людини,це лише певний епізод у житті вічного.Отже кожна людина мусить у свій час умерти,бо фізичної смерти не можна подолати.Натомість кожна людина своїми вчинками у часи земного існування може заслужити вічного духового життя.Вчені,винахідники,військові ватажки,революціонери,народні герої,хоч і вмирають фізичною смертю,зате живуть вічно в духовому житті свого народу чи народів світу.Тепер також уже відомо,що люди мали б жити на багато довше,ніж це є в дійсності.

Питання тривалости життя є важливе ще й тому,що високий відсоток людий умирає передчасно і випадково не біологічною смертю,а патологічною, не від старости,а від хвороб,нещасливих випадків, війни,революції,голодувань тощо.Тому світова наука,а головним чином українські вчені Мечніков І., Богомолець О.,Нагорний і ін працювали і працюють над головними проблемами:1/ як зменшити випадки патологічних смертей - для того вивчають хвороби,

удосконалюють методи лікування.методи охорони від нещасливих випадків.методи поліпшення умов побуту тощо.2/ Як продовжити життя до можливих біологічних меж.І перше.і друге здійснене.Уже тепер в поборюванні передчасної смерти дитячого віку є значні досягнення.Відсоток смерти зменшується рік у рік.Ще до недавна був він 30% і навіть 50%,а тепер не вищий за 10%.Зменшується також і відсоток смерти серед дорослого населення від захворювань, нещасливих випадків і голодування;лише від війн, революцій.та інших соціяльних зрушень не тільки не знижуються випадки смерти,а збільшуються.В 14-17 ст. передчасно вмирало на 1000 - 40-50 осіб,а в 20 ст.:в Росії 35 осіб,у Франції 20,в Англії 19 в Німеччині 16,в Норвегії 15.Збільшується також тривалість життя людей.Так пересічна тривалість життя людини в 14-16 ст. була 30-40 років,а в 20 ст.:в Італії 35,у Франції 45,в Англії 48 /а тепер ще вища/,серед багатих шарів населення 58 і навіть 60,в Данії 65 і лише в Росії середня тривалість життя не вища за 25 років /цитовано за Нагорним/.

У світовій пресі і навіть нашій емігрантській приділено увагу українському вченому акад. Богомольцеві і його працям над продовженням життя.Автор цих рядків,довголітній співробітник покійного,як вінок на могилу свого вчителя присвячує оцих кілька думок.

Скільки років може жити людина? Організм у всіх стадіях його розвитку є системою,невіддільною від природного йому оточення.Його зародження, розвиток,виконання властивих йому функцій,старість і смерть залежать від внутрішніх і зовнішніх умовин.Біологічні і спадкові якості,підсоння,кількість і якість їжі,кількість і якість роботи, умови життя і стан психіки - все це чинники,що мають свій вплив на перебіг і тривалість життя. Немає сумніву,що обставини,серед яких живе людина,можуть бути і сприятливі і несприятливі для життя.Тому коли хочемо говорити про природну тривалість життя,то треба

мати на увазі природні життєві обставини. Отже можна твердити, що людина не живе в цих натуральних обставинах, тобто в обставинах найсприятливіших для фізичного та психічного розвитку. Тому не 70-80 років є нормальний вік людини, а далеко довший. Сучасна людина споживає варену їжу і дуже часто неповноцінну /без вітамінів, солей і інших речовин чи елементів/ тоді як природня їжа людини була сира. Одяг, віконні шиби не пропускають ультрафіялкового проміння сонця, так потрібного для життя. Порядок дня між сном і неспанням, між працею і відпочинком цілком не відповідають вимогам природи людини. Нарешті людина ще систематично отруює себе, споживаючи алькоголь, каву, опій, нікотин, морфій тощо. "В вині і пиві потапає щороку більше людей, ніж у воді"- каже Рубнер. Акад. Богомолець на підставі даних своїх попередників Бюфона, Мечнікова, а також своїх власних спостережень над людьми, що жили понад сто років, дійшов до висновку, що життя людини нормально мусить тривати сто двайцять до сто п'ятьдесять років.

Продовження життя людини. Уже за сивої давнини шукання засобів продовжити життя чи відмолодити людину набирали часто практичних заходів. Єгиптяни, щоб довше жити,- радили двічі на місяць приймати ліки, що спричиняють блювоту, а також часто упрівати. Китайці для відмолоджування поручали пити жіноче молоко. Та найбільш поширений за старих часів і середніх віків був спосіб герокомії, тобто контакту старих людей з дівчатами і дітьми. За не менш дійовий засіб в середні віки вважалося часте очищення шлунку проносними ліками і часте кровопускання. Є вказівки на уживання купелів з дитячої крови, а також переливання крови від молодих людей старим. Альхеміки думали, що можна продовжити вік, застосовуючи "життєвий елексир вічної юности". Отож Парацельс рекомендував спеціяльну "вегетабільну сірку", Роджер Бекон - препарат золота, Сен Жермен -"чай довголіття", Калєостро -"життєвий елексир" тощо. Цілком зрозуміло, що ніякий з цих елексирів не міг продовжити нікому віку, а тільки завдавав глибоке розчарування тим,

хто прагнув бути молодим.

Вперше сформулював науку про продовження життя німецький лікар Гуфелянд,що в 1795 р. видав відому на цілий світ книгу "Наука продовжити людині життя"/макробіотека/.Гуфелянд вперше вказав на потребу вивчати обставини старости і дав низку порад і вказівок,що мали сприяти продовженню життя.За наріжний камінь довголіття він вважав: міру у всьому і бадьорий стан духу,а поза тим гігієнічні та дієтичні чинники Такі методи були занадто загальні і звичайні,тому не привернули до себе широкої уваги.

Більш наукове і практичне значення мало вчення про старість і методи їй запогти у світового вченого,українця з походження,Іллі Мечнікова,що був професором в 1870-82 рр. в Одесі,а пізніше директором Інституту Пастера в Парижі.За Мечніковим причинами передчасного старіння і смерти людей є процеси гниття в грубих кишках.Як відомо,в кишківнику людини є різні бактерії:путрифікус,спірогенес,перфрингенес,ляктіс-аерогенес,колі,протеус і ін.Всі вони спричиняють гниття білків і утворення продуктів гниття:індолу,скатолу,фенолу,крезолу та ін.Ці речовини,всмоктуючись у кров,ослаблюють і отруюють різні тканинні елементи,в наслідок чого настає розладнання функцій органів і занечищення різних тканин цими продуктами.Через те передчасна атрофія тканин,фізична і духова старість і смерть Через те що всі ці бактеріяльні процеси відбуваються лише в лужному середовищі,а всякий квас їх послаблює і вбиває,Мечніков запропонував для профілактики старости впроваджувати в організм інші бактерії,що продукували б квас.Він мав уже спостереження,що серед населення,яке систематично вживало молочно-кислі продукти /кисле молоко,йогурт,кумис,кефір/ багато довголітніх людей Теорія Мечнікова,хоч теж однобічна,бо як виявилося,продукти обміну витворюються не лише в кишківнику,а й в інших ділянках організму - все ж таки була кроком вперед і створила цілу епоху в науці про старість і старіння.Ми тепер знаємо чимало

випадків коли окремі особи, вживаючи систематично молочні-кислі продукти довго жили, добре себе почували і виліковувалися від найрізноманітніших шлункових захворювань. Напр., француженка Мері Пріу жила 158 років, споживаючи сир, козяче молоко і квашене молоко. Осетинка Тепсе Абаївна жила 158 років харчуючись житнім хлібом і маслянкою /сколотиною/ француз А. Жанте жив 111 років, харчуючись ячмінним хлібом і молочною сироваткою. Серед українців теж відомі випадки довголіття і, як виявилось, найчастіше серед пасічників. В тих випадках відогравали ролю мед і пирга, що є висококалорійними, доброякісними продуктами. Тепер вчення Мечнікова доповнено тим, що вважають за причини багатьох хвороб і передчасної смерти також переїдання також переїдання і недоїдання. Тому крім молочно-кислої дієти чи терапії ацедофіліном, велику увагу звертають на раціональне харчування /калорійність, вітамінність доброякісність тощо/

Приблизно в мечниківський період до проблеми відмолоджування підійшов трохи з іншого боку французький вчений Бровн Секар. В 1889 р. він оголосив світові про дивовижний відмолоджувальний вплив екстрактів /витягів/ із сім'яних залоз. Після 20-ти річних дослідів на тваринах Бровн Секар, маючи 72 роки життя, випробував препарат на собі. Після 8-ми повторних впорскнень він ніби дійсно відмолодів /почував себе, як до 60-річного віку/ Хоч у своїх повідомленнях автор в художній формі описує переживання припливу нових сил і енергії, все таки об'єктивні спостереження свідчили, що насправді все це було в наслідок самонавівання. Бровн Секар помер через 5 років після застосування свого препарату. Впровадження препарату іншим людям інколи давали позитивні наслідки але частіше закінчувались трагічно від недодержання елементарної техніки.

Надії на продовження життя не справдились, але як це часто буває, ні Бровн Секар, ні його послідовники самі того не знаючи, започаткували нову науку про залози з внутрішньою секрецією - ендокринологію. Ця нова наука дала людству не менше

втіхи і щастя,ніж би дало продовження життя на кілька років.В 1919 р. віденський вчений Е.Штайнах повідомив про свої спроби відмолоджування.У вдало поставлених дослідах на тваринах цей вчений довів що статеві залози є потужними апаратами,що виділяють у кров особливі статеві гормони і сприяють формуванню у тварин всіх характеристичних ознак статі.Штайнах установив,що між віковими змінами тварини у цілому і віковими змінами її статевих залоз є цілковитий паралелізм.Статеві залози поступово розвиваються,доходять максимуму на період статевої дійшлости,тримаються якийсь час на тій самій висоті,а потім проходять стадію регресивного стану Такі самі стадії має і цілий організм.З цього Штайнах робить висновок,що між загальним станом організму і станом статевих залоз у тварини й людини є причиновий зв'язок.Організм зав'ядає тому,що регресують його статеві залози,і навпаки: росте і розвивається тому,що ростуть і розвиваються статеві залози.А коли це так,то чи не можна затримати наближення старости? Чи не можна способом оновлення старих статевих залоз викликати в людини і тварини ознаки молодости? Чи не можливе омолоджування? І відповідає позитивно.Перше Штайнах,а згодом Воронов,довели на тваринах і людях,що можна омолодити старих тварин і людей пересадженням статевих залоз молодих тварин в організм старих,а статеві залози молодих мавп старим людям.Свого часу цією методою захопилися були,багато людей піддалося операції і нібито навіть з добрими наслідками Та згодом виявилося,що в багатьох випадках наслідки були скороминущі,короткочасові,до того ж не було це відмолоджування,а лише спалахування статевого почуття та апетиту /надмірна хтивість та нахил об'їдатися/.Одночасно слабшала пам'ять та інші психічні здібності.В деяких випадках спостерігали не відмолоджування,а навпаки - швидкий занепад сил психічний розлад і навіть смерть.Операції Штайнаха і Воронова не дали тим людям другої молодости,а позбавили їх звичайної і тихої смерти.

Найновіші методи омолодження.З розвитком ендокринології встановлено,що причиною невдач Бров-

на Секара, Воронова і Штайнаха та інших було те, що у старших людей настає занепадання функцій не лише одної статевої залози, а й інших - т.зв. плюригляндулярне розладнання функцій залоз внутрішної секреції, зміна функцій багатьох залоз, що фізіологічно між собою пов'язані, як напр. статевих залоз, волової залози, надниркиків, гіпофізу тощо. Тому в таких випадках треба лікувати не одну залозу а цілий комплекс їх, коли ще до того додати, що іноді треба одночасно одні залози підсилювати, стимулювати, а інші притамовувати, пригнічувати, - то не важко уявити собі всю складність зовнішнього втручання у фізіологічні процеси. Звідси пішло "лікування" старости комбінацією різних гормонів чи препаратів. Всю цю проблему висвітлив у своїй книзі, що зробила певну епоху в науці акад. Богомолець під назвою "Криза ендокринології". Перші грунтовні дослідження з практичними наслідками пробив Тушнов. Він запропонував свою методу омолоджування продуктами неповного розкладу різних тканин в тому числі й ендокринних залоз, т.зв. лізатами. При відповідних порушеннях ендокринної системи приписувалося для підшкірного чи внутрішнього заживання відповідну суміш чи чергування лізатів. Тушнов і його послідовники, застосовуючи цю методу, мали блискучі наслідки, але разом з тим і суперечливі.

Другим з черги "елексиром вічної юности" мала бути кров людини для людей і тварини для тварин. Через те що кров в організмі є надто важливий фактор, що об'єднує, координує і регулює життєві процеси, виникла ідея застосувати переливання крови для омолоджування організмів. Кров не тільки переносить найрізнородніші продукти життєдіяльности, а й є тим середовищем, в якому відбуваються дуже важливі для життя процеси. З багатьох причин цієї методи в минулому не застосовувано, але тепер, з розвитком фізіології, біохемії, ендокринології, а також хірургії та метод переливання крови, - стало можливим ширше застосовувати кров для різних випадків. Палкими прихильниками відмолоджувати кров'ю стали акад. Богомолець і російський вчений Богданов. На їх думку, "змінити кров, значить заступити внутрішнє середо-

вище організму.підмінити основну підставу життєдіяльности його клітин".Бо чужа кров має інше співвідношення складників,інші недостачі і надміри,у ній можуть бути навіть елементи,яких бракує хворому чи старому.А що недостачі і зайвини при перемішуванні обов'язково до певної міри вирівнюються,то життєве середовище стає гармонійним,воно збагачується,і це поліпшує функції всіх клітин і підносить загальний тонус організму,зниженого старечими змінами.А Богданов і на самому собі і на інших спробував вплив таких взаємних переливань і майже в усіх випадках спостерігав поліпшення загального і психічного стану:зникнення безсоння, дражливости втомливости,задухи,зменшення кровотиску - та інших ознак відмолодження.Але ця метода ще мало вивчена і не завжди безпечна для організму.Принаймні сам Богданов загинув від своєї методи,помилково переливши собі кров хворої на малярію людини.

Одночасно з розробленням і удосконаленням методи омолодження учені вивчали і зумовлені віком зміни старечого організму.Мечніков,Ружичка, Богомолець і інші на підставі своїх дослідів констатували,що з віком змінюються майже всі тканини організму.Одні,найбільш важливі для життя,атрофуються,а їх заступають інші мало диференційовані тканини,інші перероджуються,"занечищуються" непотрібними для даної тканини виділами /різними солями та іншими мало вивченими речовинами/.Особливо велике значення має переродження злучної тканини,яка править за основу для всіх органів,тканин і цілого організму.Вік людини визначається віком злучної тканини - каже акад.Богомолець.Люди старіються передчасно тому,що руйнується механізм,який викидає з організму продукти обміну,що поволі скупчуються в клітинах злучної тканини.Якби знайти спосіб активізувати злучну тканину або її омолодити,тоді тим самим можна б було осягнути омолодження людини.Акад.Богомолець з своїми співробітниками в Києві винайшов особливу,специфічну сироватку,що в великих дозах пригнічує,а в малих активізує сполучну тканину,головним чином т.зв.

ретикуло-ендотеліяльну систему кісткового мозгу, печінки, селезінки. Спроби з цією анти-ретикулярною сироваткою перше на тваринах, а згодом на людях, дали позитивні наслідки. Починаючи з 1941 р. ці спроби з України перенесено в інші країни світу, і очевидно в недалекому майбутньому, коли відновиться контакт між науковими установами, матимемо відомості про наслідки цього засобу, винахідником якого є український вчений Олександер Богомолець.

Акад Богомолець у своїх працях про боротьбу проти старіння завжди був послідовником Мечнікова і стояв на тому, що не відмолоджувати треба старих не лікувати глибокі старечі зміни, а не допускати до старіння поборюючи старіння задовго перед тим, поки воно наступить. Як не можна омолодити старе, дуплаве і трухляве дерево, так не можна відмолодити старечих змін в організмі людини. Тому за Богомольцем /і Мечніковим/ особи, що бажають зберегти як можна довше розумові сили і скінчити по змозі цілий життєвий цикл, повинні додержувати дуже помірного життєвого ладу і виконувати правила раціональної гігієни. Всі ці настанови зведено до 13-ти заповідей, а саме:

1 Мати достатньою мірою ясну уяву про будову та функції свого організму.
2 Розпізнавати хворобливі зміни в своєму організмі і своєчасно боротися з ними.
3. В міру їсти і пити. М'ясо їсти по троху і лише раз на день. Живитися головно борошняними продуктами, городиною, маслом, сиром та молоком. Що-третій місяць взагалі не їсти м'яса. Щодня споживати півлітра кислого молока. Не квапитися підчас їди, добре переховувати їжу. Зза столу вставати з почуттям, що міг би ще дещо з їсти. Один день на місяць нічого не їсти
4 Пильнувати щоб правильно функціонував кишківник Раз на тиждень приймати легке проносне.
5 Кави та чаю вживати помірно Зовсім не вживати алькоголю, тютюну та інших наркотиків.
6 Щодня купатися в холодній або теплій воді, або робити щодня принаймні холодні обтирання.
7. Перебувати якомога більше часто на повітрі, а головно на соняшному світлі.

8. Уникати дуже нагрітих приміщень і приміщень з поганою вентиляцією, уникати вогких і темних кімнат. Носити пористий одяг, найкраще бавовняний, тільки взимку носити шерстяну білизну. Улітку для одягу обирати ясні тони, взимку темні.
9. Рано лягати і рано вставати. Спати в добре провітреній кімнаті і на твердому ліжку. Спати не більше 7-8 годин на добу.
10. Бути помірним в статевому житті.
11. Чергувати фізичну працю з розумовою. Давати щодня роботу усій мускулатурі відповідною гімнастикою. Не перевтомлюватися.
12. Виховувати в собі життєрадісність, створювати пружну психіку. Радісно працювати і любити свою працю. Бути суцільним і завжди веселим.
13. Мати сильну волю, щоб виконати всі попередні правила.

В. Петров.

Клімат на Україні 5-6.000 років тому

Київ. Гори. Внизу попід горою в біложовтій габі пісків синів Дніпро. За далекими просторами зелених лук вузька смуга чорного лісу відокремлює на обрії суходіл від неба. Перше враження, яке створюється в глядача, це враження безмежности світла, неба, що поглинуло все. І здається, немов колись аж до краю аж поки сягає око до смуги лісів, які ось там ген-ген чорніють на обрії, все це було залляте водою, і широкий, як море, старий Дніпро був не такий, яким він є тепер, а такий, яким його в своїй уяві бачив Гоголь: "Рідкий птах долетить до середини Дніпра!".

Немає сумніву, в порівнянні з нинішнім Дніпром, слова письменника сприймаються як звичайне перебільшення, але мимо-волі виникає думка, що давніше, кілька тисяч років тому, так воно й було, як це уявив

собі Гоголь,фантаст і мрійник."Міліє,міліє Дніпро!" -кажуть старі люди,похитіючи головами."Хіба то воно так було за старовини?!"..За старовини Чорне море доходило,можна думати,до Дніпропетровського /Катеринослава/.Рівень води в Дніпрі був,певно,далеко вищий.Дрібні струмки,що в наш час між горами течуть у Дніпро,були великими повноводними ріками.Оселі людей розташовувалися не по долинах,надто вогких щоб там жити,а по горах,на відкритих чорноземних рівнинах високих берегових узгір'їв.Одне слово, клімат на Україні за 5-6 тисяч років тому,був далеко суворіший, ніж сучасний.Грунти були болотяні,вогкі,вкриті лісами...

Що клімат України 5-6 тисячоліть тому був саме такий,а не інший, цей погляд в науковій літературі на початку 30-их років висловив проф.Підоплічка. Погляд його набув визнання,бо цей погляд якнайкраще пов'язувався з усім тим,що в ті роки в українській археології було відомо про новий кам'яний вік неоліт,тобто про ті часи,за яких давні насельники України,можливі наші предки,ще зовсім не знали заліза і майже не мали виробів з бронзи, а знаряддя свої робили з кременю,рогу і кісток тварин.Вчені,як на той час уже чимало розкопали жител новокам'яної доби,але всі розкопані археологами житла траплялися виключно на високих місцях,і це,здавалось,цілком підтверджувало висловлену думку про високий і вологий клімат України за давнини.

Отожне дивно,що коли в літку наприкінці 30-ох років невеличкій групі археологів трапилася одного разу нагода пошукати слідів жител неолітичної людности в районі Трипілля/містечко на Дніпрі на південь від Києва/,то думки розділилися.За однією пропозицією,треба було іти горою і ніяк не внизу уздовж струмка,що протікав у яру,а за другою,навпаки,треба було вибрати долину і піти берегом струмка.
"Внизу ми не знайдемо нічого"-заявила пані В.К-а. Вона була рішуче проти того,щоб вибрати нижній,долинний маршрут.Усе говорило за те,щоб іти по горі: теорія,накопичений десятиліттями матеріял,досвід, усталені в науковій літературі твердження.Адже навіть у популярних збірниках кожна з статей починалася фразою:"Поселення трипільців розташовували-

ся на високих відкритих місцях"...І все таки кінець-кінцем пішли не горою,а низом.Щось підказувало,що те високе узгіря з ланами вже скошеної пшениці й жита,не дасть нічого,а решток давніх осель треба шукати в глибині долини і саме на берегах струмка.

Група почала свою мандрівку від берега Дніпра,від високих трипільських круч,од місця,де малий струмок впадає біля пристані в Дніпро.Початок був явно невдалий, сказати б безнадійний.Пісок,глина, іл,верби над струмком,бур'ян,кропива.Доводилося продиратися через гущавину,обходити болота,обминати городи.Жодної стежки.Струмок взагалі десь загубився. Під ногами не траплялося нічого.Жодного черепка,який би свідчив про колишні житла.Настрій у подорожніх явно попсувався.Розходилися,щоб охопити якнайширший простір,щоб не проминути чогось і сходилися знов,щоб ствердити:"Нічого!"...Чи не було смішно ще й далі обстоювати те,що аж ніяк не в'язалося з фактами?!

Проблукавши з годину,нарешті вийшли в поле. Гори відступили в бік,і між двома пасмами високих узгір'їв відкрилася долина.Здовж південного узгір'я тік струмок на два-три метри завширшки,в річищі,на глибині півтора-два метри від поверхні,струмок мав скромний вигляд.Він робив своє мале діло в міру тієї невеликої кількости води, яку природа відпустила на його долю.Чорна переорана земля,стерня й зелені луки чергувалися між собою.Увагу дослідників приваблювала зорана після стерні земля. Вивернені наверх зачеплені плугом печина й черен'я повинні були вказати на сліди селища.Якщо вони були,розуміється.

Але вони були!..Сліди переселень,печина й черен'я виявилися в одному місці,за пів кільометра знов та через кількасот метрів знов.Сумніви розвіялися.Через кілька кільомеррів,там,де долина повертає круто з заходу на південь і струмок тече посередині візького яру,між двох узгір'їв натрапляємо на сліди великого селища з масивним і грубим шаром печини,залишками колишніх жител.

Становище з'ясовується з остаточною ясністю.

Місцева людність, що жила в цьому районі 5-6 тисяч років тому, оселювалась не лише на узгір'ях, але і в долинах здовж річок, в безпосередній близькості від них. Якщо б рівень води в струмку був вищий, то це виключало б таку можливість. Клімат на Україні 5-6 років тому не міг бути вогкіший за теперішній. Нині селяни розташовують свої садиби так: струмок, левади, город, двір з хатою; за давнини хату будували на самому березі.

5-6 тисяч років тому природа і клімат України не відрізнялися аж ніяк від нинішних. Неолітичнаолюдність і сучасна жили і живуть в таких самих природних умовах.

П.Курінний.

КОЛИ І ЯК З'ЯВИЛАСЯ НА УКРАЇНІ людина

Коли з'явилася на Україні людина й звідкіля вона сюди прийшла?- Це питання має не абияке значення і на нього можливі дві відповіді. Одна відповідає, що людина прибула в европейські простори з Азії, і друга, протилежна, що простори Европи і Азії віддавна опановано европейською галуззю людства і тому в основі европейської культури лежать властиво европейські первні/елементи/. Ознаки давнішої людської культури, які спостережено на Україні, відносяться до часу з-перед 300.000 років перед Різдвом. Немає що й думати, щоб з таких давних часів залишилися будьякі записи. Лише в землі доводиться натрапити на сліди первісної людини. Це рештки тих вогнищ, що коло них грілася колись людина, знаряддя, яке вона виробляла і яким працювала, кістки тварин, що м'ясо їх людина споживала ітд. Із цих залишків можна відчитати, абр розгадати, в яких умовах жила і як перебувала людина того часу.

Нещодавно /1932 році/ селище найдавнішої людини на Україні виявлене було на правому березі Дніпра біля с. Кодака на Запоріжжі. Село Кодак розкинулося в степу, воно розташоване 10 кілометрів на південний схід від м. Катеринослава. Тут в розмиві великої яруги /балки/ на південь від села були знайдені залишки поселення давньої людини. Залишки ці були виявлені глибоко в землі під верствою сірозелених суглинків, давніших за намивні поклади річок / так званий долинний алювій/. Прикриті вони льосом 5-7метрів завтовшки. Учені-дослідники, вивчивши вік озерно-річкових покладів балки, що в ній виявлено селище давньої людини, визнали його за старіший від т. зв. Дніпрової морени, тобто, що ці поклади відповідають початковим часам великого Дніпрового зледеніння. Та частина селища, що була розкопана в році 1934-1935, мала шар кісток тварин та покидьок відгосподарювання людей завтовшки від 0,8 аж до 2,4 метра. Це був "смітник", той закуток давнього селища, де тодішні мешканці цього селища викидали кістки спожитих тварин, що на них вони полювали і що їх м'ясом, товщем та мізком вони живилися. Щоб видобути мозок, вони навмисне розбивали трубчасті кістки тварин. Тут були кістки різних тварин, в тім числі й таких, що вже давно вимерли на Україні: слона, мамута, дикого коня, бізона, велетенського оленя, звичайного оленя, північного оленя, лева, ведмедя, гієни, вовка рудого, вовка простого, лисиці, водяного щура. На деяких кістках знати нарізки, сліди від кремінних ножів, що ними зрізували з кісток м'ясо. Серед кісток цього "смітника" знайдено також нечисленні, загублені або випадково викинені, знаряддя праці. З-поміж цих знарядів праці знайдено вістря з кременя для просвердлювання шкір та дерева, крем'яні прості скалки-ножі, шкребла для збирання товщу з шкір, прості ножевидні пластини. Були знайдені також кремінні пірамідальні ядрища, від яких відбивано платівки для виготовлення знарядів праці; в науці такі ядрища звуться "нуклеусами". Знахідка їх свідчить, що знаряддя праці виготовлювано тут таки на місці, в міру потреби.

є також т.зв."наковальня",кістка,спеціяльна вживана,щоб на ній виготовляти знаряддя праці з креміння. Від багаття,що було десь поблизу,залишився вугіль. Люди,певно жінки,вже за тих часів прикрашали себе: знайдено оздобу,трикутню привіску з пісківця

Усе виявлене при розкопах: знаряддя праці,і кістки тварин і умови геольогічного розміщення цілком відповідають тим,які були знайдені в Франції при розкопах печери Ле Мустьє. Відповідно до цього людську культуру цього часу звуть в науці мустьєрською. Ця мустьєрська культура, за обрахунками вчених,витворюється десь за триста тисяч років перед Різдвом, хоч і не скрізь одночасно,а в різних місцевостях в різний час. Людина мустерської доби жила виключно з полювання на звірят весь час мандруючи за ним,переходячи слідами за звірем, вона лише в виняткових випадках затримувалася на одному місці довший час. За мустьєрської доби людина ще не мала сталої осілости. Тому що людина тих часів не мала сталої осілости,а переходила з місця на місце,то цим і пояснюється ,що в різних місцях при розкопах учені виявляють однакові знаряддя праці. Скрізь ,деб не були виявлені рештки людських осель,знаряддя праці буває подібне і умови людського життя незмінні. Як вище сказано,мандрування йшло в напрямку руху звіря,воно часто засягало на далеку відстань і тут на периферії розвиток культури затримувався,спинявся,зберігаючись в незмінних формах, тоді як в інших місцях розвиток культури посувався виразно вперед і досягав вищих ступнів. При зустрічі вищих форм з старими виникали мішані типи і,таким чином,мустьєрську культуру в її різних місцевих/локальних/ відмінах ми знаходимо однаково в Африці,в Азії,в Европі, однаково в Франції й на Україні.

Людина мустьєрської доби жила вже й на Україні, розташовувалася на відкритих прибережних селищах, полювала на великих звірів, сама для себе виробляла з кременю знаряддя праці. Селищ мустьєр-

ського часу українські вчені відшукали неодне. Знаємо їх тепер в таких місцях: в Кашперівцях, Новосілці Костюковій, коло Янова, коло Бродів, в м. Житомирі, біля Крем'янця, на Чернигівщині біля села Чулатова, на Донеччині в с.с. Беркулі, Красному, Лимані, Кам'янці та Таганрозі, в печері Кіік-Коба та Чокурча в Криму, біля станиці Пчінської на Кубані, біля Сухумі на Кавказі. Низку селищ виявлено в українській частині Басарабії, в с. Клеовичі на Білорусі. Така кількість селищ показує, що в часі 300000-400.000 років перед Різдвом Україна вже була залюднена. Це була та сама людність, що заселювала тоді західню, середню й частково південну Европу. Підчас своїх мандрівок полюючи на велитенського звіря здовж узгір'їв карпат, ця людність поширилася на Україні. Простір поза Україною, Московщина до Уралу і північ над Білоруссю, жадного населення не мали. Культурних решток тут не виявлено.

Виникає питання, чи жила людина на Україні в попередню добу, в часи перед мустьєрською добою? Досі найстарші знахідники людини /т.зв. "дошельської" й "шельської" доби/ виявлені були в Франції та в південній Англії. На підставі досі переведених розкопів прийнято вважати, що за наступної доби/т.зв. "ашельської"/ первісна людина Европи через південну частину середньої Европи розселилася до Моравії, Трансільванії та Басарабії. Знахідки в Криму, на Україні біля Крем'янця біля села Волоського на Запоріжжі, в останній час в околицях м. Ізюма на Слобожанщині, а також на Кавказі біля Сухумі вказують на цю добу. Проте коли це знахідки окремих речей, їх груп та відповідно грунтових відкладів. Тому на сьогодні ще не можна сказати, або твердити з певністю, що заселення українських просторів відбулося вже за ашельської доби. Однак наявність знарядів праці виразно промовляє, що людина на Україні появилася в найраніший час мустьєрської доби.

Сугак.

ДИКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КІНЬ (ТАРПАН)

"Де печенізькі черепи гниють
і тарпани гасають табунами,
шумить Дніпро широкими степами, через пороги проломивши путь"...
Ярема Славутич.

Кожна частина світу має своєрідну фавну, тобто сукупність представників тваринного населення. Кенгуру, качконіс і єхідна - типові представники фавни австралійської области. Жирафа, Зебра, трипалий струсь - типові представники фавни Африки. Так само для Азії є властивим особливий вид осла т. зв. півосел, а для фавни /минулої /Европи був дикий кінь.

Свійські коні. Задовго до приручення дикі коні були улюбленою мисливською твариною первісної людини. Коней приручено пізніше від інших тварин. Спочатку його почали використовувати на війні та на полюванні; а пізніше він набув значення робочої тварини. Такій послідовності призначення коня, відповідала більшість виведених за попереднього часу пород, а саме породи верхового, військового та мисливського коня, і лише останнім часом заходилися виводити культурні породи робочого коня - запряженого, сільськогосподарського - робочого та ваговозів. Залежно від того як сильно позначився на конях вплив добру з боку людини в зв'язку з певною метою можна відрізняти породи коней: природні, свійські прості і свійські місцеві, тобто поширені лише в окремих районах.

Дикі коні як представники минулої фавни Европи. Свійські сучасні коні походять від своїх предків, що ними були дикі коні. Новіші досліди показують, що з певністю можна говорити про три різні види диких коней, які водилися раніше в Европі.

1. Велетенський кінь. Перший вид дикого коня був твариною великого розміру, що була поширена у просторих, покритих буйною трав'яною рослинністю рівнинах на нижньому Рейні та в інших плідних річкових долинах. Тут цей кінь жив поруч із вимерлим туром /биком/. На жаль наші відомості про цей вид коня надто обмежені; нам відомий велетенський череп та кістки , але ми не знаємо якої барви була ця тварина. Багато дослідників вбачає у цьому велетенському дикому коневі предка великих нижньорейнських та балтійських коней на півночі середньої Европи і у спорідненій формі півдня-предка т. зв. важких коней Баварії та Австрії. Це припущення має досить підстави і дуже шкода, що ми до цього часу так мало знаємо про цих диких велетенських коней.

2. Кінь Пржевальського. Найкраще відомий представник сухих рівнин Европи- яснобурожовтий невеликий степовий дикий кінь, кінь Пржевальського, який до наших днів зберігся у свойому крайньому східньому місцеперебуванні, а саме виключно в Азії у Джунгарській пустині. Особливістю коня Пржевальського, що відрізняє його від свійських коней, є: 1./ відсутність гриви на лобі, 2/ стояча коротка грива /довга грива свійських коней є ознака приручення/, 3/ чорна лінія, що тягнеться на хребті/ремінець/. Проте слід гадати, що нині і тут його вже нема. Отже, треба вважати, що з цих коней залишилося лише ті, що їх тепер можна бачити у зоольогічних парках. Цей кінь, який має назву "коня Пржевальського" займенням російського дослідника, що подав про нього перші літературні відомості, приручається дуже важко, навіть якщо він народжений і вирощений у неволі. До другої світової війни найбільшими розплідниками коней Пржекальського були : на Україні - державний заповідник Чаплі - Асканія Нова, де було зо два десятки цих тварин, та мюнхенський зоопарк Гелябрун, в якому є табунець цих коней з 10 тварин. Відомостей про коней Пржевальського у Чаплях - Асканія Нова за теперішнього часу не маємо. За часів давньокам'яного віку/палеоліту/кінь Пржевальського був поширений на значно більших просторах і доходив до меж Франції та Еспанії /мабуть у вімінному вигляді. Кінь був приручений монголами колись дуже давно;

нащадком його був монгольський кінь,киргизький,манджурський,та по части китайський.

3.Лісовий кінь та степовий кінь або тарпан.

Третій вид дикого коня з двома підвидами:лісовим конем центральної Европи та степовим диким конем або тарпаном - були за порівняно недавніх минулих часів дуже поширені.Німеччина і сусідні з нею країни були давнійше значній своїй частині вкриті лісами.В цих лісах водився лісовий дикий кінь.Цей кінь був сірої мишастої барви,черевна частина тіла була в нього білувата.Грива,хвіст і хребтова лінія були чорні.Грива коротка,стояча,як у зебри або осла.Цей кінь зник цілком і в живому стані не зберігся.Близькою формою цього дикого лісового коня був дикий степовий кінь півдня України,тарпан.Він був також мишастої барви, мав чорну ремінцеву смужку на спині,гриви на лобі тарпана не було,череп був короткий,але порівняно широкій.В стародавній Україні на тарпанів посилено полюють,як то видно з навчання Володимира Мономаха. Але вже за часів подорожей славетних учених Міллера та Палляса в середині ХУІІІ сторічча тарпани стають рідкісними,трапляючись ще по великих нерозораних степах південного сходу.Окремі табуни тарпанів,мабуть уже із з начною домішкою крови здичавілих свійських коней,ще паслися серед бехмежних просторів степів та п по луках лісостепової смуги порівняно зовсім недавно. Про тарпана,що його називають південно-українським степовим диким конем,збереглися численні описи з ХУІІІ сторічча.Що до останніх тарпанів,пійманих у другій половині ХІХ сторічча,то вони становлять собою або здичавілих коней або природніх мішанців свійського коня та тарпанів.Останнього примірника тарпана,як оповідає про це колишній власник маєтку Чаплів -Асканія Нова,Фридрих Фальцфайн,було забито 1879 року в 35 кільометрах від згаданого маєтку у степовій низині,що має назву "великий айгаманський під".

Сучасних селянських коней східньої Галичини,Балканського півострова,по части Литви та Польщі і південно-західніх районів України дослідники вважають нащадками тарпанів. Сюди ще належать іранські та арабські коні.Інші вважають,що тарпана приручено в пів-

денно-українських та південно-російських степах предками скитів та скитами,звідки конярство перейшло до арменоїдів /хитидів/ Західньої Азії.На початку другого тисячуліття до нашої ери конярство перейшло з Вавилону до Єгипту; лише на початку нашої ери конярами стали Араби.

Причини зникнення лісового коня та тарпана.

Слід коротко згадати,чому дикі лісові коні та степові або тарпани зникли безслідно.Чому німецьких селян у стародавній Німеччині та населення України минулих сторіч кортіло винищувати місцевих диких коней? Здавалось би,що на безмежних степах південної України,де часто можна було мандруючи цілими днями,не зустрічати жодної людини,-лишалося достатньо місця для тарпанів.Так само і в Німеччині, яка ранійше була вкрита великими лісами було досить місця для лісового коня.Зрозуміло,що пізнійше згущення людського населення так центральної Европи, зокрема Німеччини,як і України,повинно було звузити терен поширення диких коней.Ліси вирубувано,степи перетворено на лани і в наслідок цього дикі коні не мали вже такої великої площі для свойого перебування як ранійш,проте лісів у Німеччині і неораних степів на Україні все ще було досить.Але тут відограв ролю ще інший чинник.У всіх диких коней самець або огир мав значно більше панівне значення ніж у рогатих тварин бугай або самець оленів. Тоді,як у цих травоїдних тварин самець олень власне лише підчас парування приєднуєтся до стада,а поза тим тримається поодиноко або в товаристві кількох інших представників свойого виду протягом цілого року,при чому на чолі стада самець з молодими індивідами здебільшого стоїть старша досвідчена самиця,-у всіх однокопитних,до яких належать коні, справа виглядає цілком інакше.Кожний табун кобил і кошиць завжди супроводить дорослий огир.Він подібно до чуйного сторожкого собаки вівчарки тримає в купі табун і не дозволяє йому розпорошуватись або наближатись до небезпечних пунктів.З другого боку він стежить за зовнішніми ворогами і не тільки люто нападає інших огірів,що наблизилися,але також мужньо захищає табун від різного виду хижаків.

Дикі огирі є надзвичайно неприємні противники.Вони кусають і б'ють ворога та топчуть його ногами.Якщо зважити на те,що крім цих огирів-ватажків табунів були ще й такі,яких ці ватажки проганяли геть з табуна коли ці доходили до рослого стану і що ці поодинокі огирі,не маючи диких кобилиць,намагалися утворити свій гарем з свійських,можна собі легко пояснити причини ворожого ставлення до диких коней з боку людей,що заселювали степи та ліси.

Цікаві сучасні спроби відновити вимерлого дикого коня.Цілком природньо,що зникнення диких коней,цих надзвичайно цікавих представників нашої минулої фавни є дуже прикрий факт.На перший погляд здавалося б, що в цій справі годі щось зробити і що ми ніколи не зможемо побачити знов диких коней.Проте нам на допомогу в цьому стає наука,що зробила величезний поступ за останні десятиріччя а саме генетика-наука про мінливість та спадковість.Ми раз у раз переконуємось в тім,які дивні властивості має т.зв. "спадкова речовина" всіх живих істот.Спадкова речовина триваліша за життя окремого індивіда.Вона переживає окрему особу.Коли збереглась жива спадкова речовина якоїсь тварини,то ця тварина ще не цілком вимерла.Вид тварини міг перейти складний шлях,він міг бути зхрещений з іншими видами тварин, він міг зазнати расових змін через вплив добору людини але спадкова речовина ще живе в ньому і коли ця спадкова речовина є,ще можна сподіватися,що сприятливим схрещуванням і дрбором пощастить поєднати спадкові чинники в тому вигляді в якому вони були скомбіновані ранійш.Дикий кінь нині не існує, але є низка пород свійських коней,що походять від нього і вони й досі зберігають в собі хоч і не у виявленому /укритому/стані спадкову речовину дикого коня. Ще Дарвін

свійського голуба,можна виявити у мішанців ознаки дикого предка свійського голуба,т зв. голуба дикого Ці досліди лягли в основу його думок про походження наших свійських тварин від диких предків Небіж колишнього власника маєтку Чаплі - Асканія Нова,Фридриха Фальцфайна,доктор Ек /Мюнхен/,намагаючись відновити дикого лісового коня,схрестив огиря коня Прусевальського із свійськими нащадками мишастого тарпана,а саме із кобилицями ісландського поні і "коника". "Коники" - це свійські коні,поширені на Поділлю і деяких частинах Польщі та Литви.Вже у другому поколінні у Мюнхені народилось дивовижне,можна сказати казкове лоша Забарвлення цього лошати було сіре із чорною гривою і чорним хвостом та широким чорним ремінцем /смужкою/ на спині.Коли воно злиняло,черевний бік набув білої барви,передня поверхня ніг зробилась темною, словом з'явились ознаки вимерлого коня,дикого тарпана.Нині мюнхенський зоопарк має вже невеликий табун цих диких коней з кількох тварин.Виведений генетичним шляхом дикий кінь знов живе.Мюнхен є тим часом єдине місце в світі,де можна побачити цих надзвичайно цікавих тварин.Кожний українець, який цікавиться милудою фавною своєї батьківщини, охоче відвідає мюнхенський зоопарк,щоб подивитись на цих коней,які нагадують йому наших тарпанів,наші золоті лани і наше блакитне небо.

П.Ковалів.

З життя слів.

Окремі слова так само розвиваються,живуть як розвивається,живе і наша мова.Багато слів,що ми їх тепер вживаємо для позначення різних понять знашого навколишнього життя,в своєму розвитку пережили такі зміни,що нам навіть на думку не спадає щоб якесь звичайне просте слово могло пройти такі скла-

дні митарства,або про цілі групи слів що здавалось би,не мають між собою нічого спільного,могли походити від якогось спільного кореня

Візьмім для прикладу таку групу слів,найуживанішу в нашій мові:мати,взяти,зайняти і займати, відняти і відіймати,прийняти і приймати,обняти і обіймати,підняти і підіймати,взаємний,приємний,приймач та ін.Всі ці слова такі різні й відмінні утворені від первісних коренів ИМ,ЕМ,Я з основним значенням б р а т и .Ці корені є в усіх перелічених словах,а решта - приростки і наростки які й міняють значення слів.Крім того слова мають закінчення,які визначають,до якої частини мови належить слово,або якого воно роду.Наприклад,слово в з я т и складається з вз-я-ти слово п р и є м н и й з при-єм-н-ий,слово п і д н я т и з під-н-я-ти ітд.Здавалось би,між словами в з я т и і о б н я т и є дуже мало подібного,а тим часом у своєму спільному корені вони заховують дуже близьке значення:о б н я т и значить те ж саме,що і в з я т и з тою різницею,що в першім випадку слово вказує на рух наших рук,який скермовується навколо речі,що її ми беремо.тобто ми річ не просто беремо,а беремо,обвиваючи її руками

Поширений в українській мові корінь ДОБ,ВІД, що міститься в слові д о б а ,яке служить для позначення певного відрізку часу,первісно мав значення - користь,бути потрібним.Через що й виникли нові корені і слова зі значенням:подібний,здібний /порівн.рос.:удобный,сдобный,понадобиться;старослав'ян.:надобно - б у т и п о т р і б н и м/. Звідци з допомогою наростка Р виник новий корінь ДОБР /добрий,добро/.

Корінь ГИБ-,ГУБ- /гибель,губити/ має первісне основне значення "робити кривим,нахиляти.Порівн. в російській мові:и з г и б,п е р е г и б; в українській мові:згин,перегин,перегинати - замість Б маємо Н.На первісне значення цього кореня вказує російський вираз "в три погибели согнуться тобто в три згини;а також слово СУГУБИЙ - зігнутий в дві частини,складений удвоє.Близькість значення слів г у б и т и /нищити когось зі світу/

і губити /втрачати/ не викликає сумніву, в обох випадках зберігається думка про зникнення чогось з поля зору, отже сама думка, що й у згаданих вище словах з г и н , п е р е г и н . Згинаючи якусь річ, ми цим самим віддаляємо якусь її частину з поля нашого зору. Так стався перехід значення від з г и н , п е р е г и н до з а г и н , з а г и б і л ь з г у б а , з г у б и т и . Основне значення кореня ЖИ /жити/ - бути, існувати. Звідци утворились слова з значенням: ж и т т я , п е р е ж и т и , ж и в о т и н а /тепер його заступає синонім т в а р и н а /, порівн. російське ж и в о т н о е. Від цього кореня з допомогою суфікса Р утворилось слово ж и р , яке в старовину означало те, що сприяє жити що нажите, багатство. Порівн. в "Слові о полку Ігоревім": "Каютъ князи Ігоря, иже погрузи жиръ во дне Каяли реки половецкия". Звідци утворилось слово ж и р н и й , що означало спершу д о с т а т н і й , б а г а т и й . Значення це засвідчене в "Слові о полку Ігоревім": "убиди жирные времена". Тоді ж таки вживалось і слово ж и р о в а т и - жити в достатку, в багатстві. Сучасне слово ж и р , ж и р н и й має інше значення, але чи не заховує воно в своїй основі і первісного значення в розумінні достатку, багатства? Дуже характеристично, що є слово ж и т и , що тепер має значення і с н у в а т и , в давні часи мало воно більш конкретне значення - п а с т и с ь , г о д у в а т и с ь; або те, що їдять, з чого живуть, г о д і в л ю . Це значення збереглось тепер в новотворі п о ж и т о к .

Подібно до того, як слово ж и т и /жить - як іменник є в Псалтирі 11 ст./ первісно означало не тільки саме життя, але й те, чим живуть, так і слово т в а р ь , що існувало поряд, означало те, що живе, тобто велику живу істоту, або те, що створене. "Да радуеться всяка тварь" - сказано в старій церковній пісні. Звідци слово т в а р и н а в нашій сучасній українській мові з тим же значенням але з тою різницею, що людина під цю назву тепер не підводиться. Зате слово т в а р збереглося в народній мові в іншім значенні - як синонім сло-

ва о б л и ч ч а, частіше кажуть т в а р :"на твару загорів а тіло біле","дитина спеклася на твару" /від сонця/;"вкусила бжілка і всю твар загнало /напухла/

Дуже цікаво що сучасне слово п и в о ,яке обмежується на позначення тільки певного роду напоїв,в старовину означало питво взагалі,тобто все те що його п'ють.З тим значенням слово п и в о ми зустрічаємо в старослав'янській мові.

Як бачимо,життя слів полягає в тім,що вони ввесь час міняють своє значення відповідно до стану людської культури,що дедалі підноситься на вищий щабель свого розвитку.А деякі слова,міняючи своє значення,міняють і граматичну форму,переходячи з одної групи в другу,і тоді виконують іншу ролю в реченні.Зміна значення і форми слів не механічна зміна.Вона відбувається за певним законом,що в науці має назву "закон функціональности слів" Тобто слово міняє своє значення не випадково,а залежно від функції,яку воно виконує в мові суспільства.Так,наприклад,слово п и в о ,що про нього ми вже згадали,спершу виконувало функцію позначення поняття рідини,що її п'ють;але пізніше,коли нерозчленоване доти поняття рідини почало розгалуж ватися на окремі поняття з окремими їх словарними позначеннями /вода,кава,вино, юшка бульйон тощо/,тоді слово п и в о прийняло на себе більш обмежену функцію - позначати собою лише певний рід напоїв.І тепер п и в о пов'язується для нас не з поняттям дії,процесу п и - т и /бо пити можна і щось інше,хоч воно пивом не зветься/,а з тим своєрідним напоєм з гірковатим присмаком,який ми й означаємо як пиво у властивому розумінні цього слова.Таким чином,теперішня функція слова п и в о ,що позначає поняття своєрідного напою,тепер далеко відійшла від його первісної функції,коли його зміст визначався лише самим процесом /пити/.

В цьому полягає вся таємниця,чому те саме слово може мати по кілька значень.Наприклад:м і с я ц ь - світло і м і с я ц ь - міра часу.Тут те ж саме слово виконує дві різні функції:в од-

нім випадку воно позначає небесне світило в другім - воно позначає період часу в який це світило з'являється нам у своїх певних фазах. Або: с т і л - як назва речі і с т і л - як назва харчування. Ці два поняття по суті нічого спільного між собою не мають. Їх зв'язує лише первісна функція стола, як речі, що на ній ставили і споживали їжу. Те саме слово має два різні значення, бо воно виконує дві різні функції - функцію позначення речі і функцію позначення харчів. Коли ми говоримо г а р н и й стіл, к е п с ь к и й стіл, б а г т и й стіл, р о з к і ш н и й стіл, п і с н и й стіл, с к р о м н и й стіл, тощо - то різними прикметниками, що стоять при слові с т і л, визначаємо різну якість, різний характер їжі.

Цікаві явища що до розвитку значення слів можна спостерігати в словах, запозичених з інших мов. Буває так, що слово, запозичене з іншої мови, міняє своє значення відповідно до нової функції, яку воно виконує. Наприклад, українське слово дріт походить із старогерманського кореня д р а т - із значенням н и т к а. В українській мові слово це стало виконувати не ту саму функцію - для цього у нас було своє слово н и т к а - а подібну йому для позначення тонкого, витягненого заліза, подібного на нитку. Але, з другого боку чуже слово д р а т перейшовши на слав янський грунт, зберігає своє первісне значення, тільки з деяким обмеженням - не проста нитка, а нитка смоляна або вощена, якою шиють чоботи. Порівн. українське д р а т в а, чеське д р а т е в, польське д р а т в а.

Запозичене з румунської мови слово к а п у ш в деяких українських говорах, що межують з Румунією і трохи далі на схід - напр. Вінничина - набуло жартівливого значення як назва малих на зріст але розумово розвинених дідей: "такий капуш, а вже вміє робити". В румунській мові слово к а п у ш а означає овечу вошу. В українській мові воно опинилося за принципом подібної функції - як позначення малої істоти. З цього погляду цікаве слово х р и з а, що його ми знаходимо на півночі Росії в значенні в и с о к а х у д а ж і н к а. Це

слово відповідає ісландському х р і с в значенні прут, хворостина. Ясна річ, що худа жінка тут порівнюється з тонкою хворостиною подібно до того, як наші українці звуть скіпкою, а росіяни худу жінку звуть щ е п к о ю.

Слово б а н к походить від італійського слова б а н к о , як торговий термін. Але італійське б а н к о має своє конкретне значення: л а в а , с т і л м і н я й л а, що виникло з первісного значення л а в а взагалі. Порівн. також німецьке б а н к в значенні л а в а . З бігом часу міняйли перетворювались у банкірів, власників банків. Таким чином, слово б а н к в первісним значенні л а в а по своїй новій функції стало як б а н к у значенні великої грошової /державної чи приватної/ установи.

Цікаво знати первісне значення тих слів іншомовного походження, які творилися пізніше і в словниках тих мов, звідки їх взято, в даному нововитвореному значенні навіть не існують. Це особливо стосується слів грецького й латинського походження. Наприклад: м а н у ф а к т у р а від латинського м а н у с - р у к а і ф а ц е р е - п р а ц ю в а т и і означає р у ч н а п р а ц я. Б і о л о г і я - від грецького б і о с і л о г о с - н а у к а п р о ж и т т я і утворилося в Европі в XIX ст. в наслідок розвитку природознавчих наук; с о ц і о л о г і я - від латинського с о ц і я л і с - т о в а р и с ь к и й, с о ю з н и ц ь к и й і грецьке л о г о с - н а у к а ; л ь о к о м о т и в від латинського л ь о к у с - м і с ц е і м о т у с - р у х ; а в т о м о б і л ь - від грецького а в т о с - с а м і латинського м о б і л і с - р у х о м и й та ін.

Як бачимо, більшість цих слів штучно витворено з слів латинського і грецького походження, в зв'язку з розвитком нової технічної культури. Через те не дивно, що в латинськім і грецькім словниках цих слів може і не бути.

Життя слів складне. Кожне слово вимагає окремого вивчення його історії. Але всі слова разом підлягають спільному законові розвитку, що й сам зв'язаний з законами розвитку людського суспільства й людської культури. Кожне слово має для нас велику цінність як надбання людської культури. Кожне національне слово /незалежно від його походження/ - надбання національної культури. Шануючи рідне слово, ми цим самим шануємо життя рідної мови, рідної культури, рідного народу.

Нова Дорога, науково-популярний журнал для кожного, присвячений питанням українознавства, природознавчих і технічних наук. Журнал ставить перед собою завдання в приступній формі і в живому викладі ввести кожного читача в світ точної науки, познайомити з останніми здобутками науки й техніки, дати матеріял для самоосвіти, прищепити любов до пізнання природи.

Зокрема журнал ставить перед собою завдання дати нові, досі ще незнані матеріяли з українознавства: з історії України, її мови, літератури, природи - з тим щоб читач пізнав всебічно і якнайглибше в її минулому і сучасному.

Нова Дорога, місячник, видає Пресова Референтура при Українському Комітеті в Мюнхені. Редагує Колегія. Адреса Редакції і Адміністрації: Нова Дорога, Мюнхен-Фрайман, СС Касерне.

З м і с т :

1 Чи походить людина від мавпи - Віктор Бер.
2 Атомова енергія - Др.П.Герасименко.
3 Продовження життя - Р-н
4. Клімат на Україні 5-6000 років тому - В. Петров.
5. Коли й як з'явилася на Україні людина? - П.Курінний.
6 Дикий український кінь /тарапан/ - Сугак.
7 З життя слів - П.Ковалів.

Druck: Franz Brandl, Inh. Gebr. Appel
München 5 Klenzestr. 47

НОВА ДОРОГА

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ
ЖУРНАЛ ДЛЯ КОЖНОГО

Ч. 2–3

УКРАЇНСЬКИЙ
Б...
1302

МЮНХЕН 1946

ЗМІСТ:

Як виникли міста на Україні - В. Петров . . . . 3 — 7
Мюнхенський ботанічний сад - Азаров А. . . . 8 —13
Про цікаве захворювання - Проф. Др. Іван Розгін-Коханий . . . . . 14—17
Княжий Галич - П. Курінний . . . . . 18—21
Тварина, людина, техніка - В. Бер . . . . . 22—25
Дві Мірки — або як у нас критикують - Др. О. Грицай 26—31
Різне . . . . . , ... 32

„НОВА ДОРОГА“ — науково популярний журнал для кожного, місячник, видає Видавнича Спілка.
Редаґує Колеґія. Адреса редакції і адміністрації: Мюнхен-Фрайман, СС-Касерне Бл. Ц. I./74.

В. Петров

Як виникли міста на Україні

Той, хто уявляє собі, що давні міста на Україні були такі самі, як і сучасні, тільки меншого розміру, подібні на села, — помиляється. Давні городи істотно відрізняються од сучасних і не тільки розмірами, але й своєю будовою, типом і місцерозташуванням (топографією). Сучасні міста побудовані на широких теренах і відкритих місцях; що більше місто, то більшу сукупну площу займає воно. Зовсім інакше було за князівських часів. Тоді міста ніколи не будовано на широких просторах відкритої площі суходолу, на плато. Виключно на відокремлених від суходолу горах, ізольованих від іншої місцевости.

Гора була місцем поселення за князівських часів (X—XIII ст.). Гора, що стояла сама окремо від рівнини, високий і крутий шпиль, берегова круча між ріками й ярами, ріг (мис), вибраний там, де ріка робить крутий поворот, або де глибокий яр прорізав обрану для поселення місцевість, або одна ріка впадає в іншу. Глибокий рів і вал, або низка валів захищали город з його приступнішої сторони.

Город, як показує саме це слово, є огорожене і тим самим безпечне місце. Наша мова, як і інші мови, виразно показують на зв'язок цих понять: городити, горожа, город. Так само й наше тин, тинити (пор. назви міст на Україні: Ягнятин, Пирятин ітд.) безпосередньо відповідає німецькому цавн — горожа, тин, паркан і англійському тавн в значенні місто, саме мале місто. Зв'язок нашого слова берег (давнє-слов. брег) з німецьким берґ — гора та нім. бурґ — город, замок, — в свою чергу вказує на ту характерну особливість давніх міст, що вони звичайно містилися на берегових горах.

Про це, між іншим, згадує давній літописець. Він пише про полян, що »вони сиділи по горах,« »в лісі на горах, над рікою Дніпрською«. Так само і проф. П. Курінний, описуючи топографію давнього Галича, відзначає, що »княжі гори-двори лежали по узгір'ю від Дністра аж до Крилоса«. Хто, читаючи статтю проф. П. Курінного, не звернув уваги на це місце, хай зважить значення цієї нотатки: »гора була городом«.

Що до жител, то вони в давньому городі розташовувалися зовсім інакше, ніж в сучасному місті. Сучасне місто має вулиці і двори, які, простягнувшись уздовж вулиці, прилягають один до одного. За давнини місто в більшості випадків не мало ні вулиць, ні дворів. Це було місто без вулиць і без дворів. Житла — дерев'яні рубані кліті — будувалися по колу, над краєм кручі, входячи до складу й системи фортифікаційних укріплень. Середина лишалася порожньою, вона становила собою майдан (пор. Райки на р. Гнилоп'яті поблизу Бердичева).

В більшості з розкопаних археологами давніх міст жадних окремих дворів не було. Город і був двором. Двір, гора, город становили собою тотожність. Тим-то й проф. П. Курінний дуже слушно в своїй статті говорить »про княжі гори-двори«

Такий в загальних рисах основний тип города князівських часів (X—XIII ст.) на Україні. Зі сказаного ми бачимо, як вдімінні були ці давні міста від нинішніх, сучасних. Для людини, яка не бачила розкопаного городища на власні очі, важко збагнути, що свого часу були городи, в яких не було вулиць, які не складалися з сукупности багатьох окремих дворів, так що, взагалі. город становив собою двір; отже двір та город були те саме.

Наші князівські »городи—двори—гори« засадничо не відрізнялися од сучасних їм західньоевропейських »середньовічних замків«, »вірлячих гнізд«, самотніх у своїй відокремленості, розташованих на горі з кру-

тими схилами, осідок рицаря, його „гора-двір", бург, ізольований від усього й піднесений над околицею. Двором окремого „дворянина" був замок середньовічного рицаря так само, як і наш на Україні город-двір-гора.

Подібна будова й тип давнього города-двора сприяли незалежності його владаря, хто б він не був: князь, княжич, боярин. При ізольованому положенні города-двора, в умовах постійної небезпеки, осібна дружина ставала суворою і виключною необхідністю. Так накреслюється подібність між соціяльним становищем України й февдальної середньовічної Европи.

Як зростало місто? Як воно розросталось? З самого початку треба засвоїти: в відміну од наших сучасних міст, город князівських часів (за винятками, про які буде йти мова далі) ніколи не зростав на рахунок поширення своєї територіяльної площі. І не тільки тому, що відрубне розташування ізольованої гори виключало це з чисто природних причин, а головне тому, що весь уклад тодішного життя підказував зовсім інше розв'язання проблеми.

Літописець в своєму оповіданні про Кия, Щека й Хорива твердить, що кожен брат сидів осібно на своїй окремій горі. Звідтіля й досі знані назви гір в Києві: Щекавиця, Хоривиця. Історики розглядають цей переказ про Кия і його братів, як легенду. Тим часом саме літописець стояв ближче до істини, ніж скептичні історики.

Розкопки 30. років в Городську на Тетереві поблизу Коростишева наочно показали, що міста в давні часи зростали саме так, як про це розповів літописець. Місто поширювалося не в спосіб поширення його площі, а в спосіб збільшення кількости його городів-дворів. В основі лежав »принцип числа«; зростала не площа, а число освоєних, забудованих і укріплених гір. Місто росло через збільшення числа осібних дворів-гір.

Кількість дворів-городів-гір могла бути в даному місці більша або менша; гори-двори могли бути вищі або нижчі, краще укріплені або слабше, але поселення на відкриту рівнину не переносилося.

Розкопки 30 років у Києві виразно показали, що свого часу Київ, як місто, був не єдиним сукупним городом, городом єдиної площі, а сукупністю окремих ізольованих одна од одної гір-дворів. Так, прим., місце, де стояла Десятинна церква, було свого часу окремою горою і глибокий рів-яр відділяв її од сусідньої на південь гори-двора. Лише пізніше традиція була порушена, рів був засипаний, обидві гори були з'єднані й витворена була одна широка площа. Так підготовлялись умови для того, щоб місто Ярослава — місто вже модерного ґатунку! — охопило великий терен вздовж урвищ з „Золотими воротами" в південно-західній частині міста. За Ярослава місто перестало бути городом-двором, кількісною сукупністю ізольованих гір-дворів. Не окремі дружини окремих дворів, як колись, а єдине військо обороняло тепер ціле місто. Процес концентрації влади знаходив для себе вияв в зміні структури міст.

Щоб зрозуміти тип і характер давнього великого міста, столиці держави, слід уважно придивитися до давнього Галича, як його можна бачити й досліджувати ще сьогодні. Як зазначено в статті проф. П. Курінного, за наших часів на тому місці, де був колись княжий Галич, знаходиться село Крилос. Проф. Яр. Пастернак довів, що саме теперішній Крилос був княж-двором князів Володимира й Ярослава Осмомисла. Той, хто побував тут, той знає, що велика гора витягненим прямокутником підноситься над розлогою рівниною. Ця гора це й є княжий Галич. Оглядаючи це місце, ми впевнюємося, що площа гори тричленна. Навіть сьогодні, навіть не заторкуючи ґрунту лопатою археолога, ми бачимо тричленний характер столиці. Широка

площа передньої частини городища системою валів відокремлена від розлогої рівнини суходола. Середня частина, відокремлена в свою чергу ровом і валом од першої, є найвищою. Вона панує над столицею, саме тут височив славетн й, могутній, з тесаного каменя збудований, Успінський Собор, фундація князя Ярослава Осмомисла, де він був і похований. І, нарешті третя частина, крайня, найнижча, найменш презентативна — »Золотий тік«.

Хороми князя досі нерозкопані і тому ми не знаєм, де саме, в якій саме частині давнього Галича був осідок князя. Можливо, що хороми знаходились в центральній частині; можливо, однак, що вони були в третій частині. Проблема, де були княжі хороми, істотно важлива. Проф. Курінний ладен всю територію гори з нинішнім Крилосом розглядати сукупно, як княж-двір, однак тричленність вказує на якийсь поділ міста. В чому сенс цього поділу? Чи не була перша передня частина ремісничою, центральна з собором епископською і третя, „Золотий тік" княжою, княж-двір, в властивому розумінні цього слова? Це дуже важливе питання, бо од відповіді на нього залежить постановка другого, з ним пов'язаного питання про взаємини в давньому Галичі церковної і світської влади, про ролю, місце й значення князя. Але все це теми дальших дослідів минулого нашої країни.

Ще одна коротка примітка. Вже давно в науці вкорінилась думка, що на Україні городи-бурги, горидвори були з дерева, що на Сході взагалі не було ніколи кам'яних замків. Мих. Грушевський, приміром, твердить: „Кам'яних укріплень в давній Русі майже не було" (Іст. Укр. І. 1898, 226). Хибне твердження!.. Уже при розкопках Райків знахідки каменів і кам'яних плит в рові вказували на те, що стіни були зовні бруковані. Розкопки 1940 р. в Плісненську, коло Бродів, наочно довели, що вали ззовні були обкладені кам'яними тесаними плитами.

А. Азаров.

Мюнхенський ботанічний сад

Перші ботанічні сади в Европі, як наукові заклади, з'явилися в Італії (14 ст.). В 18 ст. перше місце зайняв ботанічний сад в Упсала (Швеція), де директором був тоді славнозвісний ботанік Лінней. Світовою славою за наших днів користаються ботанічні сади в К'ю під Лондоном, в Парижі, Берліні (розбитий), Петербурзі, Амстердамі, Мюнхені. Поза Европою відомі сади в С. Луї (США), в Ріо-де-Жанейро (Бразилія), на Яві, на Цейлоні, в Сидней та Мелбурні (Австралія). На Україні перед війною досить широку популярність мали ботанічні сади в Києві, Одесі, Харкові та Нікітський сад на південному узбережжі Криму. Серед німецьких ботанічних садів, після знищення Берлінського саду, перше місце займає Мюнхенський сад. Він був заснований 1809 р. і спочатку містився в межах міста, але з р. 1910 був перенесений на своє теперішнє місце, де він займає площу в 18 гектара. Доїжджають до саду трамваєм ч. 3.

Сходимо з трамваю!... При вході в сад в діжках та вазонах виставлені представники австралійської, новозеляндської та середземноморської рослинности (флори). В головному будинкові міститься Ботанічний Інститут з приміщеннями для гербарія, музея, бібліотеки та лябораторій. За будинками розкинувся широкий майдан, засаджений чудовими декоративними квітами. По середині майдану знаходиться невеликий басейн, в якому росте колекція водяних лілій. Після цього йде біологічний відділ, на терені якого в невеликих бетонових басейнах знайдемо представників водяної та болотяної флори. Тут же спеціяльну оранжерею виділено для дуже оригінальних, комахоїдних рослин, привезених з Африки, Австралії, Нової Зеляндії та Америки. По обох сторонах цього біологічного відділу розташовано криту галерею, що її використано для демонстрації сезонової рослинности; з лівого боку — весняна рослинність, з правого — осіння. За павільйоном ресторану наш зір привабить „розаріум" з його кущами принадних кольорами й пахощами різно-

манітних троянд. Далі — цілий гай рододендронів. Рододендрони квітнуть на весні і в цю пору це один з найкращих кутків цілого саду. Проминувши рододендроновий гай, ми зійдемо на доріжку, обсаджену різними ґатунками папоротів. Доріжку прокладено вздож струмка й вона приводить нас до ства. Окрему частину в саді виділено для альпійської рослинности. Одвідувач в межах сада може познайомитись з альпійськими луками. Не менш цікаві ті окремі відділи сада, що їх спеціяльно присв'ячено деяким рослинним формаціям: 1) вересковим пустиням, 2) рослинам болот, 3) рослинам дюн, 4) прибережним рослинам ставків та рік.

Ціла права сторона всього сада становить грандіозну колекцію шпилькових та листв'яних дерев з різних країн. Кожний рід репрезентований великою кількістю різних видів з різноманітними мутаційними формами: пірамідальні й плакучі форми, форми з розрізненими листками ітд. З лівої сторони саду розташовано спеціяльний відділ місцевої баварської рослиннности (флори). Крім специфічно тубільної (аборигенної) рослинности, тут знаходять собі місце також рослини, які переселилися до Баварії з інших сусідніх пограничних місцевостей Европи, представники понтійської, середземноморської та атлянтійської флори. Відділ сільсько-господарських рослин охоплює такі групи: колоскові, зернові, бобові, олійні, прядивні, бульбакові, корінякові, листв'яні овочі (капуста, шпінат, салат, петрушка ітд.), кормові рослини та рослини, що з них роблять фарби, смакові рослини (тютюн, махорка, хміль ітд.). Відділ лікарських рослин, запроваджених до фармакопеї або вживаних в народній медицині, отруйні рослини, рослини, що дають пахощі. Відділ бур'янів, чагарників, овочевих дерев. Відділ систематики рослин, що в ньому рослини висаджено за принципом ботанічної клясифікації окремими родинами.

Так виглядає мюнхенський ботанічний сад при побіжному його огляді. Пригляньмося тепер докладніше до окремих подробиць. В відділі австралійської рослинности звертають на себе увагу акації та дерева з зеленими галузкаму без листя (казуаріни). Серед середземноморської рослинности знаходимо: пальми, лаври, мірти, оливкові дерева, фігові дерева, гранати, олеандри, кипариси,

корковий дуб, що з кори його роблять корки для пляшок ітд. Біологічний відділ, що про нього згадувано, дає чудовий матеріял для викладання ботаніки учням. Так, приміром, ми можемо простежити на окремих прикладах пристосування в рослин проти надмірного випарювання для цього служать: редукція листків, опущення листків, вертикальне положення листків, тверді шкіряні листки ітд. Цікаві способи захисту рослин проти тварин: витворення шипів, колючок, гірких або отруйних речовин, етерових олій, жалючих волосків (приміром на кропиві) ітп. Надзвичайно різноманітний характер мають у рослин типи розташування чоловічих та жіночих квітів, пристосування до самозапилення, до перехресного запилення, до запилення при допомозі вітру або різних комах.

Рослини альпійських високогоряних лук показано, як про це згадувалося вище, в окремому відділі. Альпійські луки в природі знаходяться високо в горах, понад смугою поширення гірських лісів. Що становить особливість цієї високогоряної смуги?.. На альпійських височинах ми зустрічаємось з цілим комплексом своєрідних природних умов, а саме: короткий вегетаційний період, більшу інтенсивність освітлення, достатню кількість атмосферних опадів (хоч подекуди трапляється й навпаки, посушливі періоди), різкі зміни температури. Рослинам доводиться пристосовуватися до цих природних умов і, відповідно до того, вони внробляють своєрідні форми й своєрідну будову. Насамперед в більшості це багаторічні рослини. Для них характерні: листки, пригнуті до землі, низький зріст стебел, утворення суцільних зелених килимів, своєрідних зелених подушок, утворення або соковитих листків з грубою шкірою, або сухих листків з волохатими волосками. На початку весни альпійські луки вкриті суцільно квітами; квіти на альпійських луках досягають великих розмірів і мають чудові барви. Коли ми говоримо про „альпійські луки“, то тут треба уникнути помилки. Справа йде не лише про Альпи, як такі, а взагалі про високогоряні луки. І в мюнхенському ботанічному саду репрезентована рослинність альпійських лук з Нової Зеляндії, Балкану, Азії, Малої Азії, Кавказу, Піренеїв, Південної Европи, східних, центральних та західних Альп.

Окрему частину саду присвячено різноґатунковим рослинним формаціям, які відрізняються між собою в залежності від характеру ґрунтів. На вологих рівнинах північної Німеччини трапляються пустирі, порослі верескoм. Умови веґетації на таких пустошах дуже несприятливі для життя рослин. Ґрунти тут значною мірою вилуговані, вони квасні, бідні на харчові речовини, з несприятливим водяним режимом. Рослини тут мають шкірясті листки. пристосовані до зменшеної транспірації. На цих пустошах живе переважно вереск з вічно зеленем листям, різні північні ягідні рослини, клюква, чорника, брусника, яливець, карликові березки ітд.

Рослинність багон (болот) відрізняється в залежності від того, чи справа йде про верхові, чи про низові багна. Для верхового багна характерні: мох сфаґнум, деякі листв'яні мохи, осоки, трави, північні ягоди (клюква, брусника, голубика), вереск, карликова береза й карликова сосна. В наслідок неповного розкладу сфаґнуму витворюється торф. Низове болото витворюється або на вогких місцях, або в наслідок заростання прудків, ставків тощо. Рослинність низового багна складається головним чином з осок, трав, аира, нехвороща.

Умови життя для рослин на приморських пісках та піскових дюнах дуже важкі, з одного боку, через рухливість пісків, а, з другого, через наявність великої кількости соли в ґрунті. Отож і оселитися тут зможуть лише рослини, які спроможуться витримати велику концентрацію ґрунтового розчину, а також ті рослини, які мають далекорозгалужену кореневу систему, і в такий спосіб своїм корінням скріплюватимуть піски.

Оранжерея мюнхенського ботанічного саду складається з кількож центральних заль та бокових прибудов. Відразу ви потрапляєте в одну з центральних заль, а саме в ту, що в ній ростуть представники південної флори, т. зв. суккуленти, рослини посушливих кліматичних зон, які борються з посухою тим, що в своїх грубих соковитих стеблах і листях нагромаджують запаси води. Це рослини з центральної і південної Африки: агави, драцени, юкки, алое. Агави живуть багато років, але квітнуть один раз в житті, після чого вмирають.

В першій боковій прибудові знаходимо велику колекцію орхідей. Більшість орхідей росте в вологих тропі-

кальних лісах обо на землі, або оселюючись на стовбурах дерев. Квітки орхідей приваблюють нашу увагу як своїми надзвичайними формами, так і барвами. Властивою особливістю орхідей є те, що їх будову пристосовано до запилення окремими певними видами комах. Крім орхідей тут же знаходимо багато представників родини родни „бромелієвих“ з тропічних лісів Америки; вони мають своєрідні пристосування для накопичення води в рурчастих піхвах листя. З цікавих рослин варто згадати ще „непентас“, листя якої має форму глечика з деком; ці глечики мають в середині рідину й їх призначено ловити й перетруювати комах.

Другу бічну прибудову присв'ячено таким корисним тропічним рослинам, як фінікова пальма, кофейне й коричне дерево, банани, ананаси, цукрова тростина. Серед цікавих рослин, що тут містяться, варто згадати про сором'язливу мімозу, яка згортає своє листя, коли до нього доторкнутись. По середині третьої бокової прибудови в великому басейні живе славнозвісний священний лотос індусів; ця квітка має велике листя, що плаває по воді. Лотос квітне чрдовими білими квітами. З „Ціперус“ папірус“ в стародавні часи, в давньому Єгипті та інших країнах виробляли своєрідний матеріял, що на ньому писали (звідціля й новіша назва: папір).

Кактуси й молочаї містяться в наступній центральній залі. Кактуси становлять собою особливість посушливих пустель Мехіки. Пристосовуючись до посушливих умов, кактуси своє листя перетворили на колючки, а зелене соковите стебло кактуса перебрало на себе функцію листя; клітини стебла переповнені водою. Деякі кактуси в пустелях Мехіко досягають височини до 40 метрів. В мюнхенському саду кактуси перевищують висоту двоповерхового будинка. Подібні за зовнішнім вглядом на кактуси деякі представники молочаїв з пустель Африки в мюнхенському саду репрезентовані величезними екземплярами.

Особливістю тропічної рослини „Арацеа“ є те, що її квіти, які мають форму качанів, огорчені покривним листям червоного або іншого яскравого кольору.

Тропічні папороті, зокрема деревоподібні, у себе на батьківщини в Австралії і Новій Зеляндії, досягають ви-

сочини 25 метрів. Велетенський нехворощ в південній Америці набуває висоти до 12 метрів.

Так ми потрапляємо в шосту прибудову з т. зв. цікадовими пальмами. Для цікадових пальм характерно те, що в пилкових рурках у них утворюються рухомі сперматозоїди, насіння розташовано відкрито на макроспоролистках. Стовбури деяких з цих палям досягоють 18 метрів височини й 1 метра грубизни. Особливо цікавою з родини цікадових є т. зв. сагова пальма, що з її стебла виготовлюють особливу крупу — саго.

Останній боковий відділ присвячено декоративним кімнатним квітам, зокрема кактусам кулястої форми. Серед своєрідних рослин цього відділу звертає на себе увагу тропічна папороть „плятицеріум“, яка росте на деревах; вона має листя двох гатунків: по перше, листя округлої форми, опуклі назовні, ці листки нещільно прилягають до стовбура дерева і в цьому просторі накопичується гумус, тут уміщуються короткі стебла й численні корінці рослини. Цей покривний лист спочатку буває зелений, але згодом буріє і відмирає. На зміну йому з'являється другий, який налягає на перший і покриває його. Другого ґатунку листя має звичайну розсічену форму, листки звисають вниз і виконують звичайну функцію папоротевого листя: асимілюють вуглець та породжують спори.

Мюнхенський ботанічний сад — чудовий куток природи, де справжній аматор природи знайде для себе не тільки багато цікавого матеріялу для пізнання, але й одержить певне естетичне задоволення. Один раз одвідати сад було б замало. Щоб обійти сад і оглянути його як слід, треба екскурсій. тільки після кількох повторних одвідин можна буде розкрити таємниці, що при першому поглядові лишаються незбагненими.

Проф. Др. Іван Розгін-Коханий

Про цікаве захворювання

Часто приходиться бачити німців, чоловіків і жінок, у яких на шиї є більша чи менша пухлина-воло. Це хворобливе збільшення щитовидної (борлакової) залози зумовлене впливом географічних чинників. Воно залежить від природних умов тієї місцевости , де живуть ці люди. В зв'язку з тим, що ми теж знаходимося тепер в цих місцевостях, де воло становить собою масове явище, а також, що й у наших людей лікарі спостерігають припухання щитовидної залози — подаємо потрібні відомості про причини й ознаки цієї хвороби. Для кращого зрозуміння спочатку чілька слів про щитовидну (борлакову) залозу у людей.

Щитовидна (борлакова) залоза. Щитовидна залоза дуже добре виявлена і в людей і у тварин. Належить вона до т. зв. ендокринної системи, себто до таких залоз, що не мають спеціяльних виводних отворів, а вироблювані ними продукти („інкрети") поступають безпосередньо в кров'яні сосуди і кров. Нормально у людей і тварин, залоза міститься в передньому відділі щиї, має праву більшу, ліву меншу частки і між ними перетинок. Залоза має різну величину й вагу, в залежності від віку, статів і місцевости, де живе людина. Найбільша залоза у жінок між 18 і 40 рр., а в чоловіків між 30 і 50рр. Залоза більша у жінок, а ніж у чоловіків, тому, що функція цієї залози співвідносно пов'язана з функцією статевих залоз. В залежності від розладів щитовидної залози, виникає багато ендокринних захворювань. При атиріозі, тобто цілковитій відсутності виділюваного залозою гормону тироксину, настає виснаження організму й людина умирає. Частіше це буває після операційного усунення цілої залози. У випадках вродженого атиріозу, чи, точніше. зниженої функції щитовидної залози в молодому віці — розвиваються явища кретинізму: карликовий ріст, відсталість розумового розвитку, ідіотизм. Крім того буває ще знижений обмін речовин і слизавий набряк шкіри „мікседема",

коли шкіра стає товста, холодна й зморшкувата. В протилежних випадках, а саме в випадках збільшеної функції залози— виникає т. зв. базедова хвороба, що має такі три ознаки: витришкуватість очей, тремтіння і серцебиття. Крім того у хорих часто буває підвищений обмін речовин і вивиростає воло. Ці захворювання можуть траплятися в поодиноких випадках у поодиноких людей, отже, як кажуть, спорадично, при чому причини захворювання можуть бути найрізноманітніші. Якщо описані захворювання зустрічаються частіше, і бувають поширені в одній якійсь місцевості, як масове явище, то це буде т. зв. ендемічне воло, про яке ми й розповідаємо нижче.

Ендемічне воло. Ендемічним волом називають масове захворювання людей і навіть тварин (собак, свиней, корів) в певній місцевості. Таких місцевостей у світі відомо чимало, це є або гористі місцевості, або низинні. До перших належать: Памір, Урал, Кавказ (Сванетія) і Альпи, де ми нині перебуваємо. До других: Надволжжя, район Ленінградської області, білоруське Полісся, Українське Полісся тощо. Ендемічні вола характеризуються тим, що у більшості людей (іноді у 100 %) даної місцевости опухає шитовидна залоза. Залоза опухає більше або менше; іноді буває так, що у людини на шиї „висить“ величезна пухлина вагою до 500, 1000 грам і більше.

Збільшена залоза анатомічно може мати кілька форм: рівномірно або дифузно збільшені (в низинних місцевостях), вузловато-розтрощені (в гористих місцевостях), або комбіновані, себто дифузно-вузловаті. Фізіологічно воло характеризується тим, що залоза збільшена або за рахунок нагромадження згущеного колоїдного продукту залози — колоїдне воло, або за рахунок розмноження і розрощення епітелію залози — паренхіматозне воло.

Характерним є, що найчастіше воло буває у жінок і тільки в тяжких ендеміях число випадків захворювання чоловіків може бути таке саме, як і число захворювань жінок. Інакше кажучи, якщо в даній місцевості чоловіки і жінки хворіють однаково часто, — тим ендемія тяжча і триває довше.

Бувають випадки, що на воло хворіють якісь родини (родинні воло), з покоління в покоління. Це призводить до вироджування таких родин, бо у них спостерігається кре-

тинізми, напівкретинізми, відставання розвитку дітей шкільного віку, глухонімоту тощо.

Що до значення вола для людей даної місцевости, то крім того, що воло псує зовнішній вигляд, воно спричиняє людям низку тяжких почувань розладнання обміну речовин, нервової системи, роботи серця. Механічне тиснення горла утруднює дихання і може привести до задушення.

Причини та лікування вола. Причину ендемічного вола ще не можна вважати остаточно з'ясованою. Існує кілька більш-менш імовірних теорій, що в тій чи іншій мірі пояснюють це явище.

1. Теорія інфекційна, в розумінні існування якоїсь „зарази", або, інакше, що спричиняється до ендемії вола якесь інфекційне захворювання, наприклад туберкульоза. За цю теорію може говорити те, що іноді ендемії вола можуть теплою порою „спалахувати" і захоплювати значні маси людей, які живуть в однакових соціяльно-гігієнічних умовах.

2. Теорія йод-дефіциту, суть якої полягає в тому, що не достає такої речовини, як йод (він входить як складова частина м. ін. в інкрет щитовидної залози — тироксин), в повітрі, воді й їжі і є причиною ендемічного вола. Цю теорію переведено на практиці, зокрема дослідженням води в даній місцевості, а найголовніше приписуванням хворим людям препаратів йоду в домішці подаваної кухонної соли або „шоколадок" з йодом, або користання водою з „мінеральних" джерел. Ці заходи дають добрі наслідки щодо зниження числа нових випадків і лікування старих.

3. Теорія гідро-телурична, суть якої полягає в тому, що причиною ендемії вважають властивості ґрунту та питної води. Ця теорія вийшла з емпіричних спостережень того, що ендемічна властивість гніздиться переважно в місцевостях з певною геологічною характеристикою. Крім того, було спостережено існування т. зв. „волистих" джерел питної води. Поліпшення питної води, заміна шкідливої води доброю, зокрема мінеральною, давало і дає добрі наслідки.

Лікування захворювання щитовидної залози. У всіх випадках більшого чи меншого збільшення щитовидної залози треба звернутися до доброго лікаря

фахівця з внутрішніх хвороб або хірурга. В залежності від форми і ступня захворювання, за порадою лікаря, треба застосувати різні ліки чи хірургічну операцію. В початкових стадіях вола — заживати спеціяльні ліки — йодпрепарати, при більших розрощеннях — часткове операційне усування пухлини.

При базедових формах хвороби теж часткове операційне усунення залози, а у випадках кретинізму' навпаки застосувати препарати щитовидної залози, або пересаджувати залозу від здорових людей чи мавп хворим.

Читайте — поширюйте

діточий журнал

„ВОВЧЕНЯТА“

і його бібльйотеку!

До цього часу появилися:

МОЯ КНИЖЕЧКА — М. Матвієйко
ЛІСОВІ ПРИГОДИ — М. Матвієйко
КАЗКА ПРО ЗОЛОТУ РИБКУ — К. Вагилевич
ВОВЧЕНЯТА ч. І. і II.

Набувати можна в Видавництві:

МЮНХЕН-ФРАЙМАН
СС Касерне, Бльок Ц/І, 74,

або в Кооперативі

„КОС" — МЮНХЕН
Розенгаймерштр. 46а.

П. Курінний

Княжий Галич

Ім'я своє Галичина має від давньої своєї княжої столиці — міста Галича. На місці її тепер в Галичині існує невелике село Крилос. Воно аж ніяк не нагадує про могутність і велич тієї столиці, за посідання якої багато століть змагалися кілька держав — Польща, Угорщина, Татари, Турки і князь якої, за словами нашого славетного твору „Слово про полк Ігорів" „Високо сидів на своєму золотокованому троні, підпираючи гори Угорські своїми полками". Де ж ділася ця могутня столиця? Чи була вона такою могутньою й славною, як про те ми думаємо? Про велич княжого Галича розповідає книжка проф. дра Ярослава Пастернака „Старий Галич", що її видрукувало Українське Видавництво" в Кракові-Львові року 1944. Ця книжка поважного вченого показує, якої вартости і значення може сягати фаховий твір, коли високе знання і добра метода дослідження поєднуються на розв'язанні важливої проблеми. А такою проблемою безперечно є питання про те, звідки виникла столиця Галицької держави, чим вона була в історії українського народу й його культури та які ще незаписані сторінки нашої історії можна вичитати з її дослідів.

Я не буду переказувати того, що пише проф. др. Ярослав Пастернак в своїй праці. Я спробую лише підсумувати його здобутки. Автор наочно показав, що суперечка про те, де був старий Галич, має бути припинена назавжди. Старий Галич був справді поблизу сучасного міста цієї назви. Але за княжих часів це було місто, яке розкинулося на просторі між річкою Лімницею та Луквою, з княжим осідком на Крилосі та значною кількістю княжих та боярських осад між річкою Луквою та Дністром. Простір між Лімницею і Луквою був зайнятий манастирями-форпостами столиці. Розполог церков показує, що вся місцевість поміж згаданими річками Лімницею й Луквою, навіть по обидва боки Лімниці аж до Сокола, по цілім Мозолевім Потоку аж до замчища в Галичу

була суцільно заселеним простором, зайнятим підданною людністю, посеред садиб якої знаходилися двори княжичів і княжої знаті.

Уявлення про княжі городи, як городи позбавлені людности, або заселені смердами, що жили в примітивних землянках, на сьогодні не відповідає знаним нам фактам. Княжі двори і столиці були перед усім великими скупченнями людей: ремісників, підданих, війська. Княжий Галич в добу свого найбільшого розквіту був не менш як на 5 км задовгий та 3 км заширокий і навкруги його купчилася низка княжих дворів. Він був такий самий, як Київ, Вишгород, Чернігів, Переяслав та інші міста на Україні князівських часів. Цікаво згадати для прикладу, що Херсонес Таврійський займав тоді площу понад 40 кв. км. (10x4), в той час, як власне акрополь його мав не більше, як 2 кв. км., себто був трохи більший від акрополя Києва та Галича. У скупчені людей навкруги княжого осідку й полягала сила князя, а людські осади ніколи не були поза межами оборони міста.

Важливим відкриттям проф. д-ра Пастернака треба вважати остаточне розв'язання питання про те, де був княжий двір Галича, себто де саме відбувалися ті події, про які згадувалося в літописах. Можна вважати справді доведеним, що Крилос був княж-двором князів Володимирка, Ярослава Осмомисла. Так само з певністю можна тепер вважати, що урочища навкруги Крилоса мусіли належати, як двори, особам княжого роду і їх улюбленим боярам: Іванівське — Іванові Берладникові, Данилівське — чи не князю Данилові, Штепанівка — чи не двір боярина Штепана Іллі, про що могла б також свідчити і церква пророка Іллі, яка знаходиться поблизу. Інші церкви, певне, теж є показником того, де були двори інших князів і бояр галицьких на протязі всього часу історичного існування Галича, як княжої столиці. У всякому разі княжі городи-двори лежали по всьому узгір'ю від Дністра аж до Крилоса і своїми твердинями вони правили за притулок для місцевої людности під час нападів. Окрім княжих і боярських фундацій в Галичу було також кілька манастирів, як про це згадувано, з них один жіночий.

Багато дає праця проф. Я. Пастернака також для зрозуміння культури княжого Галича. Проф. Я. Пастернак

знайшов і розкопав Успінський собор Ярослава Осмомисла-та кам'яний гріб-скриню з останками цього славнозвісного князя української землі. Він довів розкопами, що „Золотий Тік" був при княжому дворі справді током. Виявлені досі печі й вогнища зі слідами сох навкруги них, найпевніше були сушарнями для хліба й овочів. Проте, на жаль досі ще нерозкопані ані княжі хороми, ані церква Спаса, фундація князя Володимирка, не він мав би бути похованим. Те, що виявлене розкопами, промовляє багато. Наприклад стало ясним, що в час Ярослава Осмомисла вже було своє своєрідне галицьке кам'яне будівництво, яке у властивій Европі техніці — тесаному камені — відтворювало форми давньої української церковної архітектури, цілком своєрідно переоформлюючи її. Можна говорити про українсько-галицький стиль кам'яного будівництва княжої доби, а Галич рахувати центром цього архітектурного стилю.

При розкопах відкрито багато ливарних форм та виробів, що свідчать про наявність золотарства в Галичу. Все те в своєрідних творчих композиціях поряд з речами київського і візантійського походження. Серед виробів трапилися дорогоцінні зразки шиття золотом. (чільце княжни) та золотий ковток з своєрідною емалевою оздобою досі незнаного типу. Зі знайдених речей слід згадати: залізний „стильос" — прилад для писання на дошках, покритих воском (вощаниця), печатки від листів галицьких владик і князів та прилад для пломбування краму зі знаком птаха.

Таким був Галич за часів Ярослава Осмомисла. Розкопи подали нам матеріял і для висвітлення історії галицької околиці передкняжого часу. В терені виявлені пам'ятки трипільської культури, комарівської, білогрудівської та культова яма поганського часу. Остання є цінною пам'яткою з того часу, з якого ми для України маємо найменше відомостей. А саме, які слов'янські племена займали Галичину в передкнязівський час. Мало правдоподібно, щоб це були тиверці та угличі; їх осідок тісно пов'язаний з гирлами Дністра та Дніпра. В той же час назва „Дуліби" є дуже поширена в цьому районі і її не слід спускати з ока при розв'язанні справи, хто був осельником Галичини перед прийняттям християнства.

В своїй книжці наш поважний вчений висловлює свою

здогадку, чому саме Галич почав так зватися. Перерахувавши всі пояснення цього імени, які були висловлені досі, він схиляється до думки, що ця назва походить від назви соли, здобування і продаж якої були основою добробуту міста Галича. А тому, що сіль звалася також і на кельтській мові „галь“, місце де нею гандлювали, могло зватися Галич. Не можна заперечувати правдоподібності цього пояснення для вияснення походження самого слова.* Галичина з найдавніших часів нашої культури була центром, що постачав сіль далеким околицям. Проте назва Галич для самого міста вказує, що це слово є прикметник приналежности; вказує на ім'я власника міста, як і всі інші назви з закінченням на -ич, -ичі. Тому треба ще шукати місця найдавнішого осідку основоположника Галича в Галичі і найстаршого цвинтарища при ньому. Сучасна назва „Галичина Могила“ є важливим аргументом за це. Мені здається, що автор вірно ствердив той факт, що сучасна „Галичина Могила“ то справді та, яка згадується в літописах. Інакше й бути не могло. Лише тут, на справжній княжій горі біля самісіньких воріт княжої столиці міг посидіти й зазнати глуму від бояр невдалий претендент на галицький стіл пересопський князь Мстислав Ярославич в році 1190. Але чи це справді „Галичина Могила?“ Чи не є вона одною з могил старого цвинтарища, як то ми натрапляємо в назвах таких історичних урочищах, як от „Дірова“ та „Ольгова“ могили в м. Києві. Факт же знахідки під Собором Успіння „Капища“ з передхристіянського часу теж промовляє за близькість старшої осади десь поблизу.

Книжку „Старий Галич“ мусить мати кожна культурна українська родина. Її треба перевидати в приступній ціні, бо це є перший кодекс з історії нашої славної наддністрянської столиці.

В. Бер.

Тварина, людина, техніка

Розповідають анекдот. Один громадянин прийшов у зоологічний сад, побачив смугнасту, жовтавокремову жирафу з маленькою головою на довгій шиї і, вражений, що він бачить таке диво, рішуче запротестував: „Не може бути!". Слід визнати, жодна інша тварина в цілому світі не має такої довгої шиї й таких довгих ніг, як жирафа. Вона швидко бігає. Але тому, що в неї копита, вона не може злізти на дерево. Отож для того щоб дістати листя з пальми, вона витягає свою шию й свої передні кінцівки. В такий спосіб жирафа набула зовнішности, що здається неймовірною.

Бурий ведмідь живе в лісах. Він дуже ласий, як відомо, на мед. Любить визбірувати спілу малину, що росте на узлісі. Не цурається, однак, і риби. Рибалить. Коли в річках іде величезною масою риба на весні, він виходить з лісу, стає на березі і, не звертаючи найменшої уваги на близькість людей, які роблять поруч те саме, лапою, як люди руками, виловлює з води рибу. Один спостерігач розповідав, що він бачив, як ведмідь ретельно рибалив. Схопивши рибину, він викидав її, одну по одній, на берег. Захоплений своєю працею, він навикидав стільки, що мала б бути велика купа риби. Коли ж він сказав собі нарешті: годі, з мене досить, то обернувшись, щоб поглянути на плоди своєї праці, він не побачив жодної рибини, бо вона вся повтікала знов у воду. Певно, не без прикрости, він почав рибалити далі, але тепер він робив уже інакше. Витягши з води рибу, він спершу глушив її, а тоді вже кидав позад себе на берег.

Ведмідь, вибравши для свого життя безмежні поля білого Льодового океану в суворих умовах північного клімату, щоб вижити, відрізнив себе від бурого лісового ведмедя. Він змінив форму свого черепа, ви-

тягнув свій тулуб, зробив його стрункішим, обріс довгою шерстю і, замість бурої, рудої або чорної барви, віддав перевагу білій з жовтим відтінком.

Як мало спільного між хортом, таксою або вівчаркою, міцною й дужою вівчаркою чабанів, подібною на вовка, що стереже овець і пасе стадо! Між вузькомордим, довгоногим, сухопарим хортом, що бігає з швидкістю зайця, і малою таксою, з її короткими й кривими ніжками і довгим, як у гусені, тулубом, що спеціялізувалася на розкопуванні нор у землі, в переслідуванні щурів і знищуванні кротів! Властивість змінювати природні форми, будову черепа й кістяка, довжину й тип кінцівок у тварин надзвичайна. В цьому відношенні тварини, в відміну від людини, здібні конструювати свої члени, як інструментальні апарати, що їх можна порівняти з науковим приладдям, вживаним в фізиці й техніці. Тим-то звичайно говорять про „життьову техніку“ і вводять в науковий ужиток спеціяльний термін, спеціяльне поняття: біотехніки. Справді, деякі папуги мають дзьоби, як общеньки й як долото. Ріг носорога править за сокиру. Риба-меч має меч. Язик однієї породи какаду подібний на ложку. Хатня муха робить 190 ударів крил в секунду, джмиль — 240; птахи можуть досягати швидкости 150 кілометрів лету в годину; блоха стрибає на відстань одного метра, тобто в 1000 разів далі за розмір свого тулуба; Араракакаду може легко розкусити посудину з чавуна. Певна порода вугрів має електричні органи в своєму тілі, окрема батарея складається з 6000 платівок, що дає від 200—300 наладувань в секунду з напругою в 300 вольт. Бобри в Америці споруджують і підтримують греблі до „50—200 метрів в довжину, 2—3 метри височини, до 2 метри грубости. Комахи роблять тунелі перед своїми житлами в 150 метрів і після виходу на поверхні прокладають підземний шлях до 50 метрів.

Зважимо це, щоби дійти до певних узагальнень. Мова йде про основні засади, що відрізняють людину від тварини, про ті довгі й тривалі шляхи, що поступаючи ними, людина стала людиною. Людина на відміну від тварини, потрапляючи в ті самі природні

умови, вибирає для себе інший спосіб життя і діяльности, ніж ведмідь, жирафа, тюлень білка або пес. На півночі вона не захотіла обрости шерстю, щоб захистити зебе від холоду. Вона не витягла ні шиї, ні ніг, щоб діставати горіхи з кокосової пальми в оазах пустель. Вона відмовилася від того, щоб п'ятипала її кінцівка вкрилася суцільною роговою поверхнею, хоч це дало б їй змогу швидко на далекі відстані бігати в порослих травою степах.

Людина живе в різних кліматах, в різних природних умовах, на півночі й на півдні, в країнах, де півроку триває ніч, і під гарячим південним сонцем Африки. Але замість змінювати щось у собі, вона вдається до способу технічної акції. І в цьому полягає її відмінність від тварини. Щоб перепливати через океани, вона не кінцівки замінює на лапи, пристосовані до плавби, а робить весло, а з шкіри тюленя човен. Замість обрости густою шерстю серед криги й темряви півночі, вона з хутра забитого ведмедя пошиє собі кожуха. Замість самій бігати, людина сяде верхи на коня, а щоб захистити стопу, вона одягне на ногу шкіряні панчохи, черевики, що їх назва вказує на матеріял, з чого їх зроблено. Тварина перероблює себе, людина перероблює природу!... Людина творить новий технічний світ, інструменти, апарати, знаряддя, прилади. У людини недорозвинена, неспеціялізована кінцівка. У неї п'ятипала кінцівка прімата. Вона має слабий зір і такий же слабий, недорозвинений слух, в деякому разі далеко слабший, ніж приміром, слух собаки. Собака може сприймати звукові хвилі такої частоти, якої лишаються цілком несприйнятними для людського вуха. Собака фізично терпить від людської музики. Він виє, коли панночка грає на роялі вальс Штравса. Він не переносить дизгармонії звуків, хоч на наш людський смак вони видаються дуже мелодійними й якнайприємнішими. З допомогою знарядь людина сприймає те, чого жодна тварина не побачить і не почує. Уже на поч. 17 ст. Галілей, з допомогою зовсім недосконалого телескопа, що він його сам зробив, побачив супутників (місяці), що обертались довкола планети Юпітера. З допомогою знарядь людина спромоглася безмежно поши-

рити свою силу, стати володарем сеіту. Розклавши атом, за наших днів людина дійшла до розкриття найбільшої таємниці світу.

Звичайно лише сучасну модерну людину визначають як технічну людину, але це є неточне твердження, бо з самих початків існування людства саме техніка відрізнила людину від іншого тваринного світу й забезпечила їй осідне місце в світі природи. Уже наш далекий первісний предок ствердив себе як технічну істоту.

Це не значить, що тваринний світ не знає техніки: ластівки ліплять для себе гнізда, лиси й крети викопують для себе підземні житла, але ластівки ліплять гнізда з допомогою дзьоба, а лиси чи крети копають лапами. Ні ті, ні ті не використовують знарядь. Вони не роблять машин. Людська техніка — машинова техніка.

Але, ставши технічним володарем світу, поставивши перед собою завдання технічної перебудови світу, будуючи новий технічний світ, відмінний і незалежний від природного, сучасна людина щодо біологічного й духовоморального стану лишилась на тому ступені, на якому вона стояла тоді, коли далекий її предок вибрав для себе не біологічний і не духовий та моральний шлях удосконалення, а саме технічний.

Отож підсумуємо: тварина сама себе змінює технічно, людина, в протилежність тварині, технічно себе не змінює, вона не пристосовує себе, свій організм, свій тулуб або свої кінцівки для розв'язання тих природних труднощів, перед якими вона опиняється в природі, як це робить тварина. Людина, як ми назначали, технічно змінює не себе, а природу, вона використовує природні умови, щоб залишитися природно такою, якою вона була й є. Звідціля, з одного боку, біологічна інертність людини і, з другого, надзвичайний розвиток техніки, що його спромоглася досягнути людина. В наслідок цього людина, технічно опановавши природу, в свою чергу поставила себе в залежність від нею ж самою витвореної техніки.

Др. Остап Грицай

ДВІ МІРКИ

а б о

ЯК У НАС КРИТИКУЮТЬ

Свого часу „Українське Слово“ і „Час“ помістили статті „знанаго рэдактора“ Гармаша Б. про діточе видавництво „Вовченята“, що були тільки осоружною лайкою, а ніякою оцінкою. Як український літературний світ прийняв цю „критику“ п. Гармаша — свідчить стаття Др-а Остапа Грицая в журналі „Орлик“ ч. 5., що її без змін передруковуємо...

В реґенсбурґськім тижневику „Українське Слово“ Ч. 3 з неділі 14. VII. ц, р. появилася алярмуюча стаття п. н. „Батьки, бережіть дітей перед отруєю!“, якої предметом є (у звязку з неменш алярмуючою статтею на ту саму тему у фюртському „Часі“ з дня 15. УІ. ц. р. п. н. „Вовча педагогія“) перше число часопису для дітей „Вовченята“, що появилося цього року в Мюнхені. Отож: Hannibal ante iportas! La patrie en danger! S. O. S.! та всі інші алярмуюч гасла з історії та з міжнароднього словника пригадуються вам, коли, ви, вичитавши згадані статті, стривожені та стурбовані беретесь розглядати той, як голосять підписані й нспідписані редакційні крипта та псевда, отруйний журналик „ВОВЧЕНЯТА“. Гадаєте собі зовсім слушно, що коли тут серіозні часописи зважилися виступити з осторогою для всього громадянства, називаючи зміст „Вовченят“ просто отруєю, то й ньому мусить бути щось дійсно страшне і згубне для душі української дітвори, боаж без глибших причин такими гаслами не кидається. Та приглянувшись гаразд, ви знаходите тут таке:

Передовсім бачите, що обкладинка, прикрашена портретами Щевченка й Лесі Українки й виконана в біло-синіх барвах — так як і кожна малюнками до тексту приоздоблена сторінка — справляє зовсім симпатичне враження. Правда — рецензент „Часу“ у статті, „Вовча педагогіка“ зазначує, що гарна обкладинка це щось „притаманне всім спекулянтським виданням: зловити покуп-

ця зовнішною формою, якою прикрита нужденність змісту“ (стор. 3) так шукаймо ж за тою „нужденністю“ змісту!

Перша річ тут це віршик „Вовк і вовченята“ Стрибожича. Чотири чотирорядкові строфки, з яких перша така:

Вовчики! Гей, вовченята!
В вовка — кігті, гострі зуби!
Вовк лиш вільно жити буде,
Не як псюка все прип'ята!

Після того ж, як у другій і третій строфці сказано, що вовк і в голодні дні, дні муки „не втікає із краю“ і все повертається до нього, маємо в четвертій строфці таке рецензентом „Часу“ з особливим обуренням наведене слово про вовка:

Вовчики! Гей, вовченята!
В вовка — кігті, гострі зуби!
Вовк усюди вовком буде!
— Ось наука вовка — тата!

От вам і перша „отруя“ та „нужденність“! Рецензент „Часу“ називає те все глумливо „педагогічно — ідеологічним маніфестом“ і вважає, що наголошування отого прив'язання вовка до рідного місця це просто агітка у відомому дусі, спрямована до нас усіх власне „шляхом через наших дітей“. А непідписаний рецензент „Українського Слова“, нав'язуючи до останньої строфи того нещасного вірша, голосить: „Ось „наука“ нашим дітям! Наука, що так пригадує нам „науку“ недавніх „визволителів“ і творців „нової Европи“, що за її божевілля відповідають сьогодні на нюрнбергському процесі. Невже це божевілля антихристиянізму, відомого ще деінде, засіло і в голові видавців „Вовченята“ — антихристиянським страхіттям та відгуком ідеології Гітлерів і Розенберґів. Просто вітряки лицаря з ля Манші пригадуються мимохіть, коли читати ескапади наших рецензентів у сторону безбожництва „Вовченят“. Бо й де ж тут оте страшливе отруюче дітвору антихристиянство журналу?

У статейці „Брисько на ловах“ є оповідання про пса, який взявся полювати на зайчиків тай не зумів, а вони його викпили як того, що береться до спорту, а не знається на ньому. У віршику „Юрчик бригадир“ чуєте про хлончика, зацікавленого луком сагайдаком, мечем при

боці та боєвим мистецтвом. Далі „Іде школяр“, віршик про хлопчика, що у снігову заметіль не кидає добиватись до школи. В нарисі „Діти однієї матері“ кажеться про українські діти з різних сторін нашої батьківщини по цей і по той бік Збруча, показується їх у розмові про дорогі їм рідні сторони. В поемці „В пам'ять пророків“ мова про Шевченка і Лесю Українку, далі ж Олесева поемка про зблукане вовченя, вірш про поворот бузьків, про Любцю з лялею, про котика — помічника, про малу господиню, про Юрчика інженера та віршик „Хто рішає про весну?“ От і все!

І де ж отут оте страшне антихристиянство, де ідеологія нюрнберґських потвор, де отруя та вовча педагогія? Значить — лишається хіба ще тільки отой цитований з самого початку вірш „Вовк і вовченята“ як „антихристиянська отруя“. Але що тут антихристиянське і що отруя? Наші перепуджені рецензенти цитують з перестрахом „В вовка кігті, гострі зуби,

вовк усюди вовком буде“ — як смертельний гріх автора цього вірша, а з цим і як crimen capitale журналу. Ну — в першу чергу треба сказати, що факт гострого узублення вовка і його кігті та те, що вовк усюди і завжди (навіть після анатеми, кинутої на нього „Українським Словом“ та „Часом“) буде вовком, — те все з ніякого погляду не можна називати антихристиянським — раз тому, що того звіра, як зрештою і редакторів і рецензентів „Українського Слова“ і „Часу“ сотворив Господь Бог отже й нема вже що нині критикувати органічні признаки вовка; далі ж цілком воно не антихристиянський момент, коли вовк держиться своєї хати і є завжди вовком, бо це хіба свідчить про його в суті добру вдачу та вовчу любов до батьківщини, отже про прикмети, яких кінець-кінцем можна вимагати від кожного з нас і навіть від редакторів та рецензентів „Українського Слова“ і „Часу“! Позатим вовк у своїй молодості, а головне мале вовченя є це, як зазначує англійський дослідник звіринного світу Мічел, незвичайно любе й ласкаве сотворіння*), коли ж, як писав великий німецький дослідник Брем**), — старий вовк є вірний і повний привязання до дружини своєї,

*) Mitschell: Aus der Kinderstube der Tiere, Leipzig 1924.
**) Brehm: Tierleben, Berlin 1884, Auszug 1934.

вовчиці, а вона знову на подив ліпша мати дітям ніж нпр. кицька (з цього погляду вміщена в нашім журналику поемка Олеся „Вовченя“ є дуже на місці).

Отимто і здається мені, що панове редактори й рецензенти „У. С.“ та „Часу“ не дуже то покликані проповідувати вовкові християнську мораль та з таким істеричним обуренням брати її в оборону перед страшним редактором „Вовченят“. Вже хоч би тому, що коли вже йде про християнську мораль, то саме рецензатори „Вовченят“ може й самого вовка здивували б зовсім не християнською люттю, з якою так немилосердно, а головно так нетямучо, пошарпали бідний діточий журналик на шматки, створивши отак ще „Вовченят“? Нам важко, і ми не хотіли б в це вірити, але в нас у руках документ: їхній часопис — отруя, отруя для наших дітей. (стор. 4.) Та ще: „...ми хочемо звернути тут окрему увагу на це свідоме злодіяння, що його допустився передовсім Стрибожич — Дядько Мирон — злодіяння своїм антихристиянізмом. Уявіть собі часопис для наших українських дітей без одного слова про Бога! Мало того, послідовно за цим з антихристиянською ідеєю — наукою:

В вовка кігті...“

Як бачимо — мірка осуду, підібрана обома редакціями до цього журналика, страшенно сувора. Така сувора й безоглядна, що просто не пізнаєш того „Часу“, де з такою зворушливою поблажливістю оцінювались і ще завжди оцінюються всякі, нехай і графоманські пописи таких літератських щасливців як Славутич, Русальський, чи Манило. Можуть собі вони писати навіть і дурниці, та ще до того прикрашені наївненькими плагіятами („Сонячні дзвони“!), а проте ніхто їх тут лаяти не буде; навпаки: підходиться до них як до носіїв нової літератури в нас! І не страшно „Часові“ за те, що ті графомани і неуки своїми дурними збірками, чи краще зліпками, обнижують рівень українського письменства, вчать своїм прикладом інших графоманів пробувати щастя у простодушних українців та псують своєю мазаниною літературний смак наших читачів, які сьогодні вже серіозно призадумуються над тим, що є з мистецького погляду вартніше: сонет Зерова, вірш Олеся, а чи яканебудь „Люська-Дралафу“ емігрантського графомана? І ніколи ще досі ми не знай-

шли в літературних рецензіях „Часу“ побоювання за те, чи збірки літератських експериментаторів сьогодні повні християнського духа чи ні? Аж щодо журналика для дітей такий підхід застосовано з усією просто інквізіційною суворістю, що його можна б зрештою тільки похваляти, коли б тільки не та обставина, що шановні рецензенти послугуються при тому просто неправдою. Бо хоч непідписаний Торквемада з „Українського Слова“ гукає зза редакційного плота, що немає в журналі ні одного слова про Бога, то в дійсності тут на ст. 18 у віршику „Мала господиня“ читаємо:

Реня рано встала,
Личко вмила,
Ручки вмила,
Отченаш сказала...

А на ст. 11 у віршику „В пам'ять пророків“:

Місяць березень — це ж свято,
Це ж весни, життя початок!
Без меча родивсь вояк!
Чи ж не Божий в тому знак?

А на стор. 9 в ескізику „Діти однієї матері“ читаємо: „Василько мов снить: глядить з літака на землю, під ним саме прекрасний Собор Свято ї Софії в Києві, а ось і Собор Святого Юра у Львові...“, отож згадка про християнські Божі доми, якої не посоромився б навіть суто християнський орган! А на стор. 13 на малюнку до Олесевої поемки про вовченя бачите українську церковцю з двома хрестами як домінуюче тло краєвиду. Я питаюся отже, яким правом накидується непідписаний а відтак анонімний інквізитор на журнал за те, що тут немає „ні одного слова про Бога“, та за антихристянського духа? Чи Ви, шановний Пане, бачили коли, як виглядає большевицький антирелігійний журнал для молоді? Мабуть ні, бо якби бачили, то певно не важилися б називати щось у його простодушності таке Богу духа винне як один приклад нехристиянської редакційної нетерпимости, причому — і це теж дуже не по-християнському! — покористуватися доволі щедро свідомою, наочною неправдою (non det! — як сказав імператор Август), — проте „Вовченята“ це як-не-як перша і поки що одинока спроба дитячого журналу на еміграції, і всі ті розлючені Катони з-під знаку

спеців від діточої літератури мусять нажаль признатись, що не те, що чогось кращого, але взагалі нічого вони з цього погляду в даній ділянці не створили і хто знає чи створять. Так чи не ліпше було б тимто замість писати рецензії характеру хрестоносних проповідей проти грішника-комаря, чи не краще було б, кажу, панам з „Українського Слова“ та „Часу“ подивитися на „Вовченята“ спокійно, з річевою увагою до справи і по дружньому та заховуючи сякий-такий престиж, як годиться культурним людям і справжнім критикам, виказати те, що в журналику невдатне чи непідходяче і показати отак шлях до більш обдуманої праці? Бо я ніяк не хочу сказати оцією моєю заміткою, що зовсім не хоче бути рецензією на журналик, що „Вовченята“ це зразковий дитячий журнал. Ні — до того бракує йому і ліпшого добору матеріялу і кращого розроблення та багато дбайливішої редакції, що на ті недостачі вказав уже проф. Ковалів у своїй річевій рецензії в журналі „Рідне Слово“ (Ч. 6, стор. 97—100), з якою можна (з незначними застереженнями) погодитися. Та тільки ж не годилося б воно з одної сторони греміти словом смертельного присуду на видання, що вже самою їх ініціятивою варті уваги, навіть тоді, коли вони й не цілком удатні, а з другої сторони — вихвалювати систематично геростратіяди літератських спекулянтів, що вже на-нині змогли обнизити рівень нашої літературної творчости до затривожуючого й небезпечного ступня.

РІЗНЕ

З медичної практики

1.

Чи вистукував вам колись лікар пальцями груди й спину?..

Цей лікарський спосіб досліджувати хворих веде свій початок з 18. ст. від одного лікаря Леопольда Авенбурґера, сина австрійського шинкаря, що був двірським лікарем Марії Терезії. Одного разу якийсь з пацієнтів цього лікаря помер. Розтин трупа виявив, що груди були наповнені рідиною. Авенбурґер дуже нарікав на себе, що він не виявив цієї обставини ще за життя пацієнта. Але як впевнитися в наявності рідини в тілі живої людини? Раптом він згадав, як його батько вистукував бочки з вином, щоб встановити, кільки там є рідини. Він знав, що груди людини своєю будовою подібні до винної бочки — міцна, непрозора стінка, під нею повітря, а далі рідина. Авенбурґер почав провадити досліди і року 1761 опублікував працю. В ній він описував спосіб вистукування, що він його назвав „перкурсія". Перкурсія є один з найповажніших винаходів в історії медицини.

2.

Стетоскоп і як його винайдено.

Року 1844 французький лікар Рене Леннек гуляв біля лікарні Некер в Парижі. Його увагу привернули два хлопчики, що сиділи верхи на обох кінцях дошки-гойдалки. Він слідкував за ними з великою цікавістю: замість гойдатися, вони бавилися в інший спосіб. Один хлопчик прикладав вухо до кінця дошки, тоді як другий на другому кінці шкрабав дошку цвяхом. Леннек спинився і подумав: „Чи можливо це, щоб було чути через дерево?" Він перевірив; виявилося, що можна. Його дальша думка була: Чи можна чути звуки в людському тілі, грудях, за допомогою паперової рурки чи циліндра?" Він зробив спробу. Звуки було чути. Таким чином він увічнив себе, давши ідею для винаходу приладу, що зветься стетоскопом. Це є рурка, якою користується сучасний лікар, досліджуючи пацієнта. Цей спосіб вислуховувати пацієнта лікарі звуть „аукскультацією".

3.

Сльози вбивають бактерії.

Чи корисно плакати? Яка користь з сліз? Плачте, і то найчастіше! Це порада, жаден жарт. Олександер Флемінг, англійський учений, довів, що сльози вбивають бактерії. Це пояснюється наявністю в сльозах особливої речовини, „лізолиму". В медичних словниках під цим словом читаємо: „Лізолим є тривка бактеріолітична (що розчиняє бактерії) рідина в людських і тваринних секретах (виділюваних організмом рідких речовинах) і тканинах". Недавно Ол. Флемінг взяв для спроби слізну рідину і додав її до культури, що містила в собі богато мільйонів бактерій. За дуже короткий час слізна рідина розчинила всі бактерії, що були в пробірці.

Друкарня С. Слюсарчука в Мюнхені.